

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla
Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.
Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

MUHAMMED SADIK NECMÎ

Medine'den Kerbela'ya
SÖZLERİYLE
İMAM HÜSEYİN

Çeviri: Fahrettin ALTAN

KEVSER

Kevser Yayınları: 29

Kitabın Adı: Hicretten Şehadete Sözleriyle İmam Hüseyin

Kitabın Orijinal Adı: Suhanan-i Huseyn İbn Ali
(aleyhime's-salam) ez Medine Ta Kerbela

Yazar: Muhammed Sadık Necmî

Çeviri: Fahrettin Altan

Son Okur: İbrahim Aras - Sadık Çelik

Arapça Kontrol: İbrahim Aras - Bülent Özbaş

Mizanpaj: Kevser

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: 1. Baskı: Haziran 1994 / 2. Baskı: Ekim 2014

ISBN: 978-9944-709-10-1

Kevser Yayınları

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok.

No: 14 / 1 Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İTHAF

Bu kitabı, şehitler kervanının serdarı ve efendisi Hz. Eba Abdullahi'l-Hüseyin (a.s) ile Hz. Fatıma'nın evlatlarını himaye ederek, Yezid b. Muaviye'nin saltanatını yıkma yolunda canını feda eden Kerbela şehitlerine ve İslam'ı bâtil ellerden kurtarıp, Kur'ân'ı koruma ve zamanın yezitleri olan sömürgecilerin sultasını yok etme yolunda canlarını feda eden, İran İslam İnkılâbı'nın aziz şehitlerine ithaf ediyorum.

﴿ قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِتْنَتَيْنِ اتَّقْتَا فِتْنَةً تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَ أُخْرَى كَافِرَةٌ ﴾

“Karşı karşıya gelen iki toplulukta sizin için andolsun bir ayet (ibret) vardır. Bir topluluk, Allah yolunda vuruşuyordu, diğeri ise kâfirdi, o da şeytan yolunda savaşıyordu.”

(Âl-i İmrân, 3)

* * *

وَبَدَّلَ مُهْجَتَهُ فِيكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَحَيْرَةِ
الضَّلَالَةِ.

“O (İmam Hüseyin), senin kullarını cehalet ve dalaletten kurtarmak için kendi canını senin yolunda feda etti.”

(Erbain Ziyaretinden)

İÇİNDEKİLER

İthaf	5
Yayıncının Ön Sözü.....	21
Yazarın Ön Sözü	23

1. BÖLÜM

İMAM HÜSEYİN'İN (A.S) MEDİNE'DEN MEKKE'YE KADAR BUYURDUĞU SÖZLER / 27

Medine Valisine Hitabı.....	29
İmam Hüseyin'in (a.s) Sözleri İle Faziletleri	29
Açıklama:	30
Netice:	33
Mervan b. Hakem'e Cevabı.....	35
Açıklama:	35
Ehlibeyt İmamları'nın İki Değişik Mücadele Yöntemi	36
1- <i>Pasif Direniş</i>	37
2- <i>Aktif Mücadele</i>	38
Resulullah'ın (s.a.a) Kabrinin Yanında.....	40
Açıklama:	40

Yine Resulullah'ın (s.a.a) Kabrinin Yanında	42
Açıklama:.....	42
Netice:	43
Ömer Atraf'a Cevabı	44
Açıklama:.....	44
Netice:	45
Ümmü Seleme'ye Cevabı	46
Açıklama:.....	46
İmam'ın (a.s) Gelecek Hadiselerden Haberdar Olması.....	47
Muhammed Hanefiye'ye Cevabı	49
Açıklama:.....	49
Netice:	52
İmam'ın (a.s) Vasiyetnamesi	53
Açıklama:.....	53
İmam'ın (a.s) Kıyamının Sebebi	54
Medine'den Çıkarken Son Sözü	56
Açıklama:.....	56
Netice:	57
Mekke'ye Girerken.....	58
Açıklama:.....	58
Niçin Bu İki Ayet?.....	58
Abdullah b. Ömer'e Cevabı	60
Açıklama:.....	60
Abdullah b. Ömer'in İç Yüzü	62
1- Abdullah b. Ömer'in, İmam Ali'ye (a.s) Muhalefeti.....	63

2- Abdullah b. Ömer'in Yezid'e Biati	64
3- Abdullah b. Ömer ve Haccac b. Yusuf	65
Netice:	66
İki Önemli Nükte:.....	67
Benî Haşim'e Mektubu	68
Açıklama:.....	68
Netice:	69
Basra Halkına Mektubu.....	70
Açıklama:.....	70
Ehem ve Mühim Meselesi	71
Kufe Halkının Mektuplarına Cevabı.....	73
Açıklama:.....	73
Netice:	75
Müslim b. Akil'e Mektubu	76
Açıklama:.....	76
İmam'ın Endişesi:	77
Mekke'deki Hutbesi.....	79
Açıklama:.....	79
Netice:	81
Bilerek Ölüme Gitmek Niçin?.....	81
Abdullah b. Abbas'a Cevabı.....	84
Açıklama:.....	84
Abdullah b. Abbas'ın Teklifi	86
İmam Hüseyin'in Teklife Cevabı	87
Netice:	88

Abdullah b. Zübeyr'e Cevabı	90
Açıklama:.....	91
Netice:	92
İmam'ın Verdiği Haberlerin Tahakkuku.....	93
İslam'ı Siper Edinmekle İslam'a Siper Olmak	95
İbn Zübeyr'in Tutumu	96
Abdullah b. Zübeyr'in Cemel Savaşındaki Rolü.....	98

2. BÖLÜM

İMAM HÜSEYİN'İN (A.S) MEKKE-KERBELA ARASINDA BUYURDUĞU SÖZLER / 101

Muhammed Hanefiye'ye Cevabı	103
Açıklama:.....	103
İmam (a.s) Şehit Olmaya Mecbur Muydu?.....	105
İmam Hüseyin (a.s) Kendi İradesiyle Şehadet Yolunu Seçmiştir.....	108
Önceden Bilinen Şehadetin Ne Gibi Bir Değeri Olabilir?.....	109
Abdullah b. Cafer ve Amr b. Said'e Cevabı	111
Açıklama:.....	111
İmam'ın (a.s) Sözündeki Noktalar	114
Ferzadak'a Cevabı.....	116
Açıklama:.....	116
İki İlginç Nokta:	118
Devecilere Sunulan Teklif	119
Açıklama:.....	119

Yapılan İşin Sırrı	120
Kûfe Halkına İkinci Mektubu.....	121
Açıklama:.....	121
İmam (a.s) Niçin Kûfe'yi Tercih Etti?	122
Netice:	124
Kûfe Yolunda	126
Açıklama:.....	126
İmam'ın (a.s) Gelecektek Haber Vermesi.....	127
Kûfe Halkının Zillete Düşmesinin Tahakkuku	128
Hız. Zeyneb'e Cevabı	132
Açıklama:.....	132
Kaza'dan Maksat Nedir?	133
Sa'lebiye Konağında	134
Açıklama:.....	134
Netice:	136
Sa'lebiye Konağında Bir Soruya Cevabı.....	137
Açıklama:.....	137
İki Çeşit Önder.....	138
Bir Başka Soruya Cevabı	139
Açıklama:.....	139
İmam'ın (a.s) Sözünden Anlaşılan Hususlar	140
Şukuk Konağında	143
Açıklama:.....	143
Çelik İrade	144

Zübale Konağında	146
Açıklama:.....	146
Sözü Açıkça Söylemek	147
Bu Teklifin Sebebi ve Neticesi.....	148
Akabe Vadisinde	150
Açıklama:.....	150
Şeraf'da Öğle Namazından Sonraki Konuşması.....	152
Açıklama:.....	152
Hz. Hüseyin'in (a.s) Şefkati.....	152
Namaz Vakti.....	154
İmam'ın (a.s) Konuşması.....	154
Şeraf'da İkinci Namazından Sonraki Konuşması	156
Açıklama:.....	156
Konuşmadaki Üç Önemli Nokta	157
Serbest Bırakılsaydı Medine'ye Geri Döner Miydi?	158
Hür'e Cevabı.....	160
Açıklama:.....	160
Beyza Konağında	163
Açıklama:.....	164
Kıyam Sebebiyle İlgili Bir Başka Açıklama	165
Gerçeğe Tanıklık veya İtiraf	166
İmam (a.s) Kıyamında Emr-i Maruf Şartlarını Gözetmiş Miydi?	167
Küfre Götüren Sükût	170
Ebu Hirem'e Cevabı	172

Açıklama:.....	172
Netice:	173
Tirimmah b. Adî'ye ve Dostlarına Cevabı.....	174
Açıklama:.....	174
İnsani Değerlerin Güçlendirilmesi.....	177
Ubeydullah b. Hürr el-Cufî'ye Sözleri	179
Açıklama:.....	179
Günahkârları Kurtarma Çabası.....	182
Amr b. Kays ve Amcası Oğluna Cevabı	184
Açıklama:.....	184
Ağır Ceza	185
Büyük Mahrumiyetten Bir Başka Örnek.....	186
Kerbela Yakınlarında	189
Açıklama:.....	189

3. BÖLÜM

İMAM HÜSEYİN'İN KERBELA'DA BUYURDUĞU SÖZLER / 191

Kerbela'ya Vardığında	193
Açıklama:.....	193
Sözlerinden Anlaşılanlar	195
Kerbela'ya Vardıktan Sonraki hutbesi	197
Açıklama:.....	197
Sözlerinden Anlaşılan Hususlar.....	198

Muhammed Hanefiye'ye Mektubu	201
Açıklama:.....	201
İbn Ziyad'ın Mektubuna Cevabı	203
Açıklama:.....	203
Ömer b. Sa'd'la Konuşması.....	205
Açıklama:.....	205
İmam'ın (a.s) Sözünden Anlaşılanlar	207
Tasua Günü İkinci Vakti Buyurduğu Sözler.....	208
Açıklama:.....	208
Namazın Önemi	210
Aşura Gecesindeki Sözleri.....	212
Açıklama:.....	213
Son İmtihan	214
Meşhur, Ama Yanlış Bir Söz.....	217
İmam'ın Dilinden Bir Başka Hamaset	220
Açıklama:.....	220
Aşura Gecesinde Söylediği Şiiri, Kız Kardeşlerine ve Eşlerine Vasiyeti.....	224
Açıklama:.....	224
Aşura Gecesi Kur'ân Okuması	227
Açıklama:.....	227
İmtihan Sahnesi	228
Aşura Gecesinde Gördüğü Rüya	230
Açıklama:.....	230

Gerçeğin Uyku Şeklinde Gösterilmesi	231
Sabır ve Namazla Yardım Dileyin	232
Açıklama:	232
Direnişe Çağrı	233
Aşura Sabahındaki Duası	235
Açıklama:	235
Aşura Gününde İlk Konuşması	237
Açıklama:	237
Hücceti Tamamlamak	238
Sözlerine Ara Vermesi.....	240
İkinci Bölümün Neticesi:	242
Söylentilere Cevap.....	244
İmam'ın (a.s) Sözü'nü Kesme Teşebbüsü	245
Son Bölümün Neticesi.....	248
Aşura Günündeki İkinci Konuşması.....	249
Açıklama:	250
Açıklama:	253
Konuşmadaki Önemli Noktalar	254
1- <i>Haram Yemenin Haktan Sapmadaki Etkisi.....</i>	256
2- <i>İslam'ın Gücü, İslam'ın Aleyhine Savaşıyor .....</i>	257
3- <i>Sarsılmaz Bir İrade.....</i>	258
İmam'ın (a.s) Bedduası	260
Açıklama:	260
Ömer b. Sa'd'a Sözü	264
Açıklama:	264

İmam'ın (a.s) Bedduası ve Ömer b. Sa'd'ın Akıbeti.....	265
Herseme'ye Hitaben Sözleryi	269
Açıklama:.....	269
Amr b. Haccac'a Cevabı	271
Açıklama:.....	271
Savaş Başladığında Ashabına Sözleryi.....	272
Açıklama:.....	272
Allah'ın Gazabına Sebep Olan Amiller	274
Açıklama:.....	274
Ashabı Şehit Düştüğünde Buyurduğu Sözleryi.....	276
Açıklama:.....	276
Abdullah b. Umeyr'in Annesine Buyurduğu Söz	280
Açıklama:.....	280
Tarihî Bir Yanlışığın Tahkiki	281
Abdullah b. Ümeyr Mi, Veheb b. Abdullah Mı?	283
Yanlışığın Sebebi Nedir?	284
Ebu Semame es-Saidî'ye Sözü.....	286
Açıklama:.....	286
Hak Yolunda Savaşanlar İçin Bir Ders	287
Ebu Semame Kimdir?	288
Ebu Semame'nin İhlâsı	289
Said b. Abdullah Hanefiye'ye Sözü	291
Açıklama:.....	291
Amr b. Kurza el-Ka'bi'ye Cevabı.....	293

Açıklama:.....	293
Güzel İle Çirkin.....	294
Öğle Namazından Sonraki Sözleri.....	297
Açıklama:.....	297
Habib b. Mezahir'in Şehadetinde Buyurduğu Söz	298
Açıklama:.....	298
Ebu Şa'sa' Hakkındaki Duası.....	301
Açıklama:.....	301
Hür b. Yezid er-Riyahi İle Konuşması.....	302
Açıklama:.....	303
Saadetin Gerçek Anlamı.....	304
Sa'd b. Haris ve Kardeşi.....	305
Züheyre Cevabı	307
Açıklama:.....	307
Hanzale Şibami'ye buyurduğu Söz.....	309
Açıklama:.....	309
Seyf b. Haris ve Malik b. Abde'ye Hitaben Sözü.....	311
Açıklama:.....	311
Sorumluluk Duygusu	312
Cevn'e Hitaben Buyurduğu Söz	314
Açıklama:.....	314
Ömer b. Cünade Hakkındaki Sözü.....	316
Açıklama:.....	316

Ali Ekber'in Şehadetinde Buyurduğu Söz.....	318
Açıklama:.....	318
Hz. Ali Ekber'le İlgili İki Husus.....	322
Hz. Ali Ekber'in Çocuğu Var Mıydı?	324
[Hz. Ali Ekber'in Annesi Kerbela'da Mıydı?].....	325
Ebu Talib Oğullarına Hitabı.....	328
Açıklama:.....	328
İmam Hasan'ın (a.s) Oğlu Kasım'ın Şehadetinde	
Buyurduğu Söz.....	330
Açıklama:.....	330
Küçük Yavrusunun Şehadetinde Buyurduğu Söz.....	332
Açıklama:.....	332
Hz. Ebu'l-Fazl'ın Şehadetinde Buyurduğu Söz	335
Açıklama:.....	335
Masum İmamlar Açısından Hz. Ebu'l-Fazl'ın Makamı.....	340
Çocukluk Çağında İlahi Marifet.....	340
Abdullah b. Hasan Müçteba'nın Şehadetinde	Bu-
yurduğu Söz	346
Açıklama:.....	346
Vedalaşma Vakti.....	348
Harem'deki Kadınlarla Vedalaşma.....	348
Açıklama:.....	348
İmam Seccad'la (a.s) Vedalaşma.....	352
Açıklama:.....	353
1- Rububiyet Dergâhına Teveccüh.....	353

2- En Korkunç Zulümlerden Kaçının	354
İmam'ı (a.s) Hakiki Sevenlere Bir Hatırlatma	357
Şehadet Meydanındaki Kahramanlıkları	364
Açıklama:	365
Kerbela Katligâhından Evrensel Mesaj	367
Açıklama:	367
Evrensel Mesaj	368
Tarihin Tekerrürü	369
Son Münacatı	372
Açıklama:	373

4. BÖLÜM

İMAM HÜSEYİN'İN (A.S) MİNA HUTBESİ / 375

Mina Hutbesi	377
Kısa Değerlendirme	383
Hutbeyi İrat Sebebi.....	385
Birinci Emirname.....	386
İkinci Emirname	388
Üçüncü ve Dördüncü Emirname	388
Hutbenin İrat Niteliği	390
Hutbenin Birinci Bölümü	391
Hutbenin Tercümesi:.....	391
Hutbenin İkinci Bölümü.....	396
Hutbenin Tercümesi:.....	397
Hutbenin Üçüncü Bölümü.....	399
Hutbeden Çıkarılan Noktalar ve Sonuçlar	401

Zaman ve Mekân Şartları	402
Toplantının Düzenlendiği Yer	402
Toplantının Zamanı.....	403
Hutbe'nin Metnindeki Naktalar.....	403
İmam Ali'nin (a.s) Dönemindeki Hadiseler	405
İmam Hasan'ın (a.s) Tavrı.....	408
Emr-i Maruf ve Nehy-i Münkerin Önemi.....	411
Emr-i Maruf ve Nehy-i Münkerin En Önemli Boyutu.....	412
Tarih Boyunca Kendi Benliğini Yitirenler	414
Hutbeye Amelî Cevap.....	416
Hz. Hüseyin (a.s) ve Takipçilerinin Cevabı	417
İran İslam İnkılâbı, Hz. Hüseyin'in (a.s) Bu Hutbesine Bir Cevap Mesabesindedir	419
Küfür Dünyasının Tepkisi.....	420
Kitabın Kaynakları Hakkında Birkaç Hatırlatma	425
Kaynaklar	427

YAYINCININ ÖN SÖZÜ

İmam Hüseyin'in (a.s) imamet makamının ilk dönemi, Muaviye'nin oluşturduğu karanlık ve zulümlerle dolu baskılı zamanlara rastladığından dolayı kardeşi İmam Hasan'ın (a.s) belirlediği strateji (Muaviye ile imzalanan barış çerçevesi) dışına çıkılmamasına gayret gösteriyordu.

Ancak Muaviye'nin ölümü, şartların değişmesi ve hilafetin resmen saltanata dönüştürülmesi, mücadele metodunda da değişikliği gerektiriyordu.

İşte bu aşamada, Hz. Hüseyin'in (a.s) imametinin ikinci dönemi başlıyordu; bu ikinci dönemde, Hz. Hüseyin'in (a.s) rehbberliğinde yetmiş iki mücahidin, İslam tarihinde siyah sayfaların açılmasına, Resulullah'ın (s.a.a) kalbini titreten, ruhunu inciten olaylara ve hilafetin Emeviler tarafından resmen saltanata dönüştürülmesine karşılık özgürlük uğruna, kanlarının son damlasına kadar savaşmaları, eşi görülmemiş ve görülmeyecek Kerbela faciasının meydana gelmesi, bu dönemin İslam tarihinde ne kadar hassas ve kader belirleyici bir dönem olduğunu göstermektedir.

Bu kıyamın şehitleri hem hareketleri hem de sözleri ve recezleriyle insanlığa mesajlar vermişlerdir.

İslam ve Kur'ân'ı çiğneyen zamanın yezitlerine hadlerinin nasıl bildirileceği, Müslümanların nasıl cehalet ve gaflet uy-

kusundan uyandırılıp harekete geçirilmesi ve gerekirse ölü- mü saadet bilip, zilletle yaşamaya tercih edilmesi, İmam ve yâranlarının mesajları içerisinde açıkça görölmektedir.

Bu kıyamın mahiyet ve mesajlarının, bu kıyamı gerçekleştirenlerin kendi dillerinden Müslümanlara iletilmesi daha etkili olup, bu hususta da Türkçe bir kaynak olmadığından değerli yazarımız Muhammed Sadık Necmi'nin emekler sarf edip bu kanlı kıyamla ilgili sözleri, hutbeleri ve recezleri çeşitli muteber kaynaklardan derlediği bu eseri, Türkçeye kazandırmayı kendimize dinî ve inkılabî bir vazife bildik.

Elinizdeki bu dördüncü baskıda kitabın Bustan-ı Kitab yayınları tarafından müellifin üçüncü kez gözden geçirdiği metni içeren 1392 h.ş. tarihli 17. baskısı esas alınmış; Arapça metinler yeniden gözden geçirilmiş ve eklemeler yapılmıştır. Ayrıca okuyucuyu sıkıması amacıyla birçok Arapça metin dipnota alınmıştır. Bu aşamada katkıları olan İbrahim Aras ve Sadık Çelik kardeşlerimize teşekkürü borç biliyoruz.

Kevser yayıncılık olarak sunduğumuz zengin hazineler içrikli bu eserin, diğer bütün eserlerimiz gibi Müslüman kardeşlerimize yararlı olmasını ümit ederiz.

Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

KEVSER

YAZARIN ÖN SÖZÜ

Bütün hamtlar âlemlerin Rabbine mahsustur. Salât ve selam, O'nun yaratıklarının en hayırlısı, Hz. Muhammed'e (s.a.a) ve Ehlibeyti'ne olsun. Öyle bir Ehlibeyt ki, Allah her türlü kötülüğü onlardan uzaklaştırdı ve onları tertemiz kıldı.

Pek çok yazar ve araştırmacı, "Aşura" hadisesi olarak bilinen Hüseyin b. Ali'nin (a.s) mukaddes kıyamını, belli bir yönden ya da bir boyuttan ele almış ve kıyamın sebebi olarak sadece o yöne eğilmişlerdir. Bazen bu hareketin oluşumunda ki çeşitli sebep ve etkenler, ehemmiyet dereceleri dikkate alınmaksızın birbirine karıştırılmış, fer'î meselelerle aslî meseleler birbirinden kopuk olarak değerlendirilmiştir. Bazen de fer'î yönlerin üzerinde gereğinden daha fazla durulmuş ve esas olan sebepler ile meseleler tamamıyla görmezden gelinmiştir. Zira akıllara durgunluk verecek kadar mükemmel olan bu tarihî kıyam ile ilgili olarak büyük hareketin mimarı olan Hz. Hüseyin (a.s), bazen Yezid'e biat etmemekten söz etmiş, bazen de kendi hutbelerinde fesadın yaygınlaşması ve İslam ahkâmının değiştirilmesini şiddetle kınayıp, kıyamının sebebinin haramın helal, helallerin de haram edilmesi olduğunu vurgulamıştır. Diğer bir hutbesinde de Kûfe halkının kendisini davet etme meselesini dile getirmiş ya da daha başka faktörlerden bahsetmiştir.

İmam Hüseyin'in (a.s) Medine'den Kerbela'ya kadar yolculuğu boyunca ve Kerbela'da şehadet anına kadar yaptığı ko-

nuşmalar, buyurduğu kısa sözler ve yazdığı çeşitli mektuplar ile bizim bu kitapta açıklama adı altında ortaya koyduğumuz bazı incelemeler, meseleyi aydınlatıp bir miktar olsun bu sebeplerden her birinin ayrı ayrı önem ve değerini açıklığa kavuşturacak niteliktedir.

Bu önemli ve hassas konunun yanı sıra, her çeşit kitap ve makaleden, her tarihçi, yazar ve ilim adamlarının sözünden daha fazla İmam'ın (a.s) kendi sözlerini incelemek yoluyla, Hz. Hüseyin'in (a.s) o azimli çehresini, yüksek himmetini, sahip olduğu şecaat ve şehamet ruhunu, manevi şahsiyetini, insanî ruhunu, bilahare o ebedi hamasetlerini tanıyabiliriz.

Bildiğim kadarıyla Hz. Hüseyin'den (a.s) tarih ile hadis kitaplarında dağınık şekilde ve çeşitli münasebetler dolayısıyla nakledilen sözler, bunca önemine rağmen kapsamlı bir mecmua halinde bir araya getirilmemiştir. Bu yüzden biz bu vazifeyi üstlenip, İmam'ın (a.s) Medine'den şehadet anına kadar çeşitli münasebetlerde irat ettiği sözlerin tam metnini muhtelif kaynaklardan derleyerek bir bütün halinde muhterem okuyuculara sunuyoruz.

Hz. Hüseyin'in (a.s) bu sözlerinin herkese faydalı olması ve kıyamının nedenlerinin açıklık kazanması için tercümenin yanı sıra bazı yerlerde gereken izah ve incelemeler de ilave edilmiştir.

Burada bir kaç nükteye işaret etmek istiyoruz:

1- Kitabın isminden de anlaşıldığı gibi, bu kitapta incelediğimiz İmam Hüseyin'in (a.s) sözleri sadece Medine'den Kerbela'ya kadar yol boyunca nakledilen sözleridir. Ancak İmam'ın (a.s) yaşantısı süresince ondan tarih ve hadis kitaplarında nakledilen diğer söz, öğüt, nasihat, şiir ve hadisleri bir araya toplamak, başka eserlerin ortaya çıkmasını gerektirmektedir. İnşallah yakın gelecekte, "İmam Hüseyin'in (a.s) öğüt ve

sözleri” adı altında yayınlayacağımız kitap, söz konusu hedefi temin edecek ve ilgi duyan kardeşlerimizin istifadesine sunulacaktır.

2- Biz, İmam’ın (a.s) Medine’den şehadet anına kadar söylediği sözlerin tümünü bu kitapta bir araya topladığımızı iddia etmiyoruz. Büyük bir çaba neticesinde bu sözleri güvenilir kaynaklardan bir araya toplamamıza rağmen, İmam’ın (a.s) sözlerinden bir kısmının elimizde olmayan diğer kitaplarda bulunması veya elimizde olan eserlerde olmasıyla birlikte nakledilen sözün güvenilir bir kaynaktan elimize geçmemesinden dolayı burada nakledilmeyebilir. Dolayısıyla bu kitabı, “Hz. Hüseyin’in (a.s) Medine’den Kerbela’ya kadar olan önemli sözleri” olarak isimlendirmemiz, gerçeğe daha yakın olacaktır.

3- Bu kitapta toplanan İmam Hüseyin’in (a.s) sözlerinden maksat, sadece onun sözlerinin metnidir. Ancak İmam’ın (a.s) Irak’a yolculuğu esnasında buyurmuş olduğu sözlerinin bir kısmının içeriği dikkate alınarak, lafzına riayet edilmeden nakledilen sözleri bu kitabın konusu dışındadır.

Sonuç olarak şu nokteye dikkat etmek gerekir ki, Hz. Hüseyin’in (a.s) bu nurlu sözleri ışığında, dinine sadık her Müslümanın bilmesi gereken birçok tarihî, ilmî ve akidevi konular da bu kitapta açıklanmaktadır.

Bu kitabın, Kerbela Süleyman’ı olan Hz. Eba Abdillahi’l-Hüseyin’in (a.s) (canım ve bütün âlemlerin canları ona feda olsun) huzuruna takdim edilen bir çekirge ayağı olmasını ve **“Allah’a temiz bir kalple gelen kimse hariç, artık mal ve evlatların faydası olmayacağı bir gün.”**⁽¹⁾ için azık kılmasını ümit ederim.

1- Şuara, 88-89.

1. Bölüm:

İMAM HÜSEYİN'İN (A.S)
MEDİNE'DEN MEKKE'YE KADAR
BUYURDUĞU SÖZLER

MEDİNE VALİSİNE HİTABI

أَيُّهَا الْأَمِيرُ إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ النَّبُوَّةِ وَ مَعْدِنُ الرِّسَالَةِ وَ مُخْتَلَفُ الْمَلَائِكَةِ وَ مَهْبِطُ
الرَّحْمَةِ بِنَا فَتَحَ اللَّهُ وَ بِنَا يَخْتِمُ. وَ يَزِيدُ رَجُلٌ شَارِبُ الْخَمْرِ وَ قَاتِلُ النَّفْسِ
الْمُحْتَرَمَةِ مُعَلِنٌ بِالْفِسْقِ وَ مِثْلِي لَا يُبَايِعُ مِثْلَهُ وَلَكِنْ نُصْبِحُ وَ تُصْبِحُونَ
وَ نَنْظُرُ وَ تَنْظُرُونَ أَبْنَا أَحَقُّ بِالْخِلَافَةِ وَ الْبَيْعَةِ.

İmam Hüseyin'in (a.s) Sözleri İle Faziletleri

İmam'ın (a.s) yukarıda naklettiğimiz sözlerini açıklamadan önce, şu noktayı hatırlatmak gerekir ki, genellikle Hz. Hüseyin'in (a.s) şehadeti, hayatı ve şahsiyetiyle ilgili yazılan tüm tarih kitaplarının ilk sayfalarında onun manevi, dini ve içtimali makamı ile taşıdığı üstün vasıfları, yücelikleri hususunda nakledilen hadis ve rivayetler zikredilir. Fakat biz bu kitapta mezkûr yöntemle riayet etmeyerek, asıl konuya geçmeyi ve İmam'ın (a.s) sözlerine değinmeyi tercih ettik. Zira bu kitapta alışlagelen üsluba başvurmayı gerekli görmüyoruz. Çünkü bu kitap, Hz. Hüseyin'in (a.s) en açık faziletlerinden biri olan "İnna Ehlü Beyti'n-nübüvve ve madinü'r-risale..." ile başlayıp en güzel münacatlarından biri ile "Allahumme müteali'l-mekân, azimu'l-ceberût." duasıyla son bulmasının yanı sıra, Hz. Hüseyin'in (a.s) sözlerini kapsayan bu kitabın her sayfası, ilim ve fazilet ehli kimseler açısından, onun üstün

şahsiyetini ve ruhî faziletini beyan eden bir kitap konumundadır. Dolayısıyla bu kitabı, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) sözleri yerine, "Hüseyin b. Ali'nin (a.s) faziletleri" diye adlandırılacak olursak, hata etmiş olmayız.

Açıklama:

H. 60. yılın, Recep ayının ortalarında, Muaviye'nin ölmesiyle, oğlu Yezid hilafet makamına geçti. Hilafeti eline alır almaz hemen muhtelif bölgelerin vali ve yöneticilerine mektuplar yazarak onlara Muaviye'nin ölümünü bildirdi. Babası döneminde planlanan veliahtlığını ve kendisi için halktan bu hususta biat alındığını hatırlattı ve onları kendi makamlarında bâki kılarak halktan, kendisi için yeniden biat almalarını emretti.⁽¹⁾ Aynı içerikte bir mektubu da Muaviye döneminde Medine şehrinin valilik makamına tayin edilmiş olan Velid b. Utbe'ye gönderdi. Velid b. Utbe'ye gönderdiği asıl mektubun yanı sıra küçük bir not ilave ederek Muaviye döneminde oğlu Yezid'e biat etmeyi kabul etmeyen üç meşhur şahsiyetten de biat almasını önemle tekit ederek şöyle yazdı:

"Hüseyin b. Ali, Abdullah b. Ömer ve Abdullah b. Zübeyr'den biat almak istediğin zaman onlara karşı sert davran; bu hususta onlara, biat etmedikleri sürece, hiç bir şekilde izin verme."⁽²⁾

Velid b. Utbe, Yezid'in mektubunu aldığı günün akşamı, Muaviye'nin önceki valisi olan Mervan b. Hakem'i yanına çağır-

1- Muâviye'nin, Yezid için biat alma olayı İslam tarihinin en büyük cinayetlerindedir. Bu konu, değerli "el-Gadir" kitabınının 10. cildinde geniş bir şekilde nakledilmiştir.

2- Arapça metni şöyledir:

خُذِ الْحُسَيْنَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُبَيْرٍ أَخْذًا شَدِيدًا لَيْسَتْ فِيهِ رُحْصَةٌ حَتَّى يُبَايَعُوا وَالسَّلَامُ.

tıp, Yezid'in mektubu hakkında onunla istişare etti. Mervan b. Hakem ona, "Muaviye'nin ölüm haberi şehirde yayılmadan önce hemen bu birkaç kişiyi kendi yanına çağır ve onlardan Yezid'e biat al." diye teklifte bulundu.

Velid aynı saatte, bu önemli ve hassas meseleyi ilgili şahıslara söylemek için, davetçi olarak, onların peşi sıra memurlar gönderdi. Velid'in memuru, onun mesajını Mescid-i Nebi'de birlikte oturup sohbetle meşgul olan Hz. Hüseyin (a.s) ve Abdullah b. Zübeyr'e ulaştırdı. Abdullah b. Zübeyr gece vakti teklif edilen böyle bir davetten korkuya kapıldı. İmam Hüseyin (a.s), Velid ile görüşmeden önce meseleyi Abdullah b. Zübeyr'e açıklayarak şöyle dedi:

"Öyle sanıyorum ki Benî Ümeyye'nin tağutu Muaviye b. Ebi Süfyan helak olmuştur (ölmüştür), bu davetten mak-sat da oğlu Yezid için biat almaktır."

Musîru'l-Ahzan kitabının naklettiğine göre, İmam Hüseyin (a.s) kendi görüşünü teyit etmek için şunu da ekledi:

"Ben uykuda, Muaviye'nin evinden alevlerin yükseldiğini ve minberinin altüst olduğunu gördüm."

Bunun üzerine İmam Hüseyin (a.s), yâranından ve yakın akrabasından otuz kişiye silahlarını kuşanarak, kendisiyle birlikte hareket etmelerini, meclisin dışında hazır bir vaziyette bekleyip gerektiğinde kendisini savunmak için harekete geçmelerini emretti.

İmam (a.s) tahmin ettiği gibi Velid, Muaviye'nin ölümünü İmam'a bildirerek Yezid'e biat etme konusunu gündeme getirdi.

İmam Hüseyin (a.s), Velid'e cevap olarak şöyle buyurdu:

"Benim gibi birisinin gizli olarak biat etmesi doğru değil, sen de böyle bir biate razı olmamalısın. Bütün Medine hal-

kını, biatlerini yenilemek için davet ettiğinde, biz de bu işi yapmaya karar alırsak, o mecliste diğer Müslümanlarla birlikte biat ederiz.”

Yani böyle bir biat Allah rızası için değil, halkın ilgisini toplamak içindir. Bu yüzden yapılacak olursa alenen yapılması icap eder.

Velid, İmam'ın (a.s) bu sözünü kabul edip biatin illa da gecenin o saatinde gerçekleşmesinde fazla ısrar etmek istemedi.

İmam Hüseyin (a.s), oradan ayrılmak için çıkmak üzereyken, orada hazır bulunan Mervan b. Hakem, ima ve işaretle Velid'e şunu anlatmak istedi: “Gecenin bu saatlerinde, böyle gizli bir mecliste Hz. Hüseyin'den (a.s) biat almadığın takdirde artık oluk oluk kan dökmedikçe onu biate zorlayamazsın. Bu yüzden biat etmediği sürece onun buradan ayrılmasına müsaade etme ve biat etmezse Yezid'in emrettiği gibi boynunu vur.”

İmam (a.s), Mervan'ın bu tutumunu görünce ona hitap ederek şöyle buyurdu:

“Ey Zerka'nın çocuğu!⁽¹⁾ Sen mi beni öldüreceksin yoksa Velid mi? Yalan söyledin ve günah işledin.”⁽²⁾

Sonra da Velid'in kendisine hitaben şöyle buyurdu:

“Ey vali! Bizler, nübüvvet hanedanı ve risalet madeni, meleklerin gidip geldiği (dolaştığı) ve Allah'ın rahmetinin (kendilerine) indiği kimseleriz. Allah Teâlâ İslam'ı, bizimle (Hz. Muhammed'le) başlatmış ve bizimle (Hz.

1- “Zerka” kendi zamanının, adı kötüye çıkan kadınlarından olan Mervan'ın büyük annesidir.

2- Arapça metni şöyledir: يَا بِنَ الرَّزَقَاءِ أَنْتِ تَقْتُلِينِي أَمْ هُوَ كَذِبٌ وَأَنْتِ؟

Mehdi ile) sona erdirecektir. Ama benden kendisine biat almak istediğin kimse, şarap ićen, elini suçsuz insanların kanına bulayan, ilahi emirleri ayaklar altına alan, alenen ve halkın gözü önünde fık-u fücra başvuran bir şahıdır. Acaba benim gibi parlak bir gećmiře sahip ve soylu bir aileye mensup bir kimsenin böyle fasit bir adama biat etmesi doğru olur mu? Fakat bu hususta biz ve siz geleceği nazara almalıyız; o zaman da hilafet ve biat makamına hangimizin daha layık olduğunu göreceksiniz.”

Velid'in meclisinde çıkan gürültü patırtı ve İmam'ın (a.s) da Mervan'a karşı bağırarak konuşması Hz. Hüseyin'in (a.s) kendisiyle birlikte gelen dostlarını tedirgin edince, onlardan bir grup meclise girdiler. Velid'in, İmam'ın (a.s) biat edeceğine ve onun teklifini kabul edeceğine dair ümidini suya düşüren bu konuşmadan sonra, İmam (a.s) meclisi terk etti.⁽¹⁾

Netice:

1- İmam Hüseyin (a.s) bu sözleriyle, Muaviye oğlu Yezid'e biat etmek ve onun hükümetini resmi olarak tanımak hususundaki tavrını açıkça beyan etmiş ve mensup olduğu ailesinin üstün vasıflarını açıklayarak, kendisinin imamet ve İslam ümmetinin önderliğine daha layık olduğunu açık bir şekilde açıkladıktan sonra, Yezid'in iddia ettiği rehberlik makamına liyakati olmadığını ispatlayarak fasit işlerini bir bir saymıştır.

2- İmam Hüseyin (a.s) bu sözleriyle, aynı zamanda kendisinin gelecekteki hareket çizgisini ve kıyamının sebeplerini de açıklamıştır. İmam Hüseyin (a.s) bu hareket çizgisini, Kûfe ehlinin daveti ile biatinin henüz söz konusu olmadığı bir or-

1- Taberî, c. 7, s. 216-218. İbn Esir, c. 3, s. 263-264. el-İrşad, 200. Musîru'l-Ahzan, s. 10. Maktel-i Harezmi, c.1. s. 182. el-Lühuf, s. 19.

tamda beyan etmektedir. Zira ondan biat almaya dair emir, Kûfe halkının, Muaviye'nin ölümünden haberdar olmadığı veya yeni öğrendiği bir sırada Velid'e ulaştırılmıştır. Kûfe halkının o Hazreti davet etmeleri ise, ilerideki sayfalarda açıklayacağımız gibi Yezid'e biat etmeyi reddederek Mekke tarafına hareket ettiği bir sırada gerçekleşmiştir.

Velhasıl, zahirde İmam'ın (a.s) kıyam ve şehadetinin gerçekleşmesinin çeşitli faktörleri vardır. Ancak bu kıyamın asıl nedeni, liyakati olmaksızın, Müslümanların kaderiyle oynamak isteyen ve neticede zulüm ile fesadın yayılmasına, İslam ümmetinin saptırılarak onların uçuruma düşmesine sebep olan, mani olunmadığı takdirde de geçmişte, İslam ve Kur'ân'la savaşılırken mağlubiyetle sonuçlanan Ebu Süfyan ailesinin hedeflerini, münafıkça ve İslamî hilafet perdesi altında uygulamaktan çekinmeyecek Yezid'in kudretini yok etmek ve onun gücünü kırmaktı. İmam Hüseyin (a.s) bu hedeflerini, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak tabiriyle ifade etmiştir.

İmam (a.s), Velid'in meclisinde bu noktaya değindiği gibi Peygamber ailesinin eski düşmanı, Muaviye'nin önceki valisi ve Emevî hanedanının da temsilcisi olan Mervan b. Hakem'le karşılaştığında da yine açıkça bu meseleye işaret etmiştir. İnşallah sonraki sayfada İmam'ın (a.s) bu sözüne değineceğiz.

MERVAN B. HAKEM'E CEVABI

أَنَا لِلَّهِ وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ وَعَلَى الْإِسْلَامِ السَّلَامُ إِذْ بُلِيَتْ الْأُمَّةُ بِرَاعٍ مِثْلِ
يَزِيدَ، وَلَقَدْ سَمِعْتُ جَدِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ: الْخِلَافَةُ
مُحَرَّمَةٌ عَلَى آلِ أَبِي سُفْيَانَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مُعَاوِيَةَ عَلَى مِنْبَرِي فَابْتَقِرُوا بَطْنَهُ
وَ قَدْ رَأَهُ أَهْلُ الْمَدِينَةِ عَلَى الْمَنْبَرِ فَلَمْ يَبْتَقِرُوا فَابْتَلَاهُمُ اللَّهُ بِيَزِيدِ الْفَاسِقِ.

Açıklama:

“*el-Lühuf*” ve diğer tarih kitaplarının naklettiğine göre Hüseyin b. Ali (a.s), evinin dışında Mervan b. Hakem’i gördüğü gecenin sabahı, Mervan kendisine şöyle dedi: “Ey Eba Abdillah! Ben senin hayrını istiyorum, size bir teklifim vardır. Kabul ederseniz sizin hayır ve yararınıza olur.” İmam, “Teklifiniz nedir?” diye sordu. Mervan şöyle dedi: “Dün gece Velid b. Utbe’nin meclisinde arz edildiği gibi hemen Yezid’e biat ediniz. Çünkü bu iş senin, hem dinin ve hem de dünyanın için daha faydalıdır.”

İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

“İnna lillah ve inna ileyhi raciun. Müslümanlar Yezid gibi bir hükümdara duçar olduğunda artık İslam’la vedalaşmak gerekir. Evet, ben ceddim Resulullah’ın (s.a.a) şöyle

buyurduğunu duydum: ‘Hilafet Ebu Süfyan hanedanına haramdır. Bir gün Muaviye’yi minberim üzerinde göreceksiniz onun karnını yarıyın.’ Ama Medine halkı, onu Peygamber’in (s.a.a) minberi üzerinde gördükleri hâlde öldürmediler. Şimdi Allah Teâlâ onları (Muaviye’den daha kötü olan) fasık Yezid’e müptela etti.”⁽¹⁾

Ehlibeyt İmamları’nın İki Değişik Mücadele Yöntemi

İmam Hüseyin’in geçen konuşmasının açıklama ve değerlendirmesinde işaret ettiğimiz ve Hüseyin b. Ali’nin (a.s) bu sözlerinden de anlaşıldığı gibi, Hazret, Medine’de Yezid’in hükümetinin ilk günlerinde onun düzenine karşı gösterdiği olumlu mücadeleden ibaret olan tavrını açıkça ortaya koymuş ve sonuna kadar da bu tavrını sürdürmüştür.

Ama burada, gaddar ve zalim hükümdarlara karşı verilen mücadelede İmamlar’ın (a.s) değişik ve çeşitli rolleri hakkında aziz okuyucuların dikkatini kapsamlı ve esaslı bir konuya çekmek yerinde olur.

Zulüm ve fesat karşısında direnmek ve batıl hükümetlere karşı mücadele vermek, sadece İmam Hüseyin’e (a.s) has bir şey değildi. İslam’ın koruyucusu olan bütün İmam ve önderler, kendi asırlarında aynı direniş ve mücadelede bulunmuş, böyle bir işin önderliğini yapmışlardır. Ancak bu önderler, İslam’ı kendilerine oyuncak eden muhalifleriyle karşılaştıklarında, durum ve şartlar gereğince olumlu ya da olumsuz mücadele diye iki farklı yöntem izlemişlerdir.

1- el-Lühuf, s. 20. Musîru’l-Ahzan, s. 10. Maktel-i Avalim, s. 53. Maktel-i Harezmi, c. 1, s.185.

1- Pasif Direniş

Bazen topluma hâkim olan şartlar öyle bir durumdadır ki, düşmanın hesaplı ve düzenli gücüyle savaşmak, bir taraftan mağlubiyete ve güçlerin zayı olmasına sebep olduğu gibi, diğ er taraftan da ortamın uzun süre içerisinde bile olsa İslam için hiçbir yarar sağlamamasına ve düşmanın da, kudret ve sultanının iyice yerleşmesine sebep olabilir. Bu şartlar altında İmamlar, aktif mücadele yerine pasif direniş ve mukavemet yolunu seçiyorlardı. Silahlı mücadele ve inkılabî bir teşebbüste bulunmaktan çekinmekle birlikte, amelen zalim rejimlerle savaşıyor, onlara karşı mücadele veriyorlardı. İşte bu mücadeleler, onların zehirlenmesine, zindanlara düşmesine, baskı altına alınmasına, nihayet şehit edilmesine sebep oluyordu.

Önderlerimizin, pasif direnişlerinin mazhar ve görüntülerinden biri de, hilafet tezgâhıyla her çeşit yardımlaşmayı, bağıllığı, onlara taraf meyletmeyi yasaklamalarıdır.

Hatta bir kimseden kendi hakkını almak için bile olsa hilafet tezgâhına bağı mahkemelere başvurmak İmamlar tarafından haram kılınmıştır.

Bu çeşit direniş ve mücadelelerin örneklerinden biri de, Hz. Musa b. Cafer'in (a.s), develerini tarihin muktedir diktatörü olan Harun'ür-Reşid'e -hac seferi için- kiraya veren Safvan-ı Cemmal ile konuşmasıdır. Hz. Musa b. Cafer (a.s), Safvan'ı böyle bir amelden şiddetle nehyetti; o da İmam'ın (a.s) emri gereğince, hac mevsiminden önce bütün develerini toplu hâlde sattı. Elbette bu konudan Harun haberdardı. Bu yüzden de Harun, Safvan'ı ihzar edip onu ölümle tehdit etti.⁽¹⁾

1- Mekasib, Şeyh Ensari, "Zalimlere Yardımda Bulunmanın Haram Olduğu" fasıl.

Pasif direnişin ifa ettiği rol, hükümet kudretinin zayıflamasına ve bazı etken insanların hilafet tezgâhıyla yardımlaşmaktan çekinmelerine sebep olmanın yanı sıra, aynı zamanda hükümetin aleyhine bir senet olup, hükümetin meşru olmadığını da göstermekteydi. Gerçekte İmamların pasif direniş ile tavırları halk kitlesini hülefanın içyüzünden haberdar etmek ve gelecekte aktif mücadele etmek için de bir ön hazırlık mahiyetini taşıyordu.

2- Aktif Mücadele

Ortamin, aktif mücadele için gerekli şart ve durumlara, uzun sürede etkili ve faydalı olsa bile, elverişli olduğu zamanlarda, hidayet İmamları (a.s) savaş meydanlarına ayak basmayı tercih etmiş, sükût etmek bir yana hatta cinayet kâr hükümdarların karşısında pasif direnişi bile en büyük günah bilip bunu, Hz. Ali'nin (a.s) buyurduğu gibi, "*Allah'ın indirdiği şeye kâfir olmaktır.*" şeklinde yorumlamışlardır.

Her iki mücadelenin de en belirgin şekli Hüseyin b. Ali'nin (a.s) tavır ve metodunda açıkça görülmektedir; çünkü Hz. Hüseyin (a.s), Hicretin 50. yılından 60. yılına kadar, on yıl zarfında (yani İmam Hasan'ın (a.s) şehadetinden, Muaviye'nin helâk olduğu döneme kadar) bazı İmamlar gibi şartlar ve durumlar gereğince pasif direniş tavrını kendisine prensip edindi. Ancak Muaviye helâk olduktan sonra şartların, aktif bir mücadeleye elverişli olduğunu görünce, bütün dost ve akrabalarının şiddetle muhalefet etmelerine rağmen, beklemesizin bu mücadeleyi başlatıp Yezid'e karşı kendi fiilî ve inkılabî tavrını ortaya koymuştur. Dostlarının azlığından, halkın vefasızlığından ve topluma hâkim olan korku ile vahşetten haberdar olmasına rağmen, sonu şehadet olan bir yolu seçmiştir. Bu yol uğrunda bedeni, ok, mızrak ve kılıçlara hedef olmuş, atların nalları altında çiğnenmiştir. Fakat şartlar, Benî

Ümeyye'nin propaganda tezgâhının büyük çabalarına rağmen İmam'ın temiz kanının tesirini etkisiz bir hale getirmeye ve o hareketi lekelemeye elverişli değildi.

Acaba İmam Hüseyin'in (a.s) Muaviye döneminde, o zamanın şartlarını göz önünde bulundurarak bu metodu (fiilî mücadele) seçmesi mümkün müydü? Eğer mümkün olsaydı, onun da Muaviye'ye karşı koyuşu, babası Emîrül-Müminin'in yöntemi gibi silahlı mücadele şeklinde olurdu, pasif direniş şeklinde olmazdı.

RESULULLAH'IN (S.A.A) KABRİNİN YANINDA

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ فَاطِمَةَ فَرَحُكَ وَأَبْنُ فَرْحَتِكَ
وَ سَبْطُكَ الَّذِي خَلَفْتَهُ فِي أُمَّتِكَ فَاشْهَدْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَنَّهُمْ خَذَلُونِي وَ لَمْ
يَحْفَظُونِي وَ هَذِهِ شَكْوَايَ إِلَيْكَ حَتَّى الْقَاكَ...

Açıklama:

İmam Hüseyin (a.s), Velid'in meclisinden dışarı çıktıktan sonra, Yezid'in hükümetine karşı destanlar oluşturacak ve sonradan ebedileşecek olan bir hareket mücadelesini sürdürmeye karar verdi.

Fakat tarihî kaynakların naklettiğine göre İmam (a.s) bu hareketi başlatmadan önce, defalarca cedit Resulullah'ı (s.a.a) ziyaret etmiştir ve bu ziyaretlerinde saklı olan bir takım sırlar ve dertleşmeler bizler tarafından bilinmemektedir. Tarih kitaplarında nakledilen bu ziyaret metinlerinden ise, sadece iki tanesinde İmam (a.s) kendi seferinin hedefini açıklamıştır. Biz bu iki ziyaretin metnini ve tercümesini naklettikten sonra konunun ilgi çekici noktalarına işaret edeceğiz.

Hatib Harezmî'nin naklettiğine göre,⁽¹⁾ İmam Hüseyin (a.s)

1- Maktel-i Harezmî, c. 1. s. 186. Maktel-i Avalim, s. 54.

Velid'in meclisinden çıktığı gece, Resulullah'ın (s.a.a) türbesine girip kabrinin kenarında durdu ve ceddine şöyle seslendi:

“Selam olsun sana ey Allah'ın elçisi, ben senin yavrun ve kızın Fatıma'nın oğlu Hüseyin'im: Ben ümmetinin arasında onların hidayeti ve önderliği için senin halife kıldığın torununum. Ey Allah'ın Peygamber'i! Şahit ol ki onlar bana yardımda bulunmadılar ve beni korumadılar. İşte bunlar, seninle yeniden görüşünceye dek var olan şikâyetlerimdir.”

YİNE RESULULLAH'IN (S.A.A) KABRİNİN YANINDA

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا قَبْرُ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآنَا ابْنُ بِنْتِ نَبِيِّكَ
وَ قَدْ حَضَرَنِي مِنَ الْأَمْرِ مَا قَدْ عَلِمْتَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَحِبُّ الْمَعْرُوفَ وَ أُنْكِرُ
الْمُنْكَرَ وَ أَسْأَلُكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ بِحَقِّ الْقَبْرِ وَ مَنْ فِيهِ إِلَّا اخْتَرْتَ لِي
مَا هُوَ لَكَ رِضَى وَ لِرَسُولِكَ رِضَى.

Açıklama:

İmam (a.s) hareket etmeye karar aldığı günün ertesi gecesi, ikinci kez yine Hz. Peygamber'in (s.a.a) kabrinin ziyaretine nail oldu. Şu sözlerle yine cedit Resulullah'a (s.a.a) halini bildirdi:

"Allah'ım! Bu senin peygamberin Muhammed'in (s.a.a) kabridir; ben ise senin Peygamber'inin kızı Fatıma'nın oğluyum. Şu anda senin bildiğin bir olayla karşılaşmış bulunuyorum. Allah'ım! Ben iyiliği severim, kötülükten hoşlanmam. Ey celal ve ikram sahibi olan Allah! Bu kabrin ve bu kabrin içerisinde yatan şahsın hürmetine benim için, senin ve Peygamber'inin rızasına uygun olan bir yolu mukadder eyle."⁽¹⁾

Harezmi'nin naklettiğine göre, İmam Hüseyin (a.s) o gece sabaha kadar Peygamber'in kabrinin kenarında Rabbiyle münacat ve ibadetle meşgul oldu; öyle ki bu münacatta, savaş meydanlarının kahramanı İmam Ali'nin (a.s) oğlu İmam Hüseyin'in (a.s) ağlayıp sızlama, yalvarıp yakarma sesleri etrafta duyuluyordu...

Netice:

İmam Hüseyin (a.s) bu iki ziyarette kendi çizgisini belirleyip kendi hareketinin önemine işaret etmektedir. Birinci ziyarette gördüğümüz gibi, Benî Ümeyye hükümdarlarını tenkit edip eleştirmenin yanı sıra, kısa bir cümlede şehadete hazır olduğunu da ilan etmekte ve şöyle buyurmaktadır: "İşte bunlar, seninle yeniden görüşünceye dek sana var olan şikâyetlerimdir."

İkinci ziyarette ise, önemli bir hadise söz konusu edilmektedir. Bu hadise, normal bir insan için önemli olmasa da Peygamber'in torunu açısından oldukça ehemmiyetlidir. O da şu ki, yine bu ziyarette İmam Hüseyin'in (a.s) oğlunun, iyilikleri çok sevip kötülüklerden hoşlanmadığından söz edilmektedir. Allah ve Resulü'nün rızasına uygun olan sevgi ve nefret de iyilikleri sağlamlaştırmak ve kötülüklerin temellerini sarsmak için can ve malı, tüm varlığı feda etmeye hazır olmayı gerektirmektedir.

ÖMER ATRAF'A CEVABI

حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَخْبَرَهُ بِقَتْلِهِ وَقَتْلِي وَأَنَّ
تُرْبَتَهُ تَكُونُ بِالْقُرْبِ مِنْ تُرْبَتِي أَنْظُنُّ أَنَّكَ عَلِمْتَ مَا لَمْ أَعْلَمْهُ؟ وَاللَّهِ لَا
أَعْطَى الدَّيْبَةَ مِنْ نَفْسِي أَبَدًا وَتَلْفَيْنَ فَاطِمَةَ أَبَاهَا شَاكِيَةً مَالَقِيَتْ ذُرِّيَّتَهَا
مِنْ أُمَّتِهِ وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ آذَاهَا فِي ذُرِّيَّتِهَا.

Açıklama:

Zamanın ileri gelenleri, özellikle de ailesi, kavmi ve akrabası arasında Hz. Hüseyin'in (a.s) biat hususundaki muhalefet ve mücadeleye kararlılığı ve Medine'den harekete geçeceği duyulunca, imamet ve önderlik makamının vazifesinden habersiz olan ve İmam'ın (a.s) canını tehlikeye atmaması için büyük ilgi gösteren bazı yakınları, huzuruna varıp İmam'a (a.s) Yezid'le uzlaşmayı teklif ettiler.

Bu şahıslardan biri de "Ömer Atraf" ismiyle bilinen Emîrül-Müminin İmam Ali'nin (a.s) oğlu "Atraf" tır. *el-Lühuf* kitabının naklettiğine göre Atraf, kardeşi İmam Hüseyin'in (a.s) huzuruna çıkınca konuya şöyle değindi:

"Kardeş! Kardeşim Hasan Müçteba'nın (a.s), babam Emîrül-Müminin'den (a.s) bana naklettiğine göre seni katledeceklerdir. Sanıyorum ki Yezid b. Muaviye'ye karşı muhalefet etmen

ölümüne sebep olacak ve böylece o haber gerçekleşecektir. Ama Yezid'e biat edecek olursan bu tehlike kalkar; siz de öldürülmekten kurtulmuş olursunuz."

İmam (a.s) buna cevaben şöyle buyurdu:

"Babam Ali (a.s), Resulullah'tan (s.a.a), kendisinin ve benim öldürüleceğimizi ve kabrimin de onun kabrinin yakınlarında bir yerde olacağını bana haber vermiştir. Benim bilmediğim bir şeyi bildiğini mi sanıyorsun? Vallahi ben hiçbir zaman zillete boyun eğmeyeceğim. Kıyamet günü annem Fatimatü'z-Zehra, evlatlarının kendi babasının ümmetinden gördükleri eziyet ve üzüntüleri babasına şikâyet edecektir. Fatimatü'z-Zehra'nın evlatları hususunda onun üzüntüsüne ve eziyetine sebep olan kimseler asla cennete giremeyeceklerdir."⁽¹⁾

Netice:

İmam Hüseyin (a.s), kardeşiyle yapmış olduğu konuşmasında ve onun cevabında kardeşinin de haberdar olduğu kendisinin öldürülme meselesini söylemekle yetinmemiş, belki babası İmam Ali'den (a.s), onun da Resulullah'tan bu konu hakkında duymuş olduğu bir takım hakikatleri de söz konusu etmiştir. Bu hakikatlerden birisi de kendi kabri ile babası Emîrül-Müminin'in kabrinin birbirine yakın olacağıdır. Şu anda Ali'nin (a.s) kabri Kûfe'de (Necf) Hüseyin'in (a.s) kabri ise Kerbela'dadır. (Bu iki şehir yaya olarak gidilecek kadar birbirine yakındırlar.)

ÜMMÜ SELEME'YE CEVABI

يَا أُمَّهُ وَاَنَا أَعْلَمُ أَنِّي مَقْتُولٌ مَذْبُوحٌ ظُلْمًا وَ عُدْوَانًا وَقَدْ شَاءَ عَزَّ وَجَلَّ
أَنْ يَرَى حَرَمِي وَ رَهْطِي مُشَرَّدِينَ وَ أَطْفَالِي مَذْبُوحِينَ مَأْسُورِينَ مُقَيَّدِينَ
وَهُمْ يَسْتَعِيثُونَ فَلَا يَجِدُونَ نَاصِرًا...

Açıklama:

Merhum Ravendî ve Bahranî⁽¹⁾ ile diğer muhaddislerin naklettiğine göre, Resulullah'ın (s.a.a) hanımı Ümmü Seleme, İmam Hüseyin'in (a.s) hareket etmesinden haberdar olduğunda Hazretin huzuruna gelip şöyle dedi:

"Irak'a doğru hareket etmekle beni üzme. Çünkü ben ceddin Resulullah'ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu duydum: *'Yavrum Hüseyin, Irak toprağında, Kербela adında bir yerde öldürülecektir.'*"⁽²⁾

İmam Hüseyin (a.s) Ümmü Seleme'ye cevaben şöyle buyurdu:

"Anneciğim! Sanma ki bu olaydan yalnız senin haberin var. Kendim senden daha iyi biliyorum, ben zulümle öldürüleceğim, haksızca başımı bedenimden ayıracaklar. Allah Teâlâ, haremimin (eşimin) ve ailemin avare olmala-

---

1- Haraic, s. 26. Medinetü'l-Meâciz, s. 244.

2- Arapçası şöyledir: ... لَا تَحْزَنِي بِخُرُوجِكَ إِلَى الْعِرَاقِ ...

rını, çocuklarımla şehit ve esir düşüp esaret zincirine vurulmalarını ve onların yardım diledikleri hâlde kendilerine yardımcı bulamayacaklarını bizzat görmek istiyor...”

İmam'ın (a.s) Gelecek Hadiselerden Haberdar Olması

İmam Hüseyin'in (a.s) Ömer Atraf'a ve Ümmü Seleme'ye verdiği cevaptan ve başka münasebetlerle ilgili nakledeceğimiz diğer sözlerinden de öyle anlaşılıyor ki, kendisi bu harekette, gelecek bütün musibetlerden, ailesinin esir düşeceğinden, kendi kabrinin nerede olacağından ve bir takım diğer hadiselerden haberdardı. Biz onun bu haberdar olma meselesini sadece kelimeler bahsine ait olan “İmamet ilmi”ne istinat etmiyoruz; belki Hüseyin b. Ali'nin (a.s) bu konuda haberdar olma meselesi, imamet ilmi meselesine ilave olarak normal bir yoldan, yani babası ve dedesi vesilesiyle olmuştur.

Resulullah'ın (s.a.a) zevcelerinden ve sahabelerinden bazıları bu mevzudan haberdar oldukları gibi İslamî inkılâp ve hareketin önderi İmam Hüseyin'de (a.s), hedefine ulaşmak, ilahî vazifesini yapmak, İslam'ı ve Kur'an'ı kurtarmak, zalimlerin zulüm ve haksızlıklarına karşı mücadele vermek uğrunda, bütün bu musibetleri göze almış ve bilerek kabullenmiştir.

İşaret ettiğimiz gibi, İmam'ın (a.s), Ümmü Seleme'nin cevabında buyurduğu sözler, az bir farklılıkla birkaç hadis ve tarih kitaplarında nakledilmiştir.⁽¹⁾ Bu sözü bütün kaynaklar, itimat ve güven açısından şüpheli olan tek bir kaynaktan da nakletmiş olabilirler. Biz de bu rivayetin teyit ile vesikasında ısrar etmediğimiz gibi İmam'ın (a.s) gelecek hadiselerden

1- el-Haraic, *Ravendî*, s. 26. Medinetü'l-Meâciz, *Bahrani*, s. 244. İsbatü'l-Vasiyye, *Mes'udî*, s. 162. Biharu'l-Envar, *Allame Meclisî*, c. 44, s. 331.

haberdar olmasını da bu rivayete istinat etmiyoruz. Zira Şia⁽¹⁾ ve Ehlisünnet⁽²⁾ yoluyla Aşura tarihi ve onun yürekler parçalayan hadisesiyle ilgili geçmiş peygamberlerden ve İslam Peygamber'inden nakledilen onlarca rivayetin içeriği, bizi bu rivayetten müstağni kılmaktadır. O hadisi bu kitapta nakletmemize sebep olan, sadece İmam'ın (a.s) bu konuşma ve cevabının metni olmuştur.

Fakat ilginç olan şu ki yazarlardan bazıları, İmam'ın Ümmü Seleme ile olan konuşmasını sıhhat açısından zedeleyerek, onu itibarsız kılıp neticede İmam'ın (a.s) kendi ölümünden haberdar olmasını nefyetmek için kendilerini zahmete düşürmüşlerdir. Ancak, onların bunca rivayetler karşısında cevapları nedir? Bu rivayetleri neden görmezlikten gelmişlerdir? Bunun sebebi bizce malum değildir.

İmam (a.s) öldürüleceği bir yola nasıl bilerek ayak basmıştır? Ve “Allah Teâlâ beni öldürülmüş bir hâlde görmek istiyor...” cümlesinin manası nedir? Bu soruların cevabını, bu kitabın gelecek sayfalarında bulacaksınız. İnşallah...

1- Bu hususta sadece Merhum Meclisi'nin *Biharu'l-Envar*'ın 44. cildinde naklettiği rivayetler yetmiş üzerindedir.

2- Yine bu hususta merhum Allame Eminî, değerli “*Siretuna ve Sünnetuna*” kitabında Ehlisünnet kaynaklarından yirmiden fazla rivayet nakletmiş ve bu rivayetlerin ravileri ve onların tenzihi hususunda geniş bir şekilde açıklama yapmıştır.

MUHAMMED HANEFİYE'YE CEVABI

يَا أَخِي لَوْ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا مَلْجَأٌ وَلَا مَأْوَى لَمَا بَايَعْتُ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ...
يَا أَخِي جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا لَقَدْ نَصَحْتُ وَ أَشْرْتُ بِالصَّوَابِ وَأَنَا عَازِمٌ عَلَى
الْخُرُوجِ إِلَى مَكَّةَ وَقَدْ تَهَيَّأْتُ لِذَلِكَ أَنَا وَإِخْوَتِي وَ بَنُو أَخِي وَ شِيعَتِي وَ
أَمْرُهُمْ أَمْرِي وَ رَأَيْتُهُمْ رَأَيْتِي وَ أَمَّا أَنْتَ فَلَا عَلَيْكَ أَنْ تُقِيمَ بِالْمَدِينَةِ فَتَكُونَ
لِي عَيْنًا عَلَيْهِمْ لَا تُخْفِي عَنِّي شَيْئًا مِنْ أُمُورِهِمْ.

لَا دَعَرْتُ السَّوَامَ فِي فَلَقِ الصُّبْحِ مُغِيرًا وَلَا دُعَيْتُ يَزِيدًا
يَوْمَ أَعْطَى مَخَافَةَ الْمَوْتِ كَفًّا وَالْمَنَابَا يَرِضُدْنِي أَنْ أَحِيدًا.

Açıklama:

İmam'ın (a.s.) mezkûr kararı almasından, korku ve dehşet duyan kimselerden birisi de, Emîrü'l-Müminin Ali'nin (a.s) evlatlarından olan Muhammed Hanefiye idi. Taberî ve diğer tarihçilerin naklettiğine göre, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) huzuruna çıkıp şöyle dedi:

“Kardeşim! Sen halkın en sevileni ve en değerli olanısın. Teşhis ettiğim hayır ve salâhı sana söylemekle mükellefim. Sanıyorum ki, siz şimdilik mümkün olduğu kadar belirli bir

şehirden ikamet etmezseniz daha iyi olacaktır. Kendiniz ve çocuklarınız, Yezid'in elinden ve bu şehirden uzak bir yerde sükûnet edip oradan halka elçiler göndermekle onların himayesini kazanmaya çalışın. Biat ederlerse Allah'a şükredin, biat etmedikleri takdirde ise zarardan uzak kalmış olursun. Ama bu şehirlerden birine gittiğinizde halkın arasında ihtilaf çıkmasından ve neticede bir grubun seni destekleyip diğer bir grubun ise aleyhinde savaşarak ölüm ve kan dökmeye sebep olacaklarından korkuyorum. Öyle ki bu meydanda sen bela oklarına hedef olabilirsin; artık o zaman bu ümmetin fertlerinden en iyisinin kanı zayi olacak, ailen de zillete düşecektir."

İmam (a.s): *"Mesela sana göre hangi şehre gideyim?"* buyurduğunda Muhammed Hanefiye cevaben şöyle dedi:

"Sanıyorum Mekke şehrine gitmen daha iyi olur; orada da emniyet olmadığı takdirde, halkın durumunu ve onların geleceğini göz önünde bulundurarak, çöl ve ovalardan geçip bu şehirden o şehre hareket et. Sahip olduğun doğru görüş ve derin idrakin ile daima doğru yola ayak basmanı ve zorlukları ihtiyat ederek ortadan kaldırmanı ümit ederim."

İmam (a.s), Muhammed Hanefiye'ye cevap olarak şöyle buyurdu:

"Kardeşim! Yezid'e biat etmemek için bir şehirden başka bir şehre gitmemi bana teklif ediyorsun, ama şunu bil ki, eğer bu geniş dünyada sığınılacak hiçbir yer olmasa bile, yine de ben Yezid b. Muaviye'ye biat etmeyeceğim."

Bu sözler üzerine Muhammed Hanefiye'nin gözlerinden yaşlar akmaya başladı... İmam (a.s) sözüne şöyle devam etti:

"Kardeşim! Allah sana mükâfat versin, sen nasihat etme ve doğru yolu gösterme hususunda kendi vazifeni yap-

tın. Fakat ben kendi vazifemi senden daha iyi biliyorum. Mekke'ye hareket etmeye karar aldım. Ben, kardeşlerim ve kardeşimin çocukları ve Şiilerimden bir grup ile hareket etmek için hazır durumdayım. Zira onlar benimle aynı görüşe sahiptirler, onların hedef ve istekleri, benim hedef ve isteğimidir. Ama senin üzerine düşen vazife Medine'de kalman, benim gıyabımda Benî Ümeyye taraftarlarının gidiş gelişlerini ve onların gizli hareketlerini göz önünde bulundurman ve bu konuda gereken haberleri bana ulaştırmandır.”⁽¹⁾

İmam Hüseyin (a.s), Muhammed Hanefiye ile konuştuğundan sonra, Peygamber'in (s.a.a) türbe ve mescidine taraf yönelip yol esnasında Yezid b. Mifreğ'in, her çeşit tehlikeyle karşılaşsa bile insanın kendi şahsiyetini koruması gerektiği hususundaki şu şiirini okuyordu:

“Şafak söktüğünde, tek başıma istediğim yere saldırmaktan korkmam.

Ölüm tehlikesi (her taraftan) beni sardığında, ölümden korkarak düşmana zillet elini verip kenara çekilirim bana Yezid b. Mifreğ demesinler.”⁽²⁾

Ebu Said el-Makberî şöyle diyor: “Ben Peygamber'in (s.a.a) mescidine giden yolda İmam'dan (a.s) bu şiiri duyar duymaz bu şiirin manasından onun yüce bir hedefi ve büyük bir maksadı gözettiğini anladım.”⁽³⁾

1- Maktel-i Avalim, s. 54. Maktel-i Harezmi, c.1, s. 188.

2- Taberî, c. 7. s. 221. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 265. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 202.

3- Taberî, c. 7, s. 221. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 265. Şerhu Nehci'l-Belâğa, *İbn Ebi'l-Halid*, c. 1, s. 375.

Netice:

İmam Hüseyin (a.s), Muhammed Hanefiye ile olan konuşmasında ve Yezid b. Mifreğ'in şiirini okumasında, kendi kıyamının hedefini, yani Yezid'e karşı muhalefet etmeyi beyan etmiş ve aldığı kesin kararı şöyle ifade etmiştir: *"Eğer yeryüzünde sığınulacak hiçbir yer bulunmasa bile yine de Yezid'e biat etmeye hazır olmayıp kendi hedefim doğrultusunda her türlü tehlikeye karşı göğüs gereceğim."* Evet, İmam (a.s) bu hedefini ve bu yüce inancını, her fırsatta bazen konuşmasıyla bazen şiir ve diğer şekillerde dile getirmiştir.⁽¹⁾

1- İmam Hüseyin'in (a.s) bu sözü, İslam inkılâbının önderi İmam Humeyni'nin sözünü andırmaktadır. İmam Humeyni, Irak Baas rejimi tarafından o ülkeyi terk etmeye mecbur kaldığında yayınladığı tarihî mesajında şöyle demişti: *"Eğer hiçbir devlet, kendi ülkesinde oturma izni bana vermezse, gemiye binip denizin dalgaları arasından, mazlum Müslümanların sesi olan kendi sesimi bütün dünyaya duyuracağım."*

İMAM'IN (A.S) VASIYETNAMESİ

هَذَا مَا أَوْصَى بِهِ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ إِلَى أَخِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ أَنَّ الْحُسَيْنَ
يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ جَاءَ
بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِهِ وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ وَالسَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا
وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ وَإِنِّي لَمْ أَخْرُجْ أَشْرًا وَلَا بَطْرًا وَلَا مُفْسِدًا
وَلَا ظَالِمًا وَ إِنَّمَا خَرَجْتُ لِطَلَبِ الْأِصْلَاحِ فِي أُمَّةٍ جَدِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ
آلِهِ أُرِيدُ أَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَسِيرَ بِسِيرَةِ جَدِّي وَ أَبِي
عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَمَنْ قَبِلَنِي بِقَبُولِ الْحَقِّ فَاللَّهُ أَوْلَى بِالْحَقِّ وَ مَنْ رَدَّ
عَلَيَّ هَذَا أَصْبِرُ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ بَيْنِي وَ بَيْنَ الْقَوْمِ وَ هُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ وَ
هَذِهِ وَصِيَّتِي إِلَيْكَ يَا أَخِي وَ مَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ إِلَيْهِ أُنِيبُ.

Açıklama:

İmam Hüseyin (a.s), Medine'den Mekke'ye hareket ettiği vakit bu vasiyetnameyi yazıp mühürleyerek kardeşi Muhammed Hanefiye'ye verdi:

“Bismillahirrahmanirrahim. Bu Hüseyin b. Ali'nin, kardeşi Muhammed Hanefiye'ye olan vasiyetidir. Hüseyin şahadet ediyor ki, Allah'tan başka bir ilah yoktur. Mu-

hammed (s.a.a) de onun kulu ve elçisidir, hak dini (İslam'ı) Allah'tan (bütün âlemlere) getirmiştir. Cennet ve cehennem hakdır, kıyamet günü vuku bulacaktır; onun vuku bulmasında hiçbir şüphe yoktur. Allah Teâlâ, (böyle bir günde) bütün insanları diriltecektir. Ben azgınlık, makam, fesat ve zulüm yapmak için Medine'den ayrılmadım. Ben ceddimin ümmetini ıslah etmek, marufa emir, münkerden nehyetmek, ceddim Resulullah (s.a.a) ve babam Ali b. Ebi Talib'in yolunu ihya etmek için kıyam ettim. Öyleyse kim bu gerçeği benden kabul ederse (bana itaatte bulunursa) Allah'ın yolunu kabul etmiştir ve kim de bunu reddederse (bana itaatte bulunmazsa), Allah benimle bu kavmin arasında hükmedene kadar sabrederim (kendi yolumu tutup giderim). Allah hükmedenlerin en hayırlısıdır. Kardeşim! İşte bu benim sana olan vasiyetimdir. Tevfik Allah'tandır; O'na tevekkül ediyorum ve dönüşüm de yine O'na doğrudur."⁽¹⁾

İmam'ın (a.s) Kıyamının Sebebi

İmam Hüseyin (a.s), Mervan ile Velid'e verdiği cevaplarda kendi kıyam ve mücadelesinin ilk sebebini ve Muaviye oğlu Yezid'e karşı muhalefetinin nedenini açıkça ortaya koymuştur. İmam (a.s) Medine'den hareket ettiği zaman vasiyetnamesinde, kıyamının bir başka sebebini de, emr-i maruf ve nehy-i münker ile Yezid hükümetinin sebep olduğu gayri insanî ve İslamî uygulamalara ve bozukluklara karşı mücadeleden ibaret olduğuna işaret ederek şöyle buyurmaktadır:

“Eğer onlar benden biat etmemi istemeseler bile, ben yine de sessiz kalmayacağım. Çünkü benim, hilafet düzeniyle muhalefet etmem, sadece Yezid'e biat etmek meselesi

üzerinde değildir ki, onlar biat hususunda sustukları vakit ben de susmayı tercih edeyim. Belki Yezid ile ailesinin varlığı, zulüm ve fesadın yayılmasına sebep olduğu gibi, İslam ahkâmının da değişmesine sebep olmuştur. Bana düşen vazife, bu bozuklukları düzeltmek, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak, ceddim Resulullah'ın (s.a.a) yolunu ihya etmek, babam Ali'nin (a.s) sünnetini diriltmek, adaleti yaymak, Benî Ümeyye hanedanının düzensizliklerini kökünden temizlemek için kıyam etmektir. Böylece, bütün dünya bilmelidir ki, Hüseyin, makam ve servet peşinde olmadığı gibi fesat ve bozgunculuk çıkaran bir şahıs da değildir.”

İmam Hüseyin (a.s) bu halet-i ruhiyeyi ilk günden son anına kadar aynı şekilde sürdürmüştür. Burada, “İyiliği emrederek kötülükten sakındırmak vazifesi, sadece cana ve mala zarar gelmediği yerlerde söz konusu değil midir?” diye akla bir soru gelebilir.

Ancak İmam Hüseyin (a.s) bu esasa asla itina göstermeden, kendisinin, dostlarının şهادeti ile ailesi ve kızlarının esareti pahasına bile olsa harekete geçmiş, kıyam etmekten geri kalmamıştır.

Biz bu kitabın ikinci bölümünde bu soruya geniş bir şekilde cevap vereceğiz inşaallah.

MEDİNE'DEN ÇIKARKEN SON SÖZÜ

﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

لَا وَاللَّهِ لَا أَفَارِقُهُ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ مَا هُوَ قَاضٍ.

Açıklama:

Hüseyin b. Ali (a.s), Velid'in daveti üzerine onunla mülakat ettikten sonra kendi tavrını açıkça ortaya koydu. Ancak Abdullah b. Zübeyr mülakata hazır olmayıp gece vakti gizli bir şekilde Medine'den çıkarak yürümeye elverişli olmayan bir yoldan Mekke'ye doğru hareket etti.

Fakat Hüseyin b. Ali (a.s) Recep ayının bitimine iki gün kala pazar günü çoluk çocuğuyla birlikte Mekke'ye doğru hareket etti. Medine şehrini ardında bıraktığında Hz. Musa'nın Mısır'dan çıkması ve firavunilere karşı savaşa hazırlanmasıyla ilgili olan şu ayeti okudu:

(Musa) korku içinde etrafı gözetleyerek oradan ayrıldı.

"Rabbim! Beni zalim topluluktan kurtar."⁽¹⁾ dedi.⁽²⁾

---

1 19- Kasas, 21.

2- Taberî, c. 7, s. 222. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 265. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 202.

İmam Hüseyin (a.s), kendi hareketinde, Abdullah b. Zübeyr'in aksine, yolcuların, kervanların ve herkesin gittiği ana yolu tercih etti. Bu hususta, İmam'ın (a.s) dostlarından biri İmam'a şöyle bir teklifte bulundu: "Sizin de Abdullah b. Zübeyr gibi küçük dağ yollarından birini seçip de o yoldan gitmeniz daha iyi olur. Böylece Yezid'in adamları sizi takip edip size bir darbe vurmak isterlerse buna muvaffak olamazlar." İmam (a.s) bu teklife karşılık şöyle buyurdu:

"Hayır, Allah'a andolsun ki ben herkesin gittiği ve bilinen ana yoldan ayrılmayacağım; dağlara çöllere koyulmayacağım ta ki Allah'ın isteği tahakkuk bulsun."⁽¹⁾

Netice:

İmam'ın (a.s) bu cevabından da anlaşıldığı gibi, kendisi korkup da Medine'den ayrılmamıştır. Eğer öyle olsaydı, ana yoldan gideceğine kendisine teklif ettikleri şekilde, Abdullah b. Zübeyr gibi dağlık yolların birinden giderdi. Oysa İmam (a.s) ana yolu tercih etmiş, ilahî emrin tahakkuku için kendi yoluna devam etmiştir.

1- Taberî, c. 7, s. 222. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 265. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 202. Maktel-i Harezmi, c. 1, s.189.

MEKKE'YE GİRERKEN

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾

Açıklama:

İmam (a.s), Medine ile Mekke arasındaki mesafeyi beş gün içerisinde kat ettikten sonra, Şaban ayının üçüncü günü cuma akşamı Mekke-i Mukerreme'ye girdi; şehre girerken şu ayeti tilavet etti:

(Musa) Medyen'e doğru yöneldiğinde, "Umarım, Rab-bim beni doğru yola iletir."⁽¹⁾ dedi.⁽²⁾

Niçin Bu İki Ayet?

Hüseyin b. Ali (a.s), Medine'den ayrılıp Mekke'ye girdiği zaman niçin bu iki ayeti okudu? Bunca ayetlerden yalnız bu iki ayeti seçmesinin sebebi nedir?

İmam Hüseyin (a.s), birbiriyle ilgili ve bağlı olan bu iki ayeti tilavet etmekle, yani Medine'den çıktığında okuduğu ayetin devamını tam beş gün sonra Mekke'ye girerken okumasıyla

---

1- Kasas, 22.

2- Taberî, c. 7, s. 222-271. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 265, el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 200. Maktel-i Harezmi, c.1, s.189.

şunu belirtmek istemektedir ki, Hz. Musa (a.s) kendi vatanını terk edip tanımadığı bir şehre sığındığında bir hedefi olduğu gibi Hz. Hüseyin (a.s) da Medine'den hareket ettiğinde, bütün ilahî şahsiyetlerin takip ettiği o yüce hedefi takip etmektedir. Mekke'ye girmesi de yine yüce bir hedef uğrunadır ve Allah'ın öze hidayeti olmaksızın da bu hedefe ulaşmak mümkün değildir.

ABDULLAH B. ÖMER'E CEVABI

يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ مِنْ هَوَانِ الدُّنْيَا عَلَى اللَّهِ أَنَّ رَأْسَ يَحْيَى
بْنِ زَكَرِيَّا أُهْدِيَ إِلَى بَعِيٍّ مِنْ بَعَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ؟ أَمَا تَعْلَمُ أَنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ
كَانُوا يَقْتُلُونَ مَا بَيْنَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ سَبْعِينَ نَبِيًّا ثُمَّ
يَجْلِسُونَ فِي أَسْوَاقِهِمْ يَبِيعُونَ وَيَشْتَرُونَ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَصْنَعُوا شَيْئًا فَلَمْ يُعْجَلِ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ بَلْ أَمَّهُلَهُمْ وَآخَذَهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ أَخْذَ عَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ اتَّقِ اللَّهَ يَا
أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَلَا تَدْعَنَّ نَضْرَتِي.

Açıklama:

İmam Hüseyin (a.s), Mekke'ye girdiği sıralarda Abdullah b. Ömer, müstehap Umre amellerini ve şahsi işlerini yapmak için Mekke'de kalmaktaydı. İmam'ın (a.s) Mekke'ye girdiği ilk günlerde o da Medine'ye dönmeye karar verdi. İmam'ın (a.s) huzuruna gelip ona Yezid ile sulh ve biat etmeyi teklif etti, İmam'ı(a.s) tağuta karşı muhalefet etmenin ve ona karşı savaşa girmenin tehlikeli sonuçlarından sakındırdı. Hârezmî'nin nakline göre İmam'a (a.s) şöyle dedi:

“Ya Eba Abdullah, halk Yezid'e biat etti, dirhem ve dinar da onun elindedir, halk ister istemez ona yönelecektir. Bu hanedanın eskiden beri size karşı düşmanlıkları olduğu için, ona

muhalefet ettiğin takdirde öldürülmeden ve hakeza bir grup Müslümanın da bu yolun kurbanı olmasından korkuyorum. Ben Resulullah'tan (s.a.a) şöyle buyurduğunu duydum: *'Hüseyin öldürülecektir, halk ona yardım etmekten el çekerse zillet ve hakirliğe düşer olur.'* Sen de diğer insanlar gibi biat et ve Müslümanların kanının dökülmesinden sakın."⁽¹⁾

İmam (a.s) çeşitli insanlarla konuştuğunda, onların her birine akıl, idrak ve basiretleri miktarınca münasip cevaplar veriyordu; Abdullah b. Ömer'in teklifi karşısında da şöyle cevap verdi:

"Ey Eba Abdurrahman! Biliyor musun, dünya, Allah katında o kadar hakirdir ki Yahya b. Zekeriya⁽²⁾ gibi büyük bir peygamberin kesilmiş başı, Benî İsrail'in kötü ve zina-kârlarından birisine hediye olarak gönderildi. Beni İsrail (yüce Allah'a karşı öyle muhalefet etti ki) şafak vaktinden güneş doğuncaya kadar, tam yetmiş peygamber katlettiler. Sonra, sanki hiçbir cinayet işlememişler gibi, pazar yerlerinde oturup alışverişleriyle meşgul oldular."

"Allah Teâlâ, onlara azap göndermede acele etmedi, onlara biraz mühlet verdi, sonra intikam sahibi, muktedir olan Allah, onları sert bir şekilde cezalandırdı."

İmam (a.s), sonra şöyle buyurdu:

"Ey Eba Abdurrahman! Allah'tan kork ve yardımını bizden esirgeme."⁽³⁾

1- Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 190.

2- Kur'ân-ı Kerim'de, diğer meşhur peygamberler gibi Hz. Yahya'nın da özellikle Meryem suresinde zühd ve takvasından söz edilmiştir. Hz. Yahya zamanın padişahının iffetsiz kızı "Salume"nin vesvesesiyle feci bir şekilde katledildi.

3- el-Lühuf, s. 26. Musîru'l-Ahzan, s. 20.

Şeyh Saduk'un (r.a) naklettiğine göre, Abdullah b. Ömer kendi teklifinden netice alamadığını görünce İmam'a(a.s) şöyle dedi: "Ya Eba Abdullah, bu ayrılık vaktinde, Resulullah'ın (s.a.a) bedeninizden defalarca öptüğü yeri müsaade edin ben de öpeyim." İmam (a.s) elbisesini yukarı çekince Abdullah, hazretin göğsünün alt kısmını üç defa öptü ve ağlayarak şöyle dedi: "Ya Eba Abdullah, Allah'a emanet ol; çünkü sen bu seferde öldürüleceksin."⁽¹⁾

Abdullah b. Ömer'in İç Yüzü

Abdullah b. Ömer'in hakiki çehresini biraz daha tanırsak çok iyi olur; öyle bir kimsenin çehresi ki bir taraftan Hz. Hüseyin'e (a.s) Yezid b. Muaviye'yle sulh etmeyi teklif ediyor, diğer taraftan da riyakârlıkla Hüseyin'in (a.s) göğsünü öpüp onun için gözyaşı döküyordu. Resulullah'tan (s.a.a)"Hüseyin Kur'ân yolunda öldürülecek, kim yardımını ondan esirgerse zillet ve hakirliğe *duçar olacaktır.*" hadisini nakletmesine ve İmam Hüseyin'in (a.s) ona açıkça: "Abdullah Allah'tan kork ve yardımını bizden esirgeme." diye buyurmasına rağmen o, İmam'a yardım etmiyor ve oradan ayrılıp Medine'ye giderek Yezid'e biat ettiğini bildirip, Hizbullah yerine Hizbü's-Şeytan'a uyuyordu.

Evet, Abdullah b. Ömer'in gerçek çehresiyle tanışmalıyız, ta ki bu yolla İmam Hüseyin'e (a.s) yardım yerine, zahirde onun için ağlayıp gözyaşı döken, batında ise zamanın Yezid ve tağutlarıyla işbirliğinde bulunan sair Abdullahlara ile zamanımızın Abdullahlarının da gerçek yüzünü tanıyabilelim.

1- el-Emali, Şeyh Saduk, Meclis: 30. *أَسْتَوْدِعُكَ اللَّهُ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ*

1- Abdullah b. Ömer'in, İmam Ali'ye (a.s) Muhalefeti

Osman öldürüldükten sonra bütün Müslümanlar, kendi istekleriyle Medine'de Emîrül-Müminin Hz. Ali'ye (a.s) biat ettiler. Abdullah b. Ömer ise, Hz. Ali'ye (a.s) biat etmeye hazır olmayan yedi kişiden birisiydi. Biate muhalefet etmesinin sebebi de şundan ibaretti: "Bütün Müslümanlar biat ettiği takdirde ben de biat edeceğim. Ama Hz. Ali'ye biat eden kimselerin en sonuncusu olmak şartıyla."

Malik Eşter Hz. Ali'ye: "Ya Emîre'l-Müminin, Abdullah b. Ömer senin kılıç ve kırbacından korkusu olmadığından dolayı böyle bahanelere başvuruyor, müsaade edin onu biraz bas-kı altına alalım." dedi. Emîrül-Müminin (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

"Ben hiç kimseyi biat etmeye mecbur etmem, bırakın istediği yolu kendisi serbestçe seçsin."

Bir gün Ali'ye (a.s), "Abdullah b. Ömer senin hükümetini yıkmak için Mekke'ye gidip komplolar düzenlemekle meşguldür." diye haber verdiler. İmam (a.s), Abdullah b. Ömer'in, kendi hükümetinin aleyhindeki faaliyetlerini önlemek için Mekke'ye bir memur gönderdi. Bilahare Abdullah b. Ömer bu yolda hiçbir muvaffakiyet elde etmeksizin Medine'ye geri döndü. Sonuna kadar da Ali'nin (a.s) hükümetini resmi bilmeyip biat etmeye hazır olmadı.⁽¹⁾ Fakat Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) şahadetinden sonra Muaviye'ye biat edip, onun hükümetini resmen tanıdı.

Buraya kadar anlatılanlar, Abdullah b. Ömer'in, Hz. Ali (a.s) gibi bir şahsiyet ve onun hükümeti gibi bir hükümete reva gördüğü muamelesi ve Muaviye gibi bir şahsa biat etmesi ve

1 -Nehcü'l-Belâğa Şerhi, İbn Ebi'l-Hadid, c. 4, s. 9-11.

onun hükümetini resmen tanınması, Abdullah b. Ömer'in gerçek karakterini ortaya koymaktadır.

2- Abdullah b. Ömer'in Yezid'e Biati

Muaviye, oğlu Yezid için halktan biat aldığı vakit Abdullah b. Ömer, bu biate muhalif olan kimselerin safına geçti. Fakat onun muhalefet etmesinden ne Muaviye korkuyordu, ne de Yezid. Çünkü Muaviye, oğlu Yezid'in muhalifleri hakkında konuşurken Abdullah b. Ömer'in ismi geçtiğinde şöyle dedi:

“Abdullah b. Ömer'e gelince, sana biat etmekten çekinmesine rağmen kalbi senindedir, onun kadrini bil ve onu kendinden uzaklaştırma.”⁽¹⁾

Muaviye'nin de tahmin ettiği gibi Abdullah b. Ömer'in Yezid'e biat hususunda muhalefet etmesinin ona hiç bir zararı olmadığı gibi yeri geldiğinde elinden gelen yardımı da kendisinden esirgememiştir. Yezid'e muhalefet eden kimselerin safına geçip Hüseyin b. Ali'nin (a.s) kıyamını desteklemek ve onu himaye etmek yerine Yezid'in hükümetinin daha fazla takviye edilmesi ve sağlamlaşması için İmam'ı (a.s) sulha ve onunla uzlaşmaya davet etmiştir. Bu yolla da netice alamadığını görünce İmam'la (a.s) vedalaşıp Medine'ye doğru hareket etmiştir. Medine'den Muaviye oğlu Yezid'e bir mektup yazarak onun hükümet ve hilafetini canı gönülden kabul ettiğini bildirmiştir.⁽²⁾

Abdullah b. Ömer, Yezid'e ettiği biatinde o kadar samimi ve ciddi ki Medine halkı, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) şahadetin-

1- Biharu'l-Envar, *Allame Meclisî*, c. 44, s. 311. Arapça metni şöyledir:

فَأَمَّا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ فَهُوَ مَعَكَ فَالزَّمَهُ وَ لَا تَدَعُهُ.

2- Fethu'l-Barî c.13, s.60.

den sonra Yezid'in aleyhine kıyam edip onun valisi "Osman b. Muhammedi" Medine'den dışarı çıkardıklarında Abdullah b. Ömer kendi kavmini, aşiret, köle ve çocuklarını bir araya toplayıp Yezid'in hükümetini desteklediği bir konuşmasında onlara şöyle diyordu: "Ben Resulullah'tan (s.a.a) şöyle buyurduğunu duydum: 'Kıyamet günü biati bozan her bir şahsın önüne, biati bozduğunu gösteren bir bayrak dikilecektir.'" Abdullah b. Ömer sözlerine şöyle devam ediyordu: "Ben, birisine biat edip, sonra da ona karşı savaş açmaktan daha büyük bir hainlik ve ahde vefasızlık tanımıyorum. Bunun için sizden herhangi birisinin, Yezid'e biatini bozup onun muhaliflerini himaye ettiğinden haberim olursa artık o kişinin kendisiyle ilişkim kesilecektir."⁽¹⁾

3- Abdullah b. Ömer ve Haccac b. Yusuf

Muaviye oğlu Yezid'den sonra, Abdülmelik b. Mervan hilafete ulaştığında, İbn Zübeyr'i yok etmek için Haccac b. Yusuf'u Mekke'ye gönderdi. Haccac Medine'ye girdiğinde Abdullah b. Ömer gece vakti biat etmek için aceleyle Haccac'ın yanına gelerek ona: "Ey Emîr! Elini ver halife adına biat edeyim." dedi. Haccac Abdullah'a: "Niçin böyle acele ettin, yarın da biat edebilirdin?" dedi. Abdullah cevaben: "Çünkü ben Resulullah'tan (s.a.a) şöyle buyurduğunu duydum: 'İmamsız olarak ölen bir kimse cahiliye devrindeki ölen insanlar gibidir.' Gece ecelimin gelmesinden ve dolayısıyla da imamsız ölüp cahiliye devrinin ölülerinden sayılmamdan korktuğum için, bu geç vakitte biat etmeye geldim." dedi. Abdullah b. Ömer konuşmasını bitirdiğinde, Haccac ayağını yorganından dışarı çıkarıp, "Elimden öpeceğine gel ayağımdan öp." dedi.⁽²⁾

1- Sahih-i Buhari, c.9, Kitabu'l-Fiten bölümü.

2- Nehcü'l-Belâğa Şerhi, *İbn Ebi'l-Hadid*, c. 13, s. 242.

Yani sen ki, bugün bana Peygamber'in (s.a.a) hadisini okuyorsun; öyleyse niçin bu hadise Hz. Ali (a.s) ve Hz. Hüseyin'in (a.s) zamanında amel etmedin? Abdullah'ın, Resulullah'tan (s.a.a): "*Hüseyin'den yardımını esirgeyen kimse, mutlaka zelil ve hakir olur.*" diye naklettiği hadisin manası işte budur.

Netice:

İşte tarihin bize gösterdiği Abdullah b. Ömer'in gerçek yüzünü az da olsa tanıdık. Bu vesileyle her asır ve zamanın diğer Abdullahları ile onların tuttukları yolları da dikkatli bir şekilde tanıyıp, daima onlardan kaçınmamız gerekir. Yine tarih, zamanımız ile diğer zamanların, asrımız ile diğer asırların Abdullahlarını şöyle ikaz ediyor:

Eğer anlamsız bahaneler getirmeden, gönüllü bir şekilde Hz. Ali'ye (a.s) biat etmeye hazır olmazlarsa, Muaviye, Yezid vb. gibi kimselere biat etmek zorunda kalırlar. Eğer bencillik, kibir, cehalet ve inat, onların Hüseyin'in (a.s) yardımına koşmalarını engelliyorsa, bir gece vakti hakaret ve zilletle Haccac'ların kapılarına gidecekleri bir günün beklentisi içinde olmalıydılar.

Bunlar bilmelidirler ki, Benî Ümeyye'nin sinsi elleri, kendi hedeflerine ulaşmak için (bu da ancak Ehlibeyt'i münzevi etmekle mümkündür) tebligat ve ortalığı velveleye vermekle, Abdullah b. Ömer'i, en çok hadis nakleden ve din konusunda uzman bir şahıs olarak tanıtıyor⁽¹⁾ ve Abdullah b. Ömer de böyle bir cereyanı karşılamak için dörtnala koşuyorsa da, neticede Muaviye ve Yezid gibi kimselerin hedefleri uğrunda kullandıkları bir alet yerinde olup, amellerinin cezası da Haccac gibi en alçak ve cinayetkâr bir kimsenin ayağını öpmek

1- İşte bunun içindir ki mesela, en büyük hadis mecmuası olan Ahmed İbn Hanbel'in "*Müsned*"inde, Abdullah b. Ömer'den 1700 hadis, ama İmam Hasan ve İmam Hüseyin'den (a.s) toplam 22 hadis nakledilmiştir.

olacaktır. "Bu, dünyada onlar için bir aşığılanmadır ve ahirette de onlara büyük bir azap vardır.." (1)

İki Önemli Nükte:

Hz. Hüseyin (a.s) ve Abdullah b. Ömer'in konuşmalarında iki önemli nükte dikkatimizi çekiyor:

1- İmam Hüseyin (a.s), ona Hz. Yahya'nın öldürülmesini ve kesik başının cinayetkârlardan birine armağan olarak gönderilmesini hatırlatıyor. Nakledilenlere göre, İmam (a.s) yolculuğu esnasında bu içler acısı hadiseyi defalarca yâd etmiştir. Hz. Hüseyin (a.s) bu meseleyi söz konusu etmekle, kendisiyle Hz. Yahya'nın (a.s) mücadele ve kıyamındaki benzerliği ima etmektedir. Zira her ikisinin de kesik başları kendi zamanlarının zalim ve cinayetkârlarına armağan olarak gönderilmiştir. İşte bu benzerlik, İmam'ın (a.s) bu acı hadiseden söz etmesine sebep olmuştur.

2- Abdullah b. Ömer, İmam'la (a.s) vedalaştığında ağlar bir hâlde şöyle dedi: "Ya Eba Abdillâh, Allah'a emanet ol, çünkü sen bu yolda öldürüleceksin."

Acaba Abdullah b. Ömer, İmam'ın (a.s) o yolculukta öldürüleceğini Resulullah'tan (s.a.a) başka bir yerden mi duymuştu? Başkalarının, Hüseyin b. Ali (a.s) hakkındaki bildikleri haberden İmam'ın (a.s) kendisinin haberi yok muydu? Hatırlarsanız bu konuya, önceki sayfalarda da defalarca işaret etmiştik. Hz. Hüseyin'in (a.s) "İmamet ilmini" nazara almasak bile onun kendisi, Aşura meselesini defalarca, bizzat Resulullah'tan (s.a.a) vasıtalı ve vasıtasız olarak duymuş ve bu konudan haberdar olmuştu.

1- Mâide, 33.

BENÎ HAŞİM'E MEKTUBU

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ. مِنْ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ اِلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَ مِنْ قَبْلَهُ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ. اَمَّا بَعْدُ: فَاِنَّ مَنْ لِحَقِّ بِي اسْتَشْهَدَ وَمَنْ تَخَلَّفَ لَمْ يُدْرِكِ الْفَتْحَ، وَالسَّلَامُ.

Açıklama:

İbn Kavleveyh, “Kamilü’z-Ziyarat” adlı kitabında şöyle nakleliyor: “Hüseyin b. Ali (a.s), Mekke’den kardeşi Muhammed Hanefiye ve Benî Haşim’den olan bazı şahıslara şu mektubu yazdı:

“Bismillahirrahmanirrahim. Hüseyin b. Ali’den, Muhammed b. Ali ve Haşim ailesinden yanında bulunan diğer şahıslara. Allah’a hamd, Peygamber’e salât ve selamdan sonra, sizlerden, herhangi biriniz bu seferde bana eşlik ederse şehadete kavuşur; benimle beraber olmaktan çeken kimseler ise, zafere ulaşmayacaktır. Vesselam.”⁽¹⁾

Seyyid İbn Tavus (r.a), Kuleynî’den (r.a), Hz. Hüseyin’in(a.s) Mekke’den hareket ettikten sonra bu mektubu yazdığını nakleder;⁽²⁾ fakat İbn Asakir ve Zehebî, İbn Kavleveyh’in gö-

---

1- Kâmilü’z-Ziyarat, s. 75.

2- el-Lühuf, s. 25.

rüşünü (yani İmam'ın (a.s) Mekke'deyken bu mektubu yazdığını) teyit ederek şunu da ilave ederler: "Bu mektup Medine'ye ulaştıktan sonra, Abdulmuttalib'in evlatlarından bir grup Hz. Hüseyin'in (a.s) tarafına hareket ettiler, Muhammed Hanefiye de Mekke'de onlara katıldı."⁽¹⁾

Netice:

Her hâlükârda bu mektubun özet olarak anlam ve neticesi şundan ibarettir; Hüseyin b. Ali (a.s) Mekke şehrine girdiği zaman, kendisi ve kendisiyle birlikte gelenler ile gelecekte ona katılacak kişilerin, şehit olacaklarını kesinlikle biliyordu ve her türlü zahirî zaferden ümidini kesmişti; çünkü Hz. Hüseyin (a.s) hâkim olan ortamı, Benî Haşim ve kendi ailesinden olan hiç kimse için, kendi şehadetinden hemen sonra, zahirî bir zafer elde ederek hükümeti ele geçirmek hususunda elverişli görmüyordu. Nitekim Emevî ailesini kudret ve saltanat tahtından aşağı indirmeyi de (zemine hazır olmadığı için) imkânsız buluyordu; bundan dolayı, "Benimle beraber olmaktan çekinen kimseler ise, zafere ulaşmayacaktır." buyurmuştur.

Fakat İmam Hüseyin (a.s), kıyamete dek sürecek olan nihaî zaferin, onun ve dostlarının şehadete ermelerine, ailesi ile çocuklarının da esir düşmelerine bağlı olduğunu çok iyi biliyordu.

1- İbn Asakir'in *Tarih'*inde Hüseyin b. Ali'ye ait bölümün tercümesi ve *Tarihü'l-İslam, Zehebî*. c. 2, s. 343.

BASRA HALKINA MEKTUBU

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنْ خَلْقِهِ وَآكَرَمَهُ
بُنْيُوتِهِ وَاخْتَارَهُ لِرِسَالَتِهِ ثُمَّ قَبَضَهُ إِلَيْهِ وَقَدْ نَصَحَ لِعِبَادِهِ وَبَلَّغَ مَا أَرْسَلَ بِهِ
وَكَنَّا أَهْلَهُ وَأَوْلِيَاءَهُ وَأَوْصِيَاءَهُ وَوَرَثَتَهُ وَآحَقَّ النَّاسِ بِمَقَامِهِ فِي النَّاسِ
فَاسْتَأْثَرَ عَلَيْنَا قَوْمُنَا بِذَلِكَ فَرَضِينَا وَكَرِهْنَا الْفُرْقَةَ وَآحَبَبْنَا الْعَافِيَةَ وَنَحْنُ
نَعْلَمُ أَنَا آحَقُّ بِذَلِكَ الْآحَقِّ الْمُسْتَحَقِّ عَلَيْنَا مِمَّنْ تَوَلَّاهُ وَقَدْ بَعَثْتُ رَسُولِي
إِلَيْكُمْ بِهَذَا الْكِتَابِ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ فَإِنَّ السُّنَّةَ قَدْ
أُمِيتَتْ وَالْبِدْعَةَ قَدْ أُحْيِيَتْ فَإِنْ تَسْمَعُوا قَوْلِي أَهْدِكُمْ إِلَى سَبِيلِ الرَّشَادِ
وَالسَّلَامِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

Açıklama:

Taberî'nin naklettiğine göre, İmam Hüseyin (a.s) Mekke'ye girdikten sonra, Basra şehrindeki, Malik b. Mesme el-Bekrî, Mesud b. Amr ve Müncir b. Carud gibi kabile reislerine bir mektup yazdı. Mektubun metninin tercümesi şöyledir:

“Allah’a hamd, Peygamber’e salât ve selam olsun. Allah Teâlâ Muhammed’i (s.a.a) insanların arasından seçti. Peygamberliğiyle ona ikramda bulundu, onu kendi risaleti için şereflendirdi. Sonra insanlara nasihat edip, onları hi-

dayet ettiği ve kendisine verileni halka ulaştırdığı (peygamberlik vazifesini yaptığı) bir hâlde, onun ruhunu aldı. Biz de onun ailesi, evliyası, vasi ve varisleri idik ve insanlar arasında onun makamına daha lâıyk olan kişilerdik; fakat bir grup, bizden ileri geçiş bu hakkı bizden aldılar. Bizim, bu hakka onlardan daha lâıyk ve onlardan daha üstün olduğumuzu bildiğimiz hâlde, Müslümanların arasında fitne, ihtilaf ve ayrılık çıkmaması, düşmanların onlara musallat olmaması için bu duruma rıza gösterip Müslümanların rahatını, kendi hakkımıza tercih ettik. Kendi elçimizi bu mektupla sizin tarafınıza gönderip, sizi, Allah'ın kitabına ve Peygamber'in sünnetine davet ediyorum. Zira Peygamber'in sünneti ortadan kaldırılmış yerini bidatler almıştır. Eğer sözümü kabul eder ve beni dinlerseniz ben de sizi hidayet yoluna yöneltirim. Vesselamu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh."⁽¹⁾

İmam (a.s) bu mektubu, Süleyman isimindeki dostlarından birisinin vasıtasıyla Basra'ya gönderdi. Süleyman, memuriyetini yerine getirip İmam'ın (a.s) mektubunu ulaştırdıktan sonra yakalandı. Bunun üzerine İbn Ziyad, Kûfe'ye hareket etmeden bir gece önce onun darağacına asılmasını emretti.

Ehem ve Mühim Meselesi

Hüseyin b. Ali (a.s) bu mektubunda, Basra halkını, İslam ve Kur'ân'a muhalif olan düzen ile mücadele hususunda kendisiyle yardımlaşmaya davet etmenin yanı sıra, Ehlibeyt'in makamını, hilafet ve İslam yolunun saptırıldığını da açıkça beyan etmiş ve önemi daha çok olan meseleyi, önemi az olan meselelerden öne geçirmek gerektiğini, Ehlibeyt'in belirli bir zaman zarfında sükût etme felsefesi ile kendi kıyamının asıl

1- Taberî, c. 7, s. 240.

hedefini detaylı bir şekilde izah etmiştir. Şöyle ki, eğer onlar o ortamda susmak yerine kıyam etseydiler, kıyamdan bir netice elde etmemekle birlikte düşmanların ve münafıkların da eline bu kıyamdan kendi hedefleri yolunda faydalanmak için tam bir fırsat verilmiş olurdu.

Bu esas üzerine o gün konuşmayı, evin kapısını kapattılar, bu yolla tehlikeli kargaşalık ve fitnelerin önünü almış oldular ve Müslümanlara, tebliğ ve kılavuzluk yapmak yoluyla onları kemâle hidayet ettiler; fakat şimdi başka bir merhaleye gelinmişti. İslam yolunu saptırmak değil, belki onu yok etmek tehlikesi vardı.

Peygamber'in (s.a.a) sünneti yok edilmiş, onun yerini bidat ve bencillikler almıştı. Bugünün şartları da artık fesatla mücadele etmek için müsaitti. Yani eğer, bu mücadele uğrunda ümmetin en iyilerinden olan bir grup insanın kanı dökülse de, düşmanın ondan kendi çıkarına faydalanamayacağı bir yana bırakılsın, belki İslam'ın yararına en iyi fayda ve değerler de elde edilecekti; bundan dolayı İmam Hüseyin (a.s) onları, Yezid'in aleyhine kıyam etmeye davet etti.

KUFE HALKININ MEKTUPLARINA CEVABI

مِنَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ إِلَى الْمَلَائِكَةِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، أَمَا بَعْدُ؛ فَإِنَّ هَانِيًا وَسَعِيدًا قَدِمَا عَلَيَّ بِكُتُبِكُمْ وَكَانَا آخِرَ مَنْ قَدِمَ عَلَيَّ مِنْ رُسُلِكُمْ وَقَدْ فَهِمْتُ كُلَّ الَّذِي قَصَصْتُمْ وَذَكَرْتُمْ وَمَقَالَةَ جُلُكُم أَنَّهُ لَيْسَ عَلَيْنَا إِمَامٌ فَاقْبَلْ لَعَلَّ اللَّهَ يَجْمَعُنَا بِكَ عَلَى الْهُدَى وَالْحَقِّ. وَقَدْ بَعَثْتُ إِلَيْكُمْ أَخِي وَابْنَ عَمِّي وَتَفْتِيَّ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي وَأَمَرْتُهُ أَنْ يَكْتُبَ إِلَيَّ بِحَالِكُمْ وَأَمْرِكُمْ وَرَأْيِكُمْ فَإِنَّ كُتُبَ أَنَّهُ قَدْ اجْتَمَعَ رَأْيُ مَلَائِكَتِكُمْ وَذَوِي الْفَضْلِ وَالْحُجَجِ مِنْكُمْ عَلَى مِثْلِ مَا قَدِمَ عَلَيَّ بِهِ رُسُلِكُمْ وَقَرَأْتُ فِي كُتُبِكُمْ أَقْدَمُ عَلَيْكُمْ وَشَيْكَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَلَعَمْرِي مَا الْإِمَامُ إِلَّا الْعَامِلُ بِالْكِتَابِ وَالْآخِذُ بِالْقِسْطِ وَالِدَّائِنُ بِالْحَقِّ وَالْحَابِسُ نَفْسَهُ عَلَى ذَاتِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ.

Açıklama:

Kûfe halkı, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) biat etmekten kaçınıp, fesatla mücadeleye hazır olduğunu ve Mekke şehrine girdiğini haber alınca, kendisine çok sayıda elçiler ve mektuplar gönderdiler. Gönderilen bütün mektup ve tavsiyelerin özeti

şundan ibaretti: “Şimdi artık Muaviye ölmüş ve Müslümanlar onun şerrinden kurtulmuştur. Kendimizi, bizi şaşkınlıktan kurtaracak ve yara almış gemimizi sahile ulaştıracak bir imama muhtaç görüyoruz. Şimdi biz Kûfe halkı olarak bu şehirde Yezid’in valisi Numan b. Beşir’e karşı çıkıp onunla her türlü ilişkiyi kesmiş bulunmaktayız; hatta onun cemaat namazlarına bile katılmıyoruz. Sadece sizin gelmenizi bekliyoruz, elimizden gelen her yardımı sizin hedefiniz uğrunda esirgemeyeceğiz, sizin yolunuzda kendi canımız ve malımızdan da geçmeye hazırız.”

İmam Hüseyin (a.s), bazı tarihçilerin naklettiğine göre 12 bini aşan mektuplara cevap olarak şöyle yazdı:

“Bismillahirrahmanirrahim. Hüseyin b. Ali’den Kûfe şehrinin ileri gelen mümin ve Müslümanlarına. Allah’a hamd, Peygamber’e salât ve selamdan sonra, siz Kûfe ehlinin en son mektubu (Hani ve Said vesilesiyle) bana ulaştı. Mektuplarınızda zikir ve izah ettiğiniz şeyleri anladım; çoğunuzun sözü şundan ibaretti: ‘Bizim, imam ve önderimiz yoktur; bize, şehrimiz Kûfe’ye gel ki Allah Teâlâ senin vesilenle bizi hakka ve doğru yola hidayet etsin.’ Şimdi ben, ailem arasında herkesten daha çok itimat ettiğim kardeşim ve amcam oğlunu (Müslim b. Akil’i), size doğru gönderiyorum. Ona, durumunuzu, düşüncelerinizi, görüşlerinizi yakından öğrenip neticeyi bana bildirmesini emrettim. Eğer Kûfe halkının ekseriyetinin isteği ve aranızdaki akıl ve fazilet sahibi kimselerin görüşü de, elçilerinizin huzuren anlattıkları ve mektuplarınızda okuduğum ve zikrettiğiniz gibi olursa, inşaallah ben de pek yakın bir zamanda size doğru hareket edeceğim.”

İmam (a.s) mektubunu şu cümleyle bitirdi:

“Allah’a yemin ederim ki gerçek İmam, Allah’ın kitabıyla

amel eden, adalete sarılan, hakka boyun eğen ve kendisini sadece Allah'a adayan bir kimsedir. Vesselam.”⁽¹⁾

Taberî ve Dineverî'nin naklettiğine göre, İmam (a.s) mektubu Kûfe halkının iki elçisi Hanî ve Said vasıtasıyla onlara gönderdi;⁽²⁾ fakat Harezmi'nin naklettiğine göre, İmam (a.s) mektubu, Müslim b. Akil'in kendisine vererek şöyle buyurdu:

“Ben seni, Kûfe halkına doğru gönderiyorum. Allah-u Teâlâ seni, rızasını ve hoşnutluğunu kazandıracak şeylerde muvaffak eylesin, hareket et. Allah yardımcın olsun. Ümit ederim ki ben ve sen şehitler makamına nail oluruz.”⁽³⁾

Netice:

Hüseyin b. Ali (a.s) bu mektubunda Kûfe halkının isteklerini cevaplamının, bir elçi göndereceğini bildirmenin ve onu bir kardeş ve halk arasında en çok güvendiği kimse olarak tanıtmının yanı sıra her Müslümanın tabi olması gerektiği İmam ve önderin şartlarını da beyan etmekte ve onun (İmamın) Kur'ân ile amel etmesi, hak ve adaletle hükmetmesi ve kendisini Allah yoluna adanmış olması gerektiğini de önemle vurgulamaktadır.

1- Taberî, c. 7, s. 235. el-Kâmil, c. 3, s. 267. el-İrşad, s. 204. Maktel-i Harezmi, c.1, s.195-196.

2- Taberî, c. 7, s. 235. Ahbarü't-Tival, s. 238.

3- Maktel-i Harezmi, c.1, s.196.

...وَأَنَا أَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا وَأَنْتَ فِي دَرَجَةِ الشُّهَدَاءِ.

MÜSLİM B. AKİL'E MEKTUBU

أَمَّا بَعْدُ: فَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَكُونَ حَمْلُكَ عَلَى الْكِتَابِ إِلَيَّ فِي الْإِسْتِعْفَاءِ
مِنَ الْوَجْهِ الَّذِي وَجَّهْتِكَ لَهُ إِلَّا الْجُبْنَ فَاْمُضِ بِوَجْهِكَ الَّذِي وَجَّهْتِكَ فِيهِ.
وَالسَّلَامُ.

Açıklama:

Müslim b. Akil, mübarek Ramazan ayının ortasında,⁽¹⁾ Hüseyin b. Ali'nin (a.s) emrettiği şekilde, Mekke'den Kûfe'ye doğru hareket etti. Yol esnasında Medine'ye de uğradı. Burada beklediği az bir süre zarfında, Peygamber'in (s.a.a) kabrini ziyaret edip kendi akrabaları ve aşireti ile tekrar görüşükten sonra, Kays kabilesinden olan iki kılavuzla birlikte Kûfe'ye doğru yola çıktı. Bu yolcular, Medine'den biraz uzaklaştıktan sonra yolu kaybedip, Hicaz'ın kumlarla kaplı geniş çöllerinde şaşkınlık içinde kaldılar. Çok çaba sarf ettikten sonra nihayet yolu buldular, ama Müslim ile birlikte olanlar, şiddetli sıcak ve susuzluk sebebiyle canlarını kaybedip, hayata veda ettiler. Ancak Müslim b. Akil kendisini, bedevi bir kabilenin oturduğu, "Medik" isimindeki bir yere ulaştırarak ölüm tehlikesinden kurtulmuş oldu.

1- Mürucu'z-Zeheb, c. 2, s. 86.

Müslim b. Akil "Medik"e ulaştıktan sonra, kabile fertlerinden biri vasıtasıyla İmam'a (a.s) bir mektup gönderdi. Bu mektupta, kendisiyle birlikte olan kılavuzların öldüğünü ve kendisinin ise, bu tehlikeden kurtulduğu olayını bildirmenin yanı sıra, İmam'dan (a.s) kendisini Kûfe'ye gönderme kararını yeniden gözden geçirmesini, maslahat gördüğü takdirde yerine başka birisini bu göreve tayin etmesini istedi; çünkü o bu olayı kötüye yoruyor ve bu yolculuğun da uğurlu bir yolculuk olmadığını düşünüyordu.

Müslim mektubun sonuna da, gönderilen elçi vasıtasıyla mektubun cevabını alana dek bu mekânda bekleyeceğini ilave etti.⁽¹⁾

İmam Hüseyin (a.s) mektuba cevaben şöyle yazdı:

"Allah'a hamd, Peygamber'e salât ve selamdan sonra; ben, bu mektubu yazmana ve sana verdiğim görevden istifa ettiğimi bildirerek, mazur görmemi istemene korku ve dehşetin sebep olduğu endişesindeyim; ama sen bu korkuyu bir kenara bırak ve sana verdiğim görevi yerine getir. Yoluna devam et. Vesselam."⁽²⁾

İmam'ın Endişesi:

İmam'ın (a.s) bu sözünden şu manayı çıkarabiliriz: İslamî bir toplumda derin bir değişiklik vücuda getirmek isteyen Hüseyin b. Ali (a.s) gibi bir şahsiyetin ve onun gibi bir önderin hiçbir şeyden korkmaması kaçınılmaz bir gerçektir. Böyle bir İmam'ın taraftarları ve temsilcileri de öyle bir cesaret ve mertliğe sahip olmalıydılar. Böyle olmadığı takdirde o şahsiyetin

1- Taberî, c. 7, s. 237.

2- Tarih-i Taberî, c. 7, s. 237, el-İrşad, Şeyh Müfid, s. 204. Maktel-i Harezmi, c.1, s.196.

kıyamı mağlubiyetle sonuçlanacak ve böyle bir kıyam o şahsiyetin nazarındaki o yüce hedefe ulaşamayacaktır.

Evet, İmam'ın (a.s) endişesi, düşmanın sayısı ve gücünden dolayı değildi; onun endişesi, sadece elçi ve temsilcilerinde olmaması gereken bazı korku ve zaaftan dolayıldı.

MEKKE'DEKİ HUTBESİ

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ، حُطَّ
الْمَوْتُ عَلَى وُلْدِ آدَمَ مَخَطَّ الْقِلَادَةِ عَلَى جِيدِ الْفَتَاةِ وَ مَا أَوْلَهَنِي إِلَى
أَسْلَافِي إِشْتِيَاقَ يَعْقُوبَ إِلَى يُوسُفَ وَ خَيْرَ لِي مَصْرَعًا أَنَا لِأَقِيهِ كَأَنِّي
بِأَوْصَالِي تَنْقَطَعُهَا عَسْلَانُ الْفَلَوَاتِ بَيْنَ النَّوَائِسِ وَ كَرْبَلَاءَ فَيَمْلَأَنَّ مِنِّي
أَكْرَاشًا جَوْفًا وَ أَجْرِبَةً سُعْبًا لَا مَحِيصَ عَنْ يَوْمٍ حُطَّ بِالْقَلَمِ رِضَا اللَّهُ
رِضَانًا أَهْلَ الْبَيْتِ نَضِيرُ عَلَى بَلَائِهِ وَ يُوفِينَا أُجُورَ الصَّابِرِينَ لَنْ تَشُدَّ عَنْ
رَسُولِ اللَّهِ لِحَمَّتُهُ بَلْ هِيَ مَجْمُوعَةٌ لَهُ فِي حَظِيرَةِ الْقُدْسِ تَقْرَأُ بِهِمْ عَيْنُهُ وَ
يُنْجِزُ بِهِمْ وَعَدُهُ إِلَّا وَمَنْ كَانَ فِينَا بِأَذِلًّا مُهْجَتُهُ مُوْطِنًا عَلَى لِقَاءِ اللَّهِ نَفْسُهُ
فَلْيَرْحَلْ مَعَنَا، فَإِنِّي رَاحِلٌ مُصْبِحًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

Açıklama:

Hac mevsiminin yaklaşmasıyla, Müslüman hacılar grup grup Mekke'ye geliyorlardı. Zilhicce ayının evvellerinde İmam (a.s), Yezid b. Muaviye'nin emri üzere, Amr b. Said b. As'ın zahirde hac emri adı altında; fakat gerçekte çok tehlikeli bir görevi yapmak amacıyla Mekke'ye girdiğini ve Mekke'nin her neresinde olursa olsun, mümkün olduğu takdirde Amr b.

Said b. As'ın kendisini öldürmekle görevli kılındığından haberdar oldu. Bu yüzden İmam (a.s) Mekke'nin saygınlığının korunması için hac merasimine katılmaksızın, hac amellerini Umre'ye çevirip, Zilhicce ayının sekizinde, salı günü Mekke'den Irak'a doğru hareket etti.

İmam (a.s), Irak'a hareket etmeden önce, Benî Haşim ailesi ve Mekke'de bulunduğu süre içerisinde kendisine katılan bir grup Şîî arasında şu hutbeyi okudular:

“Bütün hamtlar Allah'a mahsustur. Allah neyi dilerse o olur. Kuvvet ve kudret ancak Allah'tandır, Allah'ın salât ve selamı onun Resulüne olsun.”

İmam Hüseyin (a.s) daha sonra şöyle buyurdu:

“Gerdanlık, kızların boynuna yazıldığı (ona gerekli olduğu) gibi, ölüm de insanoğlunun üzerine yazılmıştır. Yakup, Yusuf'u görmeyi arzu ettiği gibi, ben de atalarımı görmeyi arzu ediyorum. Bana, varacağım bir katligâh tayin edilmiştir. Öyle ki, o ıssız çöllerin yırtıcı kurt ve hayvanlarının (Kûfe ordusunun), Nevavis ve Kerbela arasındaki bir yerde benim uzuvlarımı parçaladıklarını, aç karın ve boş dağarcıklarını da benim bedenimle doldurduklarını adeta gözlerimle görüyorum. Allah'ın kaza kalemiyle yazılmış olan böyle bir günden kurtuluş yoktur. Allah'ın razı olduğu şeye biz Ehlibeyt de razıyız. O'nun bela ve imtihanı karşısında, sabır ve istikamet gösteriyoruz; sabredenlerin sevabını bize (tamamıyla) verecektir. Resulullah'ın (s.a.a) bedeninin parçası olan evlatları, ondan hiçbir zaman ayrı düşmeyeceklerdir. Cennette de onun yanında olacaklardır; çünkü onlar, Peygamber'in (s.a.a) hoşnutluğu ve gözünün aydınlığına vesile olacak ve vadesi de (ilahî hükümetin istikrarı da) onların vasıtasıyla gerçekleşecektir.”

İmam (a.s) sözlerini şu cümleyle sona erdirdi:

“Herkes bilsin ki, bizim uğrumuzda ve Allah’a ulaşmak yolunda canından geçmeye hazır olanlar, bizimle birlikte hareket etmelidir; çünkü ben yarın sabah erkenden hareket edeceğim inşaallah.”⁽¹⁾

Netice:

Hüseyin b. Ali (a.s) Mekke’den hareket ettiğinde yaptığı konuşmasında, yalnız şehadetten değil, kendi şehadetinin ayrıntılarından bile söz etmiştir. İmam (a.s), dostlarını böyle önemli bir olaya katılmaya, Kur’ân uğrunda canlarından geçmeye ve likaullaha kavuşmak için kendilerini feda etmeye hazır olduklarını öğrenmek ve Kûfe’ye doğru hareket etme hazırlığını yapmaları için meseleyi açıkça ortaya koyup bu hususta onları aydınlatmıştır.

Bilerek Ölüme Gitmek Niçin?

Eskiden beri şöyle bir soru söz konusu edilmiştir: Bilerek şehadete doğru gitmenin ve ölüme teslim olmanın manası nedir? Acaba canı korumak, özellikle de masum İmam (a.s) gibi bir şahsiyetin kendi canını koruması farz değil midir? Sorunun cevabı kısaca şöyledir: Cihad, İslam’ın en önemli farzlarından biri olduğu gibi şehadet de her Müslümanın kavuşmak istediği bir şeydir. Kur’ân-ı Kerim’de, cihad ve şehadetle ilgili birçok ayet mevcuttur.⁽²⁾ Bu ayetlerin hiçbirinde cihad ve şehadet meselesi zafer ve galibiyetin bilinmesiyle kayıtlı değildir. Belki İslam düşmanlarının karşısında savaşmak, fedakârlık etmek ve hakkın zafere ulaşması yolunda şe-

1- el-Lühuf, s. 53, Musîru’l-Ahzan, s. 21.

2- Yüzeysel bir bakışla baktığımızda, cihad ve şehadetle ilgili ayetlerin yüzü aşkın olduğunu görmekteyiz.

hit olmak müminlerin sıfatlarından biri olarak zikredilmiştir. Kur'ân'da müminin sıfatları hakkında zikredilen ayetlerden birisi şöyledir:

"Şüphesiz Allah, müminlerden -karşılığında onlara mutlaka cenneti vermek üzere- canlarını ve mallarını satın almıştır. Onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve öldürülürler; (bu) Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'ân'da da onun üzerine gerçek olan bir vaattir. Allah'tan daha çok ahbine vefa gösterecek olan kimdir? Şu hâlde yaptığınız bu alış verişten dolayı sevinip, müjdeleşiniz. İşte büyük kurtuluş ve mutluluk budur."⁽¹⁾

Sonraki ayette bu fedakâr müminleri, dokuz yüce sıfatla övüp bu vesileyle onları takdir etmiştir:

"Tövbe edenler, ibadet edenler, hamdedenler, (İslam yolunda) seyahat edenler, rükû edenler, secde edenler, iyiliği emredenler, kötülükten sakındıranlar ve Allah'ın sınırlarını (emir ve hükümlerini) koruyanlar; işte böyle müminleri (cennet ile) müjdele."⁽²⁾

İşte onlar Allah'ın kanun ve sınırlarını koruyan kimselerdir. Yani İlahî kanun ve sınırları korumak, onları, fedakârlığın ve canlarından geçmenin en yüce derecesine ulaştırmıştır. Görüldüğü gibi bu ayette de diğer ayetlerdeki gibi cihad meselesi zaferle kayıtlanmış değildir.

"Bazen öldürürler, bazen de öldürülürler."

Resulullah'ın (s.a.a) siyer ve yaşantısı da bu hakikati teyit etmektedir. Zira Resulullah eşit olmayan şartlar altında kendilerinden çok daha güçlü olan düşmanlarla savaşıyordu; öyle

---

1- Tevbe, 111.

2 47- Tevbe, 112.

ki bazen en yakın akrabasını kaybediyordu. Eğer Allah yolunda İslam düşmanlarına karşı yapılan savaş ve cihatta düşmana galip olmak kesinlik kazanmış olsaydı, o zaman Allah yolunda söz konusu edilen cihad ve şehadet meselesi de gerçek anlamını yitirmiş olurdu.

Eğer Allah yolunda cihad etmek meselesi, bütün Müslümanlara bir vazife olarak farz edilmişse, Kur'ân'ı korumak makamında olan bir İmam için, düşündüğümüzden daha büyük bir vazife farz kılınmıştır. İmam (a.s), kendisiyle en yakın akrabalarının canını ilahî sınır ve kanunları korumak uğrunda feda etmeyecek de kim edecekti?

Evet, İmam Hüseyin (a.s), durum ve şartları böyle yararlı bir muamele için uygun görüyor ve bu muamelenin, sonuçta İslam, Kur'ân, Sünnet ve Müslümanların, Yezitlerin sultanı altından kurtulmasına ve İslam tarihinde yeni bir değişikliğin meydana gelmesine sebep olacağını çok iyi biliyordu. Hz. Hüseyin (a.s.) işte bunun için Irak'a doğru hareket etmeye karar almıştı. Biz gelecek sayfalarda, İmam'ın (a.s) sözleri münasebetiyle yine bu konudan bahsedeceğiz.

ABDULLAH B. ABBAS'A CEVABI

يَا ابْنَ عَمِّ! إِنِّي وَاللَّهِ لَأَعْلَمُ أَنَّكَ نَاصِحٌ مُشْفِقٌ وَقَدْ أَرْمَعْتُ عَلَى الْمَسِيرِ...
وَاللَّهِ لَا يَدْعُونِي حَتَّى يَسْتَخْرِجُوا هَذِهِ الْعَلَقَةَ مِنْ جَوْفِي فَإِذَا فَعَلُوا سَلَطَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَنْ يُدْلِهِمْ حَتَّى يَكُونُوا أَذَلَّ مِنْ فِرَامِ الْمَرْأَةِ.

Açıklama:

İmam'a (a.s), Hareket Etmek İsteddiği Yönü Değiştirmesi İçin Yapılan Teklifler:

Hüseyin b. Ali (a.s) Irak'a doğru hareket edeceğini bildirdiği zaman, bazı şahıslar onun bu hareketine karşı çıkıp böyle bir yolu takip etmekten sakınmasını teklif ettiler. Bu teklifi sunan hayırsever ve ileri görüşlü kişilerin tüm delilleri, Kûfe halkının, vefasız ve ahdi bozan bir millet olmalarıydı. Bu kişilerin hepsi de, Kûfelilerin insanı güzel karşılayan fakat kötü uğurlayan insanlar oldukları inancındaydılar ve yine bunların hepsi bu seferin, İmam'ın (a.s) ölümüne ve ailesinin ise esir düşeceğine sebep olacağını tahmin ediyorlardı.

Ama gerçek şudur ki, onlar bu tahminlerinde isabetli olmalarıyla birlikte, meselenin yalnız bir yönünü görüp, onu sadece o yönden değerlendiriyorlardı. Onların nazarında, İmam'ın şehadeti İslam ve Müslümanların zayıflığına sebep olacağından, mümkün olan her vesileyle İmam Hüseyin'i Kûfe'ye

doğru gitmekten alıkoymak istiyorlardı. Fakat İmam (a.s) bu meselenin başka bir yönüne bakıyordu, o yön de Kur'ân'ın, Müslümanları tekitle savaşa çağırın onlarca ayetin içeriğinden ibaretti.

Evet, İmam (a.s) şu ayeti okuyordu:

“Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde üzerinize yazıldı (farz kılındı).”⁽¹⁾

Yine şu ayeti okuyordu:

“Şeytanın dostlarıyla savaşın.”⁽²⁾

Ardından, durumları ele alıp şartları iyice değerlendirdikten sonra şöyle bir neticeye vardı: Şu anda Şeytanın dostlarıyla savaşmak gerekiyorsa, bugün Şeytanın, Yezid'den daha iyi bir dostu kim olabilir ki? Onunla savaşmak her Müslümandan daha çok, benim gibi İslam'ın koruyucusu ve ümmetin de İmam'ı olan bir şahsiyete farzdır. Bunun için, hitabesinde de açıkça dostlarına şöyle buyurdu:

“Bizim yolumuzda, yani Hâk kelimesini yüceltmek yolunda, kendi canından geçmeğe ve şehadete kavuşmaya hazır olanlar benimle hareket etmeye hazırlansınlar.”

Bu derece hazır olan ve dünya hayatına sırt çeviren kimseler, İmam'ın çağrısına “Lebbeyk” diyerek onun kafilesine katıldılar.

Ancak köklü ve esaslı her hareket hakkında yapıldığı gibi, diğer bazı Müslümanlar, hatta tanınmış Müslümanlardan birkaç kişi, bir köşeye çekilip, İmam'ın çağrısına olumlu cevap vermemekle bu büyük mutluluktan ve ebedi saadetten mah-

1- Bakara, 216. ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ﴾

2- Nisa, 76. ﴿فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ﴾

rum kalmanın yanı sıra, İmam'ın hareketinin iç yüzünden habersiz oldukları için kalkıp böyle bir harekete muhalefet bile ediyorlardı. Mekke şehri ve Kerbela yolu üzerinde güya hayır istemek, salâhı düşünmek ve bazen de zorbalık etmeye kalkışarak bu büyük harekete mani olmaya çalışıyorlardı. Bu kişilerin arasında, İmam'ın akrabaları, normal kimseler ve hatta onun düşmanları dahi bulunuyordu. Elbette dostlarının ve ona ilgi gösterenlerin İmam'la muhalefet etmeleri onların, İslam'a ve İmam'ın canını korumaya duydukları ilgi sebebiyleydi. Düşmanların, İmam'a muhalefet etmelerinin sebebi ise, Yezid'e hizmet etmek ve onun aleyhine yapılan her çeşit harekete önlemek idi.

İmam (a.s) hayırsever kişilerin tekliflerini kabul edecek olsaydı, muhalif grupların isteği de gerçekleşmiş olacaktı. Yani onların tekliflerinin neticesi, muhalif kimselerin yararına tamamlanacak ve onların isteği temin edilmiş olacaktı.

Her hâlükârda, Medine'den, Kerbela'ya kadar bu öneriler çeşitli kişiler tarafından İmam Hüseyin'e (a.s) teklif edilmiş ve gereken cevabı da almışlardır. Medine'de yapılan bu öneri ve cevaplardan birkaç tanesi de geçmiş sayfalarda nakledildi.

Bu bölümde de kitabın asıl konusundan ayrılmamak için, sadece tarih kitaplarında nakledilen önerileri ve İmam'ın onlara karşı verdiği açık cevapları nakledeceğiz inşaallah.

Abdullah b. Abbas'ın Teklifi

Hüseyin b. Ali (a.s) hareket edeceğini ilan ettikten sonra, huzuruna varan ve bu seferden vazgeçmesini teklif edenlerden biri de Abdullah b. Abbas idi; o da, sözlerine şu cümleyle başladı:

“Ey amcaoğlu! Senin bu ayrılığına dayanmak istiyorum; fakat gerçekten dayanamıyorum; çünkü senin, çıktığın bu

yolculukta öldürülmenden ve çocuklarının da düşmanını eline esir düşmelerinden korkuyorum. Irak halkı, sözlerinde durmayan insanlar oldukları için onlara itimat edilmemelidir.”

İbn Abbas daha sonra sözlerine şöyle devam etti:

“Sen Hicaz'ın efendisi, büyüğü ve Mekke ile Medine halkının da saygı gösterdiği bir kimse olduğundan dolayı bana göre Mekke'de kalmayı tercih etmen daha doğru olur. Eğer Irak halkı belirttikleri gibi, gerçekten seni istiyorlar ve Yezid'in hükümetine de karşı iseler, ilk önce düşmanları olan Yezid'in valisini kendi şehirlerinden dışarı çıkarmaları ve kovmaları gerekir. İşte ancak o zaman Irak'a hareket etmen doğru olur.”

İbn Abbas sözlerine devam ederek şöyle dedi: “Eğer Mekke'den çıkma hususunda ısrar ediyorsan, o hâlde Yemen'e doğru hareket etmen daha hayırlıdır. Zira o bölgede babanın birçok Şiisi bulunmakla birlikte, geniş toprakları, sağlam kaleleri ve yüksek de dağları vardır. Böylece, Yezid hükümetinin kudretinden uzak kalır, kendi faaliyetlerine devam eder, mektup ve elçiler vasıtasıyla da halkı kendi tarafına davet edebilirsin. Ümit ediyorum ki, bu yolda sıkıntı ve üzüntü duymaksızın kendi hedefine ulaşmış olursun.”

İmam Hüseyin'in Teklife Cevabı

İmam Hüseyin (a.s), Abdullah b. Abbas'a cevaben şöyle buyurdu:

“Ey amcaoğlu! Allah'a andolsun ki ben senin, hayır isteyen ve şefkatli bir şahıs olduğumu biliyorum. Fakat ben Irak'a doğru hareket etmeye karar aldım.”⁽¹⁾

1- Ensabü'l-Eşraf, c. 3, s. 162. Taberî, c. 7, s. 275. el-Kâmil, c. 4, s. 39.

İbn Abbas, İmam'dan (a.s) bu cevabı duyunca onun kesin kararlı olduğunu ve bu hususta yapılan her teklifin artık etkisiz kalacağını farkına vardı. Bunun içinde artık meseleyi daha fazla uzatmadan şöyle dedi: "Anlaşılan sefere çıkmaya kararlısın; ama hiç değilse hanımları ve çocukları beraberinde götürme; çünkü seni, onların gözleri önünde öldürmelerinden korkuyorum."

İmam (a.s), İbn Abbas'ın bu teklifine karşılık da şöyle buyurdu:

"Allah'a andolsun ki, onlar, kanımı dökmedikçe benden vazgeçmeyeceklerdir.⁽¹⁾ Bunu yaptıkları takdirde de Allah Teâlâ onlara kendilerini zelil ve hakir kılacak birini gönderecek ve onlar, hanımların hayız halinde kullandığı bezden daha aşığı ve hor bir hale düşeceklerdir."⁽²⁾

Netice:

İmam'ın (a.s) bu sözünden, onun kendi hedefine olan inancının, hedefe doğru hareket etmekteki kararlılığının ve önderliğinin ne kadar da yüce olduğu iyice anlaşılmaktadır. Amcası oğlu İbn Abbas'ın dirayetine ve onun hayırsever bir şahıs olduğuna inanmasına, kendisine bütün zorluk ve tehlikeleri hatırlatmasına rağmen onun cevabında şöyle buyurmaktadır: "Ben, bunca zorluklara rağmen bu yolu kat edeceğim." İbn Abbas, çoluk çocuğu kendisiyle birlikte götürmekten vazgeçirmek istediğinde de İmam (a.s) yine ona çok açık ve kesin bir ce-

1- İmam'ın (a.s) sözünde geçen "Lâ yedeunî" kelimesi "vede'e" maddesinden olup vazgeçmek manasına gelir; "deaye" maddesinden davet manasında değildir.

2- İbn Esir, *el-Kâmil* kitabında İmam'ın (a.s) sözünü naklettikten sonra Hazret'in cümlesinde geçen, "Firam" kelimesini şöyle mana etmektedir: Firam: Kadınların hayız döneminde kullandıkları eski bez parçasıdır.

vap vererek sözünü reddetmektedir. İşte vazife ve sorumluluk karşısında imamet ve önderliğin anlamı da zaten budur. İmam (a.s), vazifesi karşısında bütün plan ve muhasebeleri bozup yok etmektedir.

İşte Abdullah b. Abbas'ın, İmam Hüseyin'in (a.s) huzurunda söz konusu ettiği ve aynı zamanda da İmam'ın stratejisine muhalif olan tekliflerden biri de üstte geçen öneriydi. Yolculuk esnasında, benzeri muhalif teklifler de, çeşitli kişiler tarafından İmam'a (a.s) sunulmuştur. Gelecek bölümlerde onları okuyacaksınız inşaallah.

ABDULLAH B. ZÜBEYR'E CEVABI

إِنَّ أَبِي حَدَّثَنِي أَنَّ بِمَكَّةَ كَبْشًا بِهِ تُسْتَحَلُّ حُرْمَتُهَا فَمَا أَحَبُّ أَنْ أَكُونَ ذَلِكَ
الْكَبْشَ وَلَئِنْ أُقْتِلَ خَارِجًا مِنْهَا بِشِيرٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُقْتَلَ فِيهَا وَلَئِنْ
أُقْتِلَ خَارِجًا مِنْهَا بِشَبْرَيْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُقْتَلَ خَارِجًا مِنْهَا بِشِيرٍ وَ أَيْمَ
اللَّهِ لَوْ كُنْتُ فِي جُحْرِ هَامَّةٍ مِنْ هَذِهِ الْهَوَامِّ يَسْتَخْرِجُونِي حَتَّى يَقْضُوا بِي
حَاجَتَهُمْ وَاللَّهِ لَيَعْتَدَنَّ عَلَيَّ كَمَا اعْتَدَتِ الْيَهُودُ فِي السَّبْتِ.

...يَا ابْنَ الزُّبَيْرِ لَئِنْ أُدْفِنَ بِشَاطِئِ الْفُرَاتِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُدْفَنَ بِفَنَاءِ
الْكَعْبَةِ.

...إِنَّ هَذَا يَقُولُ لِي كُنْ حَمَامًا مِنْ حَمَامِ الْحَرَمِ وَلَئِنْ أُقْتِلَ وَ بَيْنِي وَ بَيْنَ
الْحَرَمِ بَاعَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُقْتَلَ وَ بَيْنِي وَ بَيْنَهُ شَبْرٌ وَ لَئِنْ أُقْتَلَ بِالطَّفِّ أَحَبُّ
إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُقْتَلَ بِالْحَرَمِ.

...إِنَّ هَذَا لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ أَخْرَجَ مِنَ الْحِجَازِ وَ قَدْ
عَلِمَ أَنَّ النَّاسَ لَا يَعْدِلُونَهُ بِي فَوَدَّ أَنِّي خَرَجْتُ حَتَّى يَخْلُو لَهُ.

Açıklama:

İmam Hüseyin b. Ali'ye (a.s), Irak yolculuğundan vazgeçmesini teklif edenlerden biri de Abdullah b. Zübeyr'di. O da Yezid'in hükümetiyle muhalif olan, sözde mücadeleci kişilerden biriydi. Bu sebeple Medine'den firar edip, Mekke'ye sığındı. İmam (a.s) Mekke'ye geldikten sonra, diğer Müslümanlar gibi her gün veya iki günde bir İmam'ın (a.s) evine gelip gidiyor, meclislerine katılıyordu. İmam'ın (a.s) Irak'a hareket etme kararı aldığını öğrenir öğrenmez, İmam'ın (a.s) huzuruna çıkıp zahirde ona, bu yolculuktan vazgeçmesini teklif etti.

Taberî ve Belazurî'nin naklettiğine göre, Abdullah b. Zübeyr'in sözü iki anlama geliyordu. O İmam'a şöyle diyordu: "Ey Resulullah'ın (s.a.a) torunu! Eğer Irak'ta benim de sizin taraftarlarınız gibi taraftarlarım olsaydı, her bölgeden daha çok orayı tercih ederdim." İbn Zübeyr, ithama uğramamak için sözlerini şöyle tamamladı: "Ama bununla birlikte Mekke'de kalıp da, Müslümanlara önderlik yapmayı sürdürmek isterseniz, biz de size biat edip, sizinle aynı fikri savunur ve sizi desteklemekten çekinmeyiz."

İmam (a.s) ona cevaben şöyle buyurdu:

"Babam, Mekke'de bir koçun (reisin) yüzünden o şehrin hürmetinin ortadan kalkacağını bana haber vermiştir ve ben, o koç olmayı (Allah'ın evine, benim yüzümden ihanet edilmesini) istemiyorum. Allah'a andolsun ki, Mekke'den bir karış uzakta öldürülmem, onun içinde öldürülmemden daha iyidir. Yine Mekke'den iki karış uzakta öldürülmem, onun bir karış yakınında öldürülmemden daha iyidir."

İmam (a.s) sözlerine şöyle devam etti:

"Allah'a andolsun ki, yılanın deliğinde bile olsam, beni öldürmekle hedeflerine ulaşacakları için beni oradan çı-

karırlar. Vallahi Yahudi kavmi, cumartesi gününün hürmetini gözetmediği gibi, bunlar da benim saygınlığıma gözetmeyeceklerdir.”

İmam (a.s) daha sonra şöyle buyurdu:

“Fırat kenarında defnedilmem, Kâbe eşiğinde defnedilmemden daha iyidir.”

İbn Kavleveyh’in naklettiğine göre İbn Zübeyr İmam’ın (a.s) meclisinden çıktıktan sonra Hazret şöyle buyurdu:

“Bu bana, Harem’in güvercini ol (böylece korunmuş olursun) diyor! Allah’a andolsun ki, Harem’den bir kulaç uzakta öldürülmem, ondan bir karış uzakta öldürülmemden daha iyidir. Yine Taff’da (Kerbela’da) öldürülmem, Harem’de öldürülmemden daha iyidir.”

Taberî ve İbn Esir’in naklettiğine göre de, İbn Zübeyr, İmam’ın (a.s) huzurundan ayrıldıktan sonra, İmam (a.s) etrafındakilere şöyle buyurdu:

“(Zahirde benim Mekke’de kalmama ilgi göstermesine rağmen o gerçekte) her şeyden daha fazla benim Mekke’den çıkmamı istiyor. Çünkü burada kalacak olursam artık kimsenin onu önemsemeyeceğini çok iyi bilmektedir.”⁽¹⁾

Netice:

İmam Hüseyin (a.s) bu konuşmasında İbn Zübeyr’in geçmişi, Hz. Ali’nin (a.s) hükümetine karşı olan tavrı, Basra savaşı ve Emîrül-Müminin gibi bir şahsiyeti yok etmek için savaşı tertipleyen kişilerden birisi olduğu hakkında bir tek söz dahi etmemiştir. Fakat kendi tavrını şöyle ortaya koyuyordu:

1- Ensabü'l-Eşraf, c. 3, s. 164; Taberî, c. 7, s. 383; el-Kâmil, c. 4, s. 38; Kâmilu'z-Ziyarat, s. 72.

“Eğer ben Mekke’de veya herhangi bir bölgede, hatta yılının deliğinde dahi olsam, hükümetin adamları benden vazgeçmeyeceklerdir. Benim hükümete olan muhalefetim hiçbir zaman ortadan kalkmayacaktır. Çünkü onlar, benim asla kabul etmeyeceğim şeyi benden istiyorlar. Ben de onlardan kendilerinin asla kabul etmeyeceği şeyleri istiyorum.”

İmam (a.s) bu sözlerinde, “Şattü’l-Fırat” ve “Taf”dan söz etmiştir. Bu sözün üzerinde durulması ve dikkat edilmesi gerekmektedir.

İmam (a.s), İbn Zübeyr’i ikaz ederek, babasından naklen şöyle buyurdu:

“Bir koçun (reisin) yüzünden Beytullahi’l-Haram’ın hürmeti ortadan kalkacaktır. Bu koç ben olmayayım ve de kanımın dökülmesiyle Kâbe ve Harem’e ihanet edilmesin diye bu şehirden dışarı çıkıyorum. Kâbe’nin ve Harem’in hürmetinin korunması için, Kâbe ve Harem’den bir karış uzakta öldürülmem, onun yakınlarında öldürülmemden daha iyidir. Sen de gelecekte kendini korumak bahanesiyle Harem’in güvercini olmaya, Allah’ın evini siper edinmeye ve bu evin hürmetinin yok edilmesine sebep olmaya rıza göstermemelisin.”

İmam’ın Verdiği Haberlerin Tahakkuku

Ancak İbn Zübeyr, İmam’ın (a.s) ikaz ve sözlerinden ders almamış ve daha sonraları da (yani 13 yıl sonra) Allah’ın evinin iki defa taş yağmuruna tutulmasına, yangın ve tahribe maruz kalmasına sebep olmuştur. Böylece, Emîrû’l-Müminin ve Hüseyin b. Ali’nin (a.s) verdikleri haberler de tahakkuk bulmuştur.

Birinci Olay:

Kâbe'nin taş yağmuruna tutulması, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) şehadetinden üç yıl sonra, yani H. 64'ün Rebiyülevvel ayının üçünde vuku bulmuştur. Zira İbn Zübeyr, Yezid'e biat etmeye hazır olmadığı için, Yezid'in askerleri Harre savaşından dönüşte Medine halkını öldürüp yaraladıktan ve mallarını yağmaladıktan sonra, İbn Zübeyr'in başını ezmek için Mekke'ye doğru hareket edip, bu şehri abluka altına aldılar. İbn Zübeyr canını kurtarmak için Kâbe'ye sığınmıştı. Yezid'in ordusu muhasarayı daraltıp "Ebu Kubeys" dağının başından, Mescidü'l-Haram'ı ve bizzat Kâbe'yi mancınıkla taş yağmuruna tuttular ve ateşle tutuşturulmuş bezleri Kâbe'ye doğru fırlattılar. Bu taş yağmuru ve ateşli oklar neticesinde Kâbe'nin bir bölümü harap olup, perdeleri ve Hz. İsmail'in kesilmesi için yerine cennetten getirilen koçun, orada mevcut olan boynuzları yanıp kül oldu. Savaş esnasında, Yezid'in ölüm haberi Mekke'ye ulaştı, bunun üzerine Yezid'in ordusu da Mekke'nin etrafından dağıldılar. İbn Zübeyr ise bu olaydan sonra Kâbe'yi tamir etti.

İkinci Olay:

Yezid'in ölümünden sonra İbn Zübeyr halkı kendisine biat etmeye davet etti. Bir kısım insanlar tedricen, hicretin 73. yılına kadar ona biat ettiler. Bunun üzerine Abdülmelik'in hilafet döneminde Haccac b. Yusuf, İbn Zübeyr'i ortadan kaldırmakla görevlendirildi. Bir kaç bin kişiyle Mekke şehrini kuşattılar. Uzun süren bu kuşatmada, İbn Zübeyr tekrar Kâbe'ye sığındı. Bilahare Haccac'ın emriyle Mescidü'l-Haram, şehrin başnoktasından mancınık vasıtasıyla taş yağmuruna tutuldu, bundan dolayı Kâbe'nin birçok yeri bir kez daha tahrip edildi. Bazı tarihçilerin naklettiğine göre ise, Kâbe tamamıyla viran

edildi. İbn Zübeyr de bu savaşta hayatını kaybetti. Haccac b. Yusuf ise, Kâbe'yi yeniden imar edip düzeltti.⁽¹⁾

İslam'ı Siper Edinmekle İslam'a Siper Olmak

İmam (a.s) ile İbn Zübeyr'in söz, tavır ve tutumları mukayese edilince, üzerinde durulması ve dikkat edilmesi gereken bir nokta göze çarpmaktadır ki, tarih boyunca yapılan bütün mücadele ile kıyâmlar bu vesileyle açıklığa kavuşmakta ve fırkaların birbirlerinden farklı özellikleri açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Zira iki ayrı şahsiyetin, aynı dönemde, bir topluma yönelik aynı bölgede zulüm ve fesatla mücadele etmeyi iddia etmeleri, her ikisinin de iddiasının zahirde birbirine benzemesi, İslam ve ahkâmını savunan bir şahıs olarak görünmeleri, her ikisinin de mücadelelerinin Medine'den başlayıp daha sonra da Mekke'ye hareket etmeleri mümkündür. Fakat zamanın geçmesi ve durumların değişmesi şunu gösteriyor ki bu şahsiyetlerden birisi, riyasete ulaşmak ve şahsi makamını korumak için Kâbe'yi kendisine siper ediniyor; diğeri ise, çocukluğunu Kâbe'ye siper ediyor. Birisi, İslam'ı kendi şahsiyetine feda ediyor; diğeri ise, kendisini İslam'a feda ediyor. Sonuç olarak birisi, halkı kendi tarafına çağırıyor; diğeri ise halkı, Allah'ın yoluna çağırıyor.

İşte bu mesele çok dakik ve zarif bir konu olmakla birlikte, esasî farklardan da biri sayılmaktadır. Çünkü her asırda, cahil ve dar görüşlü kişiler, yanlışlığa düşmüş ve İbn Zübeyr gibilerin Yezitler ile muhalefet etmelerinin hangi hedefe dayalı olduğuyula, Hz. Hüseyin (a.s) gibilerin Yezitlerle muhalefet etmesinin hangi hedefi takip ettiğini de teşhis edememişler-

---

1- el-Kâmil, el-Bidaye ve'n-Nihaye ve Tarih-i Hülefa'dan özet olarak alınmıştır.

dir. Zira zahirde her ikisi de Yezid ve benzeri şahıslara karşı direnmiş ve İslam yolunda mücadele etmişlerdir.

Eğer İbn Zübeyr gibiler, iddialarında samimi idilerse, şahsi makam ve riyasetlerini korumak için değil, sadece İslam için mücadele yapıyorlarsa, Hüseyin (a.s) gibilerden önce düşman ordusuna saldırmaları gerekirdi. Hz. Hüseyin'in (a.s) buyurduğu gibi onlar, Harem'in güvercini olup (masun kalmak isteyip) her şeyden daha çok Hüseyin'in (a.s) Hicaz bölgesinden, bir an önce uzaklaşmasını arzu ediyorlardı. Çünkü onlar Hüseyin ve Hüseyin gibilerinin Hicaz bölgesinde ve siyaset sahnesinde oldukları müddetçe hiç kimsenin onları önemsemeyeceğini çok iyi biliyorlardı. Demek ki İbn Zübeyr gibi kimselerin bu mücadeleden hedefleri, riyaset elde etmek ve halkın ilgisini çekip onları istismar etmektir.

İbn Zübeyr'in Tutumu

İbn Zübeyr gibilerinin, yaşamları boyunca gösterdikleri tutumları, onların geçmiş ve gelecekleri Yezid'lere karşı yaptıkları mücadele (adına mücadele denilirse) ve muhalefetlerinin hakikatini açıkça ortaya koymaktadır. Eğer Yezid'e karşı muhalefet etmekten dolayı bir zamanlar, Medine'den firar edip Mekke'ye sığınmışsa da, Hz. Ali (a.s) Müslümanları, Osman'ın muavinlerinin sultanı altından ve onları geçmişteki zilletlerden kurtarmak ve İslam'ı, sapıklıklardan korumak istediği ve yağmacı ve çapulcu insanların ellerini beytülmal-den kesmeyi dilediği bir zamanda, bizzat İbn Zübeyr'in kendisi münafıkların, Nakisin ve Marikinlerin sığınağı olmuştur. Yine İbn Zübeyr, Mekke şehrinde hizip teşkil etmiş, komple düzenlemiş ve Basra adındaki uzak bir şehirde bu düzenlerini uygulamaya koyarak muhalif olan grupları ve azledilmiş vali-

leri bir araya toplamıştır;⁽¹⁾ bu vesileyle de her şeyden habersiz saf Müslümanları kandırarak,⁽²⁾ onlardan su istifade etmiştir. Hak olan Ali hükümetine karşı ise, açıkça savaş ilan etmiştir. Osman zamanında da ellerine düşen mustazâf Müslümanların bütçesiyle, İslam adı altında İslam'ın aleyhine kıyam edip, İslam devletinde çok kötü bozgunculuk ve fitneler çıkarmıştır.

Hz. Ali'nin (a.s) İslam'ı koruma yolundaki parlak geçmişi, haliyle şahsına atfedilmek istenen her çeşit itham ve yaftaya da bizzat mani oluyordu. Bu sebeple Emîrül-Müminin'in (a.s) hükümetini yıkmak için, zahirde onun şahsiyetine dokunmayan, fakat gerçekte aleyhine çok ağır bir darbe olan şu iki meseleyi söz konusu ettiler:

Birinci mesele, Osman'ın kan davasıydı. Zira "Osman'ın kanını, Hz. Ali'nin etrafında toplanan kişiler dökmüştür." diyorlardı. "Ali, Malik Eşter ve Ammar gibi kendi etrafında toplanan bütün kişileri kendisinden uzaklaştırmalı, hatta onların hepsini yakalayıp teslim etmelidir." diyorlardı.

Söz konusu ettikleri ikinci mesele de avamı aldatıcı olan özgürlük, millî hâkimiyet ve milliyetçilik ile Hz. Ali'nin (a.s) hükümetini, diktatörlük ve inhisarcılıkla itham etmekte. Onlar, "Bizim Ali'nin kendisiyle hiçbir düşmanlığımız yoktur; fakat o, hükümetten vazgeçmeli ve bu Müslüman halkı kendi başına bırakmalıdır. Onlar da tam bir özgürlük içerisinde, istedikleri şahsı kendilerine önder seçmelidirler." diyorlardı.

1- Mesela Taberî'nin naklettiğine göre Osman'ın Yemen'de valisi olan ve Hz. Ali'nin (a.s) hükümetinde azledilen Ya'la b. Ümeyye dört yüz deve ve büyük bir servetle Basra'da isyan edenlere yardımda bulunmak için Mekke'ye girdi.

2- Yine Taberî'nin, c. 5, s. 12'de naklettiğine göre "Ezd" kabilesinin adamları Basra'da Aişe'nin devesinin kığısını birbirlerinin elinden kapıp, teberrük edip koklayıp şöyle diyorlardı: "Beh, beh misk kokuyor."

Abdullah b. Zübeyr'in Cemel Savaşındaki Rolü

İbn Zübeyr hakkında tarihte yer alan bilgilere göre, Cemel Savaşı'nın ateşini körükleyen ve Basra yolunda iken tereddüde düşen Aişe'yi yalanlarıyla yola devam etmesini ve savaşı başlatmasını sağlayan odur. Yine aynı şekilde pişmanlık duyarak savaş meydanını terk etmek isteyen babası Zübeyr'i, Müslümanların önderi Emîrül-Müminin Ali (a.s) ile savaşa teşvik eden de odur.

İbn Kuteybe şöyle yazar:

Basra'ya doğru yol alırken "Hav'eb" bölgesinde köpeklerin havlama sesi Aişe'nin kulağına gelince "Bu yerin ismi nedir?" diye sordu. "Hav'eb"tir denilince Aişe şöyle dedi: "Öyleyse buradan Medine'ye dönmeliyim! Çünkü Resulullah'ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu duydum: 'Hav'eb'in köpekleri eşlerimden birine havlayacak.' Bu sırada bana hitapla şöyle buyurdu: 'Aişe! Sakın bu kadın sen olmayasın?' Abdullah bin Zübeyr olaydan haberdar olunca Aişe'nin yanına geldi ve oranın "Hav'eb" olmadığına dair yemin etti. "Hav'eb" bölgesini dün akşam geçtiklerini belirtti. Ayrıca Aişe'yi inandırabilmek ve Medine'ye dönmekten alıkoymak için ordudan bir grubu yalancı şahitlik yapmaya, onun sözünü teyit etmeye zorladı.⁽¹⁾

Taberî'nin nakline göre, Emîrül-Müminin İmam Ali'nin (a.s) doğru yolu göstermesi sonucu yaptığından pişman olup savaşı terk etmeye karar veren Zübeyr, oğlu Abdullah'a şöyle dedi: "Ben basiretsiz ve bilinçsiz bir şekilde bu yola düştüm. Şimdi ise pişmanım." Abdullah şöyle dedi: "Baba! Hayır, böyle değildir. Çünkü sen basiretli ve bilinçli bir şekilde Medine'den hareket ettin. Ancak Ali'nin (a.s) askerlerinin çokluğu ve ölüm korkusu, seni bu düşünceye sevketmiştir." Zübeyr:

1- el-İmame ve's-Siyase, c. 1, s. 63.

“Abdullah! Yazıklar olsun sana! Ben Ali'yle savaşmamak üzere yemin ettim.” Abdullah: “Baba! Bunun hiç önemi yok. Yeminini boz ve kefareti için kölen Sercîs'i azat et.”

Abdullah bu yöntemle babasını, İmam Ali'ye (a.s) karşı gelmeye ve onunla savaşmaya kışkırttı. Hatta İmam Ali'yle (a.s) aralarındaki akrabalık bağını bile görmezlikten geldi. Çünkü İmam Ali (a.s) Zübeyr'in dayısının oğlu ve Zübeyr de İmam Ali'nin (a.s) halası Safiye'nin oğluydu. Bundan dolayı İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Zübeyr, uğursuz oğlu Abdullah büyüyünceye (ve aramıza düşmanlık sokuncaya) kadar biz Ehlibeyt'tendi.⁽¹⁾

Gerçi İbn Zübeyr'in bu hain komplosu, zahirde otuz bin kişiden fazla Müslümanın⁽²⁾ kanının dökülmesi ve İmam Ali'nin ordusunun zaferiyle sonuçlansa da bu komplonun, Sıffin ve Nehrevan savaşlarının çıkmasına sebep olduğunu unutmamak gerekir. Hz. Ali'nin (a.s) şehadeti de İslam'a aykırı olan (bir grup gafil insanların nazarına göre yüzde yüz İslamî olan) bu düzenin çok kötü neticelerinden sadece biriydi.

Velhasıl, İbn Zübeyr gibi insanlar, riyaset ve şahsi menfaatlerini korumak ve avam kitleyi aldatmak için Yezid'in hükümetine boyun eğmemekle birlikte Hz. Ali'nin (a.s) hükümetini ortadan kaldırmak için de mümkün olan her şeye başvurmaktadırlar. Hatta halk arasında Yezid'e karşı olan bir şahsiyet olarak tanınmış, dini ve siyasi açıdan saygı gösterilen biri haline gelmiş olan İbn Zübeyr'i, Hz. Hüseyin'in (a.s) şehadetinden sonra, her şeyden habersiz bir grup saf insan, İmam Zeynelabidin (a.s) karşısında desteklemiş, kendisine biat etmiş ve bir önder unvanıyla ona karşı kalplerinde bir sevgi de

1- Nehcü'l-Belâğa, 453. hikmetli söz.

2- Tarih-i Yakubî, Cemel Savaşı faslı.

beslemişlerdi. İbn Zübeyr, Mekke ve siyaset sahnesinin Hz. Hüseyin(a.s) ve Yezid'den boşaldığını görmekle kendi arzularına ulaştığı hâlde yine de komplodan vazgeçmemiş ve Peygamber (s.a.a) ailesine olan inadını başka bir kanala aktarmıştır. Zira İbn Zübeyr Mekke'de riyasette bulunduğu vakit, yani Yezid ve Abdülmelik hükümeti arasında kalan dönemde bir müddet cuma namazı hutbelerinde Hz. Peygamber'in (s.a.a) ismini söylemekten bile çekinmişti. Müslümanların tepki ve itirazlarıyla karşılaştığında da şöyle cevap veriyordu: "Peygamber'in (s.a.a) Müslümanlar arasında salih olmayan aşiret ve kavimleri vardır, onun ismi söylendiğinde iftihar edip övünüyorlar, ben de onların gururunu kırmak için Peygamber'in ismini söylemekten sakınıyorum."⁽¹⁾

1- Mürucu'z-Zeheb, c. 3, s. 88.

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

2. Bölüm:

İMAM HÜSEYİN'İN (A.S)
MEKKE-KERBELA ARASINDA
BUYURDUĞU SÖZLER

MUHAMMED HANEFİYE'YE CEVABI

بَلَىٰ وَلَكِنَّ بَعْدَ مَا فَارَقْتُكَ أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَقَالَ
يَا حُسَيْنُ أَخْرُجْ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَىٰ شَاءَ أَنْ يَرَكَ قَتِيلًا... وَقَدْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ
يَرَاهُنَّ سَبَايَا.

Açıklama:

İmam'ın (a.s), Irak seferinden vazgeçmesi için, kendisine sunulan önerilerden üçüncüsü, kardeşi Muhammed Hanefiye tarafından olmuştur.

Muhammed Hanefiye, hac farızasını yerine getirmek ve İmam Hüseyin'i (a.s) ziyaret etmek için Mekke'ye gelmişti. Merhum Allame Hillî'nin naklettiğine göre, Muhammed Hanefiye o zamanlar ağır hasta idi.⁽¹⁾ İmam Hüseyin'in, Irak'a doğru hareketinden önce bir gece vakti, İmam'ın (a.s) huzuruna çıkıp şöyle dedi: "Kardeşim! Kûfe halkının, baban Ali ve kardeşin Hasan'a vefasızlık edip sözlerinde durmadıklarını biliyorsun. Ben bu insanların sana karşı da aynı muameleyi yapmalarından korkuyorum. Öyleyse Irak'a hareket etmemen ve Mekke şehrinde kalman daha doğru olur; çünkü

1- Sefinetü'l-Bihar, c. 1. s. 322 İşte bu hastalık nedeniyle İmamla (a.s) birlikte Irak'a doğru hareket edemedi.

senin itibar ve saygınlığın, bu şehirde ve Allah'ın haremünde her kesten daha çoktur.

İmam (a.s) kardeşine cevaben şöyle buyurdu:

“Ben, Yezid'in beni Allah'ın evinde hileyle öldürtmesinden ve böylelikle de o evin hürmetinin ortadan kalkmasından korkuyorum.”

Muhammed Hanefiye:“Bu durumda Irak'tan vazgeçip Yemen'e veya daha emniyetli olan başka bir bölgeye doğru hareket etmen daha iyi olur.” diye teklifte bulundu. İmam (a.s) kardeşine: “Senin teklifini de dikkate alacağım.” cevabını verdi.

Fakat İmam Hüseyin (a.s) sabah erkenden Irak'a doğru hareket etti. Bu haber Muhammed Hanefiye'ye ulaştırılınca hiç vakit kaybetmeden kendisini İmam'a (a.s) ulaştırdı, devesinin dizginlerini tutup: “Kardeşim, sen dün gece teklifimi dikkate alacağına ve onun üzerinde düşüneneğine dair söz vermedin mi?” diye sordu. İmam (a.s) cevabında şöyle buyurdu:

“Evet, ama birbirimizden ayrıldıktan sonra rüyamda, Resulullah'ı gördüm, bana şöyle buyurdu: ‘Ey Hüseyin! Hareket et, zira Allah Teâlâ seni öldürülmüş olarak görmek istiyor.’”

Muhammed Hanefiye, İmam'dan (a.s) bu sözü duyunca, “İnna lillah ve inna ileyhi raciun.” dedi. Sonra, böylesine kritik ve tehlikeli bir zamanda, çoluk çocuğunu kendisiyle birlikte götürmesinin sebebini sorduğunda da İmam (a.s) şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ onları da esir olarak görmek istemiştir.”⁽¹⁾

İmam (a.s) Şehit Olmaya Mecbur Muydu?

İmam'ın (a.s), Muhammed Hanefiye, Ümmü Seleme ve Hz. Zeyneb'e verdiği cevabın zahirinden ve kendisinin diğer sözlerinden şöyle bir sonuçta elde edebiliriz: İmam'ın (a.s) Irak'a doğru hareket etmesi, öldürülmesi ve çocuklarının da esir düşmesi ilahî mukadderat ve meşiyet üzerine olmuştur; çünkü Allah Teâlâ öyle olmasını dilemişti. Öyleyse İmam'ın öldürülmesi kaçınılmaz olup, o, hiçbir iradesi olmaksızın bu durumlara katlanmak zorunda kalmıştır!

Meselenin ilginç tarafı da şudur ki, bu düşünce bazı Şiiler arasında da revaç bulmuştur. İmam'ın (a.s) şehadeti hususunda tartışırken şöyle diyorlar: "Hz. Hüseyin'in hesap ve kitabı başkalarından ayırdır; çünkü Allah öyle dilemiştir."

Burada şu soru akla geliyor: "Eğer bu hususta ilahi takdir ve meşiyet, bu kimselerin düşündüğü gibiyse ki sadece bu gruba has insanların zihinlerinde ortaya çıkmış bir sorundur, o zaman öncelikle İmam Hüseyin'in (a.s) şehadetinin hiçbir değeri yoktur ve yalnızca insanları değil, melekleri dahi hayrete düşüren bu eşsiz hareket ve olağanüstü istikamet, sabır ve şehadet, kendi isteğiyle şehadeti seçen normal bir kişinin fedakârlık ve şehadetinden daha değersiz olacaktır. Çünkü bu kişi kendi iradesiyle bu yolu seçmiştir. Fakat Hüseyin b. Ali (a.s) takdir ve tayin edilen bu yolu seçmeye mecbur idi. Zaten ilahi takdir ve meşiyete aykırı bir şekilde hareket edemezdi.

Ayrıca, Kûfe ordusunu ve Hüseyin b. Ali'yi öldüren kimseleri de fazla kınamamak gerekir. Zira Hüseyin b. Ali'nin öldürülmesi, Allah'ın isteği üzere değil miydi? Her maktulün de bir katili olması gerekir ve maktul nasıl mecbur ve iradesiz idiyse, katil de onun gibi öldürmeye mecburdu."

Cevap: Bu sorunun veya daha doğrusu bu çeşit tefekkür ve

düşüncenin sebebi bu kişilerin, İmam'ın (a.s) çeşitli konuşmalarında geçen "irade", "meşiyet", "takdir" ve benzeri kelimelerin geniş anlamlarından gaflet edip onları diğer mana ve müsdaklarda kullanmalarındır.

Şöyle ki, ilahi takdir ve meşiyet, bazen tekvini bazen de teklifidir. Allah Teâlâ'nın tekvini takdir ve iradesi karşısında, önceden de değinildiği gibi, kullar hiçbir şeye kadir değildirler. Ve Hak Teâlâ'nın bu meşiyetini kabullenmeye mecburdurlar. İnsanların doğumu, ölümü, yerin ve göğün yaratılışı vb. gibi. Ama Allah'ın teşriî ve teklifi iradesi, Hak Teâlâ'nın bir şeyin yapılmasını veya terk edilmesini maslahat bilip istemesi ve bu maslahat ve takdir üzere onun yapılmasını emir veya nehiy etmesidir; fakat bütün bunlarla birlikte insanlar bu hususta irade sahibidirler. Buna örnek olarak namaz, oruç, hac, cihad vs. gibi şer'î vazifeler zikredilebilir. Allah Teâlâ'nın irade ve meşiyeti bunların yapılmasına taalluk bulmuştur. Eğer bu irade, "takdir" olmasaydı onların yapılmasını emretmezdi. Haram şeylerin yapılmaması da yine Allah'ın irade ve takdiri üzeredir. Eğer öyle olmasaydı, onların yapılmasını nehyetmezdi. Fakat bunların amelde meydana gelip gelmemesini, Allah Teâlâ kulların kendi iradesine bırakmıştır.

Bu hakikat, Kur'ân-ı Kerim'de şöyle yer almıştır:

"Şüphe yok ki, Allah Teâlâ adaleti, lütuf ve ihsanda bulunmayı, yakınlarla ihtiyaçları olan şeyleri vermeyi emreder ve çirkin olan, kötü görünen şeylerle haksızlığı nehyeder; öğüt alınız diye de size öğüt vermededir."⁽¹⁾

Bu ayet-i kerimenin de belirttiği gibi Allah Teâlâ, adaletin, iyiliğin, akrabalara yardımda bulunmanın ve insanlar ara-

---

1- Nahl, 90.

sındaki her çeşit çirkinlik, zorbalık ve kötülüklerin ortadan kalkmasının tahakkuk bulmasını istemektedir. Ayetin kendisinde de gördüğümüz gibi Allah Teâlâ bu isteği emir ve nehiy şeklinde beyan etmektedir, bunların gerçekleşmesini de insanların kendi irade ve isteklerine bırakmıştır. Allah'ın, takdir, irade ve dileğini özgürce tercih edip onunla amel edecek olan, kulların kendileridir. Onun emrine karşı muhalefet etmelerinde hiç bir zorlama ve icbar yoktur. Allah Teâlâ, emir ve nehiy ederken, insanlara nasihat ve kılavuzluk ederek, onları doğru yolu seçmeye davet ediyor.

Bu iki çeşit meşiyet ve irade anlaşıldıktan sonra, tekrar asıl konuya geçiyoruz.

Hüseyin b. Ali (a.s) durum ve şartları, ilahi emirlere⁽¹⁾ uygun görüp, savaş alanına adım atmanın artık bir vazife olduğunu düşünüyordu. *“Yezid Müslümanlara musallat olursa, artık İslam'ın fatihasını okumak gerekir.”* diyen İmam Hüseyin'in (a.s), şimdi artık can kaybetmek üzere olan İslam'a yeni bir can ve unutulmuş Kur'an'a yeni bir hayat bağışlamak için, bu uğurda kendisini, dostlarını ve çocuklarını feda ederek, kendisine ait olan her şeyin fatihasını okuması gerekiyordu.

İşte bu, Hz. Hüseyin'in (a.s), tek bir cümlede beyan ettiği gerçeğin aynısıdır. *“Allah Teâlâ beni maktul, çoluk çocuklarımı da esir olarak görmek istiyor.”*

Evet, bu söz, Allah Teâlâ'nın meşiyet, takdir ve iradesinin özüdür. İmam (a.s) da bunu uygulamakla görevlendirilmişti. Dünya hamasetleri içerisinde en büyük tarih ve azamete sahip olan bu hareket, bazen rüyada görülen Resulullah'ın tekit ve teyidiyle de desteklenmişti.

1- “Savaşı size farz kılmıştır.”

İmam Hüseyin (a.s) Kendi İradesiyle Şehadet Yolunu Seçmiştir

İmam'ın (a.s) hareketinin azamet ve değerini, onun kendi yolunu seçmede, tekvini irade açısından mecbur olmadığı gibi, bu seçmiş olduğu yolu da en baştan kendi irade ve isteğiyle seçtiğini bilmekle beraber, onun, bu yolun en başından şehadete kadar, attığı her adımda ve her anda bu yoldan geri dönme imkânına sahip olduğunu ve sözüm ona kavmin bütün ileri gelenleri gibi Irak yolculuğunu durdurmak için birçok ikna edici şer'î ve akli deliller getirebileceğini derk ettiğimizde ancak anlayabiliriz.

Fakat İmam (a.s), bütün muadele (denklem) ve muhasebeleri bozmuş, diğerlerinin oluşturdukları bu esasları yok etmiştir. Öyle ki, dost ve düşman, küçük ve büyük, kadın ve erkek herkes bu yolculuğun mağlubiyet ve kendisinin öldürülmesi, çocuk çocuğunun da esir düşmesiyle sonuçlanacağını biliyordu; ama İmam (a.s), bu fikir ve düşünceler karşısında tek başına direnmiştir. Bu yolculuğun gelecekteki yarar ve neticelerinden haberdar olduğu için, "Allah Teâlâ beni öldürülmüş bir hâlde görmek istiyor." demiştir.

Evet, İmam (a.s) insanların öneri ve isteklerinin aksine, bu hassas dönemde ilahî emir ve isteği uygulamaya memur olduğu için cihad meydanlarına koşmuş, yeterli gücü olmamasına rağmen çok kuvvetli ve donatılmış bir düşmanın karşısına dikilmiştir. İşte, böylesine dengesiz bir savaşın tabii sonucu da, herkesin önceden kestirebileceği zahiri bir yenilgiydi. Ama hadisenin uzun bir müddet sonra ortaya çıkan batınî neticesi, İmam'ın (a.s) Medine'den çıkarken yazdığı vasiyetnamedeki sözlerin aynısıdır. Ancak yine de tekrar ediyorum ki, İmam (a.s) her mükellef gibi bu yolu tercih etmekte mecbur değildi. Her an bu tutumundan vazgeçebilirdi. Sükût etmesiyle, des-

tanlar oluşturan bu hareketini hepten sona erdirebilirdi. Oysa bunu yapmadı; çünkü Hüseyin b. Ali (a.s) İmam ve önderdi, âlemler için bir sembol, ameli ise bir örnekti.

Önceden Bilinen Şehadetin Ne Gibi Bir Değeri Olabilir?

Bu meseleyle ilgili yine başka bir soru söz konusudur. O da şu ki, İmam'ın (a.s) şehadeti önceden haber verilmişti. Önceden tahmin edildiği ve bildirildiği şekilde de mesele vuku bulmuştur. O hâlde ilk soruda da işaret edildiği gibi, İmam'ın (a.s) şehadetinin fazla bir fazileti ihtiva etmemesi gerekir.

Bu sorunun cevabı özet olarak şundan ibarettir: Evet, Allah Teâlâ, İmam'ın (a.s) bu büyük ilahi emre kendi irade ve isteğiyle itaat edeceğini, Allah'tan başka olan her şeyi O'nun yolunda feda edeceğini ve ilahi hükmün karşısında muhalefet etmeyeceğini biliyordu. Bunun içinde önceden bu konuyu Hz. Peygamber'e (s.a.a) haber vermişti. Fakat Allah'ın bu meseleyi bilmesi ve Kербela vakıası ile ilgili önceden haber vermesi, İmam'ın (a.s) bu yolu özgürce seçmesinde veya onu bu yola mecbur kılmasında en küçük bir etkisi bile olmamıştır.

Sözgelimi, eğer Allah Teâlâ kendi irade ve isteğimizle O'nun emirlerinden birini yapacağımızı, mesela namaz kılacağımızı önceden bildiği için bunu Peygamber'e (s.a.a) de bildirseydi, acaba bu bildirmenin bizim irade ve amelimizde, en küçük bir etkisi olur muydu? Veya Allah'ın onu bilmesi ve Peygamber'ine bildirmesi, irade ve özgürlüğümüzü elimizden alıp bizi namaz kılmaya mı mecbur ederdi? Elbette ki bu böyle olmaz idi.

Velhasıl, Allah Teâlâ'nun ilmi, bir işin vuku bulmasının illet ve sebebi değildir. Belki bu, bir nevi insanın kendi irade ve iste-

ğyyle vücuda getireceğı veya yine insanın kendi irade ve isteğyyle vücuda getiremeyeceğı bir hakikati önceden bilmesidir.

Vazife ve sorumluluğunun ifasına nispeten ilan ve izhar mahiyetinde olan bu ilim sadece İmam'a (a.s) mahsus değıildir. Allah Teâlâ diğery peygamber ve evliyalar hususunda da gelecekte kendi irade ve ihtiyarlarıyla üstesinden gelecekleri vazifelerin hepsini veya onlardan bir bölümünü yapmaya muvaffak olacaklarını peygamberlere haber vermiş ve onların büyük bir özveriyle, kendi canlarını feda etmelerini takdir edip istemiştir.

ABDULLAH B. CAFER VE AMR B.
SAİD'E CEVABI

إِنِّي رَأَيْتُ رُؤْيَا فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآمَرْتُ فِيهَا بِأَمْرِ
أَنَا مَاضٍ لَهُ عَلَيَّ كَانَ أَوْلَى.

... مَا حَدَّثْتُ أَحَدًا بِهَا وَ مَا أَنَا مُحَدِّثٌ بِهَا حَتَّى أَلْقَى رَبِّي.

... أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ لَمْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ مِنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ
عَمِلَ صَالِحًا وَ قَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَ قَدْ دَعَوْتُ إِلَى الْإِيمَانِ وَ الْبِرِّ وَ
الصَّلَاةِ فَخَيْرُ الْأَمَانِ أَمَانُ اللَّهِ وَ لَنْ يُؤْمِنَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ لَمْ يَخْفَهُ فِي
الدُّنْيَا فَسَأَلَ اللَّهُ مَخَافَةً فِي الدُّنْيَا تُوجِبُ لَنَا أَمَانَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَإِنْ نَوَيْتَ
بِالْكِتَابِ صَلَاتِي وَ بَرِي فَجَزَيْتَ خَيْرًا فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛ وَالسَّلَامُ.

Açıklama:

Taberî ve İbn Esir'in, İmam Seccad'dan (a.s) naklettiklerine göre, İmam Hüseyin'e (a.s) Irak yolculuğundan vazgeçmeyi öneren ve bu hususta ısrar eden kişilerden dördüncüsü Abdullah b. Cafer idi. İmam (a.s), Mekke'den hareket ettikten sonra Abdullah b. Cafer iki oğlu "Avn" ve "Muhammed"

vasıtasıyla, İmam'a (a.s) arz edilmek üzere gönderdiği mektupta şöyle yazdı: "Allah'a hamd, Peygamber'e salât ve selam ederim. Bu mektup eline ulaştığında Allah için karar vermiş olduğun bu yolculuktan vazgeçip Mekke şehrine geri dön. Çünkü bu yolculukta öldürülmeden, çoluk çocuğunun perişan olmasından, hidayet bayrağı ve müminlerin ümidi olan, senin gibi bir şahsiyeti kaybederek ilahi nurun söndürülmesinden korkuyorum. Hareket etmekte acele etme; zira ben de müteakiben kısa bir süre sonra size ulaşacağım."⁽¹⁾

Abdullah b. Cafer, bu mektubu gönderdikten sonra hemen (Yezid b. Muaviye tarafından, Medine'nin azledilmiş valisinin yerine tayin edilen ve zahirde hac emîri unvanıyla, gerçekte ise İmam'a suikast tertipleme için görevlendirilmiş ve bu yüzden Mekke şehrinde bulunan) Amr b. Saîd ile görüşüp ondan, İmam'ın(a.s) dönmesinde etkili olur düşüncesiyle, İmam'a (a.s) bir güvence mektubu yazmasını rica etti. Mevzunun tekidi ve daha fazla itimat edilmesi için de, Amr b. Saîd'den kardeşi Yahya b. Said'i, güvence mektubunu İmam'ın (a.s) huzuruna ulaştırması için kendisiyle birlikte göndermesini isteyip, onu bu işe razı etti.

Abdullah b. Cafer, Yahya b. Said ile birlikte Mekke'nin dışında İmam'ın (a.s) kafilesine ulaşır ulaşmaz, güvence mektubunu teslim etmenin yanı sıra kendisi ile görüşüp, Yahya b. Said'in ricasını da huzuren söz konusu edip Irak'a yapacağı yolculuktan vazgeçmesini rica etti.

İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

"Ben rüyamda Resulullah'ı (s.a.a) gördüm ve bu rüyada, onun emriyle çok önemli bir işe emredildim. O iş ister za-

1- Taberî, c. 7, s. 279. el-Kâmil, c. 3, s. 277.

rarıma olsun, ister yararına, o işi yapmam gerekir.”⁽¹⁾

Abdullah b. Cafer bu rüya ve İmam'ın (a.s) işaret ettiği memuriyet hususunda daha fazla açıklama istediğinde ise şöyle buyurdu:

“Bu rüyamı hiçbir kimseye söylemiş değilim. Rabbimle mülakat edene dek de hiç bir kimseye söylemeyeceğim.”⁽²⁾

Daha sonra Amr b. Saîd'in aman namesine cevap olarak şu mektubu kaleme aldı:

“Allah'a hamd, Peygamber'e salât ve selam ederim. Allah'a ve Resulüne doğru davet eden, iyi işlerde bulunan ve ilahi emirlere teslim oldum diyen bir kimse, Allah'a ve Resulüne muhalefet etmiş sayılmaz. Ben de imana, iyiliğe, sıla-i rahme davet ettim. Bir aman name göndermiş ve bize samimi bir ilişki ile sulh teklifinde bulunmuşsun. Ancak şunu bil ki, en hayırlı aman, Allah'ın amanıdır. Dünyada Allah'tan korkmayan kimse kıyamet günü Allah'ın amanından mahrum kalır. Kıyamet günü Allah Teâlâ'nın amanına nail olmak için, dünyada korku ve haşyet hususunda tevfik niyaz ediyoruz. Eğer senin, bu aman nameden kastın gerçekten de benim sıla-i rahim ve yararım (yani sulh-u sefa) içinse dünya ve ahirette mükâfatını görürsün, vessalam.”

Belazurî, Taberî ve İbn Esir'in nakline göre, Cafer b. Abdullah ve Yahya b. Said kendi önerilerinin boş olup, İmam'ın (a.s) kendi irade ve kararında ciddi olduğunu görünce, çaresiz Mekke'ye geri döndüler. Amr b. Saîd'de barışçı bir yaklaşım-

1- el-İrşad, s. 219. el-Bidaye ve'n-Nihaye, 8/167. Tarih-i İbn Asakir, s. 202.

Ama İbn Asakir ilk bölümü, Abdullah b. Cafer'in mektubuna yazılan cevapta nakletmiştir.

2- age.

dan mahrum olunca bu defa kardeşini, bir grup silahlı askerle birlikte İmam'a (a.s) yetişerek, dönmeye mecbur etmek için görevlendirdi. Bu grup, İmam'ın (a.s) kafilesine ulaşır ulaşmaz, aralarında münakaşa çıktı ve birbirlerine kırbaçlarla saldırdılar. Ancak sonunda, Yahya b. Saîd ve beraberindekiler onların karşısında dayanamayıp, Mekke'ye geri döndüler.⁽¹⁾

İmam'ın (a.s) Sözündeki Noktalar

İmam'ın (a.s), Abdullah b. Cafer'in sözüne ve Amr b. Said'in güvence mektubuna verdiği cevapta, bazı nükteler var ki onlara değinmemiz yerinde olur:

1- Hüseyin b. Ali (a.s), Abdullah b. Cafer'e verdiği cevapta, rüya âleminde Resulullah (s.a.a) tarafından zararına olsa bile yapılması gereken bir göreve atandığına işaret edip bu görev ile sırrı, hayatının son anlarına kadar da kimseye söylemeyeceğini önemle vurgulamaktadır.

Bu, acaba Hüseyin'in (a.s) cihadı, şehadeti ve çocuklarının Allah yolunda esir düşmesi görevi midir?

İmam (a.s) Mekke'den hareket etmeden önce Muhammed Hanefiye'ye ve Medine'den çıkıp şehit oluncaya kadar yol esnasında da bazen imalı, bazen de açıkça hep bunları söylüyordu. Bu nasıl sırdı ki, İmam (a.s) tam bir kararlılıkla ondan söz ederek Abdullah b. Cafer'in ümidini suya düşürüp, bütün telaş ve çabalarına rağmen onu, susup Mekke'ye geri dönmek zorunda bıraktı.

2- İmam (a.s), güvence mektubuna verdiği cevapta, Allah'a davetten ibaret olan yolculuğuna imalı bir şekilde işaret etmiş, Amr'a nasihat ederek dünyada sadece Allah korkusun-

1- Ensabü'l-Eşraf, c. 3, s. 146. Taberî, c. 7, s. 280. el-Kâmil, c. 3, s. 277.

dan dolayı vazifelerini yerine getiren kimselerin kıyamet gününde Allah'ın amanında olacağını belirtmiştir. Sonra da Türkçe karşılığı "eğer" manasına gelen, Arapça şart edatı olan "in" edatını kullanmakla kendi aslî hedefini ve kalbindeki gizli sırrı açığa vurmuştur. Zira dua makamında "eğer" kelimesini kullanmak, soru ve kınama manasına gelmektedir.

FERAZDAK'A CEVABI

...صَدَقَتْ لِلَّهِ الْأَمْرُ وَكُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ إِنْ نَزَلَ الْقَضَاءُ بِمَا نُحِبُّ وَ
نَرْضَى فَتَحَمَدُ اللَّهُ عَلَى نِعَمَائِهِ وَهُوَ الْمُسْتَعَانُ عَلَى آدَاءِ الشُّكْرِ وَإِنْ حَالَ
الْقَضَاءُ دُونَ الرَّجَاءِ فَلَمْ يَتَعَدَّ مَنْ كَانَ الْحَقُّ بَيْنَهُ وَالتَّقْوَى سَرِيرَتُهُ.

Açıklama:

Irak seferinden vazgeçmeyi, Hüseyin b. Ali'ye (a.s) teklif eden kişilerden beşincisi, meşhur Arap şairi Ferazdak'tır. Hüseyin b. Ali (a.s), Mekke'den Irak'a doğru hareket ettiği zaman, Ferazdak da hac farızasını yerine getirmek için Mekke'ye doğru gidiyordu. Şehrin dışında İmam Hüseyin'in (a.s) huzuruna varıp onun hareketi hususunda sorular sordu. İmam'ın (a.s) Ferazdak'a verdiği cevabı, merhum Şeyh Müfid'in Ferazdak'ın kendisinden rivayet ettiği şekilde burada naklediyoruz.⁽¹⁾

1- Taberî, mülakat yerini "Sifah" Zehebî de. "Tezkiretü'l-Huffaz" da "Zat-ü Irk" bilmeleri ve Ferazdak'ın sorusunda görüş ihtilafları olmasıyla birlikte İmam'ın (a.s) cevabını, metinde mülâhaza ettiği niz şekliyle nakletmişlerdir. Biz Şeyh Müfid'in nazarını karineler sebebiyle her yönden doğru bildiğimiz için bu olayı Şeyh Müfid'in *el-İrşad* kitabına isnat ederek naklettik.

Ferazdak şöyle diyor: “Ben H. 60. yılında annemle birlikte hac farizasını yerine getirmek için Mekke’ye gidiyordum. Harem’in yakınlarına vardığımda, annemin devesinin dizginini elime almış çekerken Mekke’den Irak’a doğru giden Hüseyin b. Ali’nin (a.s) kafilesi ile karşılaştım ve hemen huzuruna çıktım. Selam edip el vererek görüştüğten sonra, “Ey Resulullah’ın torunu! Babam ve annem sana feda olsun, hac farizasını yapmadan, Mekke’den böyle acele olarak çıkmanızın sebebi nedir?”⁽¹⁾ diye sordum. İmam (a.s): “Eğer acele etmeseydim beni yakalayacaklardı.”⁽²⁾ buyurdu.

Ferazdak diyor ki: “İmam benden, ‘Sen kimsin?’ diye sordu, ben de cevaben, ‘Araplardan biriyim.’ dedim.”

Ferazdak daha sonra şöyle devam ediyor: “Allah’a andolsun ki İmam beni tanımak hususunda bu kadar sözle yetindi. Bu hususta başka bir şey sormadı. Daha sonra ‘*Irak halkının, mevcut durumlar hakkında görüşleri nelerdir?*’ diye sordu. Ben ise cevaben: ‘Haberleri iyice bilen birinden sorup öğrenmek istiyorsunuz. Biliniz ki halkın kalpleri sizinledir, ancak kılıçları aleyhinizedir. Takdir Allah’ın elindedir, dilediği şekilde yapar.’ dedim.”

İmam bu sözüme karşılık şöyle buyurdu:

“Doğru söyledin, takdir Allah’ın elindedir; O (Allah) her gün bir iştedir (her gün için yeni bir emri vardır). Eğer kaza ve kader dilediğimiz şekilde olursa, Allah’a nimetleri karşısında şükrederiz; şükretmek için yardım dilediğimiz de odur. Eğer kaza ve kader, bizimle isteğimiz arasında engel olur, işlerimiz dilediğimiz şekilde gitmezse, yine de

1- مَا أَعْجَلَكَ عَنِ الْحَجِّ؟

2- لَوْ لَمْ أَعْجَلْ لَأَخَذْتُ

niyeti hak ve batını takva olan (kalbine takva hükmeden) bir kimse, doğru yoldan çıkmamıştır.”⁽¹⁾

Ferazdak diyor ki: “İmam’ın (a.s) sözü burada noktaladığında, ‘Evet, sözünüz doğrudur önünüze hayır çıksın.’ dedim. Daha sonra hac ve diğer bazı şeyler hususunda birkaç soru sordum. İmam bu sorularımı cevapladıktan sonra, vedalaşıp bineğini sürdürdü, böylece birbirimizden ayrıldık.”

İki İlginç Nokta:

İmam’ın (a.s) bu sözünden iki ilginç ve değerli nükte elde edebiliriz.

1- Bilinç meselesi: Defalarca işaret ettiğimiz gibi İmam (a.s), imamet ilminden başka normal yollardan da, Irak’ın durumunu ve gelecek hadiseleri yakından biliyordu. Tam bir bilinçle hedefi takip ediyordu. Bu konu Ferazdak gibi normal kişiler için de belliydi, zira açıkça şöyle demişti: “Halkın kalpleri sizinle, kılıçları ise aleyhinizedir.”

2- Meselenin ahlaki yönü, ihlâs ve Allah’a bağlılık meselesidir; çünkü İmam’ın (a.s) hareketi, ilahi bir vazifeyi yaparak manevi bir hedefe ulaşmak içindi. İmam Hüseyin (a.s) kendi hareketini bu temeller üzerine atmış idi.

1- Ensabu'l-Eşraf, *Belazurî*, c. 3, s. 146. Taberî, c. 7, s. 278. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 276. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 218. Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 223. el-Bidaye ve'n-Nihaye, *İbn Esir*, c. 8, s. 166.

DEVECİLERE SUNULAN TEKLİF

مَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَنْصَرِفَ مَعَنَا إِلَى الْعِرَاقِ أَوْفَيْنَا كِرَانَهُ وَ أَحْسَنَّا صُحْبَتَهُ
وَ مَنْ أَحَبَّ الْمَفَارِقَةَ أَعْطَيْنَاهُ مِنَ الْكِرَاءِ عَلَى مَا قَطَعَ مِنَ الْأَرْضِ.

Açıklama:

Hız. Hüseyin b. Ali (a.s), Mekke'nin dışında "Ten'im" adındaki yerde bir kabileyle karşılaştı. Bu kafilenin içerisinde, Yemen valisi Buhayr b. Yesar el-Himyeri'nin Yezid b. Muaviye için gönderdiği Yemen kumaş ve diğer kıymetli eşyaları Şam'a götüren bir grup deveci vardı. İmam Hüseyin (a.s) bu hediyeleri devecilerden alarak şöyle dedi:

"Sizden herhangi biriniz bizimle beraber Irak'a doğru gelmek isterse, Irak'a kadar olan kirasını ona verir ve bu yolculukta ona karşı güzel davranırız. Her kim de buradan ayrılıp vatanına dönmek isterse, Yemen'den buraya kadar ki kirasını kendisine veririz."⁽¹⁾

1- Ensabü'l-Eşraf, *Belazurî*, c. 3, s. 164. Taberî, c. 7, s. 277. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 276. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 219. el-Lühuf, *Seyyid İbn Tavus*, s. 60. Maktel-i Harezmî, c. 1, s. 220.

İmam'ın (a.s) teklifinden sonra birkaç kişi kiralarnı alarak Yemen'e doğru döndüler, diğlerleri de Irak'a kadar İmam'la birlikte hareket etmeye hazır olduklarını söylediler.

Yapılan İşin Sırrı

Bütün kıyam ve hareketlerin önderleri için bir örnek olan Hz. Hüseyin'in (a.s) bu sözlerinin ve davranışının sırrı, mahrumları desteklemek, tağutlara düşmanlık ederek onların işlerini bozmaktı. Hz. Hüseyin'in (a.s) bu ameline bakarak, fakirleri ve her şeyden mahrum insanları takviye etmek için mümkün olan her fırsattan yararlanmanın gerekli olduğunu görmekteyiz.

Hz. İmam (a.s), Muaviye'nin kuklası ve valisi vasıtasıyla Yemen'in zavallı halkından alınarak, tamamıyla Yezid'in eline bırakılmak istenen bu serveti, tağutların pençesinden kurtarıp ümmetin maslahatına olan yerlerde harcamakta ve Hicaz'dan Irak'a kadar olan yol esnasında karşılaştığı mustazaf ve fakirlere yardım ederek onların ihtiyaçlarını karşılamakta veya o serveti, Kur'ân karşısında dikilen seddi parçalamak yolunda kullanmaktadır.

Ama diğler taraftan, tağutun hizmetinde bulunan deveciler, toplumun mahrum ve zayıf kesiminden oldukları için, çektikleri zahmetler karşısında İmam (a.s) onların kiralarnı vermektedir. Güler bir yüzle onları, bu yolculuğa devam etmekle, vatanlarına geri dönmek arasında özgür bırakmakta ve bu yolculuğu tercih ettikleri takdirde ise, Irak'a kadar onlara güzel davranılacağına dair söz vermektedir.

Evet, Resulullah'ın (s.a.a) torunu tarafından vaat edilen Irak'a kadar yolculuk esnasında, güzel birliktelik ve bu güzel, azametli birlikteliğin neticesi ve semeresi olan ebedi saadet, cennet ve yüce makama nail olma şerefi her salih ve imanlı kimenin imrenip arzu ettiği bir şeydir.

KÛFE HALKINA İKİNCİ MEKTUBU

أَمَّا بَعْدُ: فَقَدْ وَرَدَ عَلَيَّ كِتَابُ مُسْلِمِ بْنِ عَقِيلٍ يُخْبِرُنِي بِاجْتِمَاعِكُمْ عَلَيَّ
نَضْرِنَا وَ الطَّلَبِ بِحَقِّنَا فَنَسَأَلُ اللَّهَ أَنْ يُحْسِنَ لَنَا الصَّنْعَ وَ يُثَبِّتَكُمْ عَلَيَّ
ذَلِكَ أَعْظَمَ الْأَجْرِ وَ قَدْ شَخَّصْتُ إِلَيْكُمْ مِنْ مَكَّةَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ لَثْمَانِ
مَضَيْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَإِذَا قَدِمَ عَلَيْكُمْ رَسُولِي فَأَنْكَمِشُوا فِي أَمْرِكُمْ
فَإِنِّي قَادِمٌ فِي أَيَّامِي هَذِهِ.

Açıklama:

Hüseyin b. Ali (a.s), Kûfe'ye doğru hareketinde, "Hacir" adındaki konağa vardığında, bu mektubu Kûfe halkına hitaben ve Müslim b. Akil'e cevap olarak yazıp "Kays b. Müsahhar es-Saydavî" vasıtasıyla onlara gönderdi:

"Allah'a hamd, Peygamber'e salât ve selamdan sonra, bize yardım etmek ve hakkımızı talep etmek için toplanmış olduğunuzu bildiren Müslim b. Akil'in mektubu bana ulaştı. Allah Teâlâ'dan hepimize güzel ihstanda bulunmasını (akibetimizi hayır etmesini) ve bu birlik ve beraberliğe karşı da size en büyük sevapları lütufta bulunmasını niyaz ederim. Ben de Zilhicce ayının sekizi, salı günü Mekte'den ayrılıp size doğru hareket ettim. Elçim size ulaş-

tığında işlerinizi süratle düzene sokun. Ben de bu birkaç günün içerisinde gelip size ulaşırım.”⁽¹⁾

İmam (a.s) Niçin Kûfe’yi Tercih Etti?

Hüseyin b. Ali’nin (a.s) kıyam ve hareketinde bazen Kûfe halkının destek izharı ve bazen de İslamî bir hükümet kurma meselesi, asıl sebep olarak tasvir edilmiştir. Böyle bir tasvir hakikate aykırı olduğu gibi aynı zamanda bu kıyamın azamet ve önemini azaltıp meseleyi, maneviyat makamından yoksun olan her siyasetçi Müslüman’ın da, kendisine böyle bir metot ve programı uygulamayı gerekli gördüğünde, takip edebileceği normal bir konu haline getirmiştir. Fakat biz İmam’ın(a.s) sözlerini teker teker gözden geçirdiğimizde, Kûfe halkının daveti ile hükümet kurma meselesinin, İmam’ın (a.s) ihya edici bu hareketinde, asli bir rol oynamadığını açıkça görmekteyiz.

İmam (a.s) Medine’de Yezid’e biat etmekten kaçınmış, inatçı düşmana karşı çok katı mücadele ve muhalefet etme esası üzerine ve düzenli bir program çerçevesinde Mekke’ye doğru hareket etmiştir. Öyle ki, İbn Abbas’ın cevabında şöyle buyurmuştur: *“Bunlar benim kanımı dökmedikçe benden vazgeçmeyeceklerdir.”* İbn Zübeyr’e cevaben de şöyle buyurmaktadır: *“Eğer yılânın deliğinde bile olsam, yine de beni dışarı çıkarıp öldüreceklerdir.”*

Kûfe halkı, İmam’ın (a.s) aldığı karardan, Mekke’ye gittiğinden ve Yezid’e karşı muhalefetinden haberdar olduktan sonra, davet meselesi başlamıştır. Açıktır ki bu davet, İmam’ın (a.s) hareket ve kıyamında, asıl sebep olamaz. Bu, ancak büyük bir karar ve iradenin, yüce bir hedefin ve düzenli bir programın içinde fer’î bir mesele olarak düşünülebilir.

1- Ensabü'l-Eşraf, c. 3, s. 167. Taberî, c. 7, s. 289. el-Bidaye ve'n-Nihaye, c. 8, s. 168.

İmam (a.s) Yezid'e karşı mücadele etmeye koyulmalıydı; fakat o mücadeleyi Mekke'de sürdürecekti olsaydı bir taraftan Allah'ın evinin ihanet görmesine, o evin hürmetinin ortadan kalkmasına, diğer taraftan da Yezid b. Muaviye'nin yararına olan İmam'ın (a.s) gizli bir şekilde öldürülmesiyle sonuçlanacaktı. Bundan dolayı İmam'a (a.s) suikastla görevli olan Saîd b. Amr-ı As ilk önce yumuşaklık ve amannameyi teslim etmek yoluyla ve daha sonra da zorbalıkla İmam'ın Kûfe'ye doğru hareket etmesine engel olmaya çalıştı. İmam'ı (a.s) Mekke'ye döndürerek meseleyi sessiz bir şekilde, Mekke'nin içerisinde bastırıp, bu kıyama daha gelişmeden yok etmek istiyordu.

Ama İmam (a.s) hangi bölgeyi tercih etmeliydi? Elbette İslamî ülkenin merkezi ve onun en büyük infilak noktası olan Irak ve Kûfe'yi seçmesi gerekirdi; çünkü bu bölge Şam'ın karşısında İslam ordusunun en büyük merkez bölgelerinden biri sayılıyordu. Hatta stratejik açıdan Mekke ve Medine'den daha büyük bir öneme haiz idi. O bölgedeki insanların ne kadar bilinçli oldukları, onların Mekke'ye gönderdikleri bu kadar davetname ve bu vesileyle İmam'ı (a.s) desteklemeye hazır olduklarını bildirmelerinden iyice anlaşılacaktır. Bu bilinç ve hazırlığın önü belli bir dönemde zorla alınmış olsa da nihayet bu düşünceler gelecek inkılâplarda etkili olup, o inkılâpların söz konusu noktadan başlamasına sebep olacaktı.

Ayrıca ümmetin önderi ve imamı olan Hüseyin b. Ali (a.s), mektup ve istekler karşısında, Irak ve Kûfe seferini durdurmuş olsaydı, makul bir özür olur muydu? Eğer Kûfe halkı, "Biz, Hüseyin b. Ali'nin (a.s.) yolunda can ve malımızdan geçmeye hazırдық." iddiasında bulunsalardı veya "Bize önderlikte bulunması için Hazrete teklif götürdük; fakat o bizim isteklerimize itina göstermedi." deselerdi, İmam'ın (a.s) da onlara, "Ben sizin buna karşı vefasız olacağınızı bildiğim için

isteklerinize olumlu cevap vermedim.” demesi ikna edici bir cevap olur muydu? Acaba onlar buna karşılık, “Biz davetimizde samimiydik, sana karşı vefalı da kalacaktık.” iddiasında bulunmazlar mıydı?

Diğer bir deyişle, İmam Hüseyin (a.s) burada tarihî bir yol ayrımı karşındaydı; bundan dolayı İmam Hüseyin (a.s) Kûfe halkının isteklerine olumlu cevap vermemiş olsaydı, tarihin karşısında mahkûm olacaktı. Tarih gelecekte, şartların oldukça elverişli ve müsait olmasına rağmen İmam Hüseyin’in (a.s) bu önemli fırsattan istifade etmediğine veya etmek istemediğine ya da korku ve dehşet sebebiyle bu meseleye eğilmediğine hükmedecekti.

Dolayısıyla İmam (a.s), kendisine ellerini uzatan kimselere hücceti tamamlamak için onların isteklerine olumlu cevap vermiştir.

Netice:

İmam Hüseyin (a.s) teşhis ettiği kişisel teklif gereği, fesada ve Yezid’in hükümetine karşı kıyama kalkmak ve hak kelimesini yüceltmek yolunda kanının son damlasına kadar mücadele etmekle görevliydi.

Herkes tarafından bilinebilecek teklif açısından da Kûfe halkının isteklerine cevap vermesi, Irak bölgesinin özel şartları gereği, mücadeleyi bu bölgeye çekip düşüncelerini pratiğe dökmesi, kendi hareketini normal bir yolla Kûfe halkına bildirmesi ve onlara daha fazla hazırlık görmelerini emretmesi gerekiyordu. Bu iki teklifi birbirinden ayırmak herkes için mümkün değildir. Şia’nın büyük âlimlerinden birisinin, “Hüseyin b. Ali (a.s), zahirî ve batnî teklifleri birleştirerek Kûfe’ye doğru başlattığı hareketinde, her iki vazifesini de yerine getir-

miştir.” şeklinde ifade ettiği söz, mezkûr söze delalet edebilir.⁽¹⁾

İlginç olan şü ki, İmam (a.s) bu konunun her iki yönüne de defalarca işaret etmiştir. İlk görevini, rüyada Resulullah’tan aldığını belirtmiş ve bunu da Allah’ın meşiyet ve isteği gibi çeşitli tabirlerle beyan etmiştir.

Ama İmam’ın (a.s) ikinci görevi ve onun Kûfe halkının sözlerinde durmayacaklarını bildiği hâlde zahiri teklifi, belli ve mütedavil bir metodu takip etmek olmuştur. Bu gerçek, İmam’ın, İbn Zübeyr vb. gibi kimselere olan sözlerinde olduğu gibi diğer sözlerinde de yansımıştır. Aynı şekilde bu hakikat, İmam’ın (a.s) gelecek sayfalarda gözden geçireceğiniz diğer sözlerinde mevcuttur.

1- Hasaisü'l-Hüseyniye, *Merhum Şeyh Cafer Şuşteri*.

KÛFE YOLUNDA

إِنَّ هَؤُلَاءِ أَخَافُونِي وَ هَذِهِ كُتُبُ أَهْلِ الْكُوفَةِ وَ هُمْ قَاتِلِي فَأَذَا فَعَلُوا ذَلِكَ
وَ لَمْ يَدْعُوا لِلَّهِ مُحَرَّمًا إِلَّا أَنْتَهُكُوهُ بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِمْ مَنْ يَقْتُلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا
أَذَلَّ مِنْ فِرَامِ الْمَرْأَةِ.

Açıklama:

İbn Kesir ed-Dimaşkî ve İbn Numa, Kûfeli birinden şöyle naklederler: “Ben hac amellerini yaptıktan sonra, süratle Kûfe’ye döndüm. Yolda birkaç çadırla karşılaştım, o çadırların sahibinin kim olduğunu sordum, ‘Bunlar Hüseyin b. Ali’nin çadırlarıdır.’ dediler. Bu sözü duyar duymaz büyük bir istekle, Peygamber’in torunu Hüseyin’i ziyaret etmek için ona doğru hareket edip, Hazretin kendine mahsus olan çadırına gittim; onu yaşlanmış bir hâlde buldum. Kur’ân okuduğunu ve gözyaşlarının da yanaklarına süzüldüğünü gördüm. ‘Annem-babam sana feda olsun, ey Peygamber’in torunu, seni bu susuz ve otsuz sahraya çeken sebep nedir?’ diye sordum. İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

‘Bir taraftan bunların (Benî Ümeyye kavmi) beni tehdit etmesi; (diğer taraftan da) Kûfe halkının bana gönderdikleri davetnamelerdir. Beni öldüren de Kûfe halkı olacaktır. Bu cinayeti işlediklerinde, ilahi emir ve düsturların hürmetini

ortadan kaldırdıklarında Allah Teâlâ da, onları katleden ve hatta onları, kadınların aybaşı döneminde kullandıkları bezden daha kötü ve aşığı bir duruma sokacak olan bir kimseyi onlara musallat kılacaktır.”⁽¹⁾

İmam'ın (a.s) Gelecekte Haber Vermesi

İmam'ın (a.s) bu sözünde ilgi çekici şey, Hazretin Kûfe halkı hakkındaki bilgisi ve bunu önceden haber vermesidir. Zira İmam (a.s) mezkûr sözünde: *“Bu insanlar beni öldürecekler. Onlar cinayeti işledikten sonra Allah Teâlâ da, onları öldüren ve hatta onları bütün insanlardan daha zelil ve haysiyetsiz bir duruma sokacak olan bir kimseyi kendilerine musallat edecektir.”* diye buyurmuştur.

İmam'ın (a.s) gelecekte haber verme meselesi, sözlerinin birçok yerinde geçmiştir. İmam (a.s)“Batn-i Akabe”de, Mekke'den çıktığı vakit İbn Abbas'ın teklifine karşı verdiği cevapta ve Aşura günü Kûfe halkının karşısında buyurduğu sözlerde bu meseleye değinmiştir. İmam (a.s) o gün ikinci konuşmasında şöyle buyurdu:

“Allah'a andolsun ki bu savaştan sonra, süvarinin atına bindiği çok az bir müddet dışında asla eğlenip rahat etmeyeceksiniz. Sonra inkılâplar, değirmenin döndüğü gibi sizleri kendi etrafında şiddetli bir şekilde döndürecekler. Ve değirmenin ekseni gibi sizi sarsıntı ve kararsızlığa sokacaktır.”

1- İbn Asakir, s. 211. el-Bidaye ve'n-Nihaye, c. 8, s. 169. Musîru'l-Ahzan, s. 21. Bidaye ve İbn Asakir'den yanımızda mevcut olan nüshada, bu sözün ilk cümlesi nakledilmemiştir: İhtimalen tahrif edilmiştir.

Kûfe Halkının Zillete Düşmesinin Tahakkuku

Şimdi de, İmam'ın (a.s) Kûfe halkı hususundaki gelecekte haber verme meselesinin ne vakit, nasıl ve kimin eliyle tahakkuk ettiğini bilmek gerekir. Acaba bu insanlara musallat olan, onları bütün kavim ve milletlerden daha aşağı düşüren ve zelil eden şahıs kimdi?

İmam'ın (a.s) buyurduğu gibi Kûfe halkı, Aşura vakiasından kısa bir süre sonra Muhtar'ın kıyamı ve benzeri kıyamlarla yüz yüze geldi. Bu olayların hepsi de beraberinde ölüm ve kan getiriyordu ve bunlar da Kûfe halkının ıstırabına, huzursuzluğuna ve nihayet Kerbela'da bulunan kimselerin cezalandırılmasına sebep oluyordu. Bu ıstırap ve huzursuzlukların çoğu Benî Ümeyye'nin hilafeti döneminde, en önemli kısmı ise Abbasilerin Irak ve Irak'ın merkezi Kûfe'deki hilafet müddeti içerisinde vuku bulmuştur.

Kûfe halkının geçirdiği ve şahit olduğu en acı ve en kötü dönem, Irak'a ve İran'ın bir kesimine hükmeden Haccac b. Yusuf Sekafi'nin dönemi olmuştur.

Haccac b. Yusuf H.75'den 95'e kadar süren hükümeti döneminde, Irak ve özellikle Kûfe halkını öyle bir baskı altına almış, korkuya düşürmüştü, o kadar insan katletmiş, hapislere doldurmuş, işkence yapmış ve onları hor, hakir ve zelil kılmıştır ki bu durumu sergilemek için, *"Hanımların kullandığı bezden daha kötü bir duruma düştüler."* sözünden daha uygun bir tabir bulunamazdı.

Mürucu'z-Zehab ve İbn Esir'in *"el-Kâmil"* kitabında şöyle nakledilmiştir: "Haccac b. Yusuf Irak valiliğine atanıp hükümetinin karargâhı olan Kûfe'ye vardığında, hunhar simasını, besmelesiz olarak ve tehdit amaçlı yaptığı ilk konuşmasında

hemen gösterdi. Onun konuşma esnasında kullandığı cümlelerden bazıları şöyle idi: “Ey Irak halkı, ey ihtilaf ve nifak ehli ve ey kötü sıfatlara sahip olan kimseler! Allah’a andolsun ki ben sizin aranızda boyunları uzamış ve başlarının biçilme vakti gelmiş çok insanlar görüyorum ve bu da benim yapabileceğim bir iştir. Ey Irak halkı! Allah’a yemin ederim ki, ben sizin hatalarınızı bağışlamayacağım ve mazeretlerinizi de kabul etmeyeceğim.”⁽¹⁾

Daha sonra şöyle emretti: “Hepiniz şehrin dışında toplanmalı ve Basra’da hükümetle muhalif olan kimselerle savaş halinde olan Muhelleb’in yardımına koşmalısınız. Bu emre uymaktan çekinenin boynunu vurup evini tahrip edeceğim.”

Haccac’ın bizzat kendisinin, Kûfe halkının Basra’ya taraf gitmesini kontrol ettiğinin üçüncü günü Kûfe kabilelerinin ileri gelenlerinden “Umeyr b. Zabi” ismindeki bir ihtiyar kişi onun yanına gelip, “Ey Emîr! Ben ihtiyar, kötürüm ve zayıf bir kişiyim, birkaç gencim savaşa katılıyor, onlardan birini benim yerime say ve beni savaşa katılmaktan muaf gör.” Demesi üzerine daha ihtiyar adamın sözü bitmeden Haccac, onun boynunun vurulmasını ve servetinin de zapt edilmesini emretti. Kûfe halkı, bu durum ve baskıları görür görmez şehrin dışına çıkmak ve Basra savaşına katılmak için öyle bir izdiham ve acele ettiler ki birkaç kişi, izdihamdan dolayı Fırat nehrine düşüp boğuldular.⁽²⁾

Tarihçilerin naklettiğine göre Haccac b. Yusuf hicretin 95. yılında 20 yıl hükümdarlık ettikten sonra öldü. Bu müddet zarfında, onun eliyle katledilen kişilerin sayısı (savaşta ölenler hariç) 120 bin kişiyi aşıyordu. Haccac öldüğü vakit, zindanla-

1- Mürucu’z-Zeheb, c. 3. s. 134. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 4. s. 34.

2- Mürucu’z-Zeheb, c. 3, s. 137.

rında 50 bin erkek 30 bin de kadın bulunmaktaydı; bu kadınlardan 16 bini çıplaktı.

Mes'udî bu olayı naklettikten sonra şöyle diyor: "Haccac b. Yusuf erkeklerle kadınları aynı yerde hapsediyordu. Yakıp kavurucu güneşe, rüzgâra, yağmura ve kışın soğuşuna karşı zindanların bir çatısı bile yoktu."⁽¹⁾

İbn Cevzi'nin tarih kitabında şöyle nakledilmiştir: "Haccac b. Yusuf'un zindanlarının yemeği üç şeyin karışmasından: Arpa unu, kül ve tuzdan ibaretti. Haccac b. Yusuf'un zindanlarının birinde birkaç gün hapsedilen bir kimse, güneşin vurmasıyla ve bu çeşit yemeklerin etkisiyle, zenci bir şahıs haline geliyordu."⁽²⁾

İbn Kutaybe Dineverî şöyle naklediyor: "Haccac b. Yusuf, Basra halkının hükümete karşı muhalefetinden dolayı, Ramazan ayında, cuma günü bu şehre girdi ve düzenli bir komployla bu şehrin merkez camisinde 70 bin kişiyi, evet 70 bin kişiyi kılıçtan geçirdi ki tarih boyunca böyle bir cinayet kesinlikle görülmemiştir."⁽³⁾

Meşhur Lübnanlı yazar merhum Şeyh Muhammed Cevad Muğniye şöyle diyor: "Tarihte yaptığım inceleme ve araştırmalarımda katılık ve hunharlıkta Haccac gibi bir kimse görmedim. Fakat Haccac'ın sadizm ve habis ruhunu gösterebilecek olan "Neron" hakkında da bazı sözler duyuyoruz. Mesela, Neron Roma'yı yaktığında, yükselen alevleri seyrediyor ve ateşler arasından duyulan kadın ve çocukların ağlama ve feryat sesleri karşısında gülüyordu."⁽⁴⁾

1- Mürucu'z-Zeheb, c. 3, s. 137.

2- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 222.

3- Bu olayın tafsilatı el-İmame ve's-Siyase kitabının 2. cildinde, sayfa 32'de nakledilmiştir.

4- Şia ve Zimamdarani Hudser, s.122.

Ömer b. Abdülaziz, Haccac b. Yusuf hakkında şöyle diyor: "Eğer bütün insanlar, habislik ve cinayette yarışmak için en habis ve hunhar adamlarını getirirler, biz de Haccac'ı getirsek, bu alçak fitratlılar yarışmasında bizler bütün dünyaya galip geliriz."⁽¹⁾

İşte burada İmam'ın (a.s), "Allah Teâlâ onları hor ve hakir eden bir kimseyi onlara musallat kılacaktır, hatta kadınların kullandığı bezden daha kötü ve hor bir duruma düşeceklerdir." şeklindeki sözü az da olsa açıklığa kavuşuyor.

1- Tehzibu't-Tehzib, c. 2. s. 211.

HZ. ZEYNEB'E CEVABI

يَا أُخْتَاهُ كُلُّ مَا قُضِيَ فَهُوَ كَائِنٌ.

Açıklama:

Hüseyin b. Ali (a.s) Kerbela seferinde, “Hüzeymiye” ismindeki konağa vardı, bir gün orada kalıp dinlendi. İşte bu konakta, Hz. Zeyneb, (ona selâm olsun) sabah erkenden kardeşinin huzuruna gelip şöyle dedi: “Kardeşim, bu iki beyt şiir sanki gaybtan bana ilham oldu ve daha çok ıstırap ve üzüntüme yol açtı:

Ey göz, yaşla dolup taş / Ağla ağla durmadan
Çünkü kim ağlayacak / Şehitlere sonradan
Ağla o kervana ki / Takdir ile yürüyor
Ahde vefa etmeğe / Ölüm onu sürüyor.⁽¹⁾

İmam (a.s), Zeyneb-i Kübra'ya cevap olarak sadece şu kısa cümleyle yetindi:

“Ey bacım! Allah'ın takdir ettiği şey mutlaka vuku bulacaktır.”⁽²⁾

1-Arapçası şöyledir:

أَلَا يَا عَيْنُ! فَاحْتَفِلِي بِجُهْدٍ   فَمَنْ يَبْكِي عَلَى الشُّهَدَاءِ بَعْدِي
عَلَى قَوْمٍ تَسُوقُهُمُ الْمَنَابِيَا   بِمِقْدَارٍ إِلَىٰ إِنجَازٍ وَعْدِي.

2- Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 225.

Kaza'dan Maksat Nedir?

Önceki sayfalarda yer alan Allah'a nispet tekvini ve teşriî irade ve meşiyete ilişkin yapılan açıklamaları ve İmam'ın (a.s) şer'î teklif açısından içerisinde bulunduğu özel durum ve şartları dikkate aldığımızda, İmam'ın (a.s) konuşmasında geçen kaza meselesinin az da olsa anlaşılacağını sanıyoruz. Kaza'dan maksat, özel şart ve çerçeveler içerisinde olan ilahî emir ve İmam (a.s) tarafından, sonuna kadar uygulanan bir sorumluluktan ibarettir. Zira "kaza" kelimesi kesin bir emir, istenilen ve irade edilen şeyi sonuna kadar yapmak manasına gelir.

SA'LEBİYE KONAĞINDA

لَا خَيْرَ فِي الْعَيْشِ بَعْدَ هَوْلَاءِ.

Açıklama:

Hüseyin b. Ali'nin (a.s) kafilesi, "Hüzeymiye" ve "Zurud" dan sonra, "Sa'lebiye" konağına vardı. Bu konakta kendisinden üç söz nakledilmiştir. Onlardan birini Hz. Müslim'in şehadeti münasebetiyle, diğer ikisini de iki ayrı şahsın sorusunun cevabında buyurmuştur. İmam'ın (a.s) bu üç sözünü sırasıyla burada naklediyoruz:

İmam'ın (a.s) ilk sözü, Müslim b. Akil'in şehadetiyle ilgilidir. Taberî ve diğer tarihçiler, bu olayı, Abdullah b. Müslim'den ayrıntılarıyla nakletmişlerdir. Biz ise bu olayı özet olarak naklediyoruz:

"Kûfeli İbn Selim şöyle diyor: 'Ben ve arkadaşım "Muzrî" hac amellerini yaptıktan sonra, hemen Hüseyin b. Ali'nin (a.s) kervanına, ulaşmak ve Hazretin işinin sonucunu öğrenmek için ona doğru hareket etmeye karar alıp yola çıktık. "Zurud" konağında, hazretin kafilesine ulaştık. Burada Kûfe'den gelen, "Bekir" ismindeki bir yolcuyla karşılaştık; Kûfe'nin durumunu sorduğumuzda şöyle dedi: 'Allah'a andolsun ki, ben Müslim b. Akil ve Hani b. Urve'nin öldürülmelerini ve cesetlerinin Kûfe pazarında yerlerde sürüklendiğini kendi gözümle gördükten sonra şehirden ayrıldım."

“Abdullah diyor ki: ‘Bu haberi öğrendikten sonra Hüseyin b. Ali’nin (a.s) kafilesine katılıp, akşam sıralarında “Sa’lebiye” konağına vardık. Bu konakta İmam (a.s) ile yakından görüşüp, Müslim ve Hani’nin şehadet haberini ona bildirdim.”

“İbn Selim diyor ki: ‘İmam (a.s) bu sözü duyduğunda, “İnna lillah ve inna ileyhi râciûn.” dedi ve gözünden yaşlar boşandı. Benî Haşim ve İmam (a.s) ile birlikte bulunan kimseler de hep birlikte ağladılar. Kadınların bile ağlayıp inleme sesleri duyuluyordu. Meclis sakinleştikten sonra Abdullah ve onunla birlikte olanlar İmam’a (a.s) : ‘Ey Resulullah’ın torunu! Müslim ve Hani’nin öldürülme meselesi, sizin Kûfe’de taraf-tarınızın olmadığını gösteriyor; buradan geriye dönmeniz iyi olur.’ dediler.”

“Diğer taraftan Akil’in çocukları da: ‘Hayır, Allah’a andolsun ki Müslim’in intikamını onun katillerinden almadıkça veya onun gibi biz de şehit olmadıkça devamızdan vazgeçmeyeceğiz.’ dediler.”

“Abdullah ve onunla birlikte olan kimseler ile Akil’in çocukları arasındaki tartışmalar uzadı. Her biri kendi görüşünü kabul ettirmek için delil ve teyitler zikrediyordu; bununla birlikte onların hepsi İmam’ın (a.s), bu hususta kendi görüşünü ve aldığı kararı açıklamasını bekliyorlardı. İmam (a.s), bu olaya ilişkin şöyle buyurdu:

“Müslim ve Hani gibi kimselerden sonra hayatın hiçbir hayrı yoktur.”⁽¹⁾

1- Ensabu’l-Eşraf, *Belazurî*, c. 3, s. 163. Taberî, c. 7, s. 293. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3. s. 278. el-Bidaye, *İbn Kesir*, c. 8, s. 168. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 222. el-Lühuf, *Seyyid İbn Tavus*, s. 41. Siyeru A’lami’n-Nübelâ, c. 3, s. 208.

Netice:

Hürlerin efendisi İmam'ın (a.s) görüşü açısından böyle bir toplumda yaşamanın faydası yoktur. Öyle bir toplum ki, Müslim b. Akil ve Hani b. Urve gibi kişiler İslam'ın merkezi olan Kûfe gibi bir şehirde katlediliyorlar ve bedenleri ise, bir zamanlar Emîrü'l-Müminin Ali'nin (a.s) nasihat sesiyle çınlayan şehrin pazarında yerlerde sürükleniyordu. Evet, böyle bir cinayet ve büyük kişilerin ölümünden sonra, böyle bir ortam ve aşağılık bir toplum içinde yaşamak, hiçbir anlam ifade etmiyordu. Oysa böyle hor ve hakir bir hayat, zahirde insan görünen, batında ise insan tabiatından yoksun olan kimseler için daha tatlı ve sevimli gelmekte idi.

SA'LEBİYE KONAĞINDA BİR SORUYA CEVABI

إِمَامٌ دَعَا إِلَى هُدًى فَاجَابُوا إِلَيْهِ وَ إِمَامٌ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ فَاجَابُوا إِلَيْهَا هَؤُلَاءِ
فِي الْجَنَّةِ وَهَؤُلَاءِ فِي النَّارِ وَ هُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَ فَرِيقٌ
فِي السَّعِيرِ﴾.

Açıklama:

Şia'nın büyük muhaddisi Şeyh Saduk ve Hatib Harezmî'nin naklettiklerine göre; bir şahıs "Sâ'lebiye" konağında Hüseyin b. Ali'nin (a.s) huzuruna çıkıp, şu ayetin tefsirini sordu:

"Kıyamet günü, herkesi ve her topluluğu kendi imam ve önderleriyle çağıracağız."⁽¹⁾

İmam (a.s) cevabında şöyle buyurdu:

"Evet, öyle imam ve önderler vardır ki insanları doğru yola, saadet ve mutluluğa doğru çağırır; bir grup insanlar da ona olumlu cevap verip itaat ederler. Diğer bir önder de vardır ki bedbahtlık ve sapıklığa doğru davet eder; diğer bir grup da ona olumlu cevap verirler. Birinci grup cennete, ikinci grup ise cehenneme gider!"

İmam (a.s) daha sonra şöyle buyurdu;

“İşte bu Allah Teâlâ'nın buyurduğu **(bir grup cennettedirler, diğer bir grup da cehennemde)**⁽¹⁾ ayetinin diğer bir manasıdır.”⁽²⁾

İki Çeşit Önder

İmam (a.s), bu sözünde Kur'ân'ın iki ayetine istinat ederek, birbirleriyle zıt iki grup insan ve iki çeşit önderden söz etmektedir. Bu iki grup insanlardan her biri, bir öndere bağlı olup onun fikrinden ilham almaktadır. Zira hayat sahnesinde daima bu iki çeşit grup ve önderler bulunmuş ve bulunacaktır. Bu önderleri, uygulamak istedikleri metot ve programlarla tanımamız ve böylece de insanı ebedi saadet ve mutluluğa çağıran bir öndere uymamız ve itaat etmemiz gerekir.

1- Şura, 7.

2- el-Emali, *Şeyh Saduk*, s. 30. Maktel-i Harezmî, c. 1, s. 221.

BİR BAŞKA SORUYA CEVABI

أَمَّا وَاللَّهِ لَوْ لَقَيْتُكَ بِالْمَدِينَةِ لَأَرَيْتُكَ أَثَرَ جَبْرَيْلَ فِي دَارِنَا وَنُزُولِهِ بِالْوَحْيِ
عَلَى جَدِّي. يَا أَخَا أَهْلِ الْكُوفَةِ مِنْ عِنْدِنَا مُسْتَقَى الْعِلْمِ أَفَعَلِمُوا وَجَهَلْنَا؟
هَذَا مِمَّا لَا يَكُونُ.

Açıklama:

Bu, İmam'ın (a.s) Sa'lebiye konağında huzuruna varan Kûfeli birisine buyurduğu üçüncü sözdür. İmam (a.s) o adama şöyle buyurdu:

“Bil ki eğer Medine’de seninle karşılaşıyordım, Cebrail’in evimizdeki ayak izinin yerini⁽¹⁾ ve ceddime vahiy getirdiği yeri sana gösterirdim. Ey Kûfeli kardeşim! Biz Ehlibeyt’ten ilim alınır (ilim kaynağı bizleriz.). Acaba bunlar biliyorlar da biz mi bilmiyoruz? Bu imkânsız bir şeydir.”⁽²⁾

Besairu'd-Derecat ve *Usul-u Kâfi* kitaplarında nakledilen İmam'ın (a.s) bu sözü, Kûfeli bir kişinin sorusuna karşılık cevap

---

1- Mir'atu'l-Ukul da şöyle diyor: “Cebrail’in ayak izinden maksat: onun durduğu ve Peygamber’den izin istediği yerdir. Şimdi bu yere yakın olan kapıya Babu Cebrail (Cebrail’in kapısı) diyorlar.

2- *Besairu'd-Derecat*, s. 11. *Usul-u Kâfi*, Babu Müsteka'l-İlm min Beyti Al-i Muhammed (s.a.a).

verdiğini göstermektedir. Biz, İmam'ın (a.s) sözünün daha iyi anlaşılması ve açıklanması için, mümkün olduğu kadarıyla sorulan soruyu bulmak için çaba harcadıysak da maalesef sorulan sorunun aslı hususunda bir bilgi edinemedik.

Ama İmam'ın (a.s) sözünün tamamı, özellikle de, “*Bunlar biliyorlar da biz mi bilmiyoruz?*” şeklinde buyurduğu cümle, hitap edilen kimsenin, İmam'ın (a.s) Benî Ümeyye'ye karşı başlattığı hareketine itiraz edenlerden ve yalnız zahiri gören şuursuz bir kişi olduğunu göstermektedir. İmam (a.s) Benî Ümeyye hanedanının kötülük ve cinayetlerini saymanın yanı sıra, Hatemu'l-Enbiya'dan (s.a.a) sonra, İslam önderliğinde çıkan sapıklık ve eğriliklerden de söz etmiştir; öyle sapıklık ve eğrilikler ki İslam ve Kur'ân'ın daima katı düşmanlarından olan Benî Ümeyye ailesinin Müslümanların başına geçip onlara hüküm sürmelerine, İslam adına cinayet ve hıyanetler yapmalarına ve İslam'da sapıklıklar çıkarmalarına sebep olmuştur. Fakat Kûfeli adam İmam'ın (a.s) sözüne kanaat etmeyip, bu sapıklık ve eğriliklerin hepsini, bazı bilinçsiz ve dar görüşlü Müslümanlar gibi İslam'a mal etmiş, Benî Ümeyye'nin oruç, namaz gibi zahiri amellerini onların hakkaniyetinin bir delili sanmıştır.

İmam'ın (a.s) Sözünden Anlaşılan Hususlar

İmam'ın (a.s) bu sözünden çok şeyler anlaşılabilir. Fakat önceden yapılan açıklamaya göre İmam'ın (a.s) bu sözünde bir cümle daha çok ilgi çekicidir; o da İmam'ın (a.s) sözünde küllî bir kaidenin mevcut olmasıdır. Buna, “Ev sahibi, evindekileri başkalarından daha iyi bilir.” kuralı adını da verebiliriz. Aynı kuralla, İslam Peygamber'inin vefatından sonra Müslümanlar arasında çıkan ayrılık ve ihtilaf halledilebilir.

Bu iki mektep, yani Şia ve Ehlisünnet, tevhit, nübüvvet, mead, Kur'ân, kible, namaz, zekât ve hac gibi diğere küllî meselelerin esasında ve birçok diğere İslamî teferruatlarda aynı inanca sahiptirler.

Ama cüz'î ve temel meselelerin bazılarında ihtilaf vardır. Eğer taassuplar bir kenara bırakılırsa, ilmi tahkik, tahlil ve araştırmalarla kâmil bir ittihat sağlanabilir ve böylece bu iki mektep Allah'ın ve Peygamber'in isteğı olan esaslı bir mektep haline gelebilir.

Ama bu bir kaç ihtilaflı meselede, "Hak kiminledir?" sorusunun çeşitli cevapları vardır. O cevaplardan bazıları genel, bazıları ise özeldir. Genel olan cevaplardan biri İmam'ın (a.s) sözünden anlaşılan, "Ev sahibi, evinde olanı başkalarından daha iyi bilir." kuralıdır. Zira Şia bütün akaid ve ahkâmını, usul-u din ve furu-u dinini, İslamî ilimlerin kaynağı olan vahiy ailesinden (Ehlibeyt) ve İslam Peygamber'inden almıştır. Şia mektebi gerçekte, vahiy ve Ehlibeyt mektebidir. Allah Teâlâ onları şöyle tanıtmıştır:

Ancak ve ancak Allah, siz Ehlibeyt'ten her çeşit pislığı (suçu ve günahı) uzak tutmak ve sizi tertemiz kılmak ister.⁽¹⁾

Ama Ehlisünnet Mektebi kendi akaid ve ahkâmını ev sahibi olmayan kimselerden almıştır. Şia kendi akidesinde, tevhid ve mead hususunda, Emîrül-Müminin Ali'den (a.s) ve onun pak soyundan nakledilen hadislere dayanmaktadır. Ehlisünnet ise, Ebu Hureyre ve onun gibi diğere ravilerin rivayetlerine istinat etmektedir. Şia kendi fikhî hükümlerini İmam Muhammed Bâkir ve İmam Cafer Sadık'tan (a.s) almaktadır;

1 87- Ahzab, 33.

Ehlişünnet ise, Ebu Hanife, İmam Malik, İmam Şafii gibi kimşelerden almaktadır.

İşte İmam Hüseyin'in (a.s), *"Ey Kûfeli kardeşim! İlim biz Ehlibeyt'ten alınır; onlar biliyorlar da biz mi bilmiyoruz? İşte bu olmayacak şeylerdendir."* şeklindeki sözünden üstte değindiğimiz şeyleri anlamaktayız.

ŞUKUK KONAĞINDA

إِنَّ الْأَمْرَ لِلَّهِ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَرَبُّنَا تَبَارَكَ هُوَ كُلَّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ.

فَإِنْ تَكُنِ الدُّنْيَا تُعَدُّ نَفِيسَةً   فِدَارُ ثَوَابِ اللَّهِ أَعْلَى وَأَنْبَلُ
وَإِنْ تَكُنِ الْأَمْوَالُ لِلتَّرِكِ جَمْعُهَا   فَمَا بَالُ مَتْرُوكِ بِهِ الْمَرْءِ يَبْخَلُ
وَإِنْ تَكُنِ الْأَرْزَاقُ قِسْمًا مُفَسَّمًا   فَقِلَّةُ حِرْصِ الْمَرْءِ فِي الْكَسْبِ أَجْمَلُ
وَإِنْ تَكُنِ الْأَبْدَانُ لِلْمَوْتِ أَنْشَاتُ   فَفَقْتُلُ إِمْرءٍ بِالسَّيْفِ فِي اللَّهِ أَفْضَلُ
عَلَيْكُمْ سَلَامُ اللَّهِ يَا آلَ أَحْمَدَ   فَإِنِّي أَرَانِي عَنْكُمْ سَوْفَ أَرْحَلُ.

Açıklama:

İmam (a.s), Kûfe bölgesine doğru ilerlerken, her gün Kûfe ve Irak halkından olan çeşitli insanlarla karşılaşılıyordu. Sa'lebiye konağını geride bırakıp, "Şukuk" ismindeki diğer bir konağa vardığında, Kûfe'den gelen bir kişiyle karşılaşır; o adamdan Kûfe'nin durumunu ve oradaki insanların düşüncelerini sorar. O adam da, "Ey Resulullah'ın torunu! Irak halkı sana karşı muhalefet etmek ve savaşmak için birbirleriyle birleşip anlaşmışlardır." der. İmam (a.s) o adamın sözüne karşılık şöyle buyurur:

“İşler Allah’a mahsustur (olaylar, onun emriyle vuku bulur) dilediği ve salah gördüğü şeyi yapar. Allah Teâlâ, her gün bir iştedir (yani her zaman için özel bir iradesi vardır).”

İmam (a.s) daha sonra şu şiiri okur:

“Eğer bu dünya, bazılarının nazarında değerli sayılıyorsa, Allah’ın mükâfat dünyası daha yüce ve değerlidir.

Eğer dünya malı ve serveti bir gün el çekmek için toplanmışsa, insanın böyle bir servet için cimrilik yapmaması gerekir.

Eğer rızıklar takdir edilmiş, bölünmüşse, servet elde etmekte insanın hırsının azlığı daha güzeldir.

Eğer bu bedenler ölüm için yaratılmışsa, insanın Allah yolunda öldürülmesi daha üstündür.

Ey Muhammed hanedanı! Allah’ın selamı üzerinize olsun, ben en yakın bir zamanda sizin aranızdan ayrılacağım.”⁽¹⁾

Çelik İrade

Hareket ve kıyamlarda muvaffakiyet ve galibiyetin, özellikle de önderliğin en önemli şartlarından biri, hedef uğrunda karşılaştığı her çeşit engel ve acı hadiselerden dolayı aldığı karardan vazgeçmemesi, aynı zamanda kendisinde bir zaaf ve gevşeklik de göstermemesidir. İmam’ın (a.s) sözünde, bu konu açıkça görülmektedir. Zira Kûfeli adam beklenilmeyen acı bir olayı, yani İmam’ın (a.s) kendi yardımcı ve güçleri olan Kûfe halkının onun kendi aleyhine seferber olduklarını haber verdiğinde, Hz. Hüseyin (a.s) bu haberi duyar duymaz, ken-

---

1- İbn Asakir, s. 164. Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 223. Menakıb, c. 4, s. 95.

disinden en ufak bir zaaf ve gevşeklik göstermemenin yanı sıra kendi yoluna devam etmektedir. Hatta şiirler okuyup bu dünya hayatı ve servetini değersiz göstermekle kendisinin ve dostlarının azim ve kararlarını daha fazla güçlendirmeye çalışmaktadır. İşte bunlar, İmam Hüseyin'in (a.s) insanlara verdiği derslerdir.

ZÜBALE KONAĞINDA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. أَمَا بَعْدُ فَإِنَّهُ قَدْ آتَانَا خَبْرٌ فَطِيعٌ قَتْلُ مُسْلِمِ بْنِ
عَقِيلٍ وَ هَانِي بْنِ عُرْوَةَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَقْطَرٍ وَ قَدْ خَذَلْتَنَا شِيعَتُنَا فَمَنْ أَحَبَّ
مِنْكُمْ الْإِنْصِرَافَ فَلْيَنْصِرِفْ لَيْسَ عَلَيْهِ مِنَّا ذِمَامٌ.

Açıklama:

İmam Hüseyin'in (a.s) kafiləsi, Şukuk konağından sonra “Zü-
bale” konağına vardı. Bu konakta Kûfe'deki taraftarlarından
eline ulaşan bir mektup vasıtasıyla resmen Müslim, Hani ve
Abdullah b. Yektur'un⁽¹⁾ katledilme olayından haberdar oldu.

1- İbn Hacer “el-İsabe” kitabında, Abdullah b. Yektur'un öldürülme ola-
yını özet olarak şöyle naklediyor: “İmam Hüseyin (a.s) Mekke'den
hareket ettikten sonra Abdullah b. Yektur'u bir mektupla Müslim'e
doğru gönderdi. Abdullah b. Yektur. Kadisiye'de Husayn b. Numeyr
vesilesiyle yakalanıp Kûfe'de Ubeydullah b. Ziyad'ın yanına götü-
rüldü. İbn Ziyad onun minbere çıkıp Emîrü'l-Müminin ve Hüseyin
b. Ali'nin aleyhinde konuşmasını emretti. Ama Abdullah b. Yektur
onun sözünün aksine Benî Ümeyye'yi kötüleyip Emîrü'l-Müminin'in
ailesinin medhinde şöyle dedi: 'Ey insanlar ben Hüseyin b. Fatı-
ma'nın elçisiyim. Mercane'nin oğluna karşı kıyam edip ona (Hz. Hü-
seyin'e) yardımda bulunmanız için size doğru gelmişim. İbn Ziyad
(bu durumu görünce onu Daru'l-İmare'nin üzerinden eli bağlı olarak
aşağıya atmalarını emretti. Abdullah b. Yektur'un yere düşmesiyle

İmam (a.s) dostlarının arasında, mektubu elinde tuttuğu bir hâlde şöyle buyurdu:

“Bismillahirrahmanirrahim, Allah’a hamd, Peygamber’e salât ve selam olsun. Bize üzücü bir haber ulaşmıştır. Bu üzücü haber Müslim b. Akil, Hani b. Ürve ve Abdullah b. Yektur’un öldürülme haberleridir. Şialarımız, bize yardım etmekten vazgeçmişlerdir. Sizden geri dönmek isteyen geri dönebilir ve bizden taraf onun üzerinde hiçbir hak yoktur.”⁽¹⁾

Sözü Açıkça Söylemek

Dini liderleri, siyasi ve mezhebi olmayan önderlerden ayıran en belirgin özelliklerden biri de gerçeği, sadakat, samimiyet ve açık bir şekilde söylemeleridir. Dini bir lider, iman ve akide esasına dayanarak daima kendi milleti ve izleyicilerine karşı, onların kaderiyle ilgili, herhangi bir şeyi açıklamak istediğinde, kendi zararına olsa bile açık ve doğru bir şekilde konuşmalıdır. Zira bu önderlerin hedef ve programları, her şeyden önce insanların kalbine imanı yerleştirmektir; bütün telaş ve çabaları da bu hedefe ulaşmak için bir mukaddimedir. Dünya siyasetçileri arasında, hakkı gizlemek, yalan konuşmak, gösteriş yapmak, her an sözünden dönmek, her yerde, o yerin ortamına göre bir kıyafetle ortaya çıkmak gibi, kendileri için normal ve alışıldık adet ve alışkanlıklarla bu hedefe ulaşamaz.

---

kemiklerinin kırılması bir oldu. Henüz ölmemişken Abdülmelik b. Umeyr ismindeki bir şahıs yerinden fırlayıp onun başını bedeninden ayırdı. Bu adam halkın itirazına maruz kaldığını görünce: ‘Onun acı çektiğini gördüm. Onu bu acıdan kurtarmak için yaptım.’ dedi.”

1- Taberî, c. 7, s. 294. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 223.

Bu sefa, samimiyet, vefa ve sadakat ruhunu, bütün dini liderlerde, özellikle âlemlere numune ve örnek olan Resul-i Ekrem'in savaş ve hayat sayfalarında açıkça görebiliriz. Hüseyin b. Ali (a.s), bu hür ve özgür İmam da bu kaide ve kanundan müstesna değildir. Hatta bunun kendisi de bu açıdan dini ve manevi önderler için bir kanun ve örnek teşkil etmektedir.

Bundan dolayı, gelecekle ilgili bildiği haberleri, Medine'den Kербela'ya kadar çeşitli münasebetlerde ve muhtelif yerlerde açıkça ashabına ve dostlarına açıp söylemektedir. Mesela: Mekke'den ayrıldığında, Abbas, Ömer b. Abdullah, Zübeyr b. Abdullah ve Muhammed Hanefiye'ye verdiği cevabında onların bilmediği meseleleri haber vermektedir. Evet, Hüseyin (a.s) çok vefalı üç ashabının şهادetiyle ilgili dostlarından kendisine ulaşan bir mektubu, daha fazla tekit etmek için eline alıp onlara göstererek şöyle diyor:

“Ey benim dostlarım! Şimdi çok üzücü bir haber elime ulaştı, o haber de üç vefalı dostumun katledilmesidir. Bilin ki artık Kûfe'nin durumu değişmiş, bana yardım etmek üzere söz veren taraftarlarım, şimdi İbn Ziyad'ın tehdidinden korkup veya verdiği vaatlere aldanıp, bize yardım etmekten vazgeçmişlerdir. Artık siz, kendi şehrinize dönmekte veya bu yola devam etmekte özgürsünüz, ben biatimi hepinizin üzerinden kaldırdım.”

Bu Teklifin Sebebi ve Neticesi

Meşhur tarihçi Taberî ve Şia âleminin en büyük filozofu merhum Şeyh Müfid, İmam'ın (a.s) üstte geçen sözünü naklettikten sonra, İmam'ın (a.s) kendi ashabına buyurduğu teklif hususunda birbirine yakın izahta bulunmuşlardır. Taberî'nin, İmam'ın (a.s) teklifi hususundaki sözünün tercümesi şöyledir:

“İmam Hüseyin (a.s), yolda kendi kervanına katılan kimsele-
rin ne ümitle katıldıklarını iyi biliyordu. Yani onlar, İmam’ın
(a.s) halkı kendisine uyan ve emirlerini kabul eden bir şehir
gittiğini düşünüyordular. Fakat İmam (a.s) bu grup insanla-
rın, meselenin gerçeğini bilmeyip onunla beraber hareket et-
melerini sevmediği için ve meselenin içyüzü aşikâr olduktan
sonra (ölüm anına kadar İmam’a (a.s) yardım etmeye hazır
olan az bir grup insan hariç) onların bu seferden vazgeçecek-
lerini bildiği için onlara böyle bir teklifte bulunup, eline ula-
şan mektubun içeriğini de açıkça onlara söylemektedir.”

Taberî, bu önerinin neticesini şöyle naklediyor: “İmam Hüse-
yin’in (a.s) konuşmasından sonra, İmam (a.s) ile birlikte olan
toplum, gruplar halinde sağa sola dağıldılar; öyle ki sadece
kendisiyle birlikte Medine’den gelen yakın dostları yalnız kal-
dı. Aynı cümle *Tabakat-ı İbn Sad*’da da nakledilmiştir.”

İşte ünlü ve meşhur tarihçi Taberî’nin dilinden, İmam’ın (a.s)
bu sözünden amacının ne olduğunu ve aynı zamanda teklifi-
nin neticesini de öğrendiniz.

Ama önceden de işaret edildiği gibi bu teklif, sadece bir
konakta değil, belki muhtelif yerlerde ve çeşitli münasebet-
lerde söz konusu edilmiştir. **Zübale** konağında, dostlarına
bu teklifi sunduktan ve dönmelerine izin verdikten sonra,
onunla kalan bir grup fedakâr ve sadık dostlarıyla birlikte
“**Batn-i Akabe**” ismindeki diğer bir konağa vardılar. İmam
(a.s) orada da yine konuyu başka bir beyanla daha açık bir
şekilde söz konusu etmiştir ki bunu gelecek sayfalarda mü-
lahaza edeceksiniz inşaallah.

AKABE VADİSİNDE

مَا أَرَانِي إِلَّا مَقْتُولًا فَانِّي رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كِلَابًا تَنْهَشُنِي وَ أَشَدُّهَا عَلَيَّ
كَلْبٌ أَبْقَعُ.

...يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ لَيْسَ يَخْفَى عَلَيَّ الرَّأْيُ وَإِنَّ اللَّهَ لَا يُغْلِبُ عَلَيَّ أَمْرَهُ إِنَّهُمْ
لَنْ يَدْعُونِي حَتَّى يَسْتَخْرِجُوا هَذِهِ الْعَلَقَةَ مِنْ جَوْفِي فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ سَلَّطَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَنْ يُذِلُّهُمْ حَتَّى يَكُونُوا أَذَلَّ فِرْقِ الْأُمَمِ.

Açıklama:

Hüseyin b. Ali'nin (a.s) kafiləsi, "Zübale" konağından hareket ettikten sonra, "Akabe Vadisi" adında diğər bir konağa vardı. "İbn Kavleveyh"ın İmam Sadık'tan (a.s) ve diğər muhaddis ve tarihçilerin de naklettiğine göre, İmam (a.s), bu konakta gördüğü rüya münasebetiyle ahabına ve dostlarına şöyle buyurdu:

"Ben kendimi maktul görüyorum (beni katledeceklerdir). Çünkü rüyamda birkaç köpeğin bana saldırıp, ısırıldığını gördüm; onların en saldırganı ve en kötüsü ise alaca renkli olanıydı."

Merhum Şeyh Müfid'in *el-İrşad* kitabında naklettiğine göre bu esnada "İkrime" kabilesinden olan, Amr b. Levzan isimindeki

bir şahıs söz konusu konakta İmam'ın (a.s) kafilesiyle karşılaş-
şıp İmam'a (a.s), "Nereye gitmek istiyorsunuz?" diye soruyor.
İmam (a.s) da cevaben şöyle diyor:

"Kûfe'ye doğru gitmek istiyoruz."

Amr b. Levzan (İmam'ın (a.s) bu sözüne karşı) şöyle diyor:
"Allah aşkına geri dönün. Çünkü senin, bu seferde kılıç ve
mızraklardan başka hiçbir şeyle karşılaşmayacağını sanıyo-
rum. Seni davet edenler, savaş ve kargaşanın önünü alır ve
her yönden hazırlık içerisinde olurlarsa artık o zaman onlara
doğru hareket etmenin sakıncası olmaz. Fakat ben, senin de
haberdar olduğun gibi bu şartlar içerisinde, onlara doğru ha-
reket etmeni kesinlikle uygun görmüyorum."

İmam (a.s) o adama şöyle cevap verdi:

"Ey Allah'ın kulu! Senin idrak ettiğin meseleyi ben de bi-
liyorum, (mesele) benim için de aşikârdır, ama Allah'ın
takter ettiği şeyi değıştirmek mümkün değildir."⁽¹⁾

İmam (a.s), daha sonra şöyle buyurdu:

"Bunlar kanımı dökmedikçe benden vazgeçmeyeceklerdir.
Fakat bu cinayeti işledikten sonra Allah Teâlâ, onları hor
ve hakir eden bir kimseyi onlara musallat kılacaktır, hatta
bütün insanlardan daha zelil ve daha alçak olacaklar."⁽²⁾

İşte bunlar, İmam'ın (a.s) Akabe Vadisi'nde buyurduğu söz-
lerdi.

1- Kâmilu'z-Ziyarat, s. 75. Tarih-i Taberî, c. 7, s. 294.

2- el-İrşad, Şeyh Müfid, s. 223. İbn Asakir, s. 211.

ŞERAF'DA ÖĞLE NAMAZINDAN SONRAKİ KONUŞMASI

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهَا مَعْدِرَةٌ إِلَى اللَّهِ وَالْيَوْمِ وَاللَّيْلِ وَآتِيكُمْ وَإِنِّي لَمْ آتِكُمْ حَتَّى أَتَنِي كُتُبُكُمْ
وَقَدِمْتُ بِهَا رُسُلُكُمْ أَنْ أَقْدِمَ عَلَيْنَا، فَإِنَّهُ لَيْسَ لَنَا إِمَامٌ وَ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَجْمَعَنَا
بِكَ عَلَى الْهُدَى فَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ جِئْتُمْكُمْ فَأَعْطُونِي مَا أَطْمَنُّ بِهِ
مِنْ عُهُودِكُمْ وَمَوَاتِيْقِكُمْ وَ إِنْ كُنْتُمْ لِمَقْدَمِي كَارِهِينَ أَنْصِرْفُ عَنْكُمْ إِلَى
الْمَكَانِ الَّذِي جِئْتُ مِنْهُ إِلَيْكُمْ.

Açıklama:

Nur kafilesi, Akabe vadisini de geride bıraktıktan sonra “Şeraf” ismindeki diğer bir konağa vardı. İmam (a.s) bu bölgeye ulaştıktan sonra, İmam’ın (a.s) hareketini önlemekle me-mur olan Hür b. Riyahî de bin savaşçı erle birlikte bu konağa vardı. Bu konakta İmam (a.s) iki kısa konuşmasında, kendi mevkii ve Benî Ümeyye hanedanının durumu ve seferinin sebebinin ne olduğunu Hür’ün askerlerine beyan etti.

Hz. Hüseyin’in (a.s) Şefkati

Bu iki konuşmanın tahkik ve tercümesinden önce bütün dün-ya rehberlerine, kıyam ve inkılâp önderlerine bir ders olan,

İmam'ın (a.s) Hür ile karşılaşmasını ve ona karşı tavrını, tarihçilerin dilinden hep birlikte okuyalım.

İmam (a.s)"Şeraf" konağına vardıktan sonra gençlere, sabahleyin şafak sökmeden önce Fırat nehrine gidip ihtiyaç miktarından daha fazla çadırlara su getirmelerini emretti. Hür b. Yezid er-Riyahi aynı gün öğleden önce şiddetli bir sıcakta komutasındaki bin kişilik silahlı bir orduyla birlikte mezkûr bölgeye vardı. Hüseyin b. Ali (a.s) Hürr'ün askerlerinin yorgun ve toz toprak içerisinde olduklarını görünce dostlarına, askerler ve atları için su götürmelerini emretti. İmam'ın (a.s) dostları da, onun emrettiği şekilde, bir taraftan Hürr'ün askerlerine su verdiler ve diğer taraftan da kovaları suyla doldurup atların önüne bıraktılar, serinlemeleri için de atların boynuna kâkülüne ve ayaklarına su serptiler.

Hürr'ün askerlerinden "Ali b. Ta'ân el-Muharibî" isminde bir şahıs şöyle diyor: "Ben şiddetli yorgunluk ve susuzluktan dolayı, bütün askerlerden sonra, onların ardınca "Şeraf" bölgesine ve askerlerin olduğu yere ulaştım. Oraya ulaştığımda, Hüseyin'in bütün dostları askerlere su vermekle meşgul oldukları için kimse beni fark etmedi; o anda hoş ahlaklı ve güzel simalı bir şahıs, çadırların kenarından benim yardımına geldi; su tulumunu taşıdığı hâlde bana: 'Deveni yatır.' dedi. Daha sonra bu şahsın, Hüseyin b. Ali olduğunu anladım."

İbn Ta'an daha sonra şöyle diyor: "Ben hicaz lehçesini anlamadığım için İmam'ın (a.s) ne dediğini anlamadım. İmam (a.s), başka bir tabirle 'Deveni yatır.' diye buyurdu. Ben de deveyi yatırıp su içmekle meşgul oldum. Fakat çok susadığım ve acele ettiğim için su, yüzüme gözüme dökülüyordu; rahatlıkla su içemiyordum. İmam (a.s), 'Tulumun ağzını kivrır.' diye buyurdu. Ben imamın maksadını yine anlayamadım. İmam (a.s) bir eliyle tulumu tutup bir eliyle de rahatça su içebilmem

için tulumun ağzını kıvırdı; ben de böylece rahatlıkla ve zahmetsiz bir şekilde suyumu içtim.”

Namaz Vakti

Bu kadar şefkat ve merhametten sonra biraz dinlendik, öğle vakti gelince de İmam (a.s), özel müezzini Haccac b. Mesruk'a şöyle buyurdular:

“Allah sana rahmet etsin; ezan ve ikame oku da namaz kılalım.”⁽¹⁾

Haccac ezan okumaya başladığında İmam (a.s) Hürr'e:

“Sen bizimle mi namaz kılıyorsun, yoksa kendi askerleriyle ayrı olarak mı kılacaksın?”

Hür cevaben: “Hayır, biz de sizinle beraber bir safta namaza duracağız.” dedi.

İmam (a.s) önde, dostları, Hür ve askerleriyse İmam'ın arkasında durup öğle namazını kıldılar.

İmam'ın (a.s) Konuşması

Namaz bittikten sonra, ayağında nalınleri, üzerinde gömlek ve abası bulunan İmam Hüseyin (a.s) kılıcına dayanıp Hür ve askerlerine hitaben şöyle buyurdu:

“Ey İnsanlar! Benim sözlerim sizlere hücceti tamamlamaktan ve Allah katında mesuliyetten kurtulmak ve görevimi yapmaktan ibarettir. Ben, 'Bizim önderimiz yoktur, davetimizi kabul edip, bize taraf hareket et, ta ki Allah Teâlâ senin vesilenle bizi doğru yola hidayet etsin.' şeklindeki

---

1- Arapçası: أَذِّنْ بِرَحْمَةِ اللَّهِ وَأَقِمِ لِلصَّلَاةِ نُصْلَى.

gönderdiğiniz mektup ve elçilerinizden sonra size doğru gelmişim. Eğer bu davetlerinize sadıksanız işte ben size doğru gelmişim. Öyleyse bana güvenilir bir söz vermeniz gerekir. Ama eğer benim gelmemden razı değilseniz, o zaman da geldiğim yere döner giderim.”⁽¹⁾

Hürr’ün askerleri İmam’ın (a.s) sözleri karşısında susmayı tercih ettiler, hiçbir olumlu veya olumsuz cevap vermediler.

Böylece öğle namazı İmam’ın (a.s) sözleriyle sona erdi. Daha sonra ikinci namazının vakti ulaştı. Bu namaz da yine Hüseyin b. Ali’nin (a.s) imametinde, İmam’ın (a.s) dostları ile Hürr’ün askerlerinin katılımıyla kılındı. Namazdan sonra yine İmam (a.s) bir konuşma yaptı. Bu konuşmayı sonraki sayfada mülâhaza edeceksiniz inşaallah.

1- Bu iki konuşma ve teferruatının kaynağı şunlardır: Taberî, c.7, s.297-298. el-Kâmil, *İbn Esir*, c.3, s.280. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s.224-225. Makel-i Harezmî, s.231-232.

ŞERAF'DA İKİNDİ NAMAZINDAN SONRAKİ KONUŞMASI

أَمَّا بَعْدُ: أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّكُمْ أَنْ تَتَّقُوا اللَّهَ وَتَعْرِفُوا الْحَقَّ لِأَهْلِهِ يَكُنْ أَرْضَى
لِلَّهِ وَنَحْنُ أَهْلُ بَيْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَوْلَى بِوَلَايَةِ هَذَا
الْأَمْرِ مِنْ هَؤُلَاءِ الْمُدَّعِينَ مَا لَيْسَ لَهُمْ وَالسَّائِرِينَ بِالْجَوْرِ وَالْعُدْوَانِ وَإِنْ
أَبَيْتُمْ إِلَّا الْكِرَاهَةَ لَنَا وَالْجَهْلَ بِحَقِّنَا وَكَانَ رَأْيُكُمْ الْآنَ غَيْرَ مَا اتَّيْنِي بِهِ
كُتُبُكُمْ أَنْصَرِفُ عَنْكُمْ.

Açıklama:

Önceki bölümde mülahaza ettiğiniz gibi, İmam (a.s), “Şeraf” konağında, İbn Ziyad tarafından gönderilen ordunun ilk bölüğü olan Hür b. Yezid er-Riyahi ve askerleriyle karşılaştı. Öğle namazından ve İmam’ın yaptığı konuşmadan sonra, ikinci namazını da her iki tarafın askerleri İmam Hüseyin’in (a.s) arkasında kıldılar. İmam (a.s) namazdan sonra ikinci konuşmasında Hür’ün askerlerine hitaben şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Eğer Allah’tan korkar, hakkın, sahibinin elinde olmasını isterseniz bu Allah’ın rızasına daha uygun olur. Peygamber’in Ehlibeyti olan bizler, velayet ve halka önderlik etmeye, hakları olmadığı hâlde bu makamı iddia

eden, daima zulüm fesat ve tecavüz yoluna koyulan Benî Ümeyye hanedanından daha layıgız. Eğer bizden hoşlanmayarak yüz çevirir, hakkımızı tanımaz ve de şimdiki görüşleriniz, davet mektuplarınızda yer alan görüşlerinizden farklı ise, o zaman ben de geri dönerim.”

Hür ise, “Bizim bu davet mektuplarından hiçbir haberimiz yoktur.” dedi.

İmam (a.s) “Akabe b. Sem’ân”a, Kûfe halkının mektuplarıyla dolu olan heybeyi hazırlamasını emretti. Ama Hür yine de bu mektuplardan habersiz olduğunu söyledi!

Konuşmadaki Üç Önemli Nokta

İmam (a.s) bu konuşmasında, üç dikkat çekici ve önemli noktaya işaret etmektedir:

1- Peygamber’in Ehlibeyt’ini tanımak ve onların bütün pisliklerden arınmış olduklarını beyan etmek. İşte bu temizliklerinden dolayı, Allah Teâlâ’dan taraf, velayet ve ümmete önderlik yapmak makamı onlara verilmiştir.

2- Zulüm, zorbalık ve haksızlıkla Müslümanlara hüküm süren fasit ve zalim olan muhaliflerini tanıtmak.

3- İmam’ın (a.s), her iki konuşmasında da tekit ettiği üçüncü nokta ise, Kûfe’ye doğru yaptığı seferin (kıyam ve mücadelelerin) asıl sebep ve illetini açıkça beyan etmesidir. Çünkü bu sefer, Kûfe halkının daveti üzerine yapılmıştır. Eğer Kûfe halkı, orada bulunan insanlar da Kûfe halkından oldukları için onlar da kendi davetlerinden vazgeçip, yaptıkları işten pişman olmuşlarsa, İmam da geldiği yoldan geri dönmeğe hazır olduğunu bildirmektedir.

Serbest Bırakılsaydı Medine'ye Geri Döner Miydi?

Burada şu soru söz konusu edilmektedir: Eğer gerçekten Kûfe halkı ve Hürr'ün askerleri, İmam'ı (a.s) serbest bıraksalardı, İmam (a.s), Medine'ye doğru dönerek mücadeleden vaz mı geçerdi? Bu sorunun cevabını, İmam'ın (a.s) sözlerinden, özellikle Şeraf konağındaki buyurduğu sözlerden elde etmek gerekir. Zira İmam'ın (a.s) üstte geçen iki konuşmasında yer alan sözlerini Kûfe halkına hücceti tamamlamak ve her çeşit bahane ve özürlü onlardan kaldırmak maksadıyla buyurduğu açıkça ortadadır. Çünkü İmam (a.s) bu gerçeği açıkça şöyle buyurmaktadır:

“Benim bu sözlerim size hücceti tamamlamak ve Allah katında da mesuliyetten kurtulmak içindir.”

Hüseyin b. Ali (a.s) bu beyanla Kûfe halkına şunu anlatmak istiyor: “Benim şehrinize gelmekten maksadım, bu şehir ve bu şehrin insanlarına saldırmak değildir. Eğer Benî Ümeyye taraftarları, halka böyle kötü tebligat yapmış iseler yalandır ve gerçeğe aykırıdır. Çünkü benim bu seferim Kûfe halkının daveti üzere olmuştur.”

Ama asıl konu ve İmam'ın mücadele verme veya oradan geri dönme meselesi, Kûfe halkı kendi davetlerinden vazgeçtikleri takdirde, İmam'ın (a.s) geri dönüp artık mücadeleden el çekmesi anlamına gelmez. Belki İmam'ın (a.s) maksadı, Kûfe halkının davetten pişman olup verdikleri vaatlerden döndükleri takdirde o şehre gitmemektir. Ama Yezid b. Muaviye'ye biat etmemek ve ona karşı mücadeleyi sürdürmek, İmam'ın (a.s) ölümüne bile sebep olsa yine de İmam (a.s) bundan el çekmeyecek, yoluna devam edecekti. Bu mücadele Kûfe'de olmasaydı başka bir yerde sürdürülecekti. Eğer İmam'ın (a.s) maksadı bundan başka bir şey olsaydı ve hükümet de Hü-

seyin b. Ali'nin (a.s) sadece mücadeleden el çektiğini ve kararının sarsıldığını ya da şüphede olduğunu hissetseydi kesinlikle İmam (a.s) ile savaşmaya kalkışmazdı. Çünkü böyle bir savaşın kendisine çok pahalıya tamamlanacağını çok iyi biliyordu.

Velhasıl: Yezid'in askerlerinin İmam (a.s) ile savaşması ve bunca kan döküp savaşta ısrar göstermeleri, İmam'ın (a.s) mücadeleden bir an olsun vazgeçmediğine apaçık bir delildir. İmam'ın (a.s) Medine'den başlayıp şehadete erdiği o son ana kadar buyurduğu sözlerin tümü de İmam'ın (a.s) karar ve azminden dönmediğinin bir başka delilidir.

“Kişinin Allah yolunda kılıçla öldürülmesi bir fazilettir.”

“Ölüme doğru gidiyorum, ölüm yiğit için utanç vesilesi değildir.”

“Zillet bizden uzaktır (biz ona boyun eğmeyiz).

“Ne onlara zillet elini verir ve ne de köleler gibi onların önünden kaçırım.”

“Benim gibi biri, şarap içen Yezid'e asla biat elini vermez.”

Evet, bunları diyen ve böyle bir görüşe sahip olan bir şahıs, her neye mal olursa olsun mücadelesinden ve takip ettiği hedeften vazgeçmeye asla yanaşmaz. İmam'ın (a.s), Kûfe halkından taraf serbest bırakılması, onların davetinin, İmam'ın (a.s) kıyam ve mücadelesinin asıl bir illeti veya sebebi olmadığı gibi o mücadelenin esasında da olumlu veya olumsuz hiçbir etkisi yoktu.

HÜRR'E CEVABI

أَفِيَالْمَوْتِ تُخَوِّفُنِي وَ هَلْ يَعْدُو بِكُمْ الْخَطْبُ أَنْ تَقْتُلُونِي وَ سَأَقُولُ مَا قَالَ
أَخُو الْأَوْسِ لِابْنِ عَمِّهِ وَ هُوَ يُرِيدُ نُصْرَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

سَامِضِي وَ مَا بِالْمَوْتِ عَارٌ عَلَى الْفَتَى إِذَا مَا نَوَى حَقًّا وَجَاهَدَ مُسْلِمًا
وَ آسَا الرِّجَالَ الصَّالِحِينَ بِنَفْسِهِ وَ فَارَقَ مَثْبُورًا وَ خَالَفَ مُجْرِمًا
أَقْدِمُ نَفْسِي لَا أُرِيدُ بَقَاءَهَا لَتَلْقَى خَمِيْسًا فِي الْهَيْجِ عَرْمَرَمًا
فَإِنْ عَشْتُمْ لَمْ أُنْدُمْ وَ إِنْ مِتُّ لَمْ أَلَمْ كَفَى بِكَ ذُلًّا أَنْ تَعِيشَ وَ تُرْغَمَا

Açıklama:

Önceki bölümde işaret ettiğimiz gibi, “Şeraf” konağında İmam’ın (a.s) ikinci konuşması sona erdikten ve Kûfe halkının davet mektupları, Hür ve askerlerine gösterildikten sonra da, Hür bunlardan habersiz olduğunu söyledi. Bu sırada İmam (a.s) ile Hür’ün arasında, İmam’ın (a.s) hareketi hakkında bazı konuşma ve tartışmalar oldu. Çünkü İmam (a.s), Kûfe’ye doğru hareket etmek istiyordu. Hür de memur olduğu üzere İmam’ın (a.s) Kûfe’ye doğru hareketini engellemeye kesin karar almıştı.

Fakat Hür, İmam'ın (a.s) kendi kararından vazgeçmediğini, memuriyeti karşısında taviz vermediğini ve ılımlı davranmaya da kesinlikle hazır olmadığını görünce şöyle dedi: "Hareket etmeye karar aldığınıza göre, kendiniz için ne Kûfe'ye ve ne de Medine'ye ulaşacak bir yol seçin; ben de bu arada fırsattan yararlanıp b. Ziyad'ı sulha teşvik etmek için bir mektup yazayım, şayet Allah Teâlâ beni sana karşı savaştan kurtarır."

Hür şu cümleyi de sözlerine ekleyip şöyle dedi: "Şunu da sana hatırlatayım ki eğer elini kılıca atıp savaşı başlatırsan kesinlikle öldürülürsün."⁽¹⁾

İmam (a.s) Hür'ün tehditli ikazlarını duyar duymaz cevaben şöyle buyurdu:

"Beni ölümle mi korkutuyorsun, beni öldürmekten başka bir iş yapabilir misiniz? Ben sana cevap olarak, Avs kabilesinden olan bir mümin kardeşin, Peygamber'e (s.a.a) yardım etmek istediğinde, kendisini engellemek isteyen amcasının oğluna hitaben söylediği şiiri okurum:

"Ölüme doğru gidiyorum;

Hedefi hak olup, Müslüman olarak cihad ettiğinde

Canını feda ederek iyi kişileri savunduğunda

Ve kâfirlerden uzak olup, cinayet karlara karşı düşman kesildiğinde

Ölüm yiğit için utanç vesilesi değildir.

Savaşta, güçlü bir orduyla karşılaşırken

Canımı takdim eder ve hayatımdan geçerim

Kalsam pişman olmam

Ölsem de üzülmem

1- اِنِّي اُذَكِّرُكَ اللّٰهَ فِي نَفْسِكَ فَاِنِّي اَشْهَدُ لِنِّ قَاتَلْتِ لَتُقْتَلَنَّ.

Fakat böyle bir zillet ve horlukla yaşamak sana yeter.”⁽¹⁾

Hür bu kararlı cevabı duyar duymaz, hiddetli ve sinirli bir hâlde bir kenara çekilerek İmam’ın (a.s) huzurundan ayrıldı.

“*Edebu’l-Hüseyin*” kitabının yazarı şöyle diyor: “İmam Hüseyin (a.s) bu şiirlerin içeriğini beğendiği ve övdüğü için Irak’a olan seferi esnasında, çeşitli yer ve münasebetlerde defalarca bu beyitleri okumuştur.

İmam’ın (a.s) bu şiirleri defalarca okuması, Hazret’in amacının, Allah’ın dinine ve ceddinin sünnetine yardım etmek, İslam uğrunda savaşmak, Kur’ân’ın kanun ve prensiplerini korumak olduğunu göstermekti. Cihad, ilahî farzların en büyüğü ve aynı zamanda da Resulullah’ın (s.a.a) güzel sünnetine uymaktır. İşte İmam (a.s), bu yolda mal, makam ve hayatından vazgeçmiş, kendisi ile evlatlarının canını feda etmekten çekinmemiştir.

Evet, bu yol uğrunda cihad edip öldürülen bir kimse rahmetle anılacaktır. Evinden dışarı çıkmayıp, bu yolda mücadele ve cihad alanına adım atmayan bir kimse de, yaşadığı müddetçe halk tarafından kınanacaktır.”⁽²⁾

1- Ensabu’l-Eşraf, c. 3, s. 171.

2- Edebu’l-Hüseyin, s. 33.

BEYZA KONAĞINDA

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ مَنْ رَأَى سُلْطَانًا جَائِرًا
مُسْتَحِلًّا لِحَرَامِ اللَّهِ نَاكِثًا عَهْدَهُ مُخَالِفًا لِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ يَعْمَلُ فِي عِبَادِ
اللَّهِ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ فَلَمْ يُعَيِّرْ عَلَيْهِ بِفِعْلٍ وَلَا قَوْلٍ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ
أَنْ يُدْخِلَهُ مَدْخَلَهُ آوَا وَإِنَّ هَؤُلَاءِ قَدْ لَزِمُوا طَاعَةَ الشَّيْطَانِ وَتَرَكُوا طَاعَةَ
الرَّحْمَنِ وَأَظْهَرُوا الْفَسَادَ وَعَظَلُوا الْخُدُودَ وَاسْتَأْثَرُوا بِالْفِئَةِ وَأَحْلَوْا حَرَامَ
اللَّهِ وَحَرَّمُوا حَلَالَهُ وَأَنَا أَحَقُّ مِمَّنْ غَيَّرَ وَقَدْ اتَّبَنَى كُتُبَكُمْ وَقَدِمْتُ عَلَى
رُسُلِكُمْ بِيَعْتِكُمْ أَنْكُمْ لَا تُسَلِّمُونِي وَلَا تَخْذِلُونِي فَإِنْ أَثْمَمْتُمْ عَلَيَّ بِيَعْتِكُمْ
تُصِيبُوا رُشْدَكُمْ فَأَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ وَابْنُ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ نَفْسِي
مَعَ أَنْفُسِكُمْ وَأَهْلِي مَعَ أَهْلِكُمْ وَلكُمْ فِي أُسُوءَةٍ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَقْضَيْتُمْ
عَهْدَكُمْ وَخَلَفْتُمْ بِيَعْتِي مِنْ أَعْنَاقِكُمْ مَا هِيَ لَكُمْ بِنَكْرٍ لَقَدْ فَعَلْتُمُوهَا بِأَبِي وَ
أَخِي وَابْنِ عَمِّي مُسْلِمٍ فَالْمَغْرُورُ مِنْ اعْتَرَبَ بِكُمْ فَحَظَّكُمْ أَخْطَأْتُمْ وَنَصَيْبِكُمْ
ضَيَعْتُمْ وَمَنْ نَكَتَ فَاتِمًّا يَنْكُتُ عَلَى نَفْسِهِ وَ سَيُعْنِي اللَّهُ عَنْكُمْ وَالسَّلَامُ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

Açıklama:

Şeraf konağından hareket ettikten sonra, her iki kabile birbirinin paralelinde ve de yakınında hareket ediyordu. Suyu bulunan ve dinlenmek için elverişli olan yerlere ulaştıklarında konaklıyorlardı. Konakladıkları yerlerden biri de “**Beyza**” konağıydı. Bu konakta yine İmam (a.s) bir fırsat bularak Hürri’nün askerlerine bazı gerçekleri anlatıp kıyam, hareket ve mücadelesinin asıl illet ve sebebini izah etti.⁽¹⁾

Hz. Hüseyin b. Ali’nin (a.s) bu konuşmasının tercümesi:

“Ey insanlar! Resulullah (s.a.a) buyurmuştur ki: ‘Her kim Allah’ın haramını helal bilen, ahdini bozan, Resulünün (s.a.a) sünnetine muhalif olan, Allah’ın kulları arasında günah ve haksızlık yapan zalim bir yönetici görür, ameli veya sözüyle ona karşı muhalefet etmezse, Allah Teâlâ böyle bir adamı da o zalimi sokacağı yere (cehenneme) sokar.’ Ey insanlar! Bilin ki, bunlar (Benî Ümeyye) Allah’a ibadet edecekleri yerde şeytana ibadet ettiler. Fesadı yayıp ilahî sınırları aştılar. Fey’i (Peygamber ailesine mahsus olan ganimeti) kendilerine ayırdılar. Allah’ın haramını helal, helalini da haram ettiler (emir ve nehiyelerini değiştirdiler). Ben Müslüman toplumu hidayet etmeye ve onlara önderlik yapmaya ceddimin dinini değiştiren fasitlerden daha layığım.”

“Biat ettiğinizde, beni düşman karşısında yalnız bırakmayacağına ve yardımınızı benden esirgemeyeceğinize dair, bana birçok davet mektuplarınız ve elçileriniz geldi. Bu

---

1- Hatib Harezmi şöyle diyor: İmam (a.s) Kerbela’ya varduktan sonra bunu, konuşma yapma amacıyla değil, Kûfe’nin önde gelen kişilerine ve kabile reislerine bir mesaj olarak göndermiştir. Bizim görüşümüze göre İmam’ın (a.s) meselenin önemi gereğince her iki şekilde de yani hem mektup, hem de hitabe olarak bu sözleri buyurabilir.

biate sadık olduğunuz takdirde, saadet ve insanî değerlere ulaşmış olursunuz. Zira ben, Ali'nin ve Peygamber'in (s.a.a) kızı Fatıma'nın oğluyum. Vücudum siz Müslümanlarla, ailem de sizin ailenizle beraberdir (Çocuklarınız ve aileniz, benim çocuklarım ve ailem mesabesinde). Benimle Müslümanların arasında hiçbir ayrılık yoktur. Eğer bunu yapmaz da bana karşı ahdinizi bozar ve kendi biatiniz üzerinde durmazsanız, zaten yeni bir şey yapmış sayılmazsınız. Çünkü babama, kardeşime ve amcam oğlu Müslim'e de aynı muameleyi yaptınız. Sizin sözleriniz güvenen kimse aldanmış olur. Siz, nasibinizi elde etmekte hata eden ve payınızı da boş yere elden çıkararak kimselersiniz. Kim ahdini bozar da sözünün üzerinde durmazsa, yaptığı iş kendi zararına tamam olur. Allah Teâlâ, beni sizden müstağni kılar inşaallah. Vesselamu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh."⁽¹⁾

Kıyam Sebebiyle İlgili Bir Başka Açıklama

İmam (a.s), yukarıda geçen konuşmasında, Benî Ümeyye gibi İslam'ın en büyük ve kudretli düşmanının cinayet ve bozgunculuklarını, tam bir kudret ve cesaretle tetkik edip onların durumlarını, kendi durum, makam ve mesuliyetiyle mukayese ve tatbik etmektedir. Böylece kıyam ve hareketinin asıl illet ve sebebini Resulullah'ın sözlerine istinat ederek açıklamakta ve Emevî hükümetine karşı mücadele vermeyi kendisine bir vazife bildiğini de defalarca ilan etmektedir. İslam'ı kendisine oyuncak eden, Kur'an'ın ahkâmı ve Peygamber'in (s.a.a) sünnetini tahrif ve tebdil eden bir hükümete karşı kendi tutumunu Medine'den çıktığı vakit kardeşi Muhammed Hanifiye'ye yazdığı vasiyetnamesinde de şöyle vurgulamıştı:

1- Taberî, c.7, s.300. el-Kâmil, *İbn Esir*, c.3, s.280. Harezmi, c.1, s.234. En-sabu'l-Eşraf, *Belazurî*, c.3, s.171.

“Benim kıyam ve mücadelemin sebebi, zulüm ve fesadın yaygınlaşması ve İslam kanunlarının değiştirilmesidir. Bu inkılabî hareketten hedef, iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak, bozgunlukları ortadan kaldırmak, unutulmuş ve değiştirilmiş İslam ahkâmını uygulamaktan başka bir şey değildir.”

İmam (a.s) bu konuşmasında da şöyle buyurmaktadır:

“Kim Allah’ın haramını helal bilen, ahdini bozan, Resulünün sünnetine muhalif olan ve Allah’ın kulları hakkında günah ve haksızlık yapan bir yönetici görür, eliyle veya diliyle ona karşı durmazsa, Allah Teâlâ onu, o zalimi sokacağı yere (cehenneme) sokar.”

İşte bu sözler, Hüseyin b. Ali’nin (a.s) kendi ağzından duyulup İmam’ın (a.s) kıyamının asıl sebebinin ortaya koymaktadır.

Kur’ân-ı Kerim insanların helak olmasının ve peygamberlerin kanunlarının ortadan kalkmasının asıl illetinin, emr-i maruf ve nehy-i münker yapılmaması olduğunu bildirip şöyle buyurmaktadır:

“Sizden önceki kuşaklardan, onlardan, kurtardığımızdan pek azı dışında yeryüzünde bozgunculuğu önleyecek fazilet sahibi kişiler bulunmalı değil miydi?”⁽¹⁾

Gerçeğe Tanıklık veya İtiraf

Hüseyin b. Ali’nin ziyaretinde şöyle diyoruz:

“Ben senin namaz kıldığına, zekât verdiğiğine, iyiliği emir ve kötülükten nehyettiğine dair tanıklık ediyorum.”⁽²⁾ Burada tanıklıktan maksat, maddi ve hukukî bir meseleyi ispatlamak ve onlara

1- Hud/116.

2- أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ وَآمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ

tanıklık etmek manasında değildir. Belki manevi bir gerçeği açıklamak ve mukaddes bir hedef ve manevi bir sebep üzere olan bir hakikati itiraf etmek manasındadır.⁽¹⁾

Yani ben, senin kıyam ve mücadelenin, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak üzere başlatıldığını ve sırf Kûfe ehlinin daveti veya diğer şeyler için olmadığını anlıyor ve buna tanıklık ediyorum. Bu hususta diğer illetler ve diğer çalışmalar olmuşsa da, bu hedefe ulaşmak için bir mukaddime olarak yapılmıştır.

İmam (a.s) Kıyamında Emr-i Maruf Şartlarını Gözetmiş Miydi?

Kitabımızın ilk bölümünde işaret ettiğimiz gibi, şöyle bir soru insanın aklına gelmektedir: İslam fakih ve bilginlerinin de belirttiği gibi, "İyiliği emir ve kötülükten sakındırmak vazifesini yerine getirmek isteyen bir şahsa, önemli bir zararın yönelmemesi gerekmez mi?" Öyleyse İmam Hüseyin'in (a.s) iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak maksadıyla yaptığı kıyamında mezkûr şarta niçin riayet etmemiştir. Nitekim İmam Hüseyin (a.s) bu yolda kendisi ve dostlarının feci bir şekilde öldürülmesi ve aile fertlerinin içler acısı bir şekilde esir düşmesiyle sonuçlanan en büyük tehlikeyi bile göz önüne almış ve hiç bir fedakârlıktan geri kalmamıştır. Hâlbuki bilindiği gibi İslam'ın fikhî hükümleri, Resulullah (s.a.a) ve Masum Ehlîbeyt İmamları'nın söz ve davranışlarından başka bir şey değildir.

1- Şu ayet-i kerime gibi: "Allah, adaleti ayakta tutarak, gerçekten kendisinden başka ilah olmadığına şahadet etmiştir; melekler ve ilim sahipleri de" (Âl-i İmran/18)

Cevap:

Burada mezkûr şart külli ve umumi bir şarttır, has ve istisna edilen yerlere şamil değildir. Meselenin daha iyi anlaşılması için iki konuya dikkat etmek gerekir:

- 1- Asi adamın durumu ve şahsiyeti.
- 2- İyiliği emreden, kötülükten nehy eden şahsın durumu ve şahsiyeti.

Birinci Mesele: Eğer günah, toplumsal ve siyasî konumu itibariyle, amel ve davranışları diğerleri tarafından örnek alınan bir şahıs tarafından işlenir ve onun davranış biçimi de, o amelin toplumda bir bidat olarak yerleşmesine sebep olacak şekildeyse, bu durumda her sadık ve şuurlu Müslüman'ın sessiz kalması affedilmeyecek bir günahıdır. Her Müslümanın ona karşı iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak için, malına ve canına zarar gelse bile kıyam etmesi gerekir. Mümkün olduğu takdirde toplumda bidat olarak uygulanan günaha da mani olunmalı ve günahkâr da kendi yerine oturtulmalıdır. Ama eğer bu kadar gücü yoksa en azından diliyle o kötü amele karşı muhalefet etmelidir. Artık bu meselede sözün tesir edip etmemesi ve zararının olup olmaması söz konusu değildir.

Emîrü'l-Müminin Ali'nin (a.s) yakınlarından olan bir grup kişilerin, bidatçı ve zalimlere karşı olan tavır ve metotları bu sözlere bir delil olabilir. Meysem, Hucr b. Adiy, Ebuzer Gıfarî gibi birçok dinine bağlı, sorumluluklarının bilincinde olan fedakâr Şiiler daima zalimlere karşı koymuşlardır. Hatta yalnız İslam ve velayetin mevcudiyetini savunmak, sapık bir hareketin vücuda gelmesine mani olmak ve İslam'ın müstakim ve asıl hattını korumak için değil, belki en küçük bir sapıklığın vuku bulmasını önlemek ve zahirde İslam'ın en küçük sayı-

lan bir hükmünü korumak için bile, bu yolda kendi can, mal ve evlatlarından geçmiş hiç bir şeylerini esirgememişlerdir.

İkinci Mesele: İyiliği emreden ve kötülükten sakındıran kişilerin şahsiyetinde, şu noktayı göz önünde bulundurmamak gerekir ki, İslam ahkâmının kurucuları olan peygamberlerin, bu ahkâmın koruyucuları olan Masum İmamların ve onların vekillerinin ilahi ahkâm ve semavi kanunlar karşısında söz konusu edilen fikhî hükümlerden hariç, özel vazifeleri de vardır.

Başka bir tabirle, söz konusu edilen bu fikhî hükümler daha çok bize ve sizlere aittir. Ama peygamberler, evliyalar, İslam ve Kur'an'ın gerçek koruyucuları olan kimseler için, daha ağır ve daha özel vazifeler tayin edilmiştir. Eğer peygamberler vazifelerini yapmakta normal halkın hareket ettiği yoldan hareket etselerdi, o zaman onlarla düşmanları arasında hiç bir savaş vuku bulmayacağı gibi yeryüzünde, ahkâm ve talimatlarından da hiç bir eser kalmazdı.

Hz. İbrahim, putlara tapmaya karşı mücadelesini başlattığında, sel gibi insan ve tağutların kudreti karşısında dikilip duruyor, onların taptıkları putları teker teker kırıyor ve hiç bir zarardan, korku ve endişesi dahi olmuyordu.

Hz. Yahya'ya gelince, o da Hz. İbrahim gibi risalet ve şariat sahibi değildi; fakat Allah tarafından geçmiş peygamberlerden gelen şeriatları korumakla görevlendirilmiş, gayri meşru bir evlenmeye muhalefet ederek, kendi zamanının tağutuna isyan etmişti. Bu mücadelesini o kadar sürdürdü ki onun kesik başını bir tabağın içerisine bırakıp kendi zamanının tağutu önüne bıraktılar. İşte bunun için İmam Hüseyin (a.s) Kerbela yolculuğu esnasında defalarca bu olayı hatırlayıp şöyle buyurdu:

“(Evet) Yahya b. Zekeriya'nın kesik başı, Benî İsrail zina karlarından birine hediye olarak gönderildi...” Bundan dolayı va-

hiy koruyucularının ve şeriat öncülerinin normal insanlardan daha farklı vazifeleri vardır.

Küfre Götüren Sükût

İşte bu, Hz. Ali'nin (a.s) Siffin savaşında buyurduğu bir ifadedir. Şam ehlinden olan ihtiyar bir adam iki ordunun arasında zahir olup, "Ya Ebe'l-Hasan! Ya Ali! Seninle şahsen işim var; seni görmek istiyorum." diye seslendi. Hz. Ali (a.s) da ordunun arasından dışarı çıkıp ona doğru yaklaştı. Şamlı adam Hz. Ali'ye (a.s) şöyle dedi: "Ya Ali, senin İslam'da uzun bir geçmişin, büyük ve değerli hizmetlerin olmuştur. Bunca Müslüman'ın kanının yere dökülmemesi için sana bir teklifte bulunmamı ister misin? Hz. Ali (a.s), "Teklifin nedir?" diye sordu. Şamlı adam: "Siz Irak'a dönün, Irak ehliyle uğraşın. Biz de Şam'a dönelim ve Şam ehliyle uğraşalım. Artık ne siz bizi rahatsız edin ne de biz sizi rahatsız edelim."

Hz. Ali (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

"Ben sunduğum bu teklifin hayırseverlik ve ilgiden dolayı olduğunu anladım. Ben de bu savaş hususunda çok düşündüm, geceleri uyumadım, bu işin ardına önüne baktım, sonunda kendime, bunlarla (Muaviye ve ashabıyla) savaşmak veya Allah'ın Muhammed'e (s.a.a) nazil ettiği şeye kâfir olmaktan başka bir yol bulamadım. Allah Teâlâ, yeryüzünde günah işlendiği, kendi evliyalarının sükût edip bu mevcut duruma boyun eğdikleri, iyiliği emir edip kötülükten sakındırmadıkları müddetçe onlardan razı ve hoşnut olmayacaktır. İşte bunun için bunlarla savaşmayı, cehennem zincirlerine tahammül etmekten daha kolay buldum."⁽¹⁾

Gördüğünüz gibi Hz. Ali (a.s) günahlar karşısında sükût etmeyi de, büyük bir günah bilmekte ve de İslam dışı bir şey olduğunu belirterek Allah'ın salih kullarının, günahlar karşısında sükût edemeyeceğini ve böyle bir şeyin Allah'ın rıza ve hoşnutluğuna ters düşeceğini vurgulamaktadır.

EBU HİREM'E CEVABI

يَا أَبَا هِرَمٍ! إِنَّ بَنِي أُمَيَّةَ شَتَمُوا عِرْضِي فَصَبِرْتُ وَ أَخَذُوا مَالِي فَصَبِرْتُ
وَ طَلَبُوا دَمِي فَهَرَبْتُ وَ أَيَّمِ اللَّهِ لِيَقْتُلُونِي فَيَلْبَسُهُمُ اللَّهُ ذُلًّا شَامِلًا وَ سَيْفًا
قَاطِعًا وَ يُسَلِّطُ عَلَيْهِم مَن يُذِلُّهُمْ حَتَّى يَكُونُوا آذَلَّ مَن قَوْمِ سَبَأٍ إِذْ مَلَكَتْهُمْ
امْرَأَةٌ فَحَكَمَتْ فِي أَمْوَالِهِمْ وَ دِمَائِهِمْ.

Açıklama:

“Rüheyne” konağında, Ebu Hirem⁽¹⁾ ismindeki Kûfeli bir kişi, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) huzuruna varıp şöyle dedi: “Ey Resulullah'ın torunu! Seni ceddinin hareminden çıkaran sebep nedir?”⁽²⁾

İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

“Ey Eba Hirem! Ümeyye Oğulları, çirkin sözlerle benim şahsiyetime dokundular, buna karşı sabrettim. Malımı, servetimi yağmaladılar, yine sabrettim. Fakat kanımı dökmek istediklerinde kendi şehrimi terk etmek zorunda kaldım. Allah'a andolsun ki bunlar (Ümeyye Oğulları) beni

---

1- Bazı kaynaklarda, mesela Maktel-i Harezmi'den elimizde olan nüsha-
da Ebu Hirem yerine yanlışlıkla “Ebu Hirre” nakledilmiştir.

2- يَابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! مَا الَّذِي أَخْرَجَكَ عَنْ حَرَمِ جَدِّكَ.

katledeceklerdir. Allah Teâlâ da onları büyük bir zillet ve keskin bir kılıca duçar edecek, kendilerini hor, hakir eden bir kimseyi onlara musallat kılacaktır. O zaman da, bir kadının kendi arzuları doğrultusunda halkının mal ve canına hükmettiği Sebe kavminden daha çok hor ve zelil bir duruma düşeceklerdir.”⁽¹⁾

Netice:

İmam'ın (a.s), çeşitli kişilerle konuşması, umumi konuşmalarının aksine çok kısa ve öz dür. İmam'ın (a.s) Ebu Hirem'e verdiği cevap da böyledir. Fakat bu cevap kısa ve öz olmasıyla birlikte, Ümeyye Oğulları'nı tanıtmanın yanı sıra iki konuyu hatırlatmakta veya iki olaydan haber vermektedir: Kendisinin şehit olacağını, Benî Ümeyye hükümetinin yıkılacağını ve onların hor ve hakir olacağını haber vermektedir.

İmam'ın (a.s) bu sözü de yine, bilinçli ve şuurlu olarak şehadetini tercih ettiğine ve gelecekte vuku bulacak olayları kesinlikle bildiğine dair zikredilen diğer delilleri teyit etmektedir.

1- Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 226. el-Lühuf, s. 62. Musîru'l-Ahzan, İbn Nüma, s. 46.

TİRİMMAH B. ADİ'YE VE DOSTLARINA CEVABI

أَمَّا وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ خَيْرًا مَا أَرَادَ اللَّهُ بِنَا قِتْلَنَا أَمْ ظَفَرْنَا... ﴿فَمِنْهُمْ
مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَ مَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾ ﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْ لَنَا وَ
لَهُمُ الْجَنَّةَ وَاجْمَعْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمْ فِي مُسْتَقَرٍّ مِنْ رَحْمَتِكَ وَ رَغَائِبِ مَدْخُورِ
ثَوَابِكَ... إِنَّ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ الْقَوْمِ عَهْدًا وَ مِيثَاقًا وَ لَسْنَا نَقْدِرُ عَلَى الْإِنْصِرَافِ
حَتَّى تَتَصَرَّفَ بِنَا وَ بِهِمُ الْأُمُورِ فِي عَاقِبَةٍ.

Açıklama:

Taberî⁽¹⁾ şöyle diyor: Amr b. Halid, Sa'd, Mecma ve Nafi' b. Hilal ismindeki dört kişi, Tirimmah b. Adî'yle birlikte Kûfe'ye doğru hareket edip, "Uzeybü'l-Hicanat" konağında İmam (a.s) ile karşılaştılar. İmam (a.s) ile konuşurken şöyle dediler: "Ey Resulullah'ın torunu! Tirimmah yol esnasında develer için kaval çalacağı yerde şu şiirleri okuyarak develeri sürüyordu:

Güzel devem ne olur zahmetimden incime.

Yorulma sen, usanma çilelere gam yeme.

1- Taberî, c. 7. s. 304.

Şafak henüz doğmadan, karanlığı boğmadan,
Hareket et, yürü git, yerinde hiç durmadan.

Eşsiz binicilere götür beni kendinle.
En iyi yolculara götür beni kendinle.

Öyle bir servere ki hürdür, göğsü geniştir.
Allah getirmiş onu, işi en iyi iştir.

Ya Rab, o pak vücudu belalardan koru sen.
Asla bırakma sönsün bu ilahî nuru sen⁽¹⁾

Tirimmah'ın İmam'la (a.s) görüşmeye olan arzusunu dile getiren şiirler, İmam'ın (a.s) huzurunda okununca, İmam (a.s) onlara cevaben şöyle buyurdu:

“Allah'a andolsun ki ben, Allah Teâlâ'nın bizim hakkımızda -ister öldürülerek, ister galip gelerek- iradesinin hayır olmasını ümit ediyorum...”

O zaman İmam (a.s) bu misafirlerden, Kûfe halkının akide ve düşünce tarzlarını sordu. Onlar cevaben, “Ey Resulullah'ın torunu! Kûfe kabilelerinin büyüklerine gelince, İbn Ziyad'dan

1- Ensabu'l-Eşraf, c. 3, s. 172.

يَا نَاقَتِي! لَا تَدْعِي مِن زَجْرِي وَ شَمْرِي قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ
بِخَيْرِ رُكْبَانٍ وَ خَيْرِ سَفَرٍ حَتَّى تَحْلِيَ بِكَرِيمِ الْخَبْرِ
الْمَاجِدِ الْخَرِّ رَحِيبِ الصَّدْرِ أَتَى بِهِ اللَّهُ لِيخْبِرَ أَمْرٍ
ثُمَّ أَثْبَاهُ بَقَاءَ الدَّهْرِ.

Şiirlerin metni hakkında çeşitli görüşler vardır. Maktel-i Harezmi, Musîru'l-Ahzan, Kâmilu'z-Ziyarat ve Nefesu'l-Mehmum kitaplarına bakılsın.

çok ağır ve değerli rüşvetler almışlardır. Diğer fertlere gelince de, onların kalpleri seninle, kılıçlarıysa senin aleyhindedir.” dediler. Yine İmam’ın (a.s) elçisi olan Kays b. Musahhar es-Saydavi’nin öldürülme haberini İmam’a (a.s) bildirdiler. İmam (a.s), bu üzücü haberi duyar duymaz şu ayeti okudu:

“Müminlerden öyle erler vardır ki, Allah’a verdikleri sözde sadık kaldılar. Kimi adağını ödedi (şehit oldu), kimi de (şehit olmayı) bekliyor. Onlar asla verdikleri sözü değiştirmediler.”⁽¹⁾

Daha sonra şöyle dua etti:

“Allah’ım! Cenneti bize ve onlara nasip et. Bizleri ve onları kendi rahmetinde, zahire edilmiş sevaplarının en beğenilenine ulaştır.”

Bu sırada Tirimmah söze başlayıp şöyle dedi:

“Ey Resulullah’ın torunu! Ben Kûfe’den ayrıldığımda şehrin kenarında toplanmış bir grup insan gördüm. Toplanmalarının sebebini sorduğumda, ‘Bunlar Hüseyin b. Ali’ye (a.s) karşı savaş hazırlığı yapıyorlar.’ dediler. Ey Resulullah’ın torunu! Allah için bu yolculuktan vazgeç. Çünkü ben, Kûfe halkından bir kişinin bile senin yardımına koşacağına emin değilim. Eğer sadece benim gördüğüm insanlar sana karşı savaşsalar, bu bile senin yenilgiye uğramana kâfidir. Ama (bildiğimiz gibi) her gün ve her saat geçtikçe onların sayıları ve savaş güçleri oldukça artmaktadır.”

Tirimmah, İmam’a (a.s) şöyle bir teklifte bulundu: “Ey Resulullah’ın torunu! Ben, sizinle birlikte ve sizin hizmetinizde olarak bizim, “Tay” kabilesinin meskeni ve yüce dağları olan “Ahba” bölgesine doğru hareket etmeyi düşünüyorum.

1- Ahzab, 23.

Çünkü bu bölge, düşmanın taarruzundan öyle uzak ve öyle büyük bir öneme sahiptir ki, tarih boyunca bizim kabilemiz "Gassan" sultanları, siyah ve beyaz derili tüm düşmanlar karşısında mukavemet etmiş ve özel bir coğrafyaya haiz olduğu için de, hiç bir düşman bu bölgeyi ele geçirememiştir. Coğrafi açıdan stratejik bir konuma sahip olmasının yanı sıra eğer on gün bu bölgede kalsanız "Tay" kabilesinin süvari ve süvari olmayan bütün fertleri, sizin yardımınıza koşacaktır. Ben de, size kendi kabileden yirmi bin erin sizin yardımınıza geleceğine ve sizin hedef ve programınız uğrunda ön safta yer alıp düşmana karşı savaşacaklarına dair söz veriyorum."

İmam (a.s), Tirimmah'ın teklifine karşı şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ sana ve kabile fertlerine iyi mükâfat versin."

İmam (a.s) daha sonra şöyle devam etti:

"Bizimle Kûfe halkının arasında var olan antlaşma sebebiyle geri dönmemiz mümkün değildir, bakalım işin sonu nereye varacak."

Tirimmah, İmam'ın (a.s) kesin kararını görünce İmam'ın huzurundan ayrıлып elde ettiği azığı çocuklarına götürüp en yakın bir zamanda İmam'ın (a.s) yardımına koşmak için İmam'dan (a.s) izin istedi. İmam (a.s) da ona izin verdi.

Tirimmah, acele bir şekilde ailesi ile görüşüp dönüşte Kerbela'ya ulaşmadan önce İmam (a.s) ve dostlarının şehit olduklarının haberini aldı.

İnsani Değerlerin Güçlendirilmesi

İmam'ın (a.s), bu sözünde de diğer söz ve hitabelerinde olduğu gibi çok hassas ve ilgi çekici nokteler vardır. Biz burada sadece bir nokteye işaret ediyoruz:

Mücadele alanına ayak basan ve düşman cephesi karşısında yer alan her şahıs zafer kazanmak ve düşmanı zayıf düşürmek arzusundadır. İmam (a.s) da bu genel kanundan müstesna değildir. Fakat İmam (a.s) açısından zafer ve mağlubiyet herkesin düşünemeyeceği, hatta tasavvur bile edemeyeceği başka bir anlam ve boyuta sahipti. İmam'ın (a.s) kıyamındaki muhtelif ve bazen de çelişkili yorum ve anlayışlar da bu kıyamın boyutlarını idrak edemememizden kaynaklanmaktadır.

İmam (a.s) açısından zafer, tüm savaş ve mücadelelerde hedef edinilen zahiri üstünlüğe erişilsin veya erişilmesin, ilahi bir teklifin yerine getirilmesi, şer'i bir mesuliyetin sona erdirilmesi ve insanî değerlerin güçlendirilmesi demektir.

İşte bunun için, Peygamber ailesini seven, Emîrül-Müminin Ali (a.s) ve Hüseyin b. Ali'nin (a.s) seçkin Şialarından olup, onlara ilgi duyanlardan biri olan Tirimmah b. Adiy'nin, İmam'ı (a.s) meseleden haberdar edip, zahiri mağlubiyetinin kesin olduğunu vurgulamakta ve sözde bir kurtuluş yolu bulmayı düşündüğünde, İmam'ın (a.s), Tirimmah'a dua ettikten sonra onun dikkatini ilahi sorumluluk ve insani değerlerin güçlendirilmesi gibi çok önemli bir noktaya çektiğini görmekteyiz. Bu da, bizim Kûfe halkıyla mektuplaşma ve huzuren görüşmelerin yanı sıra bir de anlaşmamız olmuştur: Biz onlara Kûfe'ye hareket edeceğimize ve onların önderliğini üstleneceğimize söz vermişiz, onlar da buna karşılık her çeşit yardımlarını esirgemeyeceklerine dair söz vermişlerdir.

Bu yolda tehlikeyle karşılaşsak bile sözümüzde durmamız gerekir. Kûfe halkının da kendileri bilir, ister verdikleri sözün üzerinde dursunlar, ister durmasınlar, biz vazifemizi yapmak istiyoruz.

İşte bu, manevi ve dini bir liderin, diğer lider ve önderlerden farkı ve özelliğidir.

UBEYDULLAH B. HÜRR EL-CUFÎ'YE SÖZLERİ

يَابْنَ الْحَرِّ إِنَّ أَهْلَ مِصْرِكُمْ كَتَبُوا إِلَيَّ أَنَّهُمْ مُجْتَمِعُونَ عَلَيَّ نُصْرَتِي وَ سَأَلُونِي
الْقُدُومَ عَلَيْهِمْ وَ لَيْسَ الْأَمْرُ عَلَيَّ مَا زَعَمُوا وَ إِنَّ عَلَيْكَ ذُنُوبًا كَثِيرَةً فَهَلْ لَكَ
مِنْ تَوْبَةٍ تَمْحُو بِهَا ذُنُوبَكَ؟... تَنْصُرُوا ابْنَ بِنْتِ نَبِيِّكَ وَ تُقَاتِلَ مَعَهُ.

...أَمَّا إِذَا رَغِبْتَ بِنَفْسِكَ عَنَّا فَلَا حَاجَةَ لَنَا فِي فِرْسِكَ وَ لَا فِيكَ وَ مَا كُنْتُ
مُتَّخِذَ الْمُضْلِينَ عَضُدًا وَ إِنِّي أَنْصَحُكَ كَمَا نَصَحْتَنِي إِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا
تَسْمَعَ صُرَاخَنَا وَ لَا تَشْهَدَ وَقَعْتَنَا فَافْعَلْ فَوَاللَّهِ لَا يَسْمَعُ وَاعِيَتَنَا أَحَدٌ وَ لَا
يَنْصُرُنَا إِلَّا أَكْبَهُ اللَّهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ.

Açıklama:

Benî Mekatîl konağında, “Übeydullah b. Hürr el-Cufî”nin⁽¹⁾ de bu konağa yerleştiğini İmam’a (a.s) bildirdiler. İmam (a.s)

1- Ubeydullah b. Hür, Osman’ın taraftarlarından idi. Osman öldürüldükten sonra Muaviye’nin yanında yer alıp Sıffin savaşında Muaviye’nin ordusunda İmam Ali’ye karşı savaştı. Tarihte Ubeydullah’ın yol kesiciliği ve çapulculuğundan çok sözler nakledilmiştir. Tarih-i Taberî, c. 7. s. 168 ve Cemheretu İbn Hazm, s. 385’e bakılsın.

önce Haccac b. Mesruk'u Übeydullah'ın yanına gönderdi, Übeydullah da, Haccac'ın yanına gelip ona şöyle dedi: "Ey Hür'ün oğlu! eğer kabul edecek olursan sana çok değerli bir hediye getirdim. Şimdi İmam (a.s) buraya gelmiş, büyük bir sevaba ve saadete ulaşman için kendisine yardımda bulunmanı istiyor. Eğer onun emri altında düşmanlarla savaşarsan hadsiz-hesapsız bir sevaba erişir, öldürülse de şehadet makamına ulaşmış olursun.

Ubeydullah b. Hür cevaben şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, ben Kûfe şehriden çıktığımda o şehir halkının çoğunluğunun ona ve Şialarına karşı savaşa hazırlandıklarını bizzat müşahede ettim. Onun bu savaşta öldürüleceğine yakinim vardır; benim ona yardım edecek gücüm yok; bu yüzden benim onu, onun da beni görmesini istemiyorum." Haccac, İmam'ın (a.s) yanına dönerek Hür oğlu Ubeydullah'ın verdiği cevabı kendisine ulaştırdı. Daha sonra İmam (a.s) ashabından birkaç kişiyle birlikte Ubeydullah'ın yanına gitti. Ubeydullah İmam'ı (a.s) karşılayarak, "Hoş geldiniz." dedi.

Ubeydullah'ın kendisi bu görüşmeyi şu şekilde anlatıyor: "İmam'la (a.s) karşılaştığımda, ömrümde ondan daha güzel ve daha göz alıcı bir şahıs görmediğimi, ama aynı zamanda onun kadar da hiç kimseye üzülmendiğimi gördüm. Hazret hareket ettiğinde birkaç çocuğun da onun etrafını sardığını gördüm ki bu manzarayı asla unutamıyorum."

İbn Hür şöyle diyor: "İmam'ın (a.s) çehresine baktığımda sakalının çok siyah olduğunu gördüm, Hazrete doğal rengi mi yoksa boyamış mısınız? diye sordum, İmam (a.s) şöyle cevap verdi:

"Ey Hür'ün oğlu! İhtiyarlık çabuk ulaştı."

Ben İmam'ın (a.s) bu sözünden boya sürdüğünü anladım."

Her halükârda, Ubeydullah ve İmam (a.s) arasında geçen iltifat ve karşılıklı sözlerden sonra, İmam (a.s) ona hitaben şöyle buyurdu:

“Ey Hürri’ün oğlu! Sizin (Kûfe) şehrinizin halkı bana yardım edeceklerine dair toplanıp ahdettiklerini yazdılar ve onların şehrine hareket etmem için bana ricada bulundular. Ama gerçek, onların zannettikleri gibi değildir; senin işlediğin çok günah var, acaba tövbe ederek bu günahları temizlemek istemiyor musun?”

Ubeydullah: “Nasıl tövbe edeyim?” dedi. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Peygamber’inin torununa yardım et ve onun düşmanlarına karşı savaş.”

Ubeydullah cevaben şöyle dedi: “Allah’a andolsun ki, ben senin emrine uyanın ebedi saadete nail olacağına inanıyorum, ama benim yardımımın sana bir faydası olacağını sanmıyorum. Çünkü Kûfe’de sizi desteklemeye ve size yardım etmeye karar almış bir kimse görmedim. Allah rızası için bu işte beni mazur gör, zira ben ölümden şiddetle kaçıyorum. Ama ben “Mulhike” ismindeki ünlü atımı huzurunuzda takdim ediyorum; öyle bir at ki, şimdiye kadar onunla takip ettiğim her düşmana ulaştığım gibi, beni takip eden düşmanın da elinden kurtulmuşumdur.”

İmam (a.s) Ubeydullah’a şöyle cevap verdi:

“Bizim yolumuzda canını esirgedikten sonra, artık bizim ne sana ihtiyacımız var, ne de atına.”

İmam (a.s) daha sonra şu cümleyi ekleyerek şöyle buyurdu:

“Sen bana nasihat ettiğin gibi ben de sana nasihat ediyorum; o da şu ki, bizim yardım dileme seslerimizi duymaman ve savaşımızı görmemen için uzaklaşabildiğin kadar

kendini bizlerden uzaklaştır. Zira Allah'a andolsun ki kim bizim yardım dileme sesimizi duyar da yardımımıza koşmazsa, Allah Teâlâ onu cehennem ateşine atacaktır.”⁽¹⁾

Ubeydullah, İmam'ın (a.s) bu sözlerinden öğüt alıp da, Hazretin ordusuna katılmadı. Ama ömrünün sonuna kadar bu durumdan pişmanlık duyup ve böyle bir saadeti elinden kaçırdığı için de üzülyordu. Onun duyduğu üzüntüyü, kendisine hitaben söylediği şiirlerden az da olsa anlayabiliriz. O, kendine hitaben şöyle diyor:

Yazıklar olsun sana, diri olduğun müddetçe.
 Öyle bir üzüntü ve hasret ki hayatım boyunca,
 Göğsüm ve boğazım arasında dolaşıp durur.
 Hüseyin (a.s) benim gibi birisinden,
 Zulüm ve tefrika ehline karşı yardım istediği zaman,
 Hüseyin (a.s) benden, sapıklık ve nifak ehline karşı
 Yardımına koşmamı dilediği zaman,
 Eğer ben sözünü dinleyip canım ve vücudumla
 Onun yardımına koşsaydım,
 Kıyamet günü çok büyük bir şeref ve yüceliğe nail olurum.

Günahkârları Kurtarma Çabası

İmam'ın (a.s) "Ubeydullah b. Hür" ile yaptığı görüşme ve ondan yardım dileme olayı mütalaa edildiğinde okuyucunun aklına şöyle bir soru takılıyor: İmam'ın (a.s), kendisiyle hiçbir alakası olmayan ve Emîrül-Müminin Ali'nin de (a.s) düşman

1- Ensabu'l-Eşraf, *Belazurî*, c. 3, s. 174. Taberî, c. 7. s. 306. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 282. Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 226-227. Ahbaru't-Tival, *Dineverî*, s. 246. el-Emali, *Şeyh Saduk*, Meclis: 30.

ve muhaliflerinden sayılan, aynı zamanda da, yol kesici ve Arap dünyasının ünlü cinayet karlarından olan Übeydullah b. Hür gibi bir şahıstan yardım dilemesi, diğer taraftan da, Medine ve Mekke'den İmam'la (a.s) birlikte hareket eden ve onun hakkında her türlü fedakârlıktan geri kalmayan ve Hazretin deyiimiyle, "Hiçbir devirde onlardan daha vefalı olmayın." bir grup fedakâr insanlara, evlerine dönmeleri için izin vermesinin ve böyle bir kişiyi ise, yardıma çağırmasının sebebi nedir?

Fakat hidayet İmamlarının fonksiyonuna birazcık dikkat eder, onların savaş ve sulh, hareket ve davranışlarındaki programlarını inceleyecek olursak bu sorunun cevabı açıkça ortaya çıkacaktır. Zira hidayet İmamları, insanları kurtarmaktan başka hedefleri olmayan, peygamberlerin yolunu devam ettiren kimselerdir. Bu kurtarma meselesi bazen genel bazen hususi bazen de şahsi olarak yapılmaktadır. İmam'ın (a.s) günahkâr ve suçlu birinin çadırına gitmesi, Hz. Mesih'in fahişe bir kadının evine gitmesine benzer. Her ikisinin amacı da birdir. Zira Hz. İsa'ya, "Niçin havarilerle birlikte fahişe kadının evine gittiniz?" diye soran birisine, Hz. İsa cevaben, "Bazen doktorun hastanın evine gitmesi gerekir." diye buyurdu. İmam (a.s) da, Ubeydullah b. Hür ile görüştüğünde, aynı doktorluk meselesini ve onun yaptığı günah ve geçmişte işlemiş olduğu cinayetlerini söz konusu edip kurtuluş yolunu önüne bırakarak şöyle buyurdu: "*Geçmişte çok günahlar işlemişsin, tövbe ederek bu günahları temizlemek istemiyor musun?*"

Ama İmam (a.s), Ubeydullah'ın, kendisinin hedefini idrak edemediğini ve savaş alanında düşmanın kılıç ve okları önünden kurtulmak için atını teklif ettiğini ve bütün meseleleri maddi bir gözlük ve zahiri galibiyetle değerlendirdiğini görünce sözlerini kısa bir cümleyle "*Benim ne sana ve ne de atına ihtiyacım var.*" diye bitirdi.

AMR B. KAYS VE AMCASI OĞLUNA CEVABI

أَنْطَلِقًا فَلَا تَسْمَعَا لِيْ وَأَعِيَّةً وَلَا تَرِيَا لِيْ سَوَادًا فَإِنَّهُ مَنْ سَمِعَ وَأَعَيْتَنَا أَوْ
رَأَى سَوَادَنَا فَلَمْ يُجِبْنَا أَوْ يُعْثَنَا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُكَبِّهُ عَلَيَّ
مِنْخَرِيهِ فِي النَّارِ.

Açıklama:

Yine “Benî Makatil” konağında Amr b. Kays el-Muşrifî, amcası oğluyla birlikte Hz. Hüseyin’in (a.s) huzuruna vardıklarında, İmam (a.s) onlara şöyle sormuştu:

“Bana yardım etmek için mi geldiniz?”

Onlar ise, “Hayır, çünkü bir taraftan bizim çoluk çocuğumuz çoktur, diğer taraftan da halkın ticaret malı bizim yanımızdadır, kaderinizin nereye ulaşacağını bilmiyoruz ve halkın malının bizim elimizde zayi olması da doğru değildir.” dediler.

Burada İmam (a.s) onlara hitaben şöyle buyurdu:

“Feryadımızı duymamanız, karaltımızı görmemeniz için bu bölgeden uzaklaşın. Çünkü kim feryadımızı duyar veya karaltımızı görür de, bize olumlu cevap vermezse

veya feryadımıza yetişip yardım etmezse, Allah Teâlâ'nın kendisini yüzüstü cehenneme atmasını hak etmiştir."⁽¹⁾

Ağır Ceza

İmam'ın (a.s) bu sözünden veya geçen bölümdeki Ubeydullah b. Hürr'e hitaben buyurduğu nasihatten şu anlamları elde etmekteyiz. İmam'ın (a.s) yardım talebine ve dini liderinin yardıma muhtaç olduğu bir dönemde, ona olumlu cevap vermeyen kişiler, aşağılatıcı ve şiddetli bir azapla cezalandırılacaklardır. Çünkü İmam'ın (a.s) bu kişiler hakkındaki tabiri sadece onların cehenneme atılmaları değildir; belki İmam'ın (a.s) bu kişiler hakkındaki tabiri şöyledir: *"Allah, onu yüzü üstü cehennem ateşine atacaktır."*

Bu cümlelerin manası, zillet ve aşağılıkla beraber olan şiddetli bir azaptır. Niçin onlar böyle bir azaba tabi tutulmasınlar? İmam ve rehberin yardım talebi, Kur'an, İslam ve hak dininin yardım talebi değil midir? Bu yardım dileme feryadı Peygamber'in yardım dileme feryadı değil midir? Peygamber'in (s.a.a) yardım talebi de ilahî bir emir değil midir?

Ama şuna da dikkat edilmelidir ki, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) sözlerinde geçen azap vadesi, sadece onunla ilgili olan şahsi ve inhisarî bir mevzu değildir, belki rehberlik unvanı ve rehberlik makamıyla ilgili olan bir tehdittir. Bu unvan ve makam, bir gün Peygamber'in vücudunda, başka bir gün onun halifeleri olan hidayet İmamlarının vücudunda, diğer bir gün de aşağı bir mertebede hidayet İmamlarının naipleri olan velayet-i fakih makamındaki kişilerin vücutlarında tecessüm etmektedir.

1- Sayın Gaffari'nin dipnotuyla Tahran'da basılmış olan İkabu'l-A'mal, s. 409. Rical-i Keşşî, s. 74.

Büyük Mahrumiyetten Bir Başka Örnek

Ubeydullah b. Hür, çadırına gelen o büyük saadeti, bir hiç uğruna elinden kaçırıp İmam'a yardım etmekten, kurtuluş ve mutluluğunu garanti eden şehadete erişmekten kaçındıysa da ömrünün sonuna kadar bu büyük yanlışığa gözyaşı döküp, şiirler söyleyip, ahlar çekti...

Aşura tarihi, "Amr b. Kays"ın saadetsizlik ve büyük mahrumiyetini "Ubeydullah"tan daha kâmil ve daha açık bir örnek olarak göstermektedir. Çünkü önceki bölümde hatırlatıldığı gibi birkaç günlük yaşam, Ubeydullah'ı kendisine öyle meftun etmişti ki ilk defa İmam'ın (a.s) öğüt ve nasihatini terk ederek kendisini bir kenara çekti ve "Allah aşkına beni bu öneriden muaf kıl, çünkü ben ölümden çok korkuyorum." diyerek sorumluluk üstlenmekten kaçtı. Ama "Amr b. Kays" özür diledikten sonra tekrar Hz. Hüseyin'in (a.s) öğüt ve sözlerinin etkisi altında kaldı ve Hazretin: "*Bizim imdat dileme sesimizi duymaman için bu bölgeden uzaklaş...*" sözünü duyar duymaz amcası oğlu Malik b. Nezir el-Erhabî'den ayrılıp Hz. Hüseyin'in (a.s) ashabına katıldı. Ama Hazret'e şöyle bir şart koştu: "Ben sizi, savunmamın size bir yararı ve muzaffer olmanızda bir etkisi olacağı zamana kadar savunacağım. Aksi takdirde sizden ayrılmada serbest olmak istiyorum." İmam da böyle bir şartlı biati kabul etti.

"Amr b. Kays", Hz. Hüseyin'in (a.s) hayatının en son saatlerinde ve İmam'ın yardım dileme sesini duyduğunda ve vefalı yaranlarının birbiri ardınca al kanlarına boyanarak yere düştüklerini gördüğü hâlde, atına binip savaş meydanından kaçmayı tercih etti ve bu şartlar altında İmam'ı (a.s) terk etti; şehitler safına katılacağı sırada, bu büyük saadeti ve ebedi mutluluğu kaçırdı.

Taberî⁽¹⁾ bu görüşme ve ayrılmanın teferruatını⁽²⁾ onun kendi dilinden nakletmiştir. Özeti şöyledir:

“Ben Aşura gününde Kûfe ordusunun Hz. Hüseyin’in (a.s) yaranlarının atlarını oklamaya gayret ettiklerini anlayınca atımı boş çadırlardan birisine bağladım ve piyade olarak düşmana saldırdım, onlardan iki kişiyi öldürdüm, üçüncüsünün de kollarını bedeninden ayırdım. Hz. Hüseyin (a.s) defalarca şöyle buyurdu:

“Ellerin dert görmesin, Allah sana Peygamber ailesi tarafından mükâfat versin.”

Amr b. Kays sonra şöyle ilave ediyor: “Hz. Hüseyin’in (a.s), Sevîd b. Amr ve Beşr-i Hazremî’den başka bütün yaranlarının şehadete eriştiklerini görünce, İmam’ın (a.s) huzuruna varıp şöyle dedim: ‘Ey Resulullah’ın torunu! Aramızda bir şart olduğunu biliyorsunuz değil mi?’ Hazret buyurdular ki:

1- “İkabu’l-A’mal,” “Rical-ı Keşşî” ve “Rical-i Hoî”de rivayetin metni naklolunmuştur, bazı rical kitaplarında onun ismi “Amr b. Kays-i Şarkî” olarak zikredilmiştir. Ama Taberî, c. 6, s. 238’de “Zahhak b. Abdullah-i Şarkî” olarak söylenmiştir. Rical uzmanlarının sözlerinin ve Taberî’nin naklinin zahiri şunu gösterir ki. “Amr” ve “Zahhak” her ikisi ayrı şahıslardır ve ayrı olarak iki muhtelif yerde İmam’ın (a.s) huzuruna ulaşmışlardır. Ama İmam’ın (a.s) sözünün niteliği ve onların özür getirmesi aynı şekildedir. Aşura gününe kadar İmam’la (a.s) birlikte olan ve o gün savaş sahnesini terk eden kimse “Zahhak-i Şarkî”nin kendisidir.

Ama benim görüşümce ve çeşitli delillere göre “Amr b. Kaysî Şarkî” “Zahhak-i Şarkî”nin aynısıdır (yani ikisi bir şahıstır.) İsim, lakap ve künyedeki bu ihtilaf ravi ve rical uzmanları arasında çoktur; bunun bir örneğini gelecek sayfalarda “tarihi bir yanlışlığı araştırmak” başlığı altında göreceksiniz...

2- Biz sadece onun özetini naklettik.

“Evet, biliyorum ama bu savaş alanından nasıl canını sağ salim kurtarabilirsin? Eğer buna gücün varsa gitmede serbestsin.”

Amr b. Kays daha sonra şöyle diyor: “İmam (a.s) onlardan ayrılmama izin verdiğinde ve biatini benden kaldırdığında, atımı çadırdan çıkartarak ona bindim ve bir kamçı vurarak düşmanın safının bir köşesini yarıp süratle hareket ettim. Ama düşmandan on beş kişi beni takip etti. “Şüfeyye”nin (Fırat Nehrinin kenarında bir köy) yakınlarında bana yaklaştılar. Geri döndüğümde onlardan üç kişi beni tanıdı, kendi arkadaşlarına beni takip etmekten vazgeçmelerini söylediler, onlar da kabul ettiler. Böylece ölümden kurtulmuş oldum.”

KARBELA YAKINLARINDA

﴿ إِنَّا لِلّٰهِ وَأِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴾ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ... إِنِّي خَفِقْتُ بِرَأْسِي
فَعَنَّ بِي فَارِسٌ وَهُوَ يَقُولُ: الْقَوْمُ يَسِيرُونَ وَ الْمَنَايَا تَسِيرُ إِلَيْهِمْ فَعَلِمْتُ
أَنَّهَا أَنْفُسُنَا نُعِيَتْ إِلَيْنَا... جَزَاكَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ خَيْرَ مَا جَزَى وَلَدًا عَنْ وَالِدِهِ.

Açıklama:

İmam (a.s) “Kasr-ı Benî Makatil” konağında sabaha yakın bir vakitte, gençlere tulumları suyla doldurmalarını emretti ve bir sonraki menzile doğru hareket edildi. Kafilenin hareketi esnasında İmam’ın (a.s) istirca (inna lillah ve inna ileyhi raciun ve'l-hamdu lillahi rabbi'l-âlemin) kelimesini tekrarladığı defalarca duyuldu. İmam’ın (a.s) yiğit oğlu Ali Ekber, Hazret’ten bu istirca kelimesinin sebebini sorduğunda İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

“Ben hafif bir uykuya daldım, bir süvari zahir olup şöyle diyordu: ‘Bu topluluk geceleyn yürüyor, ölüm de onları takip ediyor.’ Böylece o topluluğun bizlerin olduğunu ve ölümün de bize haber verilmiş olduğunu öğrendim.”

Hiz. Ali Ekber:

“Allah kötü bir olay karşımıza çıkarmasın, biz hak değil miyiz?” dediğinde İmam (a.s) şöyle buyurdu:

“Evet, Allah’a andolsun ki biz hak yoldayız.”

Hz. Ali Ekber:

“Öyleyse hak yolunda, ölmekten hiçbir korkumuz yoktur.” dedi.⁽¹⁾

İmam (a.s), bunu duyunca dua edip şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ bir evlada, babasından taraf vereceği en iyi mükâfatla mükâfatlandırırsın seni.”⁽²⁾

Evet, eğer öldürmek ve öldürülmek, kıyam ve inkılâp hak yolunda olursa artık ölümden korkmanın bir anlamı yoktur. İşte bu Hz. Hüseyin’in (a.s) yalnız kendi evladına değil, onun izinden giden bütün insanlara öğrettiği bir derstir.

1- إِذَا لَا نُبَالِي أَنْ نَمُوتَ مُجِئِينَ.

2- Ensabu'l-Eşraf, Belazurî, c. 3, s. 185. Taberî, c. 7, s. 306. el-Kâmil, İbn Esir, c. 3, s. 282. Maktel, Harezmi, c. 1, s. 226. Tabakat, İbn Sa'd. Ama merhum Seyyid İbn Tavus, “el-Lühuf” kitabında bu olayın “Sa’lebiyye” menziline olduğunu söylüyor.

3. Bölüm:

İMAM HÜSEYİN'İN KERBELA'DA
BUYURDUĞU SÖZLER

KARBELA'YA VARDIĞINDA

مَا كُنْتُ لِأَبْدَأَهُمْ بِالْقِتَالِ.

...اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَرْبِ وَالْبَلَاءِ هَاهُنَا مَحَطُّ رِحَالِنَا وَ هَاهُنَا وَاللَّهِ
مَحَلُّ قُبُورِنَا وَ هَاهُنَا وَاللَّهِ مَحْشَرُنَا وَ مَنْشَرُنَا وَ بِهَذَا وَعَدَنِي جَدِّي رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ لَا خِلَافَ لِعَوْدِهِ.

Açıklama:

İmam Hüseyin'in (a.s) kafiləsi, Hür'ün ordusuyla birlikte hareketlerine devam edip, "Neyneva"ya ulaştılar. Burada rahvan ata binmiş silahlı bir süvariyle karşılaştılar; o adam İbn Ziyad'ın elçisiydi, kendisinden taraf Hür'e mektup götürüyordu. Mektubun metni şöyleydi:

"Bu mektubumu okur okumaz Hüseyin b. Ali'yi baskı altına al ve onu, otsuz-susuz ve kalesiz bir yere sevk et."⁽¹⁾

Hür, mektubun metnini İmam'a (a.s) okuyup Hazreti kendi memuriyetinden haberdar etti.

İmam (a.s) şöyle buyurdu:

جَعَجِعَ بِالْحُسَيْنِ حِينَ تَقْرَأُ كِتَابِي وَ لَا تُنْزِلُهُ إِلَّا بِالْعَرَاءِ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ وَ غَيْرِ حِصْنٍ. -1-

“Öyleyse bırak biz Neyneva, Ğaziriyat veya Şufeyye çölüne inelim.”

Hür: “Ben sizin bu teklifinizi kabul edemem. Zira ben artık karar almakta özgür değilim; çünkü bu mektubu ulaştıranın kendisi İbn Ziyad’ın casusudur ve benim en küçük hareketimi bile gözaltında bulundurmaktadır.”

Bu arada, “Züheyr b. Kayn” İmam’a (a.s) şöyle bir teklif sundu: “Bizim bu az grupta savaşmamız, bunların arkasında olan kişilerle savaşmaktan daha kolaydır; Allah’a andolsun ki az bir müddetten sonra çok sayıda ordular onların yardımına koşacaktır; artık o zaman da bizim onların karşısında mukavemet etmeye kudretimiz olmayacaktır.”

İmam (a.s) Züheyr’in teklifine cevaben dedi ki:

“Savaşı ben başlatmayacağım.”⁽¹⁾

Daha sonra İmam (a.s) Hür’e hitaben şöyle dedi:

“İkametimize daha münasip bir yer bulmamız için biraz daha hareket edelim.”

Hür, Hazret’in bu sözüne muvafakat ederek hareketlerine devam edip Kerbela çölüne ulaştılar. Burada Hür ve dostları, “Burası Fırat’a yakın ve münasip bir yerdir.” diye Hazret’in bundan daha fazla ilerlemesine mani oldular.

Hüseyin b. Ali (a.s) o bölgeye inmeye karar verdiğinde o yerin ismini sordu, buraya “Taf” diyorlar diye cevap verdiklerinde İmam (a.s) şöyle sordu:

“Buranın başka bir ismi de var mı?”

“Buraya Kerbela da diyorlar.” dediler.

1- Taberî, c. 7, s. 308. el-Kâmil, c. 3, s. 282. Harezmi, c. 1. s. 234.

İmam, (a.s)“Kerbela” ismini duyar duymaz, şöyle buyurdu:

“Allah’ım! Kerb ve beladan sana sığınıyorum. İşte burası bizim ineceğimiz (son) yerdir. Allah’a andolsun ki, kabirlerimizin yeri de burasıdır. Allah’a andolsun ki, kıyamet gününde de buradan haşr olacağız. Bu, ceddim Rasullah’ın vadesidir; O’nun vadesinde hiçbir hilaf yoktur.”⁽¹⁾

Sözlerinden Anlaşılanlar

İmam Hüseyin’in (a.s) bu sözlerinde iki ilginç nokta vardır:

1- Defalarca işaret ettiğimiz gibi İmam’ın (a.s) çeşitli yerlerde buyurduğu sözlerinden, açıkça ve bazen de dolaylı yollarla kendisinin, Kerbela’nın kanlı vakiasından haberdar olduğu anlaşılmaktadır. Hazret’in bu bölümdeki sözleri de onun, Resulullah’ın (s.a.a) hadisine dayanarak bu kanlı vakanın teferruatına ve bu olayın gerçekleşeceği yere işaret ettiği yerlerden biridir.

2- İkinci nokta: Hüseyin b. Ali’nin (a.s) savaş anında takip ettiği yol, metot ve program meselesidir ki Züheyr b. Kayn’ın kavline göre o şartlar altında savaşı başlatmak onların lehine, aksi takdirde ise, sonradan aleyhlerine sonuçlanıp, kesin yenilgilerine sebep olacaktı.

Ama İmam (a.s) bu özel şartlar altında, savaş programını şöyle ilan ediyor:

“Savaşı ilk başlatan ben olmayacağım.”

İşte bu program, Hz. Ali’nin (a.s) Cemel savaşında dostlarına ilan ettiği programın aynısıdır. Zira Emîrü’l-Müminin Ali (a.s), kendisinin aleyhine iki defa saldırıya geçen ve Basra

şehrinde en seçkin dostlarını katleden düşmanın karşısında yer aldığında ashabına şöyle buyurmaktaydı:

“Onlara karşı savaşı ilk olarak siz başlatmayın, kılıç ve mızrakla onlara saldırmayın, kan dökmekte onlardan ileri geçmeyin, (onları savaşa mecbur etmemeniz için) şefkat ve yumuşak bir dille onlarla konuşun.”⁽¹⁾

Hidayet İmamları'nın hedefi, insanları ıslah etmek ve onları doğru yoldan sapmaktan alıkoymaktı. İmam Hüseyin'in (a.s) buyurduğu gibi onların hedefi, “İnsanları, iyiliğe emretmek ve kötülükten sakındırmaktı.” Bu hedefin tahakkuk bulması da zorbalık, savaş ve kan dökmek yoluyla mümkün değildir. Savaş, ancak bütün yolların insanın yüzüne kapanması halinde başvurulacak en son çaredir.

Velhasıl, İmam'ın (a.s) o has şartlar altında Züheyr b. Kayn'a verdiği cevap, Hazret'in bu hareketten maksadının savaşla zahiri bir zafer elde etmek olmadığını, belki İmam'ın (a.s), bundan daha yüce ve daha geniş boyutlu bir hedefi takip ettiğini göstermektedir.

1- Müstedrek-i Hakim, c.3, s.371. Kenzü'l-Ummal, c.6, s.85, Hadis: 1311.

لَا تَبْدَأُوا الْقَوْمَ بِالْقِتَالِ...

KERBELA'YA VARDIKTAN SONRAKİ HUTBESİ

أَمَّا بَعْدُ فَقَدْ نَزَلَ بِنَا مِنْ أَمْرِ مَا قَدْ تَرَوْنَ وَإِنَّ الدُّنْيَا قَدْ تَغَيَّرَتْ وَ
تَنَكَّرَتْ وَ أَدْبَرَ مَعْرُوفُهَا وَ لَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلَّا صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الْإِنَاءِ وَ خَسِيسٌ
عَيْشٍ كَالْمَرْعَى الْوَيْبِلِ إِلَّا تَرَوْنَ إِلَى الْحَقِّ لَا يُعْمَلُ بِهِ وَ إِلَى الْبَاطِلِ لَا
يُنْتَاهَى عَنْهُ لِيُرْغَبَ الْمُؤْمِنُ فِي لِقَاءِ اللَّهِ فَإِنِّي لَا أَرَى الْمَوْتَ إِلَّا سَعَادَةً وَ
الْحَيَاةَ مَعَ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَرَمًا، النَّاسُ عِبِيدُ الدُّنْيَا وَ الدِّينُ لِعَقْ عَلَى أَلْسِنَتِهِمْ
يُحَوِّطُونَهُ مَا دَرَّتْ مَعَايِشُهُمْ فَإِذَا مُحِضُوا بِالْبَلَاءِ قَلَّ الدَّيَّانُونَ.

Açıklama:

İmam Hüseyin (a.s) Muharremu'l-Haram ayının ikisinde, hicretin 61. yılında Kerbela'ya vardı, az bir vakfeden sonra dostları, çocukları ve ailesi arasında yer alıp şu hutbeyi irat etti.

“Allah’a hamd, Peygamber’e salât ve selamdan sonra. İşte başımıza gelen olayı görmektesiniz. Gerçekten dünyanın durumu değişmiş, kötülükleri aşikâr olmuş, iyilik ve faziletleri ortadan kalkmıştır. İnsanî faziletlerden, ancak kabın içerisinde kalan su damlacıkları kadar pek az bir şey kalmıştır. Halk, zillet ve utanç dolu bir hayat sürdürmektedir.

Hak üzere amel edilmediğini ve batıldan kaçınılmadığını görmüyor musunuz? Böyle bir durumda mümin, Allah'a kavuşmayı (şehit olmayı) arzularsa haklıdır. Ben, böyle bir ortamda ölümü saadet biliyorum, zalimlerle yaşamayı ise alçaklık. İnsanlar dünya kuludur, din ise dillerinde dolaşır, dinin sayesinde geçimleri iyi olduğu müddetçe onu savunurlar, zorluklarla imtihan edildiklerinde ise dindarlar azalır.”⁽¹⁾

Sözlerinden Anlaşılan Hususlar

Hz. Hüseyin b. Ali (a.s), Kerbela'da buyurduğu ilk hutbesi olan bu hutbesinde aşağıdaki iki önemli noktaya değinmektedir:

1- Kıyamın Sebebi:

İmam (a.s), geçmiş bölümlerdeki sözlerinde işaret edildiği gibi kendi kıyamı için birkaç illet ve çeşitli sebepler beyan etmiştir. Yezid hükümetine muhalefet etmek, ahkâmın değiştirilip tahrif edilmesine karşı çıkmak, emr-i maruf ve nehy-i münker konusu, bu illet ve sebeplerin tümünü teşkil etmektedir ki, bunların hepsi de İmam'ın (a.s) bu mezkûr sözlerinde özetlenmiştir.

Durumların değiştiği, kötülüklerin aşikâr olduğu ve faziletlerin yok edilip unutulduğu yerlerde, zillet ve aşağılık, kendi uğursuz gölgesini halkın yaşantısına salıvermiş demektir.

1- Tuhafu'l-Ukul, s. 174; Taberî, c. 7, s. 300. Musîru'l-Ahzan, s. 22; İbn Asakir, 214. Maktel-i Harezmi, c. 2, s. 5. el-Lühuf, 69. Taberî ve İbn Numa'nın naklettiğine göre İmam (a.s) bu hutbeyi Zî Husem menziline buyurmuştur. Mezkûr kaynakların bazısında "Ennas..." cümlesi hutbenin evvelinde zikredilmiştir. Ama biz Tuhafu'l-Ukul kitabının metnine istinat ettik.

Ne hakka amel edilir ve ne de batılın önü alınır; mümin ve sorumluluk sahibi bir şahıs böyle bir durumu değiştirmek yolunda şehadet ve likaullahı ulaşmaya şevk ve rağbet gösterirse haklıdır. İmam'ın (a.s) kendisi, böyle faziletli bir müminin en bariz örneğidir, bu şartlar altında ölümü saadetten, hayatı ise çile, işkence ve tedrici ölümden başka bir şey bilmemektedir.

2- İmtihan Meselesi:

Gerçekleri, şahsiyetlerin fikirlerini, insanların asaletini, ister kendilerini mümin gösteren kişiler, ister şabloncu gruplar ve isterse de hakperest mezhebi bir çehreye sahip olan şahsiyetler olsun, tanınmanın en güzel yolu imtihan ve sınama meselesidir. Bu grup ve çehrelerin hakikat ve asaleti ancak sıkıntı ve zorluklarda, savaş ve mücadele alanında, maddi menfaatleri ve canları tehlikede olduğu yerlerde ortaya çıkar. Hz. Fatıma'nın oğlu Hüseyin (a.s), Allah'a doğru koştuğu, aşk ve şehadet vadisine ayak bastığı bir zamanda, o ana kadar İslam'dan dem vuran ve Müslümanlar arasında özel bir dini çehreye sahip olan onca insandan hiçbir haber yoktu.

Resulullah'ın torununun, İslam ve Kur'an yolunda emri maruf için İslam'ın çok eski düşmanlarının karşısına dikilip durduğu, öldürülmeye, ailesini kurban vermeye ve ehl-u ayalinin esarete düşmesine hazır olduğu bir dönemde, bu çeşit kimseler İslam için bir adım atmak ve bir kelime olsun söz söylemekten bile çekinmekteydi. Böyle kritik bir zamanda ne Abdullah b. Abbaslardan ve ne de İbn Zübeyr ve İbn Ömerler'den bir haber vardı. Bunların her üçü de kendilerini dini bir şahsiyet bilen ve bu dinin sayesinde halk arasında özel bir çehre ve sevgiye haiz olan kimselerden idiler. Ama İslam'ı diriltmek ve Müslümanları hürriyete kavuşturmak yolunda şehadet ve esaret meselesi söz konusu olduğu bir

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

zamanda, sanki Müslümanların arasında bu çeşit fertler var olmamış gibi, yok olup görünmez hale geldiler.

İşte bu zorluk, sıkıntı ve olaylardır ki, gerçekten büyük ve yüce olan şahsiyetleri, normal zamanlarda herkesten daha dini görünen sahte ve yalancı kişilerden ayırt etmekte ve yüzlerine geçirdikleri maskelerini kaldırıp gerçek olan çehrelerini ortaya çıkarmaktadır.

MUHAMMED HANEFİYE'YE MEKTUBU

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ مِنَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامِ اِلَى مُحَمَّدِ
بْنِ عَلِيٍّ وَ مَنْ قَبْلَهُ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ. اَمَّا بَعْدُ، فَكَانَ الدُّنْيَا لَمْ تَكُنْ وَ كَانَ
الْآخِرَةَ لَمْ تَزَلْ وَالسَّلَامُ.

Açıklama:

İbn Kavleveyh, “Kâmilu’z-Ziyarat” kitabında, İmam Bâkır’dan (a.s) şöyle naklediyor: “Hüseyin b. Ali (a.s), Kербela’ya varduktan sonra Muhammed Hanefiye’ye ve İmam (a.s) ile yolculuk etmemiş olan Benî Haşim kabilesinin fertlerine hitaben şöyle bir mektup yazdı:

‘Bismillahirrahmanirrahim. Hüseyin b. Ali’den, Muhammed b. Ali’ye ve onun beraberindeki Beni Haşim’den olan kişilere. Allah’a hamd ve Peygamber’e salât ve selamdan sonra. Dünya, güya hiç vücuda gelmemiş ve ahiret ise ebedidir.”⁽¹⁾

İmam’ın (a.s) üstte geçen sözü, diğer bütün imamlar gibi o Hazret’in de dünya ve ahiret hakkındaki görüşünü açıkça ortaya koymaktadır ki dünya ve dünya hayatı onun görüşünde, insan vazifesini yapmadıktan sonra yoklukla eşittir; çünkü

1- Kâmilu’z-Ziyarat, s. 75.

geçici ve bir gün son bulması gereken şeyin bundan daha fazla bir değeri olamaz. İmam'ın görüşünde dünya yaşantısı, mal-u menal, makam, riyaset ve benzeri bütün lezzetlerine rağmen, teklif eda edilmedikten sonra acı, çile, işkence ve mahrumiyetlere eşittir...

Ama ahiret yurdu, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) nazarında, hiçbir mikyasa ve ölçüye sığdırılamayan sınırsız ve hesapsız bir azamete sahiptir. Çünkü ahiret hayatı, ebedi olup zeval ve fenası da yoktur. Saadet, zevk ve sefası sonsuz, her şeyden önemlisi de **“Allah'ın rızası ise daha büyüktür.”**⁽¹⁾ ayetini kapsamına almaktadır. Aynı şekilde ahiretin azap ve işkencesi de sonsuzdur. Bu görüşle, dünyanın bütün lezzet, rahatlık, servet ve makamından el çekmek, şatafat ve görkemine itina etmemek ve ahiret dünyasına bağlanmak çok kolay ve rahat olacaktır. Bu kimselere göre, bütün musibet, elem ve dertler tahammül edilmiş bir şey olmaktan öte, çok da tatlıdır. Nitekim İmam Hüseyin (a.s) da bu görüşü, mezkûr sözünde yansıtmış ve amelinde de bunu göstermiştir.

İmam (a.s) bu sözünde, sade ve kısa bir ibaret ile bir taraftan dünya ve ahiret yurdunun gerçeğini kardeşi Muhammed Hanefiye'ye, akraba ve aşiretlerine beyan etmiş ve hayatının son günlerinde onlara nasihat edip kılavuzluk yapmış; diğer taraftan da tüm dünyaya, toplumun hidayet ve rehberliğini üstlenen bütün din liderlerine, seçmeleri ve sahip olmaları gereken yol ve görüşü beyan etmiştir.

İBN ZİYAD'IN MEKTUBUNA CEVABI

لَا أَفْلَحَ قَوْمٌ اشْتَرُوا مَرَضَاتِ الْمَخْلُوقِ بِسَخَطِ الْخَالِقِ... مَا لَهُ عِنْدِي
جَوَابٌ لِأَنَّهُ حَقَّتْ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ.

Açıklama:

“Hür b. Yezid” bir mektup yazarak, Hüseyin b. Ali’nin (a.s) gelişini İbn Ziyad’a bildirdi; İbn Ziyad da İmam’a (a.s) şöyle bir mektup yazdı:

“Ben sizin Kerbela bölgesine vardığınızdan haberdar oldum. Emîrül-Müminin Yezid b. Muaviye, seni öldürmedikçe veya benim emrime ve Yezid b. Muaviye’nin hükümetine boyun eğdiğini görmedikçe başımı yastığa koyup da rahat etmeme- mi ve karnımı doyurmamamı emretmiştir. Vesselam.”

İmam (a.s), İbn Ziyad’ın mektubunu okuduğunda, mektubu yere atıp şöyle buyurdu:

“Halkın rızasını, Allah’ın gazabına tercih eden bir kavim kurtuluşa ermez.”

Elçi, mektubun cevabını istediğinde İmam (a.s) şu cümleyi buyurdu:

“İbn Ziyad’ın mektubuna vereceğim bir cevap yoktur.

Çünkü Allah'ın azabı onun hakkında sabit olmuştur."⁽¹⁾

Yani o, Allah'a karşı mücadeleyi ve O'na karşı savaşı tercih etmiştir.

Elçi, İbn Ziyad'ın yanına dönüp mektup hususunda, İmam'ın (a.s) tepkisini ona bildirince, İbn Ziyad çok öfkelen-di.

1- Maktel-i Harezmî, c. 1, s. 239. Bihar, c. 10, s. 189.

ÖMER B. SA'D'LA KONUŞMASI

يَا بْنَ سَعْدٍ وَيَحَاكَ اتَّقَاتِلْنِي؟ أَمَا تَتَّقِي اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ مَعَادُكَ فَأَنَا بِنُ مَنْ
عَلِمْتَ أَلَا تَكُونُ مَعِي وَ تَدْعُ هَؤُلَاءِ فَإِنَّهُ أَقْرَبُ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى... مَا لَكَ
ذَبَحَكَ اللَّهُ عَلَى فِرَاشِكَ عَاجِلًا وَلَا غَفَرَ لَكَ يَوْمَ حَشْرِكَ فَوَاللَّهِ إِنِّي
لَأَرْجُو أَنْ لَا تَأْكُلَ مِنْ بُرِّ الْعِرَاقِ إِلَّا يَسِيرًا.

Açıklama:

Hatib Harezmî'nin nakline göre, Hüseyin b. Ali (a.s), "Amr b. Kurza Ensarî" ismindeki dostlarından biri vasıtasıyla, Ömer b. Sa'd'a kendisiyle görüşmesi için bir mesaj gönderdi. Ömer b. Sa'd da Hazret'in bu teklifini kabul etti. İmam Hüseyin (a.s) gece vakti,⁽¹⁾ dostlarından yirmi kişiyle birlikte iki ordunun arasında dikilen çadıra doğru hareket etti; kardeşi Ebu'l-Fazl ve oğlu Ali Ekber'den başka dostlarından hiçbir kimsenin çadıra girmemesini emretti. Ömer b. Sa'd da, sayıları yirmiyi bulan dostlarına aynı şekilde emretti ve sadece oğlu Hafs ve özel kölesiyle birlikte çadıra girdiler.

İmam (a.s), bu mecliste Ömer b. Sa'd'a hitaben şöyle buyurdu:

1- Karinelerden, bu görüşmenin, Muharrem'in 8. veya 9. gecesinde gerçekleştiği anlaşılıyor.

“Ey İbn Sa’d! Benimle savaşmak mı istiyorsun? Hâlbuki benim, kimin oğlu olduğumu biliyorsun. Huzuruna varacağın Allah’tan korkmuyor musun? Bunları (Benî Ümeyye’yi) bırakıp benimle olmak istemiyor musun? Bu amel Allah’ın rızasına daha yakındır.”

Ömer b. Sa’d: “Bu durumda, Kûfe’deki evimi yıkmalarından korkuyorum.”

İmam (a.s) :

“Kendi paramdan sana ev yaptırırım.”

Ömer b. Sa’d: “Bağ ve hurmalıklarımı yağmalamalarından korkuyorum.”

İmam (a.s) :

“Ben Hicaz’da, Kûfe’deki olan bağlarından daha güzel bağ ve hurmalıkları sana veririm.”

Ömer b. Sa’d: “Çoluk çocuğum Kûfe’dedir, onları öldürmelerinden korkuyorum.”

İmam (a.s) onun boş yere bahane aradığını görünce, tövbe edip dönmesinden ümidini kesti ve şu cümleyi söyleyerek ayağa kalktı:

“Neden şeytana itaatte bu kadar diretiyorsun, Allah seni yatağında öldürsün; kıyamet günü de günahlarından geçmesin; sana ne olmuş (bu kadar mazeret getirip söz kabul etmiyorsun?) Allah’a andolsun ki Irak buğdayından, çok az bir miktarı hariç sana hiçbir şeyin nasip olmayacağını ümit ediyorum (yani Allah yakın bir zamanda canını alsın).”⁽¹⁾

Ömer b. Sa’d da alay ederek: “Irak arpası bana yeter.” dedi.⁽²⁾

1- Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 245.

2- Maktel-i Harezmi, c.1, s. 245.

İmam'ın (a.s) Sözünden Anlaşılanlar

İmam'ın (a.s) mezkûr sözünde iki ilgi çekici nükte vardır:

1- İmam (a.s), gördüğümüz gibi en katı ve acımasız düşmanı Ömer b. Sa'd'la bile hayırseverlikle konuşuyor, onu uçurum ve bedbahtlıktan kurtarmak için kendisine nasihatte bulunuyor. Ömer b. Sa'd saçma ve maddi bahanelerle ev ve hurmalıktan söz ettiğinde de İmam (a.s), bu zararları telafi edeceğine dair ona makul bir cevap veriyor.

2- İmam (a.s), bu sözünde, Ömer b. Sa'd'ın gelecekteki kötü akıbetini haber vermektedir. Hazret, öğüt ve nasihatinin Ömer b. Sa'd'a tesir edeceğinden ümidini kestikten sonra şöyle buyurmaktadır:

“Ne bir makama ulaşacaksın ve ne de fazla bir ömrün olacaktır.”

İmam'ın (a.s) Ömer b. Sa'd ile yapacağı ileriki konuşmalarda, değerli okuyucular için bu hususta daha fazla açıklama yapacağız inşaallah.

TASUA GÜNÜ İKİNDİ VAKTİ BUYURDUĞU SÖZLER

اِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي الْمَنَامِ فَقَالَ لِي: اِنَّكَ صَائِرٌ اِلَيْنَا عَنْ قَرِيْبٍ... اِرْكَبْ بِنَفْسِي اَنْتَ يَا اَخِي حَتّٰى تَلْقَاهُمْ فَتَقُوْلَ لَهُمْ مَا لَكُمْ وَ مَا بَدَا لَكُمْ وَ تَسْأَلُهُمْ عَمَّا جَاءَ بِهِمْ... اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ فَاِنْ اِسْتَطَعْتَ اَنْ تُؤَخِّرَهُمْ اِلَى غُدُوَّةٍ وَ تَدْفَعَهُمْ عَنَّا الْعَشِيَّةَ نُصَلِّيْ لِرَبِّنَا اللَّيْلَةَ وَ نَدْعُوهُ وَ نَسْتَغْفِرُهُ فَهُوَ يَعْلَمُ اِنِّي اَحْبُبُ الصَّلُوَّةَ وَ تِلَاوَةَ كِتَابِهِ وَ كَثْرَةَ الدُّعَاءِ وَ الْاِسْتِغْفَارِ.

Açıklama:

Taberî'nin naklettiğine göre, dokuz muharrem perşembe gününün ikinci vaktinde Ömer b. Sa'd'ın saldırı emriyle ordu harekete geçti; İmam (a.s), o saatte çadırın dışında kılıcına dayanıp hafif bir uykuya dalmıştı.

Zeyneb-i Kübra (ona selam olsun) Ömer b. Sa'd'ın ordusunun sesini duyup onların hareket ve kaynaşmalarını görünce, İmam'ın (a.s) yanına gelip: "Kardeşim! Düşman çadırlara yaklaşmak üzeredir." dedi.

İmam (a.s) başını kaldırıp şöyle buyurdu:

“Şimdi ceddîm Resulullah'ı (s.a.a) rüyamda gördüm ki bana şöyle buyurdu: ‘Torunum, yakın bir zamanda benim yanıma geleceksin.’”

Daha sonra hazret, kardeşi Ebu'l-Fazl'a şöyle buyurdu:

“Kardeşim, canım sana feda olsun, atına bin de bunlarla görüş ve onların (bu hareketten) hedeflerinin ne olduğunu sor, öğren.”

İmam'ın (a.s) direktifleri doğrultusunda Ebu'l-Fazl, içlerinde Züheyr b. Kayn ve Habib b. Mezahir'in de bulunduğu yirmi kişiyle birlikte düşmana doğru hareket edip, onların karşısında yer aldı ve onların bu hareketten hedeflerinin ne olduğunu sordu.

Ömer b. Sa'd'ın ordusu Hz. Ebu'l-Fazl'a cevaben: “Emîr'den (İbn Ziyad) yeni bir hüküm gelmiştir; ya biat edersiniz veya hemen şimdi sizinle savaşa başlarız.” dediler.

Hz. Ebu'l-Fazl, İmam Hüseyin'in (a.s) huzuruna gelip onların sözünü Hazret'e ilettiler.

İmam (a.s), Hz. Ebu'l-Fazl'a şöyle buyurdu:

“Onların yanına dön ve savaşı yarına erteletmeye (bu gece mühlet almaya) çalış ve onları bu akşam bizden defet (savaştan vazgeçir) ; ta ki bu gece Rabbimize namaz kılalım, O'na dua edelim ve O'ndan mağfiret dileyelim. Çünkü ben namazı, Kur'ân okumayı ve fazla dua edip mağfiret dilemeyi çok seviyorum.”⁽¹⁾

Hz. Ebu'l-Fazl, Ömer b. Sa'd'ın yanına varıp bir gece mühlet istedi. Ömer b. Sa'd, bu teklifi kabul etmekte tereddüt içerisindeydi.

1- Ensabu'l-Eşraf, c. 3, s.185. Taberî, c. 7, s. 319-320. el-Kâmil, c. 3, s. 285, el-İrşad, s. 240.

de olduğu için konuyu ordunun komutanlarına açıp, onların görüşünü aldı.

“Amr b. Haccac” isminde olan komutanlardan biri şöyle dedi: “Subhanallah, eğer bunlar Türk veya Deylim’den bile olsalardı senden böyle bir mühlet istedikleri takdirde onlara olumlu cevap vermen gerekirdi (kaldı ki bunlar Peygamber’in (s.a.a) torunlarıdır).”

Komutanlardan, Kays b. Eş’âş ismindeki bir şahıs da şöyle dedi: “Benim nazarıma göre de Hüseyin’in bu isteğine olumlu cevap vermek gerekir. Zira onun isteği, cepheden geri çekilmek veya yeni bir karar almak için değildir; Allah’a andolsun ki bunlar yarın senden daha önce savaşa başlayacaklar.”

Ömer b. Sa’d: “Eğer mesele böyleyse niçin bu geceyi onlara mühlet olarak verelim?” dedi.

Velhasıl çok konuştuktan sonra Ömer b. Sa’d, Hz. Ebu’l-Fazl’a şöyle cevap verdi: “Biz bu geceyi size mühlet veriyoruz, eğer teslim olup Emîr’in (İbn Ziyad’ın) hükmüne boyun eğerseniz, sizi onun yanına götürürüz; aksi takdirde biz sizi kendi halinize bırakmayacağız. Sizin kaderinizi tayin eden savaş olacaktır.”

Böylece İmam’ın (a.s) teklifine muvafakat edilip, Aşura gecesi Hazret’e mühlet verilmiş oldu.

Namazın Önemi

İmam’ın (a.s), bu (bir gece mühlet) isteğinden, namaz, dua ve Kur’ân okumanın ne kadar önemli olduğunu anlayabiliriz. İmam (a.s), bu ibadetlere o kadar düşküdü ki ömrünün bir gecesini dahi bu amellere vermek için en alçak düşmanından bile mühlet istemektedir. Niçin böyle olmasın ki; çünkü Hü-

seyin (a.s), namaz, Kur'ân ve diğer ilahî şiarları diriltmek ve onları yaymak için buraya gelmiştir. Allah'la münacat etmek, O'na yalvarıp yakarmak, İmam Hüseyin'in (a.s) hayatının en tatlı ve en güzel anlarındandı. Allah için kıyam eden her millet, bu amelleri kendisine şiar edinmelidir.

İşte bunun içindir ki İmam'ın (a.s) ziyaret namesinde şöyle diyoruz:

“Şehadet ediyorum ki, sen namaz kıldın, zekât verdin, iyiliğe emrettin, kötülükten sakındırdın ve ölünceye kadar Allah'a ve Resulüne itaat ettin.”

AŞURA GECESİNDEKİ SÖZLERİ

أُثْنِي عَلَى اللَّهِ أَحْسَنَ الثَّنَاءِ وَ أَحْمَدُهُ عَلَى السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ. اللَّهُمَّ إِنِّي
أَحْمَدُكَ عَلَى أَنْ أَكْرَمْتَنَا بِالنُّبُوَّةِ وَعَلَّمْتَنَا الْقُرْآنَ وَ فَهَّمْتَنَا فِي الدِّينِ وَ
جَعَلْتَ لَنَا أَسْمَاعًا وَ أَبْصَارًا وَ أَفئِدَةً وَلَمْ تَجْعَلْنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ. أَمَّا بَعْدُ:
فَإِنِّي لَا أَعْلَمُ أَصْحَابًا أَوْلَى وَلَا خَيْرًا مِنْ أَصْحَابِي وَلَا أَهْلَ بَيْتِ آبِرٍ وَلَا
أَوْصَلَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَجَزَاكُمُ اللَّهُ عَنِّي جَمِيعًا خَيْرًا. وَ قَدْ أَخْبَرَنِي جَدِّي
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِأَنِّي سَأَسَاقُ إِلَى الْعِرَاقِ فَأَنْزِلُ أَرْضًا
يُقَالُ لَهَا عُمُورًا وَ كَرْبَلَاءَ وَ فِيهَا أُسْتَشْهَدُ وَ قَدْ قَرُبَ الْمَوْعِدُ.

أَلَا وَ إِنِّي أَظُنُّ يَوْمَنَا مِنْ هَؤُلَاءِ الْأَعْدَاءِ غَدًا وَ إِنِّي قَدْ أَذِنْتُ لَكُمْ فَانْطَلِقُوا
جَمِيعًا فِي حِلٍّ لَيْسَ عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِمَامٌ وَ هَذَا اللَّيْلُ قَدْ غَشِيَكُمْ فَاتَّخِذُوهُ
جَمَلًا وَ لِيَأْخُذْ كُلُّ رَجُلٍ مِنْكُمْ بِيَدِ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَجَزَاكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا
خَيْرًا وَ تَفَرَّقُوا فِي سَوَادِكُمْ وَ مَدَائِنِكُمْ فَإِنَّ الْقَوْمَ إِنَّمَا يَطْلُبُونِي وَ لَوْ
أَصَابُونِي لَذَهَبُوا عَنِّي طَلَبٍ غَيْرِي.

...حَسْبُكُمْ مِنَ الْقَتْلِ بِمُسْلِمٍ إِذْهَبُوا قَدْ أَذِنْتُ لَكُمْ.

...إِنِّي غَدًا أُقْتَلُ وَ كُلُّكُمْ تُقْتَلُونَ مَعِيَ وَ لَا يَبْقَى مِنْكُمْ أَحَدٌ حَتَّى الْقَاسِمِ وَ
عَبْدِ اللَّهِ الرَّضِيعِ.

Açıklama:

Hüseyin b. Ali (a.s), Tasua'nın ikinci vakitlerine yakın, düşmandan mühlet aldıktan (veya akşam namazından) sonra Benî Haşim ve dostlarının arasında yer alıp şu hutbeyi irat etti:

"Allah'a en güzel şekilde sena ediyor, refah ve zorluklarda verdiği nimetlere karşı da şükrediyorum. Allah'ım, peygamberliği bizim ailemizde karar kılmakla bize ikramda bulunduğun için sana hamdolsun. Kur'ân'ı bize öğrettin, dinde bizi fakih kıldın, bize (hakkı duyan) kulak, (hakkı gören) göz ve (hakkı tasdik eden) bir kalp verdin ve bizi müşriklerden kılmadın."

"(Allah'a hamdüsenadan sonra) Ben, kendi ashabımdan daha hayırlı ve daha iyi bir ashap ve ehlibeytimden de daha sadık ve daha vefalı bir ehlibeyt tanımiyorum.

Daha sonra sözlerinin devamında şöyle buyurdu:

"Ceddim Resulullah (s.a.a) Irak'a çağırılacağımı, Amura veya Kerbela denilen yerde şehit olacağımı bana haber vermiştir; işte bu vadedilen sözün (şehadetin) zamanı yaklaşmıştır. Bana göre yarın düşmanla karşılaşacağımız gündür. Artık ben size izin veriyorum, siz serbestsiniz, biatimi sizden kaldırdım; bu gecenin karanlığından yararlanarak her biriniz ehlibeytimden birisinin elini tutup kendi köy ve şehirlerinize dağılın, kendinizi ölümden kurtarın, çünkü bu insanlar sadece beni takip ediyorlar, beni ele geçirirlerse artık diğerleriyle işleri olmaz, onlardan vazgeçerler.⁽¹⁾

Allah hepinizi en güzel şekilde mükâfatlandırın."

1- Tarih-i Taberî, c. 7, s. 321-322. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3. s. 285. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 231. el-Lühuf, *Seyyid İbn Tavus*, s. 79. Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 246 ve et-Tabakat, *İbn Sa'd*. "Resulullah bana haber vermiştir..." cümlesi, Taberî nüshasında zikredilmemiştir.

Son İmtihan

Hüseyin b. Ali (a.s), Medine'den Kerbela'ya kadar yol boyunca ve çeşitli yerlerde şehit olacağını ilan etmişti ve dostlarına, kendisinden ayrılıp gitmeleri için izin vermiş ve biati onlardan kaldırmıştı. Aşura gecesinde, yine son olarak bu konuyu açık bir şekilde şu cümleyle ortaya koymuştur:

“Artık şehadet vakti ulaşmıştır; ben biatimi sizden kaldırdım, gecenin karanlığından yararlanıp, kendi şehir ve memleketinize doğru hareket edin.”

Bu teklif, gerçekte İmam Hüseyin'in (a.s) kendi ashabı hakkındaki son imtihanıydı. Bu imtihanın neticesi, Hazret'in dostlarının gösterecekleri tepkiyi yansıtan sözlerdi; ashaptan her biri özel bir beyanla Hazret'e vefalı kalacaklarını ve kanlarının son damlasına kadar Hazret'in yanında olup mukavemet edeceklerini ilan edip, bu imtihandan yüzü ak ve alnı açık çıkmışlardır.

Şimdi, Hazret'in vefalı yaran ve sadık ehlibeytinden bir kaç kişinin, sunulan teklife verdiği cevapları naklediyoruz:

1- İmam'ın (a.s) konuşmasından sonra ilk konuşan Hazret'in kardeşi Abbas b. Ali idi. Hz. Abbas şöyle dedi:

“Allah, bize seni yalnız bırakıp da şehrimize geri döneceğimiz günü göstermesin.”⁽¹⁾

2- Daha sonra Beni Haşim'den olan diğer kişiler, Hz. Ebu'l-Fazl'ın (Abbas) sözlerinin ardından aynı konuda bazı sözler söylediler. İmam (a.s), Akil'in çocuklarına bakıp şöyle dedi:

“Müslim'in öldürülmesi size yeter. Ben size izin verdim gidin, artık burada kalmayın.”

1- لَا أَرَانَا اللَّهَ ذَٰلِكَ أَبَدًا

Müslim'in çocukları İmam'a (a.s) cevap olarak şöyle dediler: "Eğer bizden, 'Niçin mevla ve imamınızdan el çektiniz?' diye sorarlarsa, o zaman ne cevap veririz? Hayır, Allah'a andolsun ki, hiç bir zaman böyle bir iş yapmayacağız. Malımızı, canımızı ve evlatlarımızı senin uğrunda feda edip son nefesimize kadar da senin yanında savaşacağız."

3- Bu konuşanlardan biri de, "Müslim b. Avsece" idi; o da şöyle dedi: "Biz nasıl olur da sana yardımdan el çekeriz? Bu durumda, Allah'ın huzurunda bir özrümüz olur mu?"

Allah'a andolsun ki, mızrağımızla düşmanın kalbini yarmadıkça, kılıç elimde olduğu müddetçe onlarla savaşmadıkça senden ayrılmayacağım. Savaşacak hiç bir silahım olmasa bile, canları yaratana canımı teslim edene dek taş ve kesekle onlara karşı savaşacağım."

4- Hazret'in yaranlarından başka biri olan Sa'd b. Abdullah da şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, Allah'ın huzurunda Peygamber'in (s.a.a), senin hususundaki hakkına riayet ettiğimizi sabit etmedikçe, sana yardım etmekten vazgeçmeyeceğiz. Allah'a andolsun ki, eğer yetmiş defa öldürüleceğimi ve bedenimi yakıp külümü tekrar dirilteceklerini bilsem yine de kesinlikle sana yardım etmekten vazgeçmeyeceğim ve her dirildikten sonra tekrar senin yardımına koşacağım. Hâlbuki ölümün bir defadan fazla olmadığını ve ondan sonra da Allah'ın sonsuz nimetinin olduğunu yakinen biliyorum."

5- Züheyr b. Kayn da şöyle dedi: "Ey Resulullah'ın torunu! Allah'a andolsun ki, sana yardım etme yolunda bin defa öldürülmemi ve tekrar dirilip yine öldürülmemi ve öldürülmemle de senin veya Benî Haşim gençlerinden birisinin ölümünden kurtarılmasını daha çok isterim."

6- Hazret'in ashabından olan, Muhammed b. Beşir el-Haz-

remî'nin, oğlunun esir alınma haberi kendisine ulaştığı aynı saatlerde, İmam (a.s) ona şöyle buyurdu:

“Artık sen serbestsin git ve oğlunu kurtarmak için çaba göster.”

İmam (a.s), oğlunu serbest bırakabilecek kimselere vermesi için ona birkaç tane de değerli elbise verdi.⁽¹⁾

Muhammed b. Beşir cevaben şöyle dedi: “Allah’a andolsun ki, ben bu kıyamdan hiçbir zaman el çekmeyeceğim; eğer el çekersem çölün yırtıcı hayvanları beni parça parça edip, kendilerine yiyecek etsinler.”

Hüseyin b. Ali (a.s), Benî Haşim, ashap ve yaranlarından bu aksülameli gördüğünde ve onların imamet makamına nispet fedakârlıklarını, sorumluluk hissetmelerini ve onların şuurularını gösteren sözlerini duyduğunda onlara şu şekilde dua etti:

“Allah, hepinize iyi mükâfat versin.”

Bunun yanı sıra açıkça şöyle buyurdu:

“Ben yarın öldürüleceğim, sizin hepiniz, hatta Kasım ve süt emen Abdullah bile benimle öldürülecektir.”⁽²⁾

Hazret’in bütün dostları bu sözü duyar duymaz hep birlikte şöyle dediler: “Biz de, yüce Allah’a şükrediyoruz ki, sana yardım etmekle bize keramet verdi ve yanında öldürülmekle de bize izzet ve şerafet bağıışladı. Ey Peygamber’in (s.a.a) torunu! Seninle cennette olmamıza hoşnut olmayalım mı?”

Haraic-i Ravendi'nin nakline göre, İmam (a.s), onların gözle-

1- Bu altı çeşit cevap şu kitaplarda nakledilmiştir: Taberî, c. 7, s. 322. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 285. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 321. el-Lühuf, *Seyyid İbn Tavus*, s. 81. Maktel-i Harezmi, c.1, s. 247.

2- Bu cümle, “Nefesu'l-Mehmum”da naklolmuştur.

rinden perdeyi kaldırdı. Onların her biri cennetteki yerlerini ve kendileri için hazırlanmış olan nimetleri müşahede ettiler.⁽¹⁾

Meşhur, Ama Yanlış Bir Söz

İşte Aşura gecesinin sahnesi, İmam'ın (a.s) kendi ashabını tecil ve takdir etmesi ve Hazret'in hamasî cevapları üsteki mezkûr sözlerinden ibaret idi.

Ama bazı maktel kitaplarında, Aşura gecesinde Hüseyin b. Ali'nin (a.s) yaranlarından bir grubun davranışları hakkında, Hüseyin'in (a.s) kızı Sakine'den bazı sözler nakledilmiş, vaiz ve mersiye okuyanlar arasında da meşhur olmuştur. Bize göre bu söz doğru değildir ve tarih açısından da yanlıştır. O sözün özeti şundan ibarettir: Hz. Hüseyin'in (a.s) kızı şöyle diyor: "Çadırın içerisinde oturmuştum, babam da kendi şehadetinden söz ediyordu, dostlarına da: 'Şehit olmak istemeyen, gecenin karanlığından yararlanıp kendi şehir ve memleketine dönsün.' diye ilan etti. İmam'ın (a.s) sözü daha sona ermemiştir ki Hazret'in yaranları, onar onar, yirmişer yirmişer dağıldılar, öyle ki, onlardan yalnız yetmiş aşkın kişi baki kaldı..."

Birkaç delile göre, bu söz Aşura gecesini hakkında doğru değildir; çünkü:

1- Sağlam ve birinci derecede öneme haiz olan tarihi kaynaklarda böyle bir şeyden söz edilmemektedir. Ama üçüncü ve dördüncü sırada gelen kaynaklarda, örneğin "*Nasihü't-Tevarih*" kitabında kaynak göstermeden ve hakeza "*Meali's-Sibtayn*" kitabında da Nuru'l-Ayn kitabından naklen böyle bir söz nakledilmiştir.⁽²⁾

1- Maktel-i Mukarrem, s.258.

2- ez-Zeria kitabında, Hindistan'da basılan "Nuru'l-Ayn" ismindeki iki

2- Bu söz, önceki bölümlerde Merhum Müfid ve Taberî'den naklettiğimiz şu sözle muhaliftir: "Hüseyin b. Ali (a.s) ile birlikte, maddi menfaatler umuduyla gelenlerin tümü, Hazret'in, "Artık özgürsünüz, geri dönen dönebilir." demesiyle, Zübale konağında dağıldılar; geriye sadece canları pahasına mal olsa bile, son anlarına kadar İmam'ı (a.s) himaye etmeye karar alan kimseler kaldı.

Öyleyse Kerbela'da ve Aşura gecesinde onar onar, yirmişer yirmişer dağılan kimseler nerden gelmişlerdi?!

Bu görüşümüzü teyit eden diğer bir delil de Merhum Taberî'nin beyanıdır. Hz. Hüseyin'in (a.s), ashabına, (evlerine) dönme iznini verdiği hutbeyi ve ashaptan birkaç kişinin cevaplarını naklettikten sonra onlara şöyle buyurdu⁽¹⁾ ve kendi çadırına döndü:

"Allah size hayırlı mükâfat versin."

Eğer, Aşura gecesinde Hz. Hüseyin'in (a.s) ashabından bir grup kimsenin dağılması doğru olsaydı, merhum Taberî kesinlikle onu beyan ederdi veya en azından ona değinirdi. Ama gördüğümüz gibi kendi sözünde de bu konudan hiç bahsedilmemektedir.

Hz. Hüseyin'in (a.s) kızı Sakine'den nakledilen söz doğru olsa da, bunun "Zübale" konağına ait olması, uzak bir ihtimal de değildir. Nitekim onun sohbetinde, Aşura gecesinden hiç bir söz geçmediğini, sadece külli olarak, "Bir gece..." diye söy-

---

kitaptan söz edilmektedir. Bu kitaplardan birinin müellifi bu asrın âlimlerinden biridir. Ama öteki kitabın müellifi malum değildir. Her halükârda, bu kitap kendiliğinde bir müeyyidi olmaksızın tarihi kaynaklardan sayılmaz.

1- A'lamu'l-Vera, s. 236.

lendiğini görmekteyiz.⁽¹⁾ Ama yazar ve vaizlerden bazıları o bir geceyi, (yanlışlıkla) Zübale konağı yerine Aşura gecesine tatbik etmişlerdir.

1- Bunun metni, "Meali'l-Sibteyn" kitabında mevcuttur.

İMAM'IN DİLİNDEN BİR BAŞKA HAMASET

وَاللّٰهُ لَقَدْ بَلَوْتُهُمْ فَمَا وَجَدْتُ فِيهِمْ إِلَّا الْأَشْوَسَ الْأَقْعَسَ يَسْتَأْنِسُونَ بِالْمَيْتَةِ
دُونِي اسْتَيْنَاسَ الطِّفْلِ إِلَى مَحَالِبِ أُمِّهِ.

Açıklama:

Merhum Mukarrem şöyle naklediyor: İmam (a.s), Aşura gecesi karanlık çöktüğü bir zamanda çadırlardan uzaklaştı. İmam'ın (a.s) yaranlarından olan Nafi b. Hilal, İmam'a (a.s) yaklaşıp çadırlardan uzaklaşmasının sebebini sordu ve ekledi: "Ey Resulullah'ın (s.a.a) torunu! Sizin, bu azgın adamın ordusuna doğru hareket etmeniz beni çok üzdü ve korkuttu."

İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

"Çadırların etrafındaki çukur ve tepeleri araştırmak için geldim ki, düşman saklanacak bir yer bulup hücum etmek veya hamlenizi geri püskürtmek için oradan istifade etmesin."

Bu sırada İmam (a.s), Nafi'nin elinden tutup şöyle buyurdu:

"Allah'a andolsun ki, bu gece o vaat edilen gecedir ki, kaçınmaz olmaz."⁽¹⁾

1- هِيَ وَاللّٰهُ وَعَدُّ لَا خُلْفَ فِيهِ.

Daha sonra İmam (a.s) ay ışığında, uzaktan görünen sıra dağları Nafi'ye göstererek şöyle buyurdu:

“Gecenin bu karanlığında, bu dağlara sığınıp, kendini ölümden kurtarmak istemiyor musun?”

Nafi' b. Hilal kendisini Hazretin ayaklarına atıp şöyle dedi: “Annem ölümü öpsün ki, ben bu kılıcı bin dirheme, atımı da bin dirheme aldım. Senin muhabbetinle bana ihsanda bulunan Allah'a andolsun ki, bu kılıç kestikçe ve bu at da koştukça senden ayrılmayacağım.”

Mukarrem Nafi b. Hilal'dan⁽¹⁾ şöyle naklediyor: İmam (a.s), etrafındaki çölü şöyle bir gözden geçirdikten sonra çadırlara doğru dönüp, Zeyneb-i Kübra'nın (a.s) çadırına girdi; ben de çadırların dışarısında nöbet bekliyordum, Zeyneb-i Kübra: “Kardeşim! Yaranlarını denedin mi? Onların niyet ve sebatlarını öğrendin mi? Sakın zorluk anında senden el çekerek, düşmanlar arasında seni yalnız bırakmasınlar.” diyordu.

İmam (a.s) Hz. Zeyneb'e cevaben şöyle buyurdu:

“Evet, Allah'a andolsun ki ben onları denedim; onları yiğit ve dayanıklı gördüm. Onların, benim yanımda öldürülmeye olan istekleri, bir bebeğin annesinin memesine olan iştiyakından daha çoktur.”⁽²⁾

Nafi' diyor ki: “Ben Hz. Zeyneb'in sorusunu ve İmam Hüseyin'in (a.s) cevabını duyunca, birden ağlamam tuttu. Habib b.

1- Nafi' b. Hilal, Hz. Hüseyin'in (a.s) yaranlarından. Aşura günü aldığı pek çok yaranın etkisiyle ölümlerin arasına düştü. Daha sonra esir alınıp Kûfe'ye götürüldü. Aşura'yla ilgili sözlerden bir bölüm ondan nakledilmiştir.

2- Bu bölüm ve bununla ilgili olan sözler, Maktel-i Mukarrem, s. 262'den nakledilmiştir.

Mezahir'in yanına gidip İmam (a.s) ve kız kardeşinden duyduğum sözleri ona söyledim. Habib b. Mezahir: 'Allah'a andolsun ki, eğer İmam'ın (a.s) emrini beklemeseydim bu gece düşmana saldıırırdım.' dedi. Ben de: 'Habib! Şimdi İmam (a.s) kız kardeşinin çadırındadır; Ehlibeyt'ten olan hanım ve çocuklar da orada olabilir; bir grup dostlarıyla birlikte onların çadırına gidip biatinizi yenileyin ve böylece hanımların tereddüt etmelerini engelleyin ve sakinleştirin onları.'

Habib yüksek bir sesle, çadırın içerisinde olan İmam'ın (a.s) yaranlarını çağırды, derken onlar da çadırlardan dışarı çıktılar. Habib ilk önce Beni Haşim'den olan erkeklere: "Sizden çadırlarınıza dönmenizi rica ediyorum, kendi ibadet ve istirahatinizle meşgul olun." dedi. Daha sonra Nafi'nin sözünü diğer ashaba nakletti. Onların hepsi cevaben şöyle dediler: "Bize ihsanda bulunan ve böyle bir iftiharını bize nasip eden Allah'a andolsun ki, eğer biz İmam'ın (a.s) emrini beklemeseydik, şimdi kılıçlarımızla düşmana saldıırırdık. Habib gönlün rahat, gözün aydın olsun."

Habib, onlara dua etmenin yanı sıra: "Gelin, hep birlikte hanımların çadırının yanına gidelim ve onlara güven verip gönüllerini rahat ettirelim." diye teklifte bulundu.

Çadırların yanına geldiklerinde Habib, Benî Haşim hanımlarına hitaben şöyle dedi: "Ey Peygamber'in (s.a.a) kızları! Ve Resulullah'ın (s.a.a) Ehlibeyt'i! Bunlar, sizin fedakâr gençlerinizdir ve bunlar da onların bilenmiş kılıçlarıdır; hepsi, bu keskin kılıçları düşmanlarınızın boynuna indirmedikçe kınlarına koymayacaklarına ve kölelerinizin elinde olan bu uzun ve sivri mızrakları sadece düşmanlarınızın göğsüne saplayacaklarına dair ant içmişlerdir."

Bu sırada, hanımlardan birisi şöyle cevap verdi:

“Ey temiz kişiler! Resulullah'ın (s.a.a) kızlarını ve Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) Ehlibeyt'ini himaye edin.”⁽¹⁾

Bu hanımın sözlerini, çadırın dışında duyanlar, yüksek sesle ağlayıp her biri kendi çadırına doğru geri döndüler.

Bizzat İmam Hüseyin'in (a.s) kendi dilinden duyduğunuz dostlarıyla ilgili hamasetler ve Aşura gecesinde, Nafi b. Hilal ve Hazret'in diğer dostlarının konuşmaları işte bunlardan ibaretti.

1- أَيُّهَا الطَّيِّبُونَ حَامُوا عَنْ بَنَاتِ رَسُولِ اللَّهِ وَحَرَائِرِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ.

ÅŞURA GECESİNDE SÖYLEDİĞİ ŞİİRİ,
KIZ KARDEŞLERİNE VE EŞLERİNE
VASİYETİ

يَا دَهْرُ أَفْ لَكَ مِنْ خَلِيلٍ كَمْ لَكَ بِالْأَشْرَاقِ وَالْأَصِيلِ
مِنْ صَاحِبٍ أَوْ طَالِبٍ قَتِيلٍ وَالْدَّهْرُ لَا يَقْنَعُ بِالْبَدِيلِ
وَإِنَّمَا الْأَمْرُ إِلَى الْجَلِيلِ وَكُلَّ حَيٍّ سَالِكٍ سَبِيلِ

...يا أختاهُ تعزى بعزاءِ اللهِ واعلمى أنَّ أهلَ الأرضِ يموتونَ وأهلَ السماءِ
لا يبقونَ وأنَّ كلَّ شىءٍ هالكٌ إلاَّ وجهَ اللهِ الذى خلقَ الأرضَ بقدرتهِ وَ
يَبْعَثُ الخَلْقَ فيعودونَ وَ هُوَ فَرْدٌ وَحدهُ، أبى خَيْرٌ مِنى وَأُمى خَيْرٌ مِنى وَ
أخى خَيْرٌ مِنى وَ لى وَ لَهُمَّ وَ لِكُلِّ مُسْلِمٍ بِرَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ...

يَا أختاهُ يا أمُّ كلثومَ يا فاطمةَ يا رَبابُ انظرنَ إذا قُتِلتِ فلا تشقُقنَ علىَّ
جَبِيًّا وَلا تَحْمُسِنَّ وَجْهًا وَلا تُقْلَنَ هَجْرًا.

Açıklama:

İmam Seccad'dan (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Åşura gecesi babam, dostlarından birkaç kişiyle birlikte çadırda oturmuşlardı. Ebuzer'in kölesi “Cevn” ise

İmam'ın (a.s) kılıcını düzeltiyordu; İmam (a.s) bu şiiri terennüm etmeye başladı:

“Yazıklar olsun dostluğuna ey felek!
Sabah ve ikindi sularında ne kadar da,
Dost ve taliplerine ölüm indiriyorsun?
Zaten felek hiçbir şeyle kanaat etmez.
İşler sadece Allah'a havale edilir.
Ve her canlı bu yolun yolcusudur.”

İmam Seccad (a.s) daha sonra şöyle diyor:

“Ben İmam'ın (a.s) bu şiirinden şehadet haberini ilan ettiğini anladım, bunun için gözlerim yaşla doldu ama kendimi tuttum. Fakat yatağımın kenarında oturan ve bu şiirleri duyan halam Zeynep, İmam'ın (a.s) ashabı dağılır dağılmaz, Hazretin çadırına gelip şöyle dedi: ‘Yazıklar olsun bana! Keşke ölseydim de böyle bir günü görmeseydim. Ey ölenlerimin yadigârı! Ey kalanlarımın sığınağı! Bu olay adeta bütün büyüklerimizin (babam Ali (a.s), annem Zehra ve kardeşim Hasan'ın) musibetlerini canlandırdı.”

İmam (a.s), Zeyneb-i Kübra'yı teselli etti ve ona sabretmeyi tavsiye ederek şöyle buyurdu:

“Ey bacım! Allah'ın takdirine sabret. Bil ki, yeryüzünün ehli ölecektir, göklerin ehli de baki kalmayacaktır. Yeryüzünü kendi kudretiyle yaratan ve insanları diriltecek olan Yüce Allah'ın zatından başka bütün varlıklar yok olucudur. Ve O (Allah) tektir. Babam, annem ve kardeşim Hasan benden daha iyidiler, buna rağmen hepsi ahirete göç ettiler. Resulullah'ta (s.a.a), benim için ve her Müslüman için güzel bir örnek vardır; Resulullah da (s.a.a) beka dünyasına göç etti.”

Hazret daha sonra şöyle buyurdu:

“Ey bacım Ümmü Külsüm! Ey Fatime, ey Rûbab! Ben öldüğümde (sakın) yakanızı parçalamayın, yüzünüzü tırmalamayın ve size yakışmayacak bir söz söylemeyin.”⁽¹⁾

1- Ensabu'l-Eşraf, c. 3, s. 185. Taberî, c. 7, s. 324, el-Kâmil, c. 3, s. 285. el-İrşad, s.232. Maktel-i Harezmi, c.1, s. 327. Tarih-i Yakubî, c. 2, s.244. Ahbaru'z-Zeynebiyyat.

AŞURA GECESİ KUR'ÂN OKUMASI

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّى لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّى لَهُمْ لِيَزِدَّادُوا إِثْمًا وَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ.﴾

Açıklama:

Aşura gecesi, İmam Hüseyin'in (a.s) çadırlarında bir kaynaşma ve fevkalade bir sevinç göze çarpıyordu. Birisi, silahını düzeltip savaşa hazırlanıyordu, diğeri Allah'a ibadet ve münacat etmekle ve başka birisi de Kur'ân okumakla meşguldü.

Zahhak b. Abdullah el-Meşrikî'den şöyle nakledilmiştir: "Aşura gecesi, her birkaç dakikada bir, Ömer b. Sa'd'ın ordusundan bir grup süvari, İmam Hüseyin'in (a.s) çadırlarının arkasını gözetlemek için gelip çadırdakilerin durumlarını kontrol ediyorlardı. Onlardan biri, İmam'ın (a.s), şu ayeti okurken sesini duyup tanıdı:

"O küfre sapanlar, kendilerine tanıdığımız süreyi sakın kendileri için hayırlı sanmasınlar, biz onlara, ancak günahları daha da artsın diye süre vermekteyiz. Onlar için aşığılaticı bir azap vardır.

Allah, kötüyü temizden ayırt edinceye kadar müminleri, şu bulunduğunuz hâlde bırakmayacak.”⁽¹⁾

O adam bu ayeti duyar duymaz şöyle dedi: “Allah’a andolsun ki, bu iyi kişiler bizleriz ve Allah, bizleri sizlerden ayırdı.”

(İmam Hüseyin’in (a.s) ashabından olan) “Büreyr” ileriye çıkıp o adama şöyle cevap verdi: “Ey fasık adam! Allah seni temiz kişilerin safına mı geçirmiştir? Bize taraf gel ve işlediğin bu büyük günahı tövbe et. Çünkü Allah’a andolsun ki temiz kişiler bizleriz.”

Ömer b. Sa’d’ın adamı alayla, “Evet, biz de buna şahitlerdiniz.” diyerek, İbn Sa’d’ın ordusunun karargâhına geri döndü.⁽²⁾

İmtihan Sahnesi

İmam Hüseyin (a.s), Aşura gecesinde ve o has şartlar altında, tüm ayetlerin içerisinde bu ayet-i kerimeyi seçmekle, birbirinin karşısında yer alan iki grubun durumunu beyan etmektedir. İlk ayet, zalim ve cinayet kar grubun zahiri üstünlüğünün felsefesini açıklamaktadır. Bu zahiri üstünlük, müminlerin üzüntü ve rahatsızlıklarına sebep olmamalı. Çünkü bu üstünlük geçicidir ve Allah’tan, cinayet karların günahlarının daha da bir artması, fesat ve günah bataklığına daha da batıp gark olmaları için onlara verilen bir süredir. Eğer tabiri caiz ise bu, taktiksel bir fırsattır dememiz gerekir.

Zalimce bir tutuma sahip olan her grup, hükümet ve şahsa böyle geçici bir fırsat tanınmış ise, kendisini, Allah’ın azabının onu şiddetli bir şekilde saracağı gün için hazırlamalıdır.

1- Âl-i İmran/178-179.

2- Tarih-i Taberî, c. 7, s. 324-325. el-İrşad, s. 233.

Ama ikinci ayet, mümin gruplar hakkındadır; şöyle ki eğer bir gün bela veya musibete duçar olup, zahirde yenilgi ve mağlubiyetle karşılaşsalar bile, bu yine aslında kötülerin iyilerden, iyilerin de kötülerden ayrılmaları için bir imtihan vesilesidir.

Bu konu, Aşura sahnesine ve bütün özellikleriyle en büyük imtihan alanlarından biri olan Kerbela çölüne mahsus değildir. Belki, bütün tarih ve cihan, insanlar için bir imtihan sahnesidir.

“Her gün Aşura ve her yer Kerbela’dır.”

AŞURA GECESİNDE GÖRDÜĞÜ RÜYA

اِنِّي رَأَيْتُ فِي مَنَامِي كَأَنَّ كِلَابًا قَدْ شَدَّتْ عَلَيَّ تَنَهَسُنِي وَ فِيهَا كَلْبٌ اَبْتَعُ
رَأَيْتُهُ اَسَدَهَا وَ اَظُنُّ اَنَّ الَّذِي يَتَوَلَّى قَتْلِي رَجُلٌ اَبْرَصٌ مِنْ هَوْلَاءِ الْقَوْمِ. وَ
اِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ بَعْدَ ذَلِكَ وَ مَعَهُ جَمَاعَةٌ مِنْ اَصْحَابِهِ وَ هُوَ يَقُولُ اَنْتَ
شَهِيدٌ هَذِهِ الْاُمَّةِ وَ قَدْ اسْتَبَسَّرَ بِكَ اَهْلُ السَّمَاوَاتِ وَ اَهْلُ الصَّفِيحِ الْاَعْلَى
وَلَيْكُنْ اِفْطَارُكَ عِنْدِي اللَّيْلَةَ عَجَلٌ وَلَا تُؤَخَّرْ فَهَذَا مَلَكٌ قَدْ نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ
لِيَأْخُذَ دَمَكَ فِي قَارُورَةٍ خَضْرَاءٍ فَهَذَا مَا رَأَيْتُ وَ قَدْ اِنْفَ الْاَمْرُ وَ اقْتَرَبَ
الرَّحِيلُ مِنْ هَذِهِ الدُّنْيَا لَا شَكَّ فِيهِ.

Açıklama:

“Nefesu’l-Mehmum” kitabının yazarı, Merhum Şeyh Saduk’tan şöyle naklediyor: “Aşura gecesinin son saatlerinde, İmam (a.s) hafif bir uykuya daldı; uyandıığında dost ve ashabına hitaben şöyle buyurdu:

“Uykumda, birkaç köpeğin bana şiddetle saldırıp beni ısırıldığını gördüm, onların en korkunç olanı ise, alaca renkli olanı idi. Bu uyku, bu kavmin içerisinden beni öldürecek olan kişinin cüzam hastalığına yakalanmış olduğunu göstermektedir.”

İmam (a.s) daha sonra şöyle buyurdu:

“Bu uykudan sonra, Resulullah'ı (s.a.a) bir grup ashabıyla birlikte gördüm. Bana şöyle buyurdu: ‘Sen, bu **ümme**tin **şehidisin**, göklerin ve en yüksek semanın ehli, senin gelmeni birbirlerine müjdeliyorlar. İftarın bu gece bizim yanımızda olacaktır; acele et, gecikme. Bir melek, kanını yeşil bir şişeye toplamak için gökten inmiştir. İşte gördüğüm uyku budur, şehadet zamanı gelip çatmış, artık bu dünyadan göç etme zamanı iyice yaklaşmıştır; bunda bir şüphe de yoktur.”⁽¹⁾

Gerçeğin Uyku Şeklinde Gösterilmesi

En yakın bir zamanda vuku bulması gereken şey uykuda, rüya şeklinde İmam'a (a.s) gösterildi; İmam (a.s) da bu uykuyu, yiğit ve fedakâr dostlarına, hiçbir meselenin onlardan gizli kalmaması için, aynı gördüğü şekilde beyan etti.

Aynı gecenin sabahı Hazretin şehit olması, katilin hususiyeti ve onun cüzam hastalığına yakalanmış olması ki alacalı bir köpek olarak görünmüştü ve İmam'ın, Resulullah'a (s.a.a) misafir olması, meleklerin, İslam şehidinin büyük ruhunu istikbal etmesi ve takipçilerinin damarlarında daima dolaşması gereken kanının zahire edilmesi, yani bütün bu gerçekler, aynı uykuda nakledildiği şekilde Hazrete gösterilmiş, Aşura günü ise tahakkuk bulmuştur.

SABIR VE NAMAZLA YARDIM DİLEYİN

...إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَدْنَىٰ فِي قَتْلِكُمْ وَقَتْلِي فِي هَذَا الْيَوْمِ فَعَلَيْكُمْ بِالصَّبْرِ وَ الْقِتَالِ.
...صَبْرًا يَا بَنِي الْكِرَامِ فَمَا الْمَوْتُ إِلَّا قَنْطَرَةٌ تَعْبُرُ بِكُمْ عَنِ الْبُؤْسِ وَالضَّرَاءِ
إِلَى الْجَنَانِ الْوَاسِعَةِ وَالنَّعْمِ الدَّائِمَةِ فَأَيُّكُمْ يَكْرَهُ أَنْ يَنْتَقِلَ مِنْ سِجْنِ إِلَى
قَصْرِ وَمَا هُوَ لِأَعْدَائِكُمْ إِلَّا كَمَنْ يَنْتَقِلُ مِنْ قَصْرِ إِلَى سِجْنٍ وَعَذَابٍ إِنَّ
أَبِي حَدَّثَنِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ إِنَّ الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَ جَنَّةُ الْكَافِرِ وَالْمَوْتُ
جِسْرٌ هُوَ لِأَيِّ جِنَانِهِمْ وَ جِسْرٌ هُوَ لِأَيِّ جَحِيمِهِمْ مَا كُذِّبْتُ وَلَا كُذِّبْتُ.

Açıklama:

İbn Kavleveyh⁽¹⁾ ve Mesudî'nin naklettiğine göre İmam Hüseyin (a.s) sabah namazını kıldıktan sonra, yüzünü namaz kılanlara çevirip Allah'a hamdüsena ettikten sonra şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ, bugün, benim ve sizin ölümünüze müsaade etmiştir, öyleyse direnin, düşmana karşı savaşın."⁽²⁾

1- İsbatu'l-Vasiyyet, s. 139.

2- Kâmilu'z-Ziyarat, s. 37.

Merhum Şeyh Saduk⁽¹⁾ “*Meâni'l-Ahbar*” adlı eserinde, İmam'ın (a.s), bu günde yaranlarına şu içerikte bir konuşma yaptığını nakleler:

“Ey Asilzadeler! Sabırlı olun, ölüm, sizi sıkıntı ve mihnetten geçirip, geniş cennet ve daimi nimetlere ulaştıran köprüden başka bir şey değildir. Hanginiz zindandan saraya gitmeyi sevmez? Hâlbuki aynı ölüm, düşmanlarınız için saraydan zindan ve azaba intikal etmeye benzer. Babam, Resulullah'tan (s.a.a) naklen şöyle buyurdu: ‘Dünya mümine zindan, kâfire ise cennettir. Ölüm, müminleri cennetlerine, kâfirleri ise cehennemlerine ulaştıran bir köprüdür. Ne yalan duymuşum ve ne de yalan konuşum.’⁽²⁾”

İmam (a.s) bu sözlerden sonra, meşhur kavle göre 72 kişiden oluşan⁽³⁾ ordusunun saflarını düzene koydu. Ordunun sağ kolunu Züheyr b. Kayn'a, sol kolunu Habib b. Mezahir'e, sancağı ise kardeşi Hz. Abbas'a verdi; kendisi ve ehlibeytinden olan kişiler de ordunun merkezinde yer aldılar.

Direnişe Çağrı

Hüseyin b. Ali (a.s), Aşura günü sabah namazını kıldıktan sonra iki noktayı hatırlattı: Biri, Allah'ın emriyle ölmek, diğeri ise düşmanın karşısında direnmek. Her iki konunun da, namaz ile doğrudan ilişkisi vardır.

Çünkü: Kur'ân-ı Kerim'de, namaz hükmü çeşitli ayetlerde geçtiğine ve namaz da, İslam ve imanun alametlerinden sayıl-

1- Meâni'l-Ahbar, s. 289.

2- Belâğatu'l-Hüseyin, s.190.

3- İmam Hüseyin'in (a.s) ordusunun fertlerinin sayısı hakkında tarihçiler ihtilaf etmiştir. Hazret'in ordusundaki piyade ve süvarilerin sayısını 150'ye kadar da yazan vardır.

dığına göre, savaş ve cihadın özel şartları altında, hatta zahiri mağlubiyet ve öldürülmenin kesinleştiği bir savaşta bile, ilahi emirler gereğince namaz kılmak farzdır. Eğer namaz kılıp cihat hükmünü unutan bir kimse olursa, bunlar Kur'an-ı Kerim'in "**Bazısına inanırız, bazısını tanımıyoruz.**"⁽¹⁾ tabiriyle kınadığı kimselerden olurlar.

Ama cihattan istikamet ve direniş ruhu da, yine namaz ve Allah'la olan ilişkiden elde edilmelidir. İbadet ve maneviyattan yardım ve güç alınmalıdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Sabır ve namazla yardım dileyin."⁽²⁾

1- Nisa, 150.

2- Bakara, 45.

AŞURA SABAHINDAKİ DUASI

اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِي فِي كُلِّ كَرْبٍ وَرَجَائِي فِي كُلِّ شِدَّةٍ وَأَنْتَ لِي فِي كُلِّ
أَمْرٍ نَزَلَ بِي ثِقَةٌ وَعُدَّةٌ كَمْ مِنْ هَمٍّ يَضَعُفُ فِيهِ الْفَوَادُ وَتَقِلُّ فِيهِ الْحِيلَةُ
وَيَخْذُلُ فِيهِ الصَّدِيقُ وَيَشْمَتُ فِيهِ الْعَدُوُّ أَنْزَلْتَهُ بِكَ وَشَكَوْتُهُ إِلَيْكَ رَغْبَةً
مِنِّي إِلَيْكَ عَمَّنْ سِوَاكَ فَكَشَفْتُهُ وَفَرَّجْتُهُ فَأَنْتَ وَلِيُّ كُلِّ نِعْمَةٍ وَمُنْتَهَى
كُلِّ رَغْبَةٍ.

Açıklama:

Geçen bölümde de belirttiğimiz gibi İmam (a.s), sabah namazını kıldıktan sonra ordusunun saflarını düzeltti ve ordu komutanlarının her birisinin vazifesini tayin etti.

Öte yandan Ömer b. Sa'd da ordusunun saflarını düzeltmekle meşguldü. İmam'ın (a.s) gözü düşmanın kalabalık ordusuna takılıp karşısında sel gibi insanları gördüğünde, ellerini göğe doğru kaldırarak şu duayı okudu:

“Allah'ım! Her gam ve kederde sığnağım, her sıkıntı ve zorlukta ümidim ve her musibette güvendiğim sensin. Kalpleri zayıflatan, kurtuluş yollarını kapatan, dostları kaçıran ve düşmanları sevindiren nice gam ve musibetler vardır; başkalarından ümidimi kesip sana yönelerek onla-

rı sana Şikâyet ettim. Sen de onları giderdin. Öyleyse, her nimetin sahibi ve her dileğın nihayeti sensin.”⁽¹⁾

1- Taberî, c. 7, s. 327. Tarih-i İbn Asakir, s. 211. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 287. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 233. et-Tabakat, *İbn Sa'd*.

AŞURA GÜNÜNDE İLK KONUŞMASI

أَيُّهَا النَّاسُ اسْمَعُوا قَوْلِي وَلَا تَعْجَلُوا حَتَّىٰ أَعْظِمَكُم بِمَا هُوَ حَقٌّ لَّكُمْ عَلَيَّ
وَ حَتَّىٰ أَعْتَدِرَ إِلَيْكُمْ مِنْ مَقْدَمِي عَلَيْكُمْ فَإِنْ قَبِلْتُمْ عُذْرِي وَ صَدَّقْتُمْ قَوْلِي
وَ أَعْطَيْتُمُونِي النَّصْفَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ كُنْتُمْ بِذَلِكَ أَسْعَدَ وَ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ عَلَيَّ
سَبِيلٌ وَ إِنْ لَمْ تَقْبَلُوا مِنِّي الْعُذْرَ وَ لَمْ تُعْطُوا النَّصْفَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ فَاجْمَعُوا
أَمْرَكُمْ وَ شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَ لَا تَنْظُرُونَ
إِنَّ وِثْيَ اللَّهِ الَّذِي نَزَلَ الْكِتَابَ وَ هُوَ بِتَوَلَّى الصَّالِحِينَ.

Açıklama:

İmam Hüseyin (a.s), ordusunun saflarını düzene soktuktan sonra, atına binip çadırlardan biraz uzaklaştı ve yüksek bir sesle Ömer b. Sa'd'ın ordusundaki kimselere hitaben şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Beni dinleyin; sizlere karşı üzerime düşen öğüt ve nasihatimi dinlemedikçe ve bu bölgeye gelmemin sebebini öğrenmedikçe, savaş hususunda acele etmeyin. Ama eğer delilimi kabul edip, sözümü tasdik eder de, bana karşı insafılı davranırsanız, saadet yolunu bulursunuz, artık benimle de savaşmaya hiç bir sebep kalmaz. Eğer delilimi kabul etmezseniz, daha sonra yaptığınız işin

gam ve üzüntünüze sebep olmaması için de, ortaklarınızı bir araya toplayıp, düşünüp taşının ve hakkımda aldığınız kararı uygulayın. Bana göz açtırmayın. Şüphesiz benim yardımcım, Kur'ân'ı indiren Allah'tır; salih kulların yardımcısı da O'dur."⁽¹⁾

Hücceti Tamamlamak

Hüseyin b. Ali (a.s), düşmanın savaşa tam bir hazırlık içinde olduğunu, suyun karargâh ve çocuklara ulaşmasının önlendiğini, en küçük bir işaretle saldırıya geçmek için düşmanın dakika saydığını gördüğü hâlde, Kerbela çölüne indiğinde de söylediği gibi, savaşı ilk başlatan olmak istemiyor ve mümkün olduğu kadar onlara nasihat etmeye çalışıyordu. Zira İmam (a.s), onların hak ve fazilet yolunu batıldan ayırt etmelerini istiyor ve diğer taraftan da onların arasında, cehalet ve bilgisizlikleri yüzünden İmam'ın (a.s) kanını dökecek ve böylece de hakikatten habersiz bir şekilde, ebedi helaket ve bedbahtlık uçurumuna yuvarlanabilecek kimselerin olmasını istemiyordu.

Sibt b. Cevzî, *"Tezkiretu'l-Havas"* kitabında şöyle diyor: "Hüseyin b. Ali (a.s), Kûfe halkının kendisini öldürmeye ısrar ettiklerini görünce, bir Kur'ân alıp açarak başının üzerine koydu ve düşmanın ordusu karşısında onlara şöyle hitap etti:

"(Ey insanlar) benimle sizin aranızda Allah'ın kitabı verdim Resulullah (s.a.a) hakem olsun. Ey insanlar! Ne suçtan dolayı kanımın dökülmesini helal biliyorsunuz. Acaba ben Peygamber'inizin (s.a.a) kızının oğlu değil miyim? Acaba verdim Resulullah'ın (s.a.a) benim ve kar-

1- Bu konuşma az bir ihtilafı aşağıdaki adreslerde nakledilmiştir: Taberî, c. 7, s. 328-329. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 287. el-İrşad, Şeyh Müfid, s. 234. Maktel-i Harezmî, c. 1, s. 253. Tabakat-ı İbn Sa'd.

deşimin hakkındaki: 'Bunlar cennet gençlerinin efendileridir.' şeklindeki sözünü duymamış mısınız? Eğer, sözümü tasdik etmiyorsanız, Cabir Zeyd b. Erkan ve Ebu Said el-Hudrî'den sorunuz. Acaba, Cafer-i Tayyar amcam değil midir?"

Kûfe halkının arasından Şimr'den başka hiç kimse cevap vermedi; o da "Şimdi cehenneme gireceksin." dedi. İmam (a.s), cevaben şöyle buyurdu:

"Allah-u Ekber! Ceddin haber vermiş ki, 'Ben uykuda bir köpeğin, Ehlibeyt'imın kanını yaladığını gördüm.' Sanıyorum sen o köpeksin!"⁽¹⁾

İşte insan sever ve ilahî bir önderin, kendi acımasız düşmanı karşısındaki olan şefkat ve muhabbeti ve Fatımatü'z-Zehra'nın oğlu, İmam Hüseyin'in (a.s) tavrı budur. Kritik şart ve durumlar altında bile hiç bir kimsenin: **"Rabbimiz, bize bir elçi gönderseydin de, küçülmeden ve aşağılanmadan önce senin ayetlerine tabi olsaydık."**⁽²⁾ dememesi için, Allah'ın tayin ettiği yoldan vazgeçmemektedir.

İmam Hüseyin (a.s), Aşura gününde fırsat olmamasına rağmen defalarca konuşmalar yapıp irşatta bulunmuştur.

Bu hutbe çok uzun olup çeşitli yönleri kapsadığı için biz bu hutbenin metnini ve tercümesini dört bölümde sunuyoruz.

İmam Hüseyin (a.s), bu hutbenin ilk bölümünde, değindiğimiz noktayı, Kûfe halkı ve Ömer b. Sa'd'ın ordusunun, Hazretin bu hutbeyi beyan etmesiyle düşmanın önerisini kabul etmek istediğini düşünmemeleri için hatırlatmaktadır. Hazretin hedefi, hücceti tamamlamak ve bir takım gerçek ve haki-

1- Tezkiretu'l-Havas, s. 262.

2- Tâhâ, 134.

katleri beyan etmek, imamet ve rehberlik makamına haiz olmakla da bu hakikatleri onlara açıklamak mecburiyetindedir.

Sözlerine Ara Vermesi

Tarih kitaplarının naklettiğine göre, İmam'ın (a.s) sözü bu bölümün sonuna geldiğinde, Hazret'i dinleyen bazı kadın ve kızların, ağlama sesleri yükseldi. İmam (a.s) konuşmasına ara verip, kardeşi Abbas ve oğlu Ali Ekber'i onları susturmakla görevlendirerek şöyle dedi:

“Onlar ileride daha çok ağlayacaklar.”

Kadın ve çocuklar sustuklarında, İmam (a.s) tekrar sözlerine devam edip Allah'a hamdüsena ettikten sonra şöyle bir hutbe okudu:

عِبَادَ اللَّهِ اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مِنَ الدُّنْيَا عَلَى حَذَرٍ فَإِنَّ الدُّنْيَا لَوْ بَقِيَتْ لِأَحَدٍ
أَوْ بَقِيَ عَلَيْهَا أَحَدٌ لَكَانَتْ الْأَنْبِيَاءَ أَحَقَّ بِالْبَقَاءِ وَأَوْلَى بِالرِّضَاءِ وَأَرْضَى
بِالْقَضَاءِ غَيْرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ الدُّنْيَا لِلْفَنَاءِ فَجَدِيدُهَا بَالٍ وَنَعِيمُهَا مُضْمَحِلٌّ وَ
سُرُورُهَا مُكْفَهَرٌ وَالْمَنْزِلُ تَلَعَةٌ وَالدَّارُ قَلْعَةٌ فَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى
وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ الدُّنْيَا فَجَعَلَهَا دَارَ فَنَاءٍ وَ زَوَالٍ مُتَّصِرَةً
بِأَهْلِهَا حَالًا بَعْدَ حَالٍ فَالْمَعْرُورُ مِنْ غَرَّتُهُ وَ الشَّقِيُّ مِنْ فِتْنَتِهِ فَلَا تُعْرَبْكُمْ
هَذِهِ الدُّنْيَا فَإِنَّهَا تَقْطَعُ رَجَاءَ مَنْ رَكَنَ إِلَيْهَا وَ تَخِيبُ طَمَعَ مَنْ طَمَعَ فِيهَا وَ
أَرَاكُم قَدْ اجْتَمَعْتُمْ عَلَى أَمْرِ قَدْ أَسْخَطْتُمُ اللَّهَ فِيهِ عَلَيْكُمْ وَ أَعْرَضَ بَوَجْهِهِ
الْكَرِيمِ عَنْكُمْ وَ أَحَلَّ بِكُمْ نِقْمَتَهُ فَنِعْمَ الرَّبُّ رَبُّنَا وَ بَسَّ الْعَبِيدُ أَنْتُمْ أَقْرَبْتُمْ

بِالطَّاعَةِ وَأَمْتُمْ بِالرَّسُولِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثُمَّ إِنَّكُمْ زَحَفْتُمْ إِلَى دُرِّيَّتِهِ وَعِزَّتِهِ تُرِيدُونَ قَتْلَهُمْ لَقَدْ اسْتَحْوَذَ عَلَيْكُمْ الشَّيْطَانُ فَأَنَسَاكُمْ ذَكَرَ اللَّهُ الْعَظِيمِ قَتْبًا لَكُمْ وَلِمَا تُرِيدُونَ إِنَّا لِلَّهِ وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ هُوَلَاءِ قَوْمٌ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ فَبِعَدَا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.

“Ey Allah’ın kulları! Allah’tan korkun, dünyaya karşı ihtiyatlı davranın; eğer bütün dünya bir kişiye kalacak veya bir kişi orada daimi kalacak olsaydı, peygamberler baki kalmaya daha layık, rızaları celbedilmeye daha evla ve böyle bir hükme daha uygun olurlardı. Fakat Allah Teâlâ dünyayı fani olmak için yaratmıştır; yenileri eskir, nimetleri zail olur, sevinci ise kararır (gam ve üzüntüye dönüşür). Dünya, engebeli bir menzil ve geçici bir evdir. Öyleyse ahiretiniz için azık toplayın; en güzel azık ise sakinliktir; Allah’tan sakının, ta ki kurtuluşa eresiniz.”

“Ey insanlar! Allah Teâlâ dünyayı, ehlini hâlden hale soğan, fena ve zeval yurdu kıldı. Aldanan kimse, dünyaya aldanan, bedbaht da ona bağlanan kimsedir. O hâlde sakin bu dünya sizi aldatmasın. Dünya kendisine itimat edenin ümidini kestiği gibi tamah edenin de umudunu boşa çıkarır. Sizin, bir iş üzere toplandığınızı görüyorum; bu işle Allah’ı gazaplandırdınız, derken Allah da rahmetini sizden çevirdi ve size azabını gerekli kıldı. Rabbimiz ne güzel bir Rab’dir, siz ise, ne kötü kullarsınız. Allah’ın emrine uymaya ikrar ettiniz ve elçisi olan Hz. Muhammed’e (s.a.a) de iman getirdiniz. Ama daha sonra torunlarını ve Ehlibeyt’ini öldürmek için saldırıya geçtiniz. Şeytan sizi sarıp-kuşatmıştır; böylelikle de, size Yüce Allah’ın zikrini unutturmuştur. Allah sizi ve dileğinizi helak etsin. Biz, Allah’tanız ve şüphesiz ona dönücüleriz.”

İmam (a.s) daha sonra şöyle buyurdu:

“Bunlar, inandıktan sonra kâfir olan kimselerdir. Bu zalim kavim, Allah’ın rahmetinden uzak olsun.”⁽¹⁾

İkinci Bölümün Neticesi:

İmam Hüseyin (a.s), konuşmasının ikinci bölümünde, dünya hayatının geçici olmasına değinip onun bütün mal ve mülkünü değersiz bilip, şöyle buyurmaktadır:

“Eğer dünya ebedi ve güvenilir olsaydı, peygamberler ve evliyalar, ona başkalarından daha layık olurlardı.”

İmam (a.s), hitabesinin bu bölümünde Kûfe halkının sapmasının sebebinin beyan etmekte ve onların dikkatlerini şu noktaya çekmektedir ki, sizler vaat, tehdit ve ebedi olmayan dünyaya tamah etmekle İslam, iman ve peygamberlerden el çekerek zamanın imamı olan rehberinize karşı savaş açıp, Peygamber’inizin torununu öldürmeye karar almışsınız.

Velhasıl: İmam (a.s), bu hayatın ve dünya ziynetlerinin temelsizlik ve asılsızlığını beyan ettikten sonra Kûfe halkının dünyevi arzulara ulaşmak, hayali makam ve servet edinmekten ibaret olan şekavet ve bedbahtlık sebebinin onlara bildirmekte ve bu yolla düşmanı fitne ve kan dökücülükten alıkoymakta, ıslahı mümkün olanları ıslaha çalışmakta ve ahireti dünyaya tercihe teşvik etmektedir.

İmam (a.s), hutbenin üçüncü bölümünde de kendini tanıtmaya yoluyla, onlara nasihat ve öğüt vermektedir.

أَيُّهَا النَّاسُ ائْتِبُونِي مَنْ أَنَا ثُمَّ ارْجِعُوا إِلَى أَنْفُسِكُمْ وَ عَاتِبُواهَا وَأَنْظُرُوا

1- Maktel-i Harezmi, c.1 s. 253. İmam’ın konuşmasının ilk bölümünü İbn Asakir, kitabının 215. sayfasında nakletmiştir.

هَلْ يَحِلُّ لَكُمْ قَتْلِي وَإِنْتِهَاكَ حُرْمَتِي؟ أَلَسْتُ ابْنَ بِنْتِ نَبِيِّكُمْ وَابْنَ وَصِيهِ
 وَابْنَ عَمِّهِ وَ أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ بِاللَّهِ وَ الْمُصَدِّقِ لِرَسُولِهِ بِمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ؟
 أَوَلَيْسَ حَمْزَةُ سَيِّدُ الشُّهَدَاءِ عَمِّ أَبِي؟ أَوَلَيْسَ جَعْفَرُ الطَّيَّارِ عَمِّي؟ أَوَلَمْ
 يَبْلِغْكُمْ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ لِي وَ لِأَخِي هَذَا ابْنِ سَيِّدِ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ فَإِنَّ
 صَدَقْتُمُونِي بِمَا أَقُولُ وَ هُوَ الْحَقُّ وَاللَّهُ مَا تَعَمَّدْتُ الْكَذِبَ مُنْذُ عَلِمْتُ أَنَّ
 اللَّهَ يَفْقَهُ عَلَيْهِ أَهْلُهُ وَ يَضْرِبُ بِهِ مَنْ اخْتَلَقَهُ وَ إِنْ كَذَّبْتُمُونِي فَإِنَّ فِيكُمْ
 مَنْ إِنْ سَأَلْتُمُوهُ عَنْ ذَلِكَ أَخْبَرَكُمْ سَلُوا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيَّ وَ أَبَا
 سَعِيدِ الْخُدْرِيَّ وَ سَهْلَ بْنَ سَعْدِ السَّاعِدِيَّ وَ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ وَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ
 يُخْبِرُوكُمْ أَنَّهُمْ سَمِعُوا هَذِهِ الْمَقَالََةَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ لِي وَ لِأَخِي أَمَا فِي هَذَا
 حَاجِزٌ لَكُمْ عَنْ سَفْكِ دَمِي.

“Ey insanlar! Soyumu söyleyin, ben kimim? Sonra kendinize gelin, nefsinizi kınayın. Bakın görün beni öldürmeniz, hürmetimi gözetmemeniz sizin için caiz midir? Ben, Peygamber’inizin kızının oğlu değil miyim? Ben, Peygamber’inizin vasisi ve amcası oğlunun, oğlu değil miyim? Ben, herkesten önce Allah’a iman eden ve Peygamber’in (s.a.a) risaletini tasdik eden kimsenin oğlu değil miyim? Seyyidu’ş-Şüheda olan Hamza, babamın amcası değil midir? Cafer-i Tayyar amcam değil midir? Peygamber’in (s.a.a), benim ve kardeşim hakkındaki: ‘Bu ikisi, cennet ehli gençlerinin efendileridir.’ sözünü duymamış mısınız?”

“Eğer sözümü tasdik ederseniz, bu söylediğim sözler birer gerçektir. Allah’a andolsun ki, Allah Teâlâ’nın yalancıya gazap ettiğini ve uydurduğu sözün zararını ken-

disine çevirdiğini bildiğim günden beri yalan söylemeyi kastetmemişimdir. Eğer beni tekzip ederseniz, hâlihazırda Müslümanların arasında Peygamber'in (s.a.a) ashabından olan kimseler mevcuttur; bunu onlardan soracak olursanız size söylerler. Cabir b. Abdullah el-Ensârî, Ebu Said el-Hudrî, Sehl b. Sa'dî es-Saidî, Zeyd b. Erkam ve Enes b. Malik'ten sorun, öğrenin; şüphesiz onların hepsi, Resulullah'ın (s.a.a), benim ve kardeşim (Hasan) hakkında buyurduğu sözü duymuşlardır. Bu sözler, sizi kanımı dökmekten alıkoymuyor mu?"

Söylentilere Cevap

Benî Ümeyye'nin zehirli propagandalarının tesiri altında kalan bir grup Kûfe halkı, İmam Hüseyin'le (a.s) savaşmanın şer'i ve kanunî halifeyi (Yezid b. Muaviye) himaye etmek olduğuna ve dolayısıyla Hüseyin b. Ali (a.s) güya Müslümanların maslahatının aksine ve kendi halifelerinin aleyhine kıyam ettiği için de onunla savaşmanın her Müslüman'a vacip olduğuna inanmışlardı. Bunun için de, İmam (a.s) konuşmasının üçüncü bölümünde bu söylentilere cevap mahiyetinde, ata ve aile özelliklerinin bazısına ve Resulullah'ın (s.a.a) teyit ettiği kendi manevi şahsiyetine değinmektedir; öyle özellikler ki, her Müslüman fert için sabit ve malumdur. Herkes bilmektedir ki, Hz. Hüseyin (a.s), Peygamber'in (s.a.a), Fatimatü'z-Zehra'nın (a.s) ve Resulullah'ın (s.a.a) amcası oğlu ve Peygamber'e (s.a.a) ilk iman eden Hz. Ali'nin (a.s) oğludur. Başkaları İslam'a karşı savaştıkları bir dönemde o (Hz. Ali), Peygamber'in risaletini himaye ediyordu. İmam Hüseyin (a.s), mücadele ve fedakârlıklarıyla, İslam ve Kur'ân'a hizmetleri olan ve kâfirlere karşı savaşırken feci bir şekilde şehadete kavuşan iki amcası, Seyyidu's-Şüheda Hamza ve Cafer-i Tayyar'dan söz etmektedir.

İmam Hüseyin (a.s), kendi hakkında hiçbir Müslüman'ın inkâr edemeyeceği bazı sözleri ve bütün Müslümanların biz-zat işitmiş olduğu Resulullah'tan (s.a.a) nakledilen bazı faziletleri hatırlatmaktadır.

İmam Hüseyin (a.s), bu fazilet ve özelliklere değinmekle sapık düşünceli kimselere şöyle demek istiyordu: Eğer sizler (Kûfe ehli) bizim hareketimizi, İslam ve Müslümanların maslahatına aykırı biliyorsanız, yanlış düşünüyorsunuz. Zira İslam, bizim hanedanımızda vücuda gelmiş ve bizim mücadelemizle sizin elinize ulaşmıştır. Babam Ali (a.s), İslam'ı kabul ettiği gün, sizin iddia ettiğiniz halife atalarınız, küfre sapmış durumda idiler. İslam himayecileri unvanıyla tanıdığınız ve onların yararına kılıç çektiğiniz kimseler, sadece İslam'a karşı olanların yanında yer almaktan geri kalmamış, hatta İslam Peygamber'ine karşı savaş açan kişilerin de, başında yer almışlardı. Amcalarım, İslam için bu kişilere karşı şehit düşene dek savaştılar. Peygamber'in (s.a.a) "Cennet efendisi" diye tanıttığı bir kimse, nasıl olur da, İslam'ı bir kenara bırakır ve İslam'ın dünkü düşmanları, bugün İslam'ı savunduklarını iddia edebilirler?

İmam'ın (a.s) Sözü'nü Kesme Teşebbüsü

Bu arada Kûfe ordusunun komutanlarından biri olan Şimr b. Zilcevşen, İmam'ın (a.s) bu sözlerinin orduya etki edip onları savaştan vazgeçireceğinden korktuğu için Hazretin sözünü keserek yüksek bir sesle şöyle dedi:

"O (İmam Hüseyin), Allah'a kalbiyle değil de, diliyle ibadet ediyor (o dalalettedir), ne söylediğini bilmiyor."⁽¹⁾

هُوَ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ إِنْ كَانَ يَدْرِى مَا يَقُولُ. -1

Habib b. Mezahir de Hazretin ordusu adına ona şöyle cevap verdi:

“Hayır, Allah’a diliyle ibadet eden ve tam bir dalalet içerisinde olan sensin. Evet... Onun sözlerini anlayamazsın tabi. Çünkü Allah senin kalbini mühürlemiştir.”⁽¹⁾

İmam (a.s), daha sonra sözlerine şöyle devam etti:

فَإِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ هَذَا الْقَوْلِ افْتَشْكُونِ أُنَى ابْنِ بِنْتِ نَبِيِّكُمْ فَوَاللَّهِ مَا
بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ابْنُ بِنْتِ نَبِيِّ غَيْرِي فِيكُمْ وَلَا فِي غَيْرِكُمْ وَيَحْكُمُ
أَتَطْلُبُونِي بِقَتِيلٍ قَتَلْتُهُ أَوْ مَالٍ اسْتَهْلَكْتُهُ أَوْ بِقِصَاصٍ جَرَّاحَةٍ.

...يَا سَبْتُ بِنِ رَبَّعِي وَيَا حَجَّارَ بِنِ أَبَجْرَ وَيَا قَيْسَ بِنِ الْأَشْعَثِ وَيَا بَرِيدَ
بِنِ الْحَارِثِ أَلَمْ تَكْتُبُوا إِلَيَّ أَنْ قَدْ آيَنَعَتِ الثِّمَارُ وَاخْضَرَ الْجَنَابُ وَإِنَّمَا
تَقْدِمُ عَلَيَّ جُنْدًا لَكَ مُجَنَّدَةٌ؟

...لَا وَاللَّهِ أُعْطِيهِمْ بِيَدِي إِعْطَاءَ الذَّلِيلِ وَلَا أَفَرُّ مِنْهُمْ فِرَارَ الْعَبِيدِ يَا عِبَادَ
اللَّهِ إِنِّي عُدْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ أَعُوذُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ
لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ.

“Ben ve kardeşim hakkında, Peygamber’in (s.a.a) buyurduğu bu sözde şüpheniz var ise benim, Peygamber’inizin kızının oğlu olduğumda da mı şüphe ediyorsunuz? Allah’a andolsun ki, doğu ve batı arasında (bütün dünyada), sizin ve sizin dışınızdakiler arasında Resulullah’ın benden başka bir torunu yoktur. Yazıklar olsun size! Acaba öldür-

1- وَأَنْتَ تَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى سَبْعِينَ حَرْفًا.

düğüm bir kimse veya zayı ettiğim bir mal veyahut (size vurduğum) bir yara karşılığında mı beni cezalandırmak istiyorsunuz?"

İmam Hüseyin'in (a.s) sözü bu noktaya varınca, Kûfe ordusu tam bir sükût içerisinde idi ve onlardan, hiçbir tepki ve cevap müşahede edilmiyordu; derken İmam (a.s), kendisini davet eden ve Ömer b. Sa'd ordusu içerisinde olan, Kûfe'nin ünlü kişilerinden birkaç tanesine hitaben şöyle buyurdu:

"Ey Şebes b. Rib'î! Ey Haccar b. Ebcer, ey Kays b. Eş'âs ve ey Yezid b. Haris! 'Meyvelerimiz yetişmiş, çevremiz (bağ ve bahçelerimiz) yeşermiş ve senin için teçhiz edilmiş bir orduya doğru geliyorsun." diye bana mektup yazmadınız mı?"⁽¹⁾

Bu kişilerin, İmam'ın (a.s) sözleri karşısında, "Biz böyle bir mektup yazmadık." diye inkâr etmekten başka bir cevapları yoktu.

Burada Kays b. Eş'âs, yüksek bir sesle şöyle dedi: "Ey Hüseyin! Niçin amcan oğlu Yezid'e biat etmiyorsun? Biat ettiğin takdirde sana karşı, gönlünün istediği şekilde davranılacak ve sana en ufak bir zarar dahi gelmeyecektir."

İmam Hüseyin (a.s) ona cevaben şöyle buyurdu:

"Hayır, Allah'a andolsun ki, ben onlara zillet elini vermeyeceğim ve köleler gibi de onların önünden kaçmayacağım."

Daha sonra İmam Hüseyin (a.s), Hz. Musa'nın, Firavunların inatları karşısındaki sözünü nakleden ayeti okudu.

"(Ey Allah'ın kulları!) Şüphe yok ki ben, sözümü yabana atmanızdan (beni taşıyıp öldürmenizden) Rabbime

1- Ensabu'l-Eşraf, c. 3, s. 188.

ve Rabbinize sığınırım. Gerçekten ben, hesap gününe iman etmeyen her mütekebbirden, benim de Rabbin, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığınıyorum.”⁽¹⁾

Son Bölümün Neticesi

Nihayet İmam (a.s), konuşmasının dördüncü bölümü ve son kısmında, hücceti daha fazla tamamlamak için şu konuya değinmektedir: *“Eğer mezkûr bütün faziletlere göz yumup ve Peygamber’in hakkımızdaki buyurduğu sözlerde de şüphemiz var ise, Peygamber’in torunu olmamda da şüphemiz olabilir mi? Aca-ba Peygamber’in yeryüzünde benden başka bir evladı var mıdır?”* İmam Hüseyin (a.s), bütün bu sözlerden sonra düşmanı her çeşit çaba ve telaştan ümitsizliğe düşürecek bir şecaatle şöyle buyurmaktadır:

“Hayır, Allah’a andolsun ki, ben zillet elini onlara vermeyeceğim ve bir köle gibi de onların karşısından kaçmayacağım.”

---

1 149- Mü’min, 27.

AŞURA GÜNÜNDEKİ İKİNCİ KONUŞMASI

...وَيَلُكُم مَّا عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْصِتُوا إِلَيَّ فَتَسْمَعُوا قَوْلِي وَإِنَّمَا أَدْعُوكُمْ إِلَى سَبِيلِ الرَّشَادِ فَمَنْ أَطَاعَنِي كَانَ مِنَ الْمُرْشِدِينَ وَمَنْ عَصَانِي كَانَ مِنَ الْمُهْلِكِينَ وَكُلُّكُمْ عَاصٍ لِأَمْرِي غَيْرُ مُسْتَمِعٍ لِقَوْلِي قَدْ أَنْخَلْتُ عَطِيَّاتُكُمْ مِنَ الْحَرَامِ وَ مُلِئْتُ بِطُؤُنُكُمْ مِنَ الْحَرَامِ فَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيَلُكُمُ الْآ تَنْصِتُونَ
الآ تَسْمَعُونَ؟

...تَبَّأ لَكُمْ آيَتُهَا الْجَمَاعَةُ وَ تَرَحَّا أَفْحِينَ اسْتَصَبَرَ خْتُمُونَا وَلِهَيْنَا مُتَحَبِّرِينَ
فَأَصْرَحْنَاكُمْ مُؤَدِّينَ مُسْتَعِدِّينَ سَلَلْتُمْ عَلَيْنَا سَيْفًا فِي رِقَابِنَا وَ حَشَشْتُمْ
عَلَيْنَا نَارَ الْفِتَنِ الَّتِي جَنَاهَا عَدُوُّكُمْ وَ عَدُونَا فَاصْبَحْتُمْ الْبَا عَلَى أَوْلِيَائِكُمْ وَ
يَدًا عَلَيْهِمْ لِأَعْدَائِكُمْ بَعِيرٍ عَدَلٍ أَفْشَوْهُ فِيكُمْ وَلَا أَمَلٍ - أَصْبَحَ لَكُمْ فِيهِمُ الْآ
الْحَرَامَ - مِنَ الدُّنْيَا أَنَا لُوكُمْ وَ حَسِيسَ عَيْشٍ طَمَعْتُمْ فِيهِ مِنْ (غَيْرِ) حَدَثٍ
كَانَ مِنَّا وَلَا رَأْيٍ تَقِيلُ لَنَا مَهَلًا لَكُمْ الْوَيْلَاتُ إِذْ كَرِهْتُمُونَا وَ تَرَكْتُمُونَا.
فَتَجَهَّزْتُمْ وَالسَّيْفُ لَمْ يُشْهَرْ وَالْجَأْشُ طَامِنٌ وَالرَّأْيُ لَمْ يُسْتَصْحَفْ وَلَكِنْ
أَسْرَعْتُمْ عَلَيْنَا كَطَيْرَةِ الدَّبَاءِ وَ تَدَاعَيْتُمْ إِلَيْنَا كَتَدَاعَى الْفِرَاشِ فُقُبِحَا لَكُمْ
فَإِنَّمَا أَنْتُمْ مِنْ طَوَاغِيَتِ الْأُمَّةِ وَ شِذَازِ الْأَحْزَابِ وَ نَبْذَةِ الْكِتَابِ وَ نَفْثَةِ

الشَّيْطَانِ وَ عَضْبَةِ الْآثَامِ وَ مُحَرَّفِي الْكِتَابِ وَ مُطْفِئِ الشَّنَنِ وَ قَتَلَةِ
 أَوْلَادِ الْأَنْبِيَاءِ وَ مُبِيرِي عِثْرَةِ الْأَوْصِيَاءِ وَ مُلْحَقِي الْعَهَارِ بِالنَّسَبِ وَ مُؤَذَى
 الْمُؤْمِنِينَ وَ صُرَاخِ أَيْمَةِ الْمُسْتَهْزِئِينَ الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ.

Açıklama:

Harezmî diyor ki: “İmam Hüseyin’in (a.s) Aşura günü Kerbela sahrasındaki ikinci konuşması şöyleydi: Her iki ordu da tam olarak hazırlandıktan, Ömer b. Sa’d’ın bayrakları yükseldikten, davul ve borazan sesleri duyulduktan ve Hüseyin b. Ali’nin çadırları düşman ordusu tarafından bir yüzük kaşı gibi araya alındıktan sonra, İmam Hüseyin (a.s) ordusundan dışarı çıkıp düşmanın safları karşısında yer aldı ve onların susmalarını ve kendi sözlerini dinlemelerini istedi. Ama onlar gürültü patırtı ediyor, bağırıp çağırıyorlardı; derken İmam Hüseyin (a.s) onları şu sözlerle susmaya davet etti:

“Yazıklar olsun size, niçin susup da sözlerimi dinlemiyorsunuz? Hâlbuki ben sizi doğru yola çağırıyorum. Kim bana uyarsa, doğru yolu bulanlardan, bana isyan eden de helak olanlardan olur. Hepiniz emrime muhalefet ediyor ve sözümü de dinlemiyorsunuz. Evet, aldığınız haram hediyeler ve karnınızı dolduran haram lokmalardan dolayı Allah Teâlâ kalplerinizi mühürlemiştir. Yazıklar olsun size, susmak ve dinlemek nedir bilmez misiniz?”

İmam Hüseyin’in (a.s) sözü buraya varınca, Ömer b. Sa’d’ın ordusu, “Niçin susup da Hazretin sözlerini dinlemiyoruz.” diye birbirlerini kınamaya başladılar. Sükût düşmanın ordusuna hâkim olduğunda İmam (a.s) sözlerinin devamında şöyle buyurdu:

“Ey cemaat! Allah sizi helak etsin, kalbinizi kederle doldursun. Şaşkınlık içerisinde olduğunuz bir hâlde, iştiyak-

la bizi yardımınıza çağırdınız, olumlu cevap verip süratle imdadınıza koştuk; (ama siz) aleyhimize kılıç çektiniz; ortak düşmanımızın çıkardığı fitne ateşini, bizim aleyhimize alevlendirdiniz.”

“Dostlarınızın aleyhine toplanıp, aranızda hiç bir adaleti yaymayan (yararınıza bir adım bile atmayan) ve kendilerinden dünya malından size ulaştıracakları haram bir lokmadan ve göz diktiğiniz alçak bir yaşayıştan başka hiçbir şey ummadığınız düşmanlarınıza destek oldunuz. Birazcık yavaş olun (düşünün). Yazıklar olsun size; bizden taraf hiçbir hata olmaksızın ve hiçbir yanlış görüş görülmeksizin horlanıp bizi terk ettiniz. Kılıçlar kınında, kalpler huzur içerisinde ve reyler sağlam olduğunda, çerkiğe gibi süratle bize yöneldiniz ve sinekler gibi başımıza üşüştünüz. Yüzünüz kara olsun; şüphesiz sizler ümmetin tağutu, Kur’ân’ı terk eden fasit hiziplerin en son pislikleri, şeytanın balgamı kimselersiniz. Siz kitabı tahrif eden, sünneti söndüren, Peygamber’in evlatlarını öldüren, vasilerin neslini kesen, zina zadelere nesebe ilhak eden, müminleri inciten ve Kur’ân’ı parçalayan alaycı önderlerin imdadına koşan kimselersiniz.”⁽¹⁾

İmam’ın (a.s) sözlerinin devamında beyan ettiği diğer konuları, bu hutbenin ikinci bölümünde açıklayacağız.

... وَ أَنْتُمْ ابْنِ حَرْبٍ وَ أَشْيَاعُهُ تَعْتَمِدُونَ وَ إِيَّانَا تَخْذُلُونَ أَجَلَ وَ اللَّهِ الْخَذْلُ فِيكُمْ مَعْرُوفٌ وَ شَجَّتْ عَلَيْهِ عُرُوقُكُمْ وَ تَوَارَتْهُ أُصُولُكُمْ وَ فُرُوعُكُمْ وَ نَبَتَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ وَ غَشِيَتْ بِهِ صُدُورُكُمْ فَكُنْتُمْ أَحْبَثَ شَجَرَةٍ شَجَى لِلنَّاطِرِ وَ أَكَلَةً لِلْغَاصِبِ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى النَّاكِثِينَ الَّذِينَ يَنْقُضُونَ الْإِيمَانَ

1- Bu hutbenin bir bölümü Tuhafu'l-Ukul kitabında “İmam Hüseyin’in (a.s) Kûfe Halkına Mektubu” unvanıyla nakledilmiştir.

بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَ قَدْ جَعَلْتُمْ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا فَانْتُمْ وَاللَّهِ هُمْ إِلَّا إِنَّ الدَّعِيَ بْنَ
الدَّعِيِّ قَدْ رَكَزَ بَيْنَ اثْنَتَيْنِ بَيْنَ السِّلَّةِ وَالذِّلَّةِ وَ هَيْهَاتَ مِنَّا الذِّلَّةُ يَا أَبَى اللَّهِ
لَنَا ذَلِكَ وَ رَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَ حُجُورٌ طَابَتْ وَ طَهَّرَتْ وَ أَنْوْفٌ حَمِيَّةٌ وَ
نُفُوسٌ أَبِيَّةٌ مِنْ أَنْ تُؤْثِرَ طَاعَةَ اللِّئَامِ عَلَى مَصَارِعِ الْكِرَامِ إِلَّا إِنِّي قَدْ أَعْذَرْتُ
وَ أَنْذَرْتُ إِلَّا إِنِّي زَا حِفٌّ بِهِذِهِ الْأُسْرَةِ عَلَى قَلَّةِ الْعَدَدِ وَ خِذْلَانِ النَّاصِرِ.

فَإِنْ نَهَزِمَ فَهَزَامُونَ قَدِمًا	وَ إِنْ نُهَزِمَ فَغَيْرُ مُهَزَّمِينَا
وَ مَا إِنْ طُبْنَا جُبْنٌ وَلَكِنْ	مَنَايَانَا وَ دَوْلَةٌ آخِرِينَا
فَقُلْ لِلشَّامِتِينَ بِنَا أْفِقُوا	سَيَلْقَى الشَّامِتُونَ كَمَا لَقِينَا
إِذَا مَا الْمَوْتُ رَفَعَ عَنْ أَنَاسٍ	بِكَلْكَلِهِ أَنَاخَ بِآخِرِينَا

أَمَا وَاللَّهِ لَا تَلْبِثُونَ بَعْدَهَا إِلَّا كَرَيْمًا يُرَكَّبُ الْفَرَسُ حَتَّى تَدُورَ بِكُمْ دَوْرَ
الرَّحَى وَ تَقْلِقَ بِكُمْ قَلَقَ الْمَحْوَرِ عَهْدٌ عَهْدُهُ إِلَى أَبِي عَنْ جَدِّي رَسُولِ اللَّهِ
﴿...فَاجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَ شُرَكَائِكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غَمَةً ثُمَّ اقْضُوا
إِلَىَّ وَلَا تُنْتَظِرُونِ﴾ ﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ
آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

...اللَّهُمَّ احْبِسْ عَنْهُمْ قَطْرَ السَّمَاءِ وَابْعَثْ عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ وَ
سَلِّطْ عَلَيْهِمْ غُلَامًا تَقِيْفُ يَسْقِيهِمْ كَأَسَا مُصْبِرَةً فَلَا يَدْعُ فِيهِمْ أَحَدًا قَتْلَةً
بِقَتْلَةٍ وَ ضَرْبَةً بِضَرْبَةٍ يَنْتَقِمُ لِي وَ لِأَوْلِيَائِي وَ لِأَهْلِ بَيْتِي وَ أَشْيَاعِي مِنْهُمْ
فَانْتَهُمْ كَذَّبُونَا وَ خَذَلُونَا وَ أَنْتَ رَبُّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ.

Açıklama:

“Sizler şimdi, İbn Harb’a (Muaviye oğlu Yezid’e) ve onlara uyanlara güvenip bize yardımda bulunmuyorsunuz. Evet, Allah’a andolsun ki yardım etmemek ve hilekârlık sizin en bariz sıfatlarınızdanıdır; damar ve kökleriniz onun üzerine boy salmış, dal ve gövdeniz onu miras edinmiş, gönülleriniz bu kınanmış adet üzere rüşet etmiş, kalpleriniz bu sıfatlarla dolmuştur. Siz bağ bekçisinin boğazında kalan veya hırsız bir kimsenin tatlı bir lokması olan habis bir meyve gibisiniz. Allah’ın laneti, antlaşma kesinleştikten sonra Allah’ı kefil kılmakla birlikte onu bozanların üzerine olsun. Allah’a andolsun ki sizler işte o kimselersiniz. Bilin ki, zina zade oğlu zina zade (Ubeydullah b. Ziyad) bizi iki şey: Kılıç ve zillet arasında bırakmıştır; zillet ise bizden uzaktır. Zira alçak kimselerin itaatini, kerim kişilerin katligâhına tercih etmeyi, ne Allah, ne Peygamber’i ve ne de müminler kabul ederler ve ne de pak ve tahir olan anneler ve izzet-i nefsi olan kimseler bunu reva görürler. Bilin ki, ben, hücceti tamamladım ve size karşı olan görevimi yerine getirdim. Ben, aile efradımın azalmasına ve yardımcıların da yardım etmemesine rağmen hedefime doğru yürümekte devam edeceğim.”

Bu sırada İmam (a.s), şu şiiri okudu:

“Eğer düşmana galip gelirsek, zaten önceden de galiptik. Ama eğer (zahirde) yenilirse, yine gerçekte yenilmiş biz değiliz.

Biz korkaklık nedir bilmeyiz fakat başımıza birtakım olaylar gelmiş, devlet başkalarının eline geçmiştir.

Bizi alaya almak isteyenlere de ki, kendinize gelin. (Çünkü) bizim uğradığımız şeye onlar da uğrayacaktır.

Ölüm, devesini birisinin kapısından kaldırdığında şüphesiz diğerlerinin kapısına yataacaktır.”

Daha sonra İmam (a.s) sözünün devamında şöyle buyurdu:

“Bilin, Allah’a andolsun ki, bu savaştan sonra siz ancak süvarinin bineğe bindiği bir süre miktarınca eğlenip durursunuz (arzularınıza ulaşırsınız), nitekim olaylar, bir değirmenin döndüğü gibi sizi döndürür ve bir değirmen taşının milinin sarsıntısı gibi sizi sarsıp mustarip eder. İşte bu, babam Ali’nin, ceddin Resulullah’tan naklettiği bir vasiyettir.”

Daha sonra İmam (a.s), ellerini göğze kaldırıp Ömer b. Sa’d’ın ordusuna şöyle beddua etti:

“Allah’ım, onlara (bir damla olsun) yağmur yağdırma. Onlara, Yusuf’un yılları gibi (zor ve kurak) yıllar yaşat; onlara, Sakifli genci (Muhtar veya Hacca’ı) musallat kıl ki acı (zillet) kabıyla onları doyursun (onlara kan kustursun) ve onlardan hiçbirisini cezasız bırakmasın; katledenlerini katletsin, vuranlarını ise vursun. Böylece onlardan Ehlibeyt’imin ve Şialarımın intikamını alsın. Zira onlar bizi tekzip ettiler, (düşmanlar karşısında) bize yardımda bulunmadılar. Ey Allah’ım! Sen bizim rabbimizsin, sana tevekkül ederiz. Şüphesiz ki dönüşümüz sanadır.”⁽¹⁾

Konuşmadaki Önemli Noktalar

Hüseyin b. Ali’nin (a.s) bu hutbesindeki cümlelerin her birinin, Hazretin diğer hutbe ve sözleri gibi şerh ve tefsire ihtiyacı vardır; önemli netice ve eğitici dersleri içermekte, başka büyük bir kitabın olmasını gerektirmektedir. Zira gördüğü-

---

1- Bu hutbe az bir ihtilafla, Tuhafu’l-Ukul, s. 171’de Maktel-i Harezmi, c. 2, s. 7-8’de el-Lühuf, Maktel-i Avalim ve Tezkiretu’l-Havas kitaplarında nakledilmiştir. Ama biz Maktel-i Harezmi’nin metnini esas alıp onu naklettik.

nüz gibi İmam (a.s), bu hutbenin önemli bir bölümünde Kûfe halkını kınamakta ve onların, ahitlerini bozmalarını hatırlatmaktadır ki, nasıl oldu da bir gün, Benî Ümeyye'nin cinayetleri karşısında kelekler gibi Hazretin vücudunun etrafında toplanmış ve başka bir gün de yüz seksen derece yön değiştirerek Hazreti terk edip, aynı cinayet kar Benî Ümeyye'yi savundular ve Peygamber (s.a.a) hanedanının vasıtasıyla elde ettikleri kılıcı (gücü) Peygamber'in (s.a.a) torunlarının aleyhine kullandılar ve düşmanın, Resulullah'ın (s.a.a) evlatları aleyhine yakmış olduğu ateşi onlar alevlendirdiler.

İmam (a.s), Kûfe halkını kınamasının devamında şöyle buyuyor:

“Sizler, sünnetleri yok eden ve hidayet kandillerini söndürenlersiniz. Sizler, biz Ehlibeyt'e, bahçıvanının boğazında kalarak, kendisini bakıp yetiştiren için dert ve acı, hain hedefleri doğrultusunda faydalanmak için gasp edip çalan Benî Ümeyye içinse, çok lezzetli bir lokma olan faydasız ve bereketsiz meyve gibi siziniz.”

İmam (a.s), bu hutbenin mukaddimesinde, Kûfe halkının kendi İmam ve rehberlerine yardım etmemelerini ve onların, İslam'ın eski düşmanı olan Benî Ümeyye'nin yardımına koşmalarını, karınlarına doldurdukları haram yemeklerin neticesi olduğunu vurgulamaktadır.

İmam (a.s), kendisi için öne gelen iki yol ayrımında: zillet içinde yaşamak veya iftiharla ölmek; kendi yolunu tayin etmiştir. Ölümü alçak bir yaşayışa tercih edip şöyle buyurmuştur:

“Heyhat minne'z-zille (Zillet bizden uzaktır).”

Nihayet İmam (a.s), konuşmasının sonunda Kûfe halkının geleceğinden haber vermiş ve onlara, “Allah'ım Sakifli genci (Haccac ve Muhtar) onlara musallat et.” diye beddua etmiştir.

Bu hutbede, pek çok konu ve nokta vardır, fakat biz birkaç noktayı açıklamakla yetineceğiz.

1- Haram Yemenin Haktan Sapmadaki Etkisi

Şu kesindir ki, her çeşit günah, tövbe edilmediği takdirde sapma ve eğriliklerin oluşmasında etkilidir; ama bütün günahların arasında, fikrî sapıklıklar ve haktan sapmada, haram yemenin etkisi diğer günahlardan daha çoktur. İşte bunun içindir ki İslam'da, bu esasın sadece erginlik çağına ermiş kişilerde değil, belki bebeklerin beslenmesinde ve annelerde, özellikle hamilelik ve süt verme döneminde bunların dikkatle riayet edilmesinin tavsiye edildiğini görmekteyiz. Bu tavsiye çocuklar için bir mükellefiyet getirmese bile onların fikir yapısında ve gelecekte ruhunda önemli bir rolü vardır; bundan dolayı bu meselenin İslam'da büyük bir yeri vardır.

İşte bunun içindir ki, İmam Hüseyin (a.s), bu hutbenin ilk bölümünde, hak sözü dinlemeye hazır olmayan Kûfe halkının muhalefet ve inatlarının sebebini, bu şekilde beyan etmiş olduğunu görmekteyiz:

“Aldığınızı haram hediyeler ve karnınızı dolduran haram lokmalardan dolayı Allah Teâlâ kalplerinizi mühürlemiştir.”

Geçmiş yıllar boyunca babam Ali'yi (a.s) mağlup etmek ve kardeşim Hasan Müçteba'yı siyaset ve hilafet sahnesinden uzaklaştırmak için Muaviye tarafından hediye olarak birçok haram mallar (siz Kûfe halkına) gönderilmiş karınlarınız bu çeşit haram lokmalarla dolmuştur.

Bu haram lokmaların eseriyle de kalpleriniz kararmış, hakkı gören gözünüz kör olmuş ve kulaklarınız ise, hak sözü duyma hususunda sağır olmuştur.”

2- İslam'ın Gücü, İslam'ın Aleyhine Savaşıyor

İmam'ın (a.s) hutbesinde ilgi çekici ve üzerinde durulması gereken ikinci konu da Hazretin Kûfe halkının dikkatini şu gerçeğe çekmesidir: *“Sizler, Peygamber (s.a.a) hanedanına ait olan kılıçlarla (güçle) kendi aleyhlerine kıyam ettiniz ve İslam'ın size bağışladığı gücü, İslam'ın kendi aleyhine kullandınız.”*

Bu konu ve aynı şekilde İmam'ın (a.s), Aşura günü Kerbela sahnesinde hak ve batılın yüzleştiği bir sırada hatırlattığı ilk konu, belli bir zamana ve özel bir bölgeye mahsus değildir; belki insanların, tarih boyunca hak ve batılın yüz yüze geldiği sahnelerde karşılaştıkları bir gerçektir. Şimdi ki tarihimizde de bu sahneyi kendi gözümüzle gördük ve görmekteyiz. Halkın ekseriyetinin, “İran İslam Cumhuriyetini” teyit etmesi, zamanımızın Emevîlerinin ve onların kuklalarının kudretini yenmesi karşısında, nifak ehli bir grup, kurnazca bu harekete muhalefet etmeye kalkışıyor ve zamanın Emevîlerinin haram mal ve paralarından beslenen kişiler gibi tarihte eşine rastlanmayan bu hareket karşısında mücadeleye kalkışıyorlar.

Üzülecek başka bir konu da, bu birkaç muhalifin yanında, bütün haysiyet, varlık ve hayatlarını İslam ve Kur'ân'a borçlu olmalarına rağmen, Pehlevi hanedanının hükümeti döneminde bu ülkenin her tarafından fesat, fuhuş ve münkeratın yayıldığı ve İslam'ın esasını ortadan kaldırmak için (Hicri tarihini değiştirmek, “Bahaiyet”i resmiyete tanımak vb...) hesaplı programların icra edildiği o şartlar içerisinde, sükût edip en küçük bir hareket bile yapmayan, bunun yanı sıra, İslam ve Kur'ân'ı korumak için zindanlara atılan kimseleri de alaya alıp istihza eden bazı fertleri de görmekteyiz.

Evet, işte bu insanlar, bugün de hak ve hakikatin sebatı için bu İslam Cumhuriyetine yardım etmemelerinin yanı sıra, zamanın Yezidlerinin, İslam'ı yok etmek için her taraftan sefer-

ber olduğu böyle kritik bir zamanda, bilerek veya bilmeyerek, hatta İslam'ı savunmak adına, sükût, hareket, tavır ve sözleriyle İslam ve Kur'ân'ı yok ederek Yezidlere destek olmuş ve düşmanın, İslam'ın aleyhine yaktığı ateşi alevlendirmekte etken olmuş ve kendi bahçıvanı (İslam ve Kur'ân) için acı verici bereketsiz bir meyve, gasıp İslam düşmanları ve asrın kan içicileri içinse tatlı bir lokma olmuşlardır.

Değişim ve olaylar, ne kadar da ilginç bir sahne ve imtihan alanıdır. Zira Ebu Musa b. Eş'âri'lerin, Hz. Ali'nin (a.s) aleyhine, Basra'da savaşılan ve (zahirde) Kur'ân'ın hafızı ve alınlarında secde izleri bulunan Nehrevanlıların, İslam için tehlikesinin, Muaviye ve Haccac'ların tehlikesinden az olmadığını göstermektedir.

Ben, bunların (İran İslam Cumhuriyetine muhalif olanların) da, Hazretin bu bedduasına uğramalarından korkuyorum.

3- Sarsılmaz Bir İrade

Bu hutbede ki üçüncü ilginç nokta ise, İmam'ın kılıç, mızrak ve düşman atlarının ayakları altında sarsılmaz iradesi ve kesin tavır ile zillete boyun eğmemesidir. Bu yüzden ölüm ile zillet arasında kalsak bile yine sözümüz şudur: *"Heyhat minne'z-zille (Zillet bizden uzaktır)."*

Yazarın akidesine göre, Hz. Hüseyin'in (a.s) mübarek kubbesinin üzerinde dalgalanan al bayrak yerine, İmam'ın (a.s), *"Heyhat minne'z-zille"* sözünü, kıvılcıklı renkli neon tablosu şeklinde dikmeleri daha uygundur; çünkü bu söz, her bayraktan daha çok özgürlük ve bağımsızlık göstergesi, dostlar için her slogandan daha çok güç ve ruh verici ve düşmanlar içinse her güç ve kudretten daha kırıcı ve ezicidir. Çünkü Hüseyin b. Ali (a.s), çok güçlü ve acımasız bir düşmanla karşı karşıyaydı, onlar ellerinden geldiği kadar Hazrete, ashabına ve Ehlibeyt'ine

utanmaksızın acımasızca saldırıp, haklarında düşünülmeyen şeyleri yaptılar.

Ama düşmanın, karşısında aciz kaldığı şey İmam'ın (a.s) güçlü iradesi ve zillete boyun eğmemesiydi. İmam (a.s), en güçlü düşmanın, kılıç, ok ve mızrakları karşısında bile şöyle buyuruyordu:

“Biz, bu az gücümüzle, bu güçlü düşmanın karşısında savaşaacağız; galip olursak zaten bu yeni bir şey değildir; ama öldürülürsek bizim (gerçekte) mağlup olmadığımızı herkes biliyor. Sadece bedenlerimiz atların ayakları altında parçalanır ama irademizde hiçbir sarsıntı ve değişme olmaz.”

Şeyh Kazım Ezurî şöyle diyor: “Ben şu şekilde bir şiiri kaleme almıştım:

“Mızraklar onların (Hz. Hüseyin ve ashabının) bedenlerini parçaladı, el, ayak ve yüzlerinin şeklini değiştirdi; ama onların keramet, efendilik, himmet ve imanlarında en küçük bir değişiklik bile olmadı.”

Bu şiiri yazdığım günün gecesi Fatımatü'z-Zehra (a.s), yakınlarımdan birine rüyada: ‘Git bu şiiri Şeyh Kazım’dan al.’ diye buyurmuş; kendisiyle aram iyi olmamasına rağmen eve gelip: ‘Şeyh! Sen böyle bir şiir yazmış mısın?’ dedi. Cevabında, ‘Evet böyle bir şiir yazmışım; ama bu şiiri şimdiye kadar hiç kimenin yanında okumadım, sen bunu nereden öğrendin?’ diye sordum. Cevaben şöyle dedi: ‘Fatımatü'z-Zehra (a.s) rüya âleminde mezkûr şiiri bana okudu ve beni sana gönderdi.’”

İMAM'IN (A.S) BEDDUASI

...اللَّهُمَّ إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ نَبِيِّكَ وَذُرِّيَّتُهُ وَقَرَابَتُهُ فَاقْصِمْ مَنْ ظَلَمْنَا وَغَضَبَ

حَقَّقْنَا إِنَّكَ سَمِيعٌ قَرِيبٌ.

...اللَّهُمَّ أَرِنِي فِيهِ هَذَا الْيَوْمَ ذُلًّا عَاجِلًا.

...اللَّهُمَّ حُزَّهُ إِلَى النَّارِ.

...اللَّهُمَّ اقْتُلْهُ عَطَشًا وَلَا تَغْفِرْ لَهُ أَبَدًا.

Açıklama:

Tarihçilerin nakline göre, Aşura günü İmam'ın (a.s) konuşma ve tavsiyelerinden sonra, üç kişi şahsen Hazretle karşılaşmış inatlaşarak hakikati inkâr etmede aşırıya gidince, İmam (a.s) onlara beddua etti. Hazretin bedduası onların hakkında hemen müstecap oldu. Bunlardan ikisi aynı saatte, üçüncüsü ise, Aşura'dan çok az bir zaman geçmeksizin, kendi kötü amellerinin cezasına ulaştılar.

1- Harezmî'nin nakline göre, İmam (a.s) konuşmalarından bir sonuç alamadığını ve halkın ona karşı saldırıya geçtiğini görünce, yüzünü göğe doğru kaldırıp şöyle niyazda bulundu:

“Allah'ım! Biz Peygamber'in (s.a.a) Ehlibeyt'i, onun torunları ve yakınlarıyız. Allah'ım bize zulmeden ve hakkımızı

gasp eden kimseleri zelil et. Şüphesiz sen kullarının duasını duyan ve onlara en yakın olansın.”

Ordunun önünde bulunan Muhammed b. Eş'âs, İmam'ın (a.s) bedduasını duyunca ileri çıkıp: “Seninle Muhammed arasında ne gibi bir yakınlık var ki?” dedi.

İmam (a.s), bu açık inkâr ve inadı onda görünce şöyle beddua etti:

“Allah'ım! Onun bugün, acil bir şekilde zillete uğramasını bana göster.”

İmam'ın (a.s), şefkatli, râuf ve aynı zamanda yanık yüreğinden çıkan bu beddua, Muhammed b. Eş'âs hakkında müstecap oldu; o çok geçmeksizin defihacet için ordudan ayrılıp biraz uzaklaştıktan sonra bir köşeye otururdu; tam o sırada siyah bir akrep onu soktu ve böylece avret yerleri açık bir hâlde helak oldu.⁽¹⁾

2- Belazurî, İbn Esir ve diğer tarihçilerin naklettiğine göre, İbn Sa'd'ın ordusu, Hz. Hüseyin'in (a.s) çadırlarına yaklaştığında, Abdullah b. Havza et-Temimî isminde bir kişi, ileri çıkıp yüksek bir sesle, İmam'ın (a.s) ashabına hitaben: “Hüseyin sizin aranızda mı?” diye sordu; hiç kimse ona cevap vermedi. Sözüünü birkaç defa tekrarladığında, Hazretin ashabından biri, “İşte bu Hüseyin'dir, ne istiyorsun?” diye cevap verdi.

Abdullah b. Havza, İmam'a (a.s) hitaben şöyle dedi: “Seni cehennemle müjdeliyorum.”

İmam (a.s) da, ona cevaben şöyle buyurdu:

كَذِبْتَ بَلْ أَقْدِمُ عَلَى رَبِّ عَفُورٍ كَرِيمٍ مُطَاعٍ شَفِيعٍ فَمَنْ أَنْتَ؟

1- Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 249.

“Yalan söylüyorsun, çünkü ben bağışlayan, kerim, itaat edilen ve şefaet kabul eden Allah’a doğru gidiyorum; sen kimsin?”

Abdullah: “Ben Havza’nın oğluyum.” dedi. Bu sırada İmam (a.s) ellerini göğze doğru açıp ona ismine uygun bir lafızla şöyle beddua etti:

“Allâhumme huzhu ile’n-nar.” “Allah’ım onu cehenneme doğru çek.”

İbn Havza, İmam’ın (a.s) bedduasına sinirlenip atına bir kırbaç vurdu, bunun üzerine at hızla koşmaya başlayınca o atının üstünden yere düştü ve ayağı eyerin üzengisine takıldı; at ürküp onu sağa, sola vurmaya başladı. Daha sonra İbn Havza’nın parçalanmış yarı canlı bedenini, içerisinde ateş yakılmış bir çukura attı; böylece, İbn Havza cehennem ateşinden önce, dünya ateş ve azabına duçar oldu.

İmam (a.s), bu durumu görünce, duası müstecap olduğu için şükür secdesine kapandı.⁽¹⁾

İbn Esir bu olayı naklettikten sonra, Mesruk b. Vail el-Harezmi’den de şöyle nakleder: “Ben ganimet ele geçirmek için Kûfe ordusunun ön safında yer almıştım ama İbn Havza’nın başına gelen olayı (belâyı) kendi gözümle gördüğümde, bu hanedanın Allah katında özel bir saygınlığa sahip olduğunu anladım. Kendi kendime, onlara karşı savaşarak cehenneme gitmemem gerekir, deyip bir kenara çekildim.

3- Belazurî ise, şöyle naklediyor: “Aşura günü, Abdullah b. Hasin-i Azudi, yüksek bir sesle şöyle dedi. ‘Ey Hüseyin! Allah’a ant olsun ki, susuzluktan ölmeniz de gök gibi mavi ve

1- Ensabu’l-Eşraf, c. 3, s. 191. el-Kâmil, c. 4, s. 27. Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 294. Tarih-i İbn Asakir, s. 256.

şeffaf olan bu Fırat'ın suyundan bir damlasını bile içmenize izin vermeyeceğiz.

İmam (a.s), onun bu sözüne karşılık şöyle beddua etti:

“Allah'ım, onu susuzluk ateşiyle öldür ve ebedi olarak affetme.”

Belazurî daha sonra şöyle diyor: “İbn Hasin, İmam'ın (a.s) beddua ettiği şekilde susuzluktan öldü; çünkü Aşura gününden sonra sürekli içebildiği kadar su içiyordu; fakat bir türlü susuzluğunu gideremiyordu ve sonunda bu yüzden helakete uğradı.⁽¹⁾

1- Ensabu'l-Eşraf, c. 3, s. 181.

ÖMER B. SA'D'A SÖZÜ

أَيُّ عُمَرَ أَتَزَعَمُ أَنَّكَ تَقْتُلُنِي وَ يُؤَلِّبُكَ الدَّعِيُّ بِلَادِ الرَّيِّ وَ جُرْجَانَ وَاللَّهِ لَا
تَتَهَنَّأُ بِذَلِكَ عَهْدٌ مَعَهُودٌ فَاصْنَعْ مَا أَنْتَ صَانِعٌ فَإِنَّكَ لَا تَفْرَحُ بَعْدِي بِدُنْيَا
وَلَا آخِرَةٍ وَ كَانِي بِرَأْسِكَ عَلَى قَصَبَةٍ يَتَرَامَاهُ الصَّبِيَانُ بِالْكَوْفَةِ وَ يَتَّخِذُونَهُ
غَرَضًا يَبْتَهُمُ.

Açıklama:

İmam (a.s), Aşura günü ikinci konuşmasından sonra Ömer b. Sa'd'ı istedi. O, Hazretle karşı karşıya gelmeyi ve onunla görüşmeyi istememesine rağmen, İmam'ın (a.s) yanına geldi. Hazret son olarak ona hücceti tamamladı, onun savaş hakkında aldığı kararın tehlikeli sonuçlarını kendisine hatırlatıp şöyle buyurdu:

“Ey Ömer! Beni öldürmekle zina zadenin (Yezid'in) seni mükâfatlandıracağını, seni, Rey ve Gurgan'a vali tayin edeceğini mi sanıyorsun? Allah'a ant olsun ki böyle bir makama sahip olamayacaksın; çünkü bu kesin bir vaattir. Artık elinden geleni yap, şüphesiz ki benden sonra dünyada ve ahirette mutlu olmayacaksın (her iki dünyada Allah'ın ve kulların gazabına uğrayacaksın.).

Ben, başının Kûfe'de mızrağa takıldığını ve çocukların, onu

aralarında hedef alıp taşladıklarını adeta görüyorum.”⁽¹⁾

Ömer b. Sa'd, İmam'ın (a.s) sözlerini duyar duymaz hiçbir cevap vermeksizin Hazretten yüz çevirip kızgın ve asık bir suratla kendi ordusuna doğru geri döndü.

İmam'ın (a.s) Bedduası ve Ömer b. Sa'd'ın Akıbeti

Hüseyin b. Ali (a.s), hücceti tamamlamak için iki defa Ömer b. Sa'd ile görüştü ve ona nasihatte bulundu; hatta ona yönelecek her çeşit maddi hasarı telafi edeceğine dair söz bile verdi ve onu bu yollarla, korkunç cinayetler işlememesi, dünya ve ahiret hüsrana duçar olmaması için hidayete kavuşturmak istedi.

Ama makam sevgisi ve riyasete ulaşma arzusu, Ömer b. Sa'd'ın aklını çelmişti. İmam (a.s), her iki görüşmesinde de, onun olumsuz tavırlarıyla karşı karşıya kaldı. Ömer b. Sa'd, Hazretin bu kadar nasihatinden hiçbir şekilde istifade etmedi. Tüm bu olanlardan sonra da İmam (a.s), Ömer b. Sa'd'la olan ilk görüşmesinde ona şöyle beddua etti:

“Ne olmuş sana? (ki şeytana itaat etmekte bu kadar ısrar ediyorsun) Allah seni yatağında boğazlatsın, kıyamette de seni affetmesin, Irak buğdayından -az bir miktar hariç- bir şey yemeyesin (yani ömrün tükensin).”

İmam (a.s) nasihatten bir netice alamayınca ve Ömer b. Sa'd'ın saldırıya hazırlandığını görünce şöyle buyurdu:

“Riyaset sana nasip olmayacaktır, dünya ve ahirette de mutlu olamayacaksın.”

Şimdi, Aşura olayından sonra İmam'ın (a.s), Ömer b. Sa'd'ın hakkında buyurduğu sözün nasıl gerçekleştiğini görmek için, Ömer b. Sa'd'ın akibetinin nereye vardığına bir göz atalım. Ömer b. Sa'd'ın, Aşura gününden sonra yaşadığı kısa süre içerisinde bir gün olsun yüzü gülmedi; ölümü de normal bir şekilde olmadı. Çünkü İmam'ın (a.s) beddua ettiği şekilde kendi evinin içerisinde boğazlanarak cehenneme vasil oldu.

Ömer b. Sa'd'ın zillet ve bedbahtlığı Aşura gününden hemen sonra başladı. Zira Ömer b. Sa'd, esirlerle beraber Kûfe'ye girdiğinde, Kerbela olayını İbn Ziyad'a anlatmak için onun yanına vardı. İbn Ziyad, olayları onun dilinden dinledikten sonra ona şöyle dedi: "Hüseyin'le savaşmak için sana vermiş olduğum emirnameyi şimdi bana geri ver." Ömer b. Sa'd, emirname savaş anında kayboldu bahanesiyle, onu İbn Ziyad'a vermekten çekindi; ama İbn Ziyad'ın ısrarını görünce şöyle dedi: "Ey Emîr! Niçin böyle ısrar ediyorsun? Ben senin emrine itaat ederek, Hüseyin ve ashabını öldürdüm. Emirnameye gelince, Medine ve diğer şehirlerde Kureyş kadınlarına gösterip, kendimi mazur göstermem için o benim yanımda kalmalıdır."

Sibt b. Cevzi'nin naklettiğine göre, İbn Ziyad buna karşı çok sinirlendi. Aralarındaki tartışma o kadar şiddetlendi ki Ömer b. Sa'd, Daru'l-İmare'den (hükümet konağından) evine döndüğünde, yol esnasında kendi kendine şöyle mırıldanıyordu: "Benim gibi eli boş ve bahtsız evine dönen, dünya ve ahiretini kaybeden hiçbir yolcu görülmemiştir."

Ömer b. Sa'd bu olaydan sonra evinde saklanıp artık dışarı çıkmıyordu. Çünkü İbn Ziyad'ın hışmına uğramış, aynı zamanda bütün halkın nefretine maruz kalmıştı; öyle ki camiye gittiğinde halk ondan uzaklaşıyor, sokak ve pazardan geçtiği vakitlerde de kadın, erkek, küçük, büyük herkes ona lanet

ederek, onu birbirlerine gösterip: "İşte bu adam Hüseyin'in katilidir." diyorlardı.

Sonunda Ömer b. Sa'd, Hicri 65'de yani İmam Hüseyin'in (a.s) şehadetinden 5 yıl sonra Muhtar b. Sakafî'nin emriyle, tarih kitaplarında nakledildiği şekilde katledildi. Hadise özet olarak şöyledir: Bir gün Muhtar, Ömer b. Sa'd hakkındaki aldığı karara değinip şöyle dedi: "Çok yakın bir zamanda, şu özelliklere sahip, ölümü yer ve gök ehlini mutlu edecek olan bir kimseyi öldüreceğim." Mecliste bulunan Heysem isimindeki bir şahıs Muhtar'ın maksudını anladığından dolayı oğlu Üryan'ı, Ömer b. Sa'd'ın yanına gönderdi ve ona ikazda bulundu. Ertesi gün Ömer b. Sa'd, Kerbela'da yanında bulunan oğlu "Hafs"ı, Muhtar'la konuşmak için onun yanına gönderdi. Muhtar, Hafs geldikten hemen sonra muhafızlarının reisi olan Kıysan-ı Tammar'ı gizlice yanına çağırıp ona: "Şimdi git Ömer b. Sa'd'ın başını bedeninden ayır ve benim yanıma getir." diye emretti.

İbn Kutaybe de şöyle diyor: "Kıysan, Muhtar'ın emri gereğince Ömer b. Sa'd'ın evine girip onu yatağı içerisinde yakaladı. Ömer b. Sa'd, Kıysan'ın öfkeli çehresini görünce, artık öldürüleceğini anladı, yerinden kalkmak isterken ayağı yorgana takılıp yatağının üzerine kapandı; Kıysan ise mühlet vermeden hemen başını bedeninden ayırdı; böylece onun rezalet ve cinayetle dolu defterini dürüp hayatına son verdi."

"Kıysan, Ömer b. Sa'd'ın uğursuz başını Muhtar'ın yanına getirdiğinde Muhtar, Hafs'a hitap ederek şöyle dedi: 'Bu kesik başın sahibini tanıyor musun?' Hafs: 'Evet, artık ondan sonra yaşamının hiç bir hayrı yoktur.' dedi. Muhtar: 'Evet, artık yaşamının sana bir faydası yoktur.' deyip Hafs'ın da başının bedeninden ayrılmasını ve babasının başının kenarına bırakılmasını emretti. Bu esnada Muhtar şöyle dedi: 'Ömer b. Sa'd,

Hüseyin'e (a.s) karşılık, Hafs da, Ali Ekber'e...' Daha sonra: 'Hayır, Allah'a ant olsun ki bunlar eşit değillerdir. Eğer Kureyş hanedanının dörtte üçünü öldürsem yine de Hüseyin'in (a.s) bir parmağına bile eşit olamayacaklardır.' dedi."⁽¹⁾

İşte bunlar, Hüseyin b. Ali'nin (a.s), tarih cinayet kârlarının en büyüğü olan Ömer b. Sa'd hakkındaki şu duasının neticesinden ibaret idi:

"Şüphesiz sen benden sonra ne dünyada hoşnut olacaksın, ne de ahirette... Allah seni, yatağında boğazlatsın, Kıyamette de seni affetmesin. Umarım ki Irak buğdayından az bir miktar hariç yemeyesin."

1- el-İmame ve's-Siyase, c.2, s.24; el-Kâmil, 66, yılın olayları.

HERSEME'YE HİTABEN SÖZLERİ

فَتَوَلَّ هَرَبًا حَتَّى لَا تَرَى مَقْتَلَنَا فَوَالَّذِي نَفْسُ حُسَيْنٍ بِيَدِهِ لَا يَرَى الْيَوْمَ
أَحَدٌ ثُمَّ لَا يَعِينُنَا إِلَّا دَخَلَ النَّارَ.

Açıklama:

İbn Ebi'l-Hadid, Nasr b. Müzahim'den Herseme'ye dayanarak şöyle naklediyor:

Sıffin savaşında Ali'yle birlikteydim. Geriye dönüşte Kerbelâ'dan geçiyorduk. Orada konakladık ve Hazretle namaz kıldık. Emîrü'l-Müminin, namazdan sonra bir avuç Kerbela toprağından aldı, kokladı ve "Sen ne kadar güzel bir topraksın, ey Kerbela toprağı! Çünkü buradan hesapsız cennete girecek bir grup insan haşrolacaktır." dedi.

Herseme diyor ki: Kufe'deki evime döndüğümde, Ali'nin (a.s) has Şiîlerinden olan eşim Sumeyr'in kızı Cerdâ'ya savaş yolculuğundaki anılarımı, Kerbela'da Ali b. Ebu Talip'ten gördüğüm ve duyduğun her şeyi anlattım. Daha sonra eşime: "Ey Cerdâ! Sen ki Ali'yi bu kadar çok seviyorsun, söyle bakalım, o bu sözleri nasıl ve nereden söylüyor? Acaba gayb ilmi mi var?" Eşim bana, "Beni kızdırma, bu saçma sözleri bırak ve bunu kesin olarak bil ki Ali (a.s), haktan başka bir şey söylemez." dedi.

Herseme diyor ki: Bu olayın üzerinden yıllar geçtikten sonra Kerbela vakiası vuku buldu; ben de Abdullah b. Ziyad'ın ordusundaydım. Kerbela topraklarına vardığımızda, ben oranın Ali'yle birlikte konakladığımız çöl olduğunu anladım ve onun bu topraklardan haşrolacak insanlar hakkındaki sözünü hatırladım. Bu yüzden İbn Ziyad'ın ordusuyla buraya gelmekten pişman oldum. Atıma binip Hüseyin'in yanına gittim, burada babasından duyduklarımı anlattım. Hüseyin b. Ali, "Şimdi bizim yanımızda mısın, yoksa düşmanın mı?" buyurdu. Ben, "Ey Resulullah'ın oğlu! Ne sizin yanınızdayım ne de düşmanınızın; çünkü eşimi ve çocuklarımı Kufe'de bırakıp geldim ve İbn Ziyad'ın onlara zarar vermesinden korkuyorum." dedim. Hüseyin (a.s), "Ey Herseme! Bizim savaşıma şahit olmamak için buradan uzaklaş; çünkü Hüseyin'in canını elinde bulunduran Allah'a andolsun ki bizim savaşıma gördüğü hâlde bize yardımını esirgeyen herkesin yeri ateştir." buyurdu.

Herseme diyor ki: Bu cümleyi duyar duymaz, savaşa ve Hazret'in öldürülmesine şahit olmamak için hızla çadırlardan uzaklaşıp Kufe'ye doğru yola koyuldum.

AMR B. HACCAC'A CEVABI

وَيَحَاكَ يَا عَمْرُو أَعَلَيْ تَحْرِضُ النَّاسَ؟ أَنَحْنُ مَرْقَنَّا مِنَ الدِّينِ وَ أَنْتَ تُقِيمُ عَلَيْهِ؟ سَتَعَلَّمُونَ إِذَا فَارَقْتُمْ أَزْوَاحَنَا أَجْسَادَنَا مِنْ أَوْلَى بِصَلَى النَّارِ.

Açıklama:

Emri altında dört bin kişi bulunan Kûfeli komutanlardan, "Amr b. Haccac" isminde bir şahıs, emrinde bulunan askerleri, İmam Hüseyin'e (a.s) karşı savaşmak için kışkırtarak şöyle diyordu: "(Ey insanlar!) Dinden çıkan ve Müslümanların ce-maatinden ayrılan kimseye karşı savaşın."

İmam (a.s), Amr b. Haccac'ın sözünü duyduğunda şöyle bu-yurdu:

"Ey Amr! Yazıklar olsun sana! Halkı, bunlar Allah'ın di-ninden çıkmıştır bahanesiyle bizim aleyhimize ve bize karşı savaşmaya mı kışkırtıyorsun? Acaba evinde vahy nazil olan, cihad ve istikametiyle İslam dinini sağlamlaştı-ran bizler dinden çıkmışız da, hakkı batıldan ayırt edeme-yen sen mi Allah'ın dininde sabitsin? Pek yakında, ruhla-rımız bedenimizden ayrıldığında kimin ateşe daha lâyük olduğunu hepiniz anlayacaksınız."⁽¹⁾

1- Taberî, c. 7, s. 342.

SAVAŞ BAŞLADIĞINDA ASHABINA SÖZLERİ

قُومُوا أَيُّهَا الْكِرَامُ إِلَى الْمَوْتِ الَّذِي لَا بُدَّ مِنْهُ فَإِنَّ هَذِهِ السِّهَامَ رُسُلُ الْقَوْمِ
إِلَيْكُمْ فَوَاللَّهِ مَا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ إِلَّا الْمَوْتُ يَعْبُرُ بِهِؤُلَاءِ إِلَى
جَنَاتِهِمْ وَبِهِؤُلَاءِ إِلَى نِيرَانِهِمْ.

Açıklama:

İmam'ın (a.s), umumi konuşmasından ve Ömer b. Sa'd'la yaptığı görüşmesinden, onun da ordularına geri dönmesinden sonra, Ömer b. Sa'd tekrar ordusunun önüne çıkarak, İmam Hüseyin'in (a.s) çadırlarına doğru bir ok attı ve ordusuna şöyle hitap etti: "Emîr'in (İbn Ziyad) yanında, Hüseyin b. Ali'nin çadırlarına ilk oku benim attığıma dair şahadette bulunun."

Kûfe halkı, bu sahneyi görür görmez, Hazretin çadırlarını ok yağmuruna tuttular. Düşman tarafından atılan bu oklar, yağmur gibi Hazretin ve ashabının çadırlarına yağmaya başladı. Ashaptan bedenine ok isabet etmemiş çok az kimsenin kaldığı naklediliyor.

İşte bu esnada İmam (a.s), yaranlarına şöyle buyurdu:

"Ey yüce insanlar! Kendisinden kurtulması mümkün olmayan ölüme hazırlanın, şüphesiz ki bu oklar, onların sizlere

gönderdikleri ölüm elçileridir. Allah'a andolsun ki siz ile cennet ve cehennem arasında ancak ölüm (köprüsü) vardır; bu köprü sizleri cennete, onları ise cehenneme götürür."⁽¹⁾

el-Lühuf kitabının naklettiğine göre, bu esnada İmam'ın (a.s) ashabı genel bir saldırıya geçtiler. Böylece hak ve batıl ordusu arasında şiddetli bir savaş gerçekleşti. Bu saldırı sona erip toz toprak çöktüğünde, İmam'ın (a.s) ashabından 50 kişinin şehit düştüğü görüldü.

İmam (a.s) ve ashabı hakkındaki bütün vasıfları içeren en güzel tabir, Hazretin buyurduğu, "Kiram" (yücelik ve kerim) tabiridir. Bu keramet ve yüceliği, bu yüce ve değerli insanların sadece hayatlarının en son anlarında ve kendi konuşmalarında değil, belki Resulullah'ın (s.a.a) aziz torunu İmam Hüseyin'in (a.s) dilinden duyduğumuz gibi, Cebrail ve Resulullah'ın (s.a.a) kendisinden de duymaktayız, şöyle ki: "Bir gün Resulullah (s.a.a), bir grup ashabıyla birlikte Medine sokaklarının birinden geçtiklerinde, oynamakta olan birkaç çocukla karşılaştı, Resulullah (s.a.a), çocuklardan birinin yanında durarak onu öpüp okşadı, sonra da kucağına alarak onu öpücük yağmuruna tuttu. Bu davranışı gören ashab bunun sebebinin sorduklarında Hazret şöyle buyurdu:

"Ben, bir gün bu çocuğun Hüseyin'le oynadığını ve Hüseyin'in ayağının altındaki toprağı alıp yüzüne gözüne sürdüğünü gördüm; işte bu yüzden o Hüseyin'i sevdiğim için ben de onu seviyorum."

Resulullah daha sonra şöyle buyurdu:

"Cebrail, o çocuğun Aşura gününde torunum Hüseyin'in ashabından olacağını bana haber verdi."⁽²⁾

1- *el-Lühuf*, s. 89; *Maktel-i Harezmi*, c. 2, s. 9.

2- *Heftad-u Do Ten*, *Biharu'l-Envar*'dan naklen, c. 5, s. 250.

ALLAH'IN GAZABINA SEBEP OLAN AMİLLER

اَشْتَدَّ غَضَبُ اللّٰهِ عَلٰى الْيَهُودِ اِذْ جَعَلُوْا لَهٗ وَلَدًا وَاَشْتَدَّ غَضَبُهٗ عَلٰى النَّصَارٰى
اِذْ جَعَلُوْهُ ثَالِثًا ثَلَاثَةً وَاَشْتَدَّ غَضَبُهٗ عَلٰى الْمَجُوسِ اِذْ عَبَدُوْا الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
دُوْنَهٗ وَاَشْتَدَّ غَضَبُهٗ عَلٰى قَوْمٍ اِتَّفَقَتْ كَلِمَتُهُمْ عَلٰى قَتْلِ ابْنِ بِنْتِ نَبِيِّهِمْ.
... اَمَّا وَاللّٰهِ لَا اَجِيْبُهُمْ اِلٰى شَيْءٍ مِّمَّا يُرِيْدُوْنَ حَتّٰى اَلْقٰى اللّٰهُ وَاَنَا مُخَضَّبٌ
بِدَمِيْ. اَمَّا مِنْ مُّغِيْثٍ يُغِيْثُنَا، اَمَّا مِنْ ذٰبٍ يَذُبُّ عَنِّ حَرَمِ رَسُوْلِ اللّٰهِ.

Açıklama:

İmam Hüseyin'in (a.s) ashabından bir grup şehit olduktan sonra, Hazret şöyle buyurdu:

“Yahudiler, Allah’a evlat isnat ettiklerinde, Allah’ın gazabı onların hakkında şiddetlendi, Hristiyanlar da teslise (baba, oğul ve ruh) inandıklarında, Allah’ın gazabı onların hakkında da şiddetli oldu, Mecusiler (ateşe tapanlar) de Allah’ı bırakıp güneşe ve aya taptıklarında yine Allah’ın gazabı onların hakkında şiddetli oldu. Başka bir kavim de kendi peygamberlerinin torununu öldürmeye karar alıp uzlaştıklarında, Allah’ın gazabı onların hakkında da şiddetli oldu.”

İmam Hüseyin (a.s), sözlerini şu cümleyle sona erdirdi:

“Allah’a andolsun, bilin ki ben kendi kanımla boyanıp, Allah’la mülakat edinceye kadar, onların isteklerinin hiçbirine olumlu cevap vermeyeceğim.”

İmam (a.s), daha sonra yüksek bir sesle şöyle buyurdu:

“Acaba feryadımıza yetişip bize yardımda bulunacak bir kimse yok mudur? Acaba Resulullah’ın (s.a.a) haremini (Ehlibeyt’ini) savunacak bir kişi yok mudur?”⁽¹⁾

Hazretin sesi, çoluk çocuğunun kulağına ulaştığında onlar yüksek sesle, hüngür hüngür ağlamaya başladılar. Bir nakle göre, Kûfe ordusundan Sa’d ve Ebu’l-Hutuf isimindeki iki kardeş, İmam’ın (a.s) imdat sesini duyar duymaz, inançlarını değiştirip İmam Hüseyin’e (a.s) karşı savaşmak yerine, onun ordusunun saflarına geçtiler ve böylece onlar da şehadete nail oldular.

Gelecekte onların şehadet ve cesaret nitelikleri nakledilecektir inşaallah.

1- Maktel-i Mukarrem, s. 239.

ASHABI ŞEHİT DÜŞTÜĞÜNDE BUYURDUĞU SÖZLER

رَحِمَكَ اللَّهُ يَا مُسْلِمًا! ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾.

Açıklama:

İmam Hüseyin (a.s), yaranlarını hayatlarının en son anlarında, seçtikleri şehadet ve fedakârlık yolunda teşvik ediyordu. Çeşitli münasebetlerde, onlarla vedalaşma vakti veya katligâh da onların kana boyanmış yarım canlı bedenlerinin yanında hazır olup, gönül okşayıcı sözlerle veya İmam'ın (a.s) onlara olan sevgi ve muhabbetinin belirtisi olan tam şefkatli bir davranış ile onlara moral verip maneviyatlarını artırıyor ve tasavvuru mümkün olmayacak kadar ahabın maneviyatlarını takviye ediyordu. Ama idrak ettiğimiz şey şudur ki, bu cümlelerin ve bu davranışların her biri, bu fedakâr kişilerin göğüslerinde ve kıyamete kadar da tarih sayfalarında bir şeref madalyası olarak parıldamakta ve o yolu izleyenlerin kalbine ve onlara sevgi besleyenlerin yoluna ışık saçmaktadır.

Örneğin, İmam (a.s) kendi yaranlarından olan, "Vazih" ismindeki Türk asıllı bir kölenin yanına gelip onunla kucaklaşarak ellerini boynuna salıp mübarek yüzünü onun yüzüne koydu.

Bu köle, İmam'ın (a.s) bu fevkalade şefkat ve muhabbeti karşısında sevindi ve bununla övünüp, şöyle dedi:

“Kim benim gibi olabilir? Çünkü ben Resulullah'ın (s.a.a) torununun, yüzünü yüzüme koyduğu bir kimseyim.”⁽¹⁾

Vazih, işte bu hal üzereyken ruhunu Allah'a teslim etti.⁽²⁾

İmam (a.s), son nefeslerini vermekte olan “Müslim” ismindeki kölelerinden birinin başı ucuna gelip, onu bağrına bastı. Müslim, Hazretin bu davranışına karşı gülümseyerek dünyaya gözlerini yumdu.⁽³⁾

Biz burada, sadece İmam'ın (a.s) konuşma, davranış ve bu münasebetle İmam'dan (a.s) nakledilmiş olan sözleri, tarih ve mekatil kitaplarında nakledildiği şekliyle aktarıyoruz: Avalim ve Harezmî maktellerinin naklettiğine göre İmam Hüseyin'in (a.s) savaş meydanına doğru hareket eden ashabından her biri:

“Selam olsun sana ey Resulullah'ın (s.a.a) torunu.”⁽⁴⁾ diyerek vedalaşıyordu. İmam (a.s) da onlara cevap olarak önce şöyle buyuruyordu:

Sana da selam olsun, biz de senin arkandan geliyoruz.”⁽⁵⁾

Daha sonra şu ayeti okuyordu:

“Onlardan bazıları Allah ile yaptıkları ahide (Allah'ın yolunda şehit olmaya) sadakat gösterdiler, onlardan ba-

1- مَنْ مِثْلِي وَابْنُ رَسُولِ اللَّهِ وَاصِعٌ خَدَّهُ عَلَى خَدِّي.

2- Maktel-i Avalim, s. 91. Ebsaru'l-Uyun, s. 85.

3- Zahiretu'd-Dareyn, s. 301.

4- السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ.

5- وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَنَحْنُ خَلْفُكَ.

zıları da beklemektedirler ve onlar ahitlerini hiç bir şeyle değiştirmediler.”⁽¹⁾

Ama üstte değindiğimiz gibi İmam (a.s), bazen özel bir münasebetten dolayı, kendi his ve duygularını beyan eden veya bir mevzunun önemini gösteren bazı sözler buyuruyordu. Şimdi biz, bu bölümde Hazretin bu ebedi ve kalıcı cümlelerinden birkaç tanesini örnek olarak naklediyoruz:

Müslim b. Avsece⁽²⁾ bedeni kanla boyanmış bir hâlde yere düşüp en son nefeslerini aldığı bir anda İmam Hüseyin (a.s), Habib b. Mezahir’le birlikte onun başucuna gelip yanına oturarak şöyle buyurdu:

“Ya Müslim! Allah sana rahmet etsin.”

Daha sonra da şu ayeti okudu:

“Onlardan bazıları kendi ahitlerine amel ettiler, bazıları da beklemektedirler ve onlar ahitlerini hiçbir şeyle değiştirmediler.”

Bu sırada Habib b. Mezahir, Müslim’e şöyle dedi: “Ya Müslim! Senin ölümün bana çok ağır gelir; ama sana müjde veriyorum ki, az sonra cennete gideceksin.” Müslim de ona cevap olarak: “Allah seni hayırla mükâfatlandırsın.” dedi.

Habib sözüne şöyle devam etti:

1 163- Ahzab/23.

2- İbn Sa’d’ın “*et-Tabakat*” kitabında naklettiğine göre Peygamber’in ashabından olan ve Kûfe’de oturan Müslim b. Avsece, İmam Hüseyin’e (a.s) mektup yazarak Hazreti Kûfe’ye davet eden kimselerden biriydi. Müslim b. Avsece; İbn Ziyad Kûfe’ye girdikten ve Müslim b. Akil öldürüldükten sonra Hüseyin b. Ali’yi himaye etmek için ailesiyle birlikte Kûfe’den çıkıp Hazrete katıldı ve kanının son damlasına kadar kendi ahdine vefalı kaldı.

“Eğer, senden sonra hemen savaş meydanına gitmeyeceğimi bilseydim, mutlaka (varsa) vasiyetini yerine getirirdim.”

Müslim çok zayıf bir sesle, İmam Hüseyin'e (a.s) işaret ederek Habib'e şöyle dedi:

“Sana vasiyetim onu savunarak ölmendir.”

Habib cevaben şöyle dedi: “Allah'a andolsun ki, senin bu vasiyetini yerine getireceğim.” İşte bu konuşma esnasında, Müslim b. Avsece canını Allah'a teslim ederek yüce ruhuyla diğer İslam şehitlerinin kervanına katıldı.⁽¹⁾

1- Taberî, c 7, s. 343; el-Lühuf, s. 94.

ABDULLAH B. UMEYR'İN ANNESİNE BUYURDUĞU SÖZ

جَزَيْتُمْ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي خَيْرًا إِرْجِعِي إِلَى النَّسَاءِ رَحِمَكَ اللَّهُ فَقَدْ وُضِعَ
عَنْكَ الْجِهَادُ.

...لَا يَقْطَعُ اللَّهُ رَجَاءَكَ.

Açıklama:

İmam Hüseyin'in (a.s) ashabından biri de, künyesi Ebu Veheb olan Abdullah b. Ümeyr el-Kelbî'dir. Abdullah, eşi ve annesiyle birlikte, İmam'a (a.s) yardım etmek için Kûfe'den hareket edip gelmişti. Şimr'in komutasında İmam'ın (a.s) ordusunun sol kanadına yönelen saldırı neticesinde Hazretin ordusundan bir grup şehit oldu; Abdullah b. Ümeyr, bu saldırıyı defederken şaşırılacak bir direniş gösterdi. Düşmanın, süvari ve piyade birliğinden bir kısım askerleri öldürdükten sonra, sağ kolu ve ayaklarının biri kesilerek düşmanın eline esir düştü, esir düşer düşmez düşmanlar, ordunun gözü önünde mızrak ve kılıçlarla onun bedenini paramparça ederek şehit ettiler.

Çadırların içerisinde bulunan eşi, katligâha gidip kocasının parçalanmış cansız bedeninin yanına oturdu; kocasının başındaki ve yüzündeki kanları temizleyip şöyle dedi:

“Cennet sana mübarek olsun, cenneti sana bağışlayan Allah'tan, beni de seninle (orada) beraber kılmasını istiyorum.”⁽¹⁾

Bu sırada Şimr, Rüstem ismindeki kölesine, sopayla Abdullah'ın eşine saldırmalarını emretti; Rüstem de, sopayla onun, başını kırarak öldürdü; böylece o hanımın cansız bedeni kocasının yanına düştü. İşte Kerbela'da, kadınlardan sadece bu hanım şehit edilmiştir.

Şimr'in kölesi Rüstem, Abdullah'ın başını bedeninden ayırarak çadırlara doğru fırlattı. Çadırların içerisinde bulunan Abdullah'ın annesi ise oğlunun kesik başını götürüp, yüzündeki kan ve toprakları temizledi; daha sonra çadırın direğini eline alarak düşmanın ordusuna doğru yürümeye başladı.

İmam (a.s) onu, çadırlara geri çevirmelerini emretti ve ona şöyle buyurdu:

“Ehlibeyt'imi savunmak yolunda, en iyi mükâfatla mükâfatlanasın; Allah sana rahmet etsin kadınların bulunduğu yere dön; cihat senden kaldırılmıştır.”

Abdullah'ın annesi, İmam'ın (a.s) emri üzerine, “Allah'ım! Ümidimi kesme.” söyleyerek kadınların bulunduğu çadıra geri döndü. İmam (a.s) da ona şöyle buyurdu:

“Allah ümidini kesmeyecektir.”⁽²⁾

Tarihî Bir Yanlılığın Tahkiki

Burada, ulemanın dikkatini ilmî bir konuya çekmenin münaşip olacağını sanıyorum; o konu şudur: Tarih, mekatil ve rical

1- هَنِيئًا لَكَ الْجَنَّةُ أَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي رَزَقَكَ الْجَنَّةَ أَنْ يَصْحَبَنِي مَعَكَ.

2- Ensabu'l-Eşraf, s. 194. Maktel-i Harezmi, c. 2, s. 22. Bihar, c.45, s. 27. Menakıb, c. 3, s. 219.

kitaplarında Hüseyin b. Ali'nin (a.s) dost ve yaranları arasında, Kelb ailesinden olup hanım ve ailesiyle birlikte olan, şehadeti de daha önceden mülâhaza edildiği şekliyle gerçekleşen bir şahsiyetten söz edilince bazen, "Abdullah b. Ümeyr el-Kelbi" bazen de "Veheb b. Abdullah el-Kelbî" isimleri tanıtılmaktadır. Diğer yandan da, bazı mekatil ve tarih kitaplarının nakline göre, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) dostları arasında, daha yeni Hıristiyanlıktan dönmüş ve İslam'ı kabul etmiş "Veheb" adlı birisi vardı. Dolayısıyla da Abdullah b. Ümeyr hakkında naklettiğimiz tüm veya bazı hususiyetleri de Veheb-i Kelbî hakkında kaydetmişlerdir.

Tarihten kaynaklanan bu yanlışlıktan dolayı bazı kitaplarda Hüseyin b. Ali'nin (a.s) ashabı sıralandığında hem Abdullah b. Ümeyr, hem Veheb b. Abdullah el-Kelbî ve hem de Veheb-i Nasranî isimlerinin kaydedildiğini görüyoruz. Bazı maktel ve hâl tercümesi kitaplarında ise sadece "Veheb" adında birinden bahsedilmekte; ama Kerbela'da şehit olduğu kesin olarak bilinen Abdullah b. Ümeyr ile ikinci Veheb'den hiç söz edilmemektedir. Bazen de Abdullah b. Ümeyr'den söz edilmekte ama Veheb'den tamamıyla gaflet edilmektedir.⁽¹⁾

Tarihçiler âdet olduğu üzere diğerlerinin nakliyle yetindiklerinden, bir adım olsun nakilden öteye geçmemişler ve önceden de değindiğimiz gibi müellif ve tarih yazarları da eski tarihçilerden birinin sözünü kabul etmiş, o naklin dediğiyle yetinmiş, diğer bazıları ise bu hususta sadece ihtiyatla hareket etmişlerdir.

1- Mesela el-Lühuf kitabında "Abdullah b. Ümeyr" asla zikredilmemiştir; Veheb-i Nasranî'nin olayından bir bölüm ile onun olayı, Veheb b. Cenah el-Kelbî'ye nispet verilmiştir.

Abdullah b. Ümeyr Mi, Veheb b. Abdullah Mı?

Biz, bu fırsatta aklımıza gelen şeyi araştırmacıların dikkatine sunuyor ve bu hususta kendi görüşlerinin ne olduğunu da merakla bekliyoruz.

Bizim inancımıza göre *el-Lühuf*, *Maktel-i Harezmî* ve diğer bazı kitaplarda yer alan Kelb kabilesinden "Veheb b. Abdullah" adlı bir şahsiyet Kerbela şehitleri arasında yer almamıştır. Belki bu şahıs, Abdullah b. Ümeyr el-Kelbî'nin bizzat kendisidir. İşte bunun için diğer bazı tarih kitapları ile muteber ve esaslı maktel kitaplarında, bu şahsın isminin Aşura şehitleri arasında yer aldığını görmekteyiz. Şeyh Tusi'nin *Rical*'i ile *Tenkihu'l-Mekal* gibi bazı rical kitapları da onu Emîrül-Müminin ve Hüseyin b. Ali'nin (a.s) ashabından biri olarak tanıtmaktadır. Ama hem Abdullah b. Ümeyr el-Kelbî'nin ve hem de Veheb b. Abdullah el-Kelbî'nin Kerbela hadisesinde olmaları, çok uzak bir ihtimal ve hem de kabul edilemez bir iddiadır. Zira:

Evvela; en fazla yüz elli kişilik bir grup arasında iki kişinin her yönden aynı özelliklere sahip olması ve birbirlerine benzermesi düşünülemez. Mesela:

- 1- Her ikisinin de, aynı kabileden olması.
- 2- Her ikisinin de, anne ve hanımının kendisiyle bulunması.
- 3- Her ikisinin de, şehadetinin nitelik ve teferruatının bir olması, her ikisinin annesinin de aynı şekilde konuşması ve İmam'ın (a.s) da her ikisine aynı cevabı vermesi... Bunu kabul etmek mümkün değildir.

Ayrıca Hz. Mehdi'den nakledilen ziyaretnamede, Kerbela şehitleri veya en azından onların en meşhur ve fedakâr olanları, katillerinin adlarıyla birlikte zikredilirken şehitler arasında

Abdullah b. Ümeyr el-Kelbî de mevcuttur; ama Veheb diye bir isim söz konusu edilmemiştir.⁽¹⁾ Hâlbuki düşmanın eline esir düşüp param-parça edilerek şehadete erişen, eşi yanında öldürülen ve annesi de kendisinden öyle vefa ve samimiyet gösteren böyle bir şahsiyeti hiçbir şekilde takdir ve tecil etmemek İmam'ın (a.s) şefkat ve lütfundan uzaktır.

Yanlışığın Sebebi Nedir?

Tarih ve mekatil yazarlarını yanışığa düşüren şey, Abdullah b. Ümeyr'in künyesinin Ebu Veheb, hanımının künyesinin ise Ümmü Veheb olmasıdır. Ama onlar Abdullah'ın künyesinden daha çok, hanımının Ümmü Veheb künyesine dikkat etmişler ve derken Aşura olayında, çaba göstermiş ve savaş meydanlarına gitmiş biri olarak Ümmü Veheb'den söz edildiğini mülahaza etmişlerdir.

Sonra da bu çaba ve hususiyetlerin sahibi Ümmü Veheb'in bizzat Kerbela'da bulunmuş ve mezkûr hususiyetlerle de şehadete ulaşmış olan Veheb adlı birinin annesi olduğunu zannetmişler. Dolayısıyla da yavaş yavaş Abdullah b. Ümeyr, "Ebu Veheb Kelbî"den, Veheb-i Kelbî'ye dönüşmüş ve zamanla da bir kitaptan diğer bir kitaba böyle nakledile gelmiştir.

Hâlbuki Ümmü Veheb, bir şehidin annesi değil, belki künyesi "Ebu Veheb" olan Abdullah b. Ümeyr'in hanımıdır.

Bu Ebu Veheb'in annesi de Kerbela'da hazır idi. İmam (a.s) ona dua edip teselli veriyordu. Ama künyesi "Ümmü Veheb" değildi. Eğer bir künyesi varsa da şehit oğlunun ismi münasebetiyle "Ümmü Veheb" olmalıdır.

1- Seyyid İbn Tavus'un *İkbal*'indeki ziyaretin metnine müracaat edilsin.

Elbette, tarih ve rical kitaplarında, bazı şahısların çeşitli isimleri olması sebebiyle tarihçiler ve rical bilginleri arasında buna benzer pek çok yanlışlıklar olmuştur. Zira Araplar arasında şahıslar bazen ismi, bazen lakabı, bazen künyesi ve bazen de her üçüyle birlikte anılmaktadır; hatta bazen de bir kişinin çeşitli lakap ve künyelere sahip olduğu görülmektedir.

İşte künyesi Ebu Veheb olan Abdullah b. Ümeyr ile Veheb b. Abdullah hakkında yapılan yanlışlık hususundaki araştırmamız bundan ibarettir.

Ama Veheb-i Nasranî hakkındaki mesele -doğru da olsa- bahis ve tahkiki gerektirdiğinden bunu başka bir zamana bırakıyoruz.

EBU SEMAME ES-SAİDÎ'YE SÖZÜ

...ذَكَرْتَ الصَّلَاةَ جَعَلَكَ اللَّهُ مِنَ الْمُصَلِّينَ الذَّاكِرِينَ نَعَمْ هَذَا أَوَّلُ وَقْتِهَا
سَلَوْهُمْ أَنْ يَكْفُوا عَنَّا حَتَّى نُصَلِّيَ.
...تَقَدَّمَ فَإِنَّا لَأَحِقُونَ بِكَ عَنْ سَاعَةٍ.

Açıklama:

İmam Hüseyin'in (a.s) yaranlarından biri olup, Ebû Semame es-Saidî künyesiyle meşhur olan Amr b. Ka'b, öğle vakti olduğunu anlayınca İmam'a (a.s) şöyle dedi: "Canım sana feda olsun; gerçi bu insanlar durmadan bize saldırıyorlar; ama Allah'a andolsun ki, bunlar beni öldürmedikleri müddetçe sana dokunamazlar; bu öğle namazını da senin imametinde cemaat ile kılarak Allah'ın huzuruna çıkmak istiyorum."

İmam (a.s) ona cevap olarak şöyle buyurdu:

"Bize namazı hatırlattın, Allah seni namaz kılan ve zikir ehlinde kılın; evet, şimdi öğle namazının ilk vaktidir; düşmandan isteyin, geçici olarak bizimle savaşmaktan el çeksinler de namaz kılalım."

Kûfe ordusuna geçici olarak ateşkes teklif edildiğinde, batıl ordusunun ileri gelenlerinden biri olan Hasin şöyle dedi:

“Şüphesiz ki, kılacağınız namaz da kabul olmaz.”⁽¹⁾

İleride (Habib b. Mezahir'in şehadetiyle ilgili bölümde) okuyacağınız gibi Habib b. Mezahir ona güzel bir cevap verdi; daha sonra yine şiddetli bir savaş başladı ve Habib'in şehit düşmesine sebep oldu.

Sonunda, Hüseyin b. Ali (a.s), birkaç ashabıyla birlikte yağmur gibi çadırlara doğru yağın okların karşısında öğle namazını kıldı ve yaranlarından birkaç kişi namaz esnasında şehadete erişip gerçekten Allah için namaz kılanların safına katıldılar.

Ebu Semame, karar aldığı gibi öğle farizasını eda ettikten sonra, herkesten önce İmam'ın (a.s) yanına gelip şöyle dedi:

“Ya Eba Abdullah, canım sana feda olsun, ben şehit olan ashabına kavuşmaya karar aldım ve kendimi bir kenara çekip, ailen arasında yalnız kalıp öldürülmeni görmek istemiyorum.”⁽²⁾

İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

“Düşmana doğru ilerle, biz de yakında sana kavuşacağız.”

İmam (a.s), bu emri verir vermez, Ebu Semame düşman ordusuna saldırdı, onlarla savaştı, sonunda, amcası oğlu Kays b. Abdullah es-Saidî'nin eliyle şehadete erişti.⁽³⁾

Hak Yolunda Savaşanlar İçin Bir Ders

İşte İmam Hüseyin (a.s) ve ashabının Aşura günündeki bu

1- Taberî, c.7, s.347. el-Kâmil, c.3, s.29.

2- يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَدْ هَمَمْتُ أَنْ الْحَقَّ بِأَصْحَابِكَ وَكَرِهْتُ أَنْ أَتَخَلَّفَ فَارَاكَ وَحِيدًا فِي أَهْلِكَ قَتِيلًا.

3- el-Lühuf, s. 96.

tavırları, namazın her şeyden daha önemli olduğunu ne de güzel anlatmaktadır. İmam Hüseyin (a.s), namaz vakti artık her şeyi unutup, acımasız, zalim hunhar düşmanından resmen ateşkes istemektedir.

İşte bu, hak yolunda savaşan bütün insanlar için bir derstir. Nitekim Hz. Hüseyin'in (a.s) aziz babası Emîrül-Müminin Ali (a.s), Sıffin savaşında savaşın en şiddetli anlarında, ashabına aynı dersi öğretiyordu. İbn Abbas, Hz. Ali'nin (a.s) namaz vaktini beklediğini görünce, "Ya Emîre'l-Müminin; neyi düşünüyorsunuz?" diye sorduğunda İmam (a.s) şöyle buyurdu:

"Ben güneşin dönüşünü ve öğle namazının vaktinin girmesini bekliyorum."

İbn Abbas: "Biz savaşın bu hassas anında, savaşı bırakıp da, namazla meşgul olamayız." dedi. İmam Ali (a.s), İbn Abbas'a cevap olarak şöyle buyurdular:

"Bizim onlara karşı savaşımız, ancak namaz içindir."⁽¹⁾

Evet, Sıffin savaşında, hatta "Leyletü'l-Harir" de bile Ali (a.s), gece namazını terk etmiyordu.⁽²⁾

Ebu Semame Kimdir?

Ebu Semame, Arapların cesaretli kişilerinden, Şia'nın ünlü şahsiyetlerinden, bütün savaşlarda Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) yanında savaşan sahabesinden ve Hz. Ali (a.s) şehit olduktan sonra Hz. Hasan'ın (a.s) yaranlarından olan bir kişiydi. Hz. Hasan (a.s) Medine'ye yerleştikten sonra o Medine'de kaldı. Muaviye'den sonra, Ebu Semame Hz. Hüseyin'e (a.s)

1- إِنَّمَا قَاتَلْنَاهُمْ عَلَى الصَّلَاةِ.

2- Vesailü's-Şia, c. 1, namaz vakitlerinin baplarından 1. bab.

mektup yazan ve o Hazreti Irak'a davet eden kişilerden biriydi. Müslim b. Akil Kûfe'ye girdikten sonra, Ebu Semame onun hizmetinde bulundu ve onun emriyle, Şialardan topladığı mal ve parayı silah almada harcıyordu.

Müslim b. Akil'in şehadetinden sonra Ebu Semame kaçıp saklandı. İbn Ziyad'ın onu bulmaktaki çabası bir sonuç vermedi. Nihayet Ebu Semame Nafi' b. Hilal'le birlikte Hz. Hüseyin'e (a.s) yardım etmek için ona doğru hareket etti. Yol esnasında İmam'a (a.s) ulaşip onunla birlikte Kerbela'da yer aldı.

Ebu Semame'nin İhlâsı

Taberî şöyle diyor: Ömer b. Sa'd, Kerbela'ya varduktan sonra kan dökücü biri olan "Kesir b. Abdullah eş-Şa'bi"yi Hz. Hüseyin'le (a.s) görüşmek ve Kerbela'ya gelmesinin sebebini sorup öğrenmesi için görevlendirdi. Bunun üzerine Kesir şöyle dedi: "Eğer emrederseniz bu görevi yapmamın yanı sıra, onu da öldürebilirim."

Ömer Sa'd: "Onu öldürmeni istemiyorum; fakat buraya gelmesinin sebebini sor." dedi.

"Kesir" Hz. Hüseyin'in (a.s) çadırlarına doğru hareket etti. Ebu Semame'nin gözü ona ilişince Hz. Hüseyin'e (a.s) şöyle dedi: "Ya Eba Abdullah! Allah seni her kötülükten korusun, gelen bu kişi yeryüzündeki insanların en kötüsü ve en fazla kan dökenidir." Daha sonra ileri çıkıp Kesir'in karşısına dikilerek şöyle dedi: "Eğer, Hz. Hüseyin'le (a.s) görüşmek istiyorsan kılıcını yere bırakmalısın." Kesir cevaben şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki bu zillete boyun eğmeyeceğim, ben bir mesaj getirmişim kabul ederseniz ulaştırırım, aksi takdirde geri dönerim." Bunun üzerine Ebu Semame dedi ki: "Öyleyse görüşme zamanı elim kılıcının kabzasında olsun." Kesir, Ebu

Semame'nin bu önerisini de kabul etmedi. Bunun üzerine Ebu Semame şöyle dedi: "Öyleyse mesajını bana söyle, ben de onu İmam'a iletirim ve cevabını sana söyleyeyim. Ben, senin gibi kan dökücü birisinin İmam'ın (a.s) çadırına girmesine izin vermeyeceğim."

Daha sonra Taberî şöyle der: Bu tartışma ikisi arasında bir hayli uzadı, (hatta) iş çirkin söz söylemeye bile vardı. Kesir görevinde hiçbir başarı elde etmeksizin Ömer b. Sa'd'ın yanına döndü ve olanları anlattı. Ömer b. Sa'd da bu görevi "Kur-re b. Kays et-Temimî"ye verdi.

Ebu Semame'nin ziyaretnamesinde o cenab şöyle anılmıştır. "Esselamu ala Ebî Semame, Abdillahi's-Saîdî."⁽¹⁾

1- Ebu Semame'nin biyografisi hususunda merhum Mamakani'nin "Tenkihu'l-Mekal" ve Şeyh Muhammed Semavî'nin "Ebsaru'l-Ayn" kitabına müracaat edilsin.

SAİD B. ABDULLAH HANEFİYE'YE SÖZÜ

...نَعَمْ أَنْتَ أَمَامِي فِي الْجَنَّةِ.

Açıklama:

Daha önce değindiğimiz gibi, İmam'ın (a.s) öğle namazını kılmak için ateşkes teklifi Kûfeliler tarafından reddedilince, Hazret, düşmanın ok yağdırmasına aldırmayıp öğle namazını kılmaya başladı. İmam'ın (a.s) yaranlarından birkaç kişi, Said b. Abdullah ve Amr b. Kurza el-Ka'bî, İmam'ın (a.s) önünde durarak oklara karşı göğüslerini siper ettiler ve namaz bittikten sonra bedenlerine isabet eden okların neticesinde şehit oldular.

Namazdan sonra kana boyanmış ve takatsiz bedeniyle yerlere serilen Said b. Abdullah şöyle diyordu: "Allah'ım! Bu insanlara lanet et, Ad ve Semud kavmine gönderdiğin azabı bunlara da gönder. (Allah'ım!) benim selamımı Peygamber'ine (s.a.a) ulaştır ve onu, duçar olduğum acı ve elemden haberdar kıl. Zira bu fedakârlığı yapmak ve bu kadar dert ve acıya tahammül etmekten hedefim, Peygamber'e (s.a.a) yardım etmek ve böylece senin ecir ve mükâfatına ulaşmaktır."

Bu sözleri dedikten sonra gözlerini açtı ve İmam'ın (a.s) yüzüne bakarak şöyle devam etti:

“Ey Resulullah’ın (s.a.a) torunu! Sana karşı gereken vazifemi yaptım mı, acaba?”⁽¹⁾

İmam (a.s) da şöyle buyurdu:

“Evet, (sen kendi İslami vazifeni yaptın) ve sen (bu dünyada benim önümde yer aldığın gibi) cennette de, benim önümde yer alacaksın.”

1- أَوْفَيْتُ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ؟

AMR B. KURZA EL-KA'BÎ'YE CEVABI

...نَعَمْ أَنْتَ أَمَامِي فِي الْجَنَّةِ فَاقْرَأْ رَسُولَ اللَّهِ مِنِّي السَّلَامَ وَاعْلَمْهُ أَنِّي
فِي الْأَثَرِ.

Açıklama:

Amr b. Kurza el-Ka'bî de, Said b. Abdullah gibi İmam'ı (a.s) korumayı üstlenmiş ve bu uğurda başına ve göğsüne isabet eden birkaç ok vasıtasıyla şiddetle yaralanmış, Said ile birlikte yere düşmüştü. Said'in sözlerini ve İmam'ın (a.s) ona verdiği cevabı işiten Amr b. Kurza da:

"Ey Resulullah'ın (s.a.a) torunu! Ben de vazifemi tamamen yaptım mı acaba?"⁽¹⁾ diye sordu.

İmam (a.s), ona da aynı cevabı verdi:

"Evet, (sen de vazifeni yaptın) sen de cennette benim önümde olacaksın."

Burada İmam (a.s), şu cümleyi de sözlerine ekledi:

"(Ey Amr!) Benim selamımı Resulullah'a (s.a.a) ilet ve benim de senin hemen ardından kendisine kavuşacağını söyle."⁽²⁾

1- أَوْفَيْتُ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ؟

2- Maktel-i Avalim, s. 88. el-Lühuf, *Seyyid İbn Tavus*, s. 95 ve Musîru'l-Ahzan, *İbn Numa*. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3. s. 290.

Hız. Veliyy-i Asr İmam Mehdi (Allah Teâlâ, onun zuhurunu yakın eylesin) tarafından yazılmış olan şehitler ziyaretnamesinde, bu fedakâr şehit şöyle yâd edilmektedir:

"Selam olsun Kurza oğlu Amr-i Ensarî'ye!"

Güzel İle Çirkin

Aşura günü, Hz. Hüseyin (a.s) namaz kıldığı zaman, vücudunu İmam ve önderi için siper yapan, düşmanların oklarına göğüs geren, bedenine isabet eden oklar neticesinde kısa bir süre içerisinde Kerbela'nın sıcak kumları üzerine düşen, bununla birlikte Resulullah'ın (s.a.a) torunu karşısındaki vazifesini lâıykıyla yapabildiğinden emin olmayan, bu yüzden de: "Ey Resulullah'ın torunu! Acaba vazifemi yaptım mı? diye soran ve İmam'dan (a.s): *"Evet, sen vazifeni yaptın; sen cennette de benim önümde olacaksın."* cevabını alan Amr b. Kurza'nın bir de kardeşi vardı. Bu dünyada güzel ile çirkin, nur ile zulmet (aydınlık ile karanlık), saadet ile şakavet (mutluluk ile mutsuzluk) daima birbirinin yanında yer almıştır. Amr b. Kurza'nın güzel çehresini gördükten sonra biraz da kardeşi Ali b. Kurza'nın çirkin çehresini tanıyıp, tarih boyunca güzel ile çirkinleri, tatlı ile acıları, iman ile imansızlığı bir arada görürken şaşırılmayalım. Bu arada Kurza b. Ka'b ile Ali b. Kurza'nın (baba ile oğulun) şahsiyetlerini birbiriyle mukayese ettiğimizde de **"Ölüyü diriden çıkarır."**⁽¹⁾ âyet-i kerimesinin mısradaklarından birini açıkça görüyoruz.

"Kurza b. Ka'b", Resulullah'ın (s.a.a) sahabelerinden, hadis rivayetlerinden ve Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) yaranlarından. Uhud ve diğer savaşlarda Resulullah (s.a.a) ve Hz. Ali'nin (a.s) yanında bulunmuştur. Sıffin savaşında Hz. Ali'nin (a.s)

1- En'am, 95.

sancaktarlarından biriydi. Hz. Ali (a.s), kendisini Fars vilayetine vali olarak tayin etmişti. "Kurza b. Ka'b" Hicretin ellinci yılında vefat etti. Kûfe'de, "Kendisine mersiye okunan ilk ölüdür." diyorlar.

"Kurza b. Ka'b"ın birkaç oğlu vardı; bunların arasında "Amr" ile "Ali" daha çok tanınır, Amr şecaat ve fedakârlığıyla, Ali de şakavet ve bedbahtlığıyla...

"Amr", Hüseyin b. Ali (a.s) ile aynı zamanda Kerbela'ya vardı. İmam (a.s), Ömer b. Sa'd ile konuşma görevini ona verdi. "Şimr" Kerbela'ya gelip müzakereye son verinceye kadar, Amr bu görevi en güzel bir şekilde yerine getirdi. Aşura günü, Hz. Hüseyin'den (a.s) savaş ve cihad izni alan ilk şahıslardandır. Kendisi düşman ordusunun karşısında şiir ve recez okuyup bir müddet savaştıktan sonra biraz dinlenmek için çadırlara döndü. Namaz vakti de İmam'ın (a.s) koruma vazifesini üstlendi ve söylediğimiz gibi alınına ve göğsüne isabet eden okların neticesinde şehadete erişti.

Ali b. Kurza'ya gelince... O ise Ömer b. Sa'd ile birlikte Kûfe ordusuyla, Hz. Hüseyin'e (a.s) karşı savaşmak için Kerbela'ya geldi. Aşura günü kardeşinin şehadetinden haberdar olunca safların arasından dışarı çıkıp Hz. Hüseyin'e (a.s) hitap etti: "Ey Hüseyin! Ey yalancı! Ey yalancının oğlu! Kardeşimi aldatmış, onu saptırdın ve sonunda onu ölüme verdin?" Hz. Hüseyin (a.s) cevabında şöyle buyurdu:

إِنِّي لَمْ أَغْرُرْ أَخَاكَ وَ مَا أَضَلُّنُّهُ وَلَكِنْ هَدَاهُ اللَّهُ وَ أَضَلَّكَ.

"Ben senin kardeşini aldatmadım, onu saptırmadım, fakat Allah onu hidayete kavuşturdu ve seni saptırdı."

Bunun üzerine Ali b. Kurza, "Eğer seni öldürmesem Allah beni öldürsün." deyip İmam'a (a.s) saldırdı. Nafi' b. Hilal

onun saldırısını defetti. Gövdesine bir mızrak saplayarak onu yere serdi. Dostları, Nafi b. Hilal'a mühlet vermeyip, Ali'nin yaralı bedenini hemen Kûfe ordusuna doğru götürdüler ve tedavi altına alarak ölümden kurtardılar.⁽¹⁾

1- Kurza b. Ka'b ve evlatlarının ahvalleri hakkında "Tenkihu'l-Mekal" c 2. s. 332 ve 28'e ve "Ebsaru'l-Ayn" s. 92'ye müracaat edilsin.

ÖĞLE NAMAZINDAN SONRAKİ SÖZLERİ

يَا كِرَامُ! هَذِهِ الْجَنَّةُ قَدْ فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَاتَّصَلَتْ أَنْهَارُهَا وَ أَيْنَعَتْ ثِمَارُهَا
وَ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ الشُّهَدَاءُ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ يَتَوَقَّعُونَ قُدُومَكُمْ وَ يَتَبَاشَرُونَ بِكُمْ فَحَامُوا عَنْ دِينِ اللَّهِ وَ دِينِ نَبِيِّهِ
وَ دُبُّوا عَنْ حَرَمِ الرَّسُولِ.

Açıklama:

Merhum Mukarrem'in⁽¹⁾ naklettiğine göre, İmam (a.s), öğle namazını kılıp, kanlar içinde yere düşen Said ve Kurza'nın sözlerine cevap verdikten sonra, şehadet ve fedakârlık için sarsırsızlanan yaranlarına dönüp onlara hitaben şöyle buyurdu:

“Ey kerim insanlar! İşte cennetin kapıları (yüzünüze) açılmıştır; nehirleri cari olup meyveleri yetiştirmiştir. Resulullah (s.a.a) ve Allah yolunun şehitleri sizi bekliyorlar ve sizin gelişinizi birbirlerine müjdeliyorlar. Öyleyse Allah'ın ve Resulünün dinini himaye edin. Resulullah'ın (s.a.a) haremini (Ehlibeyt'ini) savunun.”

1- Maktelu'l-Hüseyn, s. 297.

HABİB B. MEZAHİR'İN ŞEHADETİNDE BUYURDUĞU SÖZ

عِنْدَ اللَّهِ أَحْتَسِبُ نَفْسِي وَ حُمَاةَ أَصْحَابِي.

Açıklama:

İmam (a.s), öğle namazını kılmak için geçici olarak ateşkes istediğinde, Hasin b. Numeyr isminde biri, yüksek bir sesle, "Bu ne namazıdır? Sizin namazınız kabul değildir!" dedi.

Habib b. Mezahir,⁽¹⁾ bu sözü duyar duymaz çıkıp Hasin'e hitaben şöyle dedi:

1- Habib b. Mezahir, Resulullah'ın ashabındandı. Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) hilafet döneminde Kûfe'ye gidip oraya yerleşmiş ve Hazretle beraber bütün savaflara katılmıştır. Habib, Hazretin samimi ve has dostlarından olup, Hasret'ten çok sırlar öğrenen kimselerden biriydi.

Keşşî, Fuzayl b. Zubeyr'den şöyle nakleder: Meysem-i Temmar bir gün Kûfe'de Esed oğullarının toplandığı bir yerde Habib b. Mezahir'le karşılaşır sohbet etmeye başladı: Habib'in sözü şuraya ulaştı ki, "Ben saçı dökülmüş karnı öne çıkmış ve mesleği Daru'r-Rızk'da kavun satmak olan ihtiyar bir kişinin, çok geçmeksizin Peygamber ailesinin muhabbeti yolunda darağacına asılacağını adeta görüyorum. (Habib'in maksadı Meysem-i Tammar'ın kendisiydi.)"

Meysem-i Temmar da, Habib'in cevabında şöyle dedi: "Ben de şu özellikte ki yüzü kırmızı ve saçları kıvrırcık olan ve Peygamber'in torununa yardım etmek için hareket edip bu yolda şehit olacak ve başı

“Resulullah’ın (s.a.a) torununun namazı kabul olmayacak da, senin mi namazın kabul olacak?! Ey eşek!”⁽¹⁾

Hasin, bu sözü duyunca Habib’e saldırdı; dostlarından birkaçı da onun yardımına koştu. Öte yandan birkaç kişi de Habib’in yardımına koştu. Derken aralarında bir çatışma başladı. Habib yaşlı olmasına rağmen düşmandan bir grubu cehenneme vasıl etti. Ve nihayet kendisi de şehit düştü. Düşman, başını bedeninden ayırdı.

Yaşlı Habib’in öldürülmesi, Hz. Hüseyin’i (a.s) çok üzdü. Habib’in parçalanmış bedeninin yanına gelince, şöyle buyurdu:

“Kendi nefsimi ve ashabımın himaye ve fedakârlığını Al-

Kûfe şehrinde dolaştırılacak olan bir kişiyi tanıyorum (Meyssem’in maksadı da Habib b. Mezahir’di.)”

Habib ve Meyssem konuştuktan sonra o yerden ayrıldılar. O yerde bulunan kimseler, Hz. Ali’nin bu iki talebesinin konuşmasını duyuyorlardı, onlar oradan ayrılıp gittikten sonra şöyle dediler: “Biz ömrümüz boyunca bu ikisinden daha yalancısını görmedik.” Bu esnada aniden Raşid-i Hucri oraya varıp Habib’le Meyssem’i onlardan sordu. Onlar cevaben, “Habib’le Meyssem biraz önce buradaydılar.” dediler; bunun yanı sıra kendilerine acayip gelen Habib ve Meyssem’in konuşmalarını da Raşid’e söylediler.

Raşid de cevaben şöyle dedi: “Allah Meyssem’e rahmet etsin, Habib’in hakkındaki şu cümleyi söylemeyi unutmamıştır: ‘Habib’in başını Kûfe’ye getiren kimseye, başkalarından 100 dirhem daha çok ödül verecekler.’ Raşid bunu söyleyip oradan uzaklaştı. Orada bulunan birkaç kişi birbirinin yüzüne bakıp, “Bu üçüncüsü önceki iki kişiden daha yalancıdır.” dediler.

Fuzayl şöyle diyor: “Ama çok geçmeksizin Meyssem’i, Amr b. Haris’in evinin kenarında darağacına çektiklerini ve yine çok geçmeden Habib’in kesik başını Kûfe’ye getirdiklerini kendi gözümüzle gördük.”

1- زَعَمَتْ أَنَّهَا لَا تُقْبَلُ مِنْ آلِ الرَّسُولِ وَ تُقْبَلُ مِنْكَ يَا حِمَارًا؟

lah katında addedeceğim (kendimin ve ashabımın mükâfatını Allah'tan isteyeceğim)."⁽¹⁾

1- Taberî, c. 7, s. 349.

EBU ŞA'SA' HAKKINDAKİ DUASI

اللَّهُمَّ سَدِّدْ رَمِيَّتَهُ وَاجْعَلْ ثَوَابَهُ الْجَنَّةَ.

Açıklama:

Ebu Şa'sâ-i Kindî künyesiyle tanınan Yezid b. Ziyad, Kûfe'nin meşhur ok atıcılarından biri ve Ömer b. Sa'd'ın ordusunda idi. İmam'ın (a.s) konuşmasından sonra, onun tekliflerine olumlu cevap verilmediğini görünce, Hür'den önce İmam'ın (a.s) yanına varıp, onun fedakâr yararları arasında yer aldı.

Ebu Şa'sâ, ilk önce atlı olarak savaş meydanına gitti. Fakat atının yaralanıp yere düşmesi üzerine geri dönüp çadırların önünde diz çökerek yanında bulunan yüz tane oku Kûfe ordusuna doğru fırlattı.

İmam (a.s), onun tövbe ettiğini ve bu şahametini görünce, şöyle dua etti:

“Allah'ım; onun okunu hedefe ulaştır, sevap ve mükâfatını da cennet kıl.”

Oklar bittikten sonra da ayağa kalkıp şöyle dedi: “Oklardan yalnız beş tanesi boşa gitti, geriye kalanının hepsi hedefe isabet etti.” Daha sonra kılıçla düşmana saldırdı ve sonunda şehadet şerbetini içti.⁽¹⁾

1- Taberî, c. 7, s. 355. el-Emali, Şeyh Saduk, Meclis: 130.

HÜR B. YEZİD ER-RİYAHİ⁽¹⁾ İLE KONUŞMASI

...نَعْمَ يُتُوبُ اللَّهُ عَلَيْكَ وَ يَغْفِرُ لَكَ.

قَتَلْتُمْ مِثْلَ قَتَلَةِ النَّبِيِّينَ وَ آلِ النَّبِيِّينَ... أَنْتَ الْحُرُّ كَمَا سَمَّيْتِكَ أُمَّكَ وَ أَنْتَ الْحُرُّ
فِي الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ.

لِنِعْمِ الْحُرِّ حُرِّ بَنِي رَبِيحٍ   صَبُورٌ عِنْدَ مُشْتَبَكِ الرِّمَاحِ
وَ نِعْمَ الْحُرُّ إِذْ نَادَى حُسَيْنًا   وَ جَادَ بِنَفْسِهِ عِنْدَ الصِّيَاحِ
فَيَا رَبِّي أَضْفَهُ فِي جَنَانٍ   وَ زَوَّجَهُ مَعَ الْحُورِ الْمَلَاحِ.

1- Hür, şerefli Arap kabilelerindendi; aynı zamanda Kûfe'de kendi kabilesinin de reisiydi. İbn Ziyad, Hürr'ü bin savaşıya kumandan ederek. Hüseyin b. Ali'nin (a.s) önünü kesip onu Kûfe'ye bırakmama memur kıldı. İbn Numa'nın naklettiğine göre, Hürr'ün tövbesi İmam'ın (a.s) huzurunda kabul olduktan sonra şöyle dedi: "Ey Resulullah'ın torunu! İbn Ziyad, seninle savaşmak için hareket etmemi emretti ve Daru'l-İmare'den ayrıldıktan sonra şöyle bir ses kulağıma ulaştı: 'Ey Hür, karar aldığın bu yolda müjde olsun sana.' Bu sesi duyunca, arkaya dönüp baktım fakat kimseyi göremedim. Bu ana kadar bu ne müjdedir? Ben Peygamberin torununa karşı cephe almamış mıyım? diye daima düşünüyordum. Ama senin safında yer alacağım ve böyle bir saadete ulaşacağım kesinlikle aklımdan geçmiyordu.'

Açıklama:

İbn Esir'in naklettiğine göre Hür, Ömer b. Sa'd'ın ordusundan ayrılarak, tövbe etmek için İmam'ın (a.s) huzuruna gelip şöyle dedi: "Bu insanların, işi, gerçekten seninle savaşmaya vardırabileceklerini sanmıyordum; böyle olacağını bilseydim, kesinlikle onlarla beraber olmazdım. Şimdi size karşı yaptığım işlerden ve sizin hareket etmenize mani olduğum için huzurunuzda gelmiş, tövbe etmek istiyorum. Ölüncüye kadar sizi himaye etmeye ve önünüzde şehit olmaya kararlıyım. Acaba tövbem kabul olur mu?"

İmam şöyle buyurdu:

"Evet, Allah tövbemi kabul eder, günahlarını da bağışlar."⁽¹⁾

Taberî⁽²⁾ ve İbn Kesir'in⁽³⁾ naklettiğine göre Hür, Habîb şehit edildikten sonra öğle namazından önce Zuhey'r'le birlikte düşmana saldırdı. Düşman, onların birini muhasara altına aldığı zaman diğeri muhasara halkasını parçalıyor, arkadaşını düşmanın elinden kurtarıyordu. Sonunda Hür'ün atını yaralayarak yere düşürdüler. Bu defa Hür, piyade olarak savaşmaya başladı. Düşman askerlerinden kırktan fazlasını öldürdükten sonra, düşmanın piyade birliklerinden bir grubun kendisine saldırmaması sonucu, ayakta duramayarak yere düştü. Bu sırada İmam'ın (a.s) yaranlarından birkaç kişi de onlara saldırarak, can vermek üzere olan Hür'ün bedenini, katligâh ortasından çadırlara doğru getirip, şehitlerin bulunduğu çadırın önüne bıraktılar.⁽⁴⁾

1- el-Kâmil, c. 3, s. 288.

2- Taberî, c. 7, s. 355.

3- el-Bidaye ve'n-Nihaye, c. 8, s. 183-184.

4- Bu çadır, savaş alanına doğru olan çadırların bulunduğu en son noktaydı. Şehitlerin bedenlerini, bu çadırın içerisine getirip bir araya birakıyorlardı.

İmam (a.s), can vermekte olan Hürri'nin bedeninin yanına gelip kana boyanmış bedenini görünce, defalarca söylediği sözü bir kez daha tekrarladı:

“Bunların ölümü, peygamberler ve peygamberlerin evlatlarının ölümü gibidir.”

Daha sonra Hürri'nin başı ucunda oturup, onun baş ve yüzündeki kan ve toprakları temizleyerek şöyle buyurdu:

“Annenin adını koyduğu gibi gerçekten de hürsün sen; hem bu dünyada hem de ahirette.”

Sonra ağıt olarak şu beyitleri, Hürri'nin hakkında okudu:

Hürri-i Riyahî ne de iyidir.
Mızraklar çarpıştığında ne de sabırlıdır.
Hürri ne de iyidir Hüseyin çağrıda bulunduğu.
O zaman canıyla ne de fedakârlık edendir.
Ya Rabbim! Onu cennette misafir kıl.
Ve onu güzel hurilerle evlendir.⁽¹⁾

Saadetin Gerçek Anlamı

Eğer saadetin gerçek anlamıyla aşına olmak, mutluluk ve hayırlı akibetin kâmil bir örneğini göstermek istersek, “Hürri” ve onun gibi kimselerden bahsetmemiz gerekir. Bunlar şeytan ordusuyla birlikte hareket etmiş, İslam düşmanlarının safında yer almış ve Peygamber'in (s.a.a) oğlunu öldürmek

1- Bazı tarihçiler bu şiirlerin bizzat Hüseyin b. Ali'nin kendisinden olduğunu, bazıları da İmam Seccad'dan olduğunu, bazıları da İmam Hüseyin'in (a.s) yaranlarından birinin söylediğini söylüyorlar. Biharu'l-Envar, *Allame Meclisî*, c. 45, s. 14. el-Emali, *Şeyh Saduk*, Meclis: 30, Maktel-i Avalim, s. 85. el-Maktel, *Harezmi*, s. 11.

ve hidayet meşalesini söndürmek için Kerbela'ya gelmişlerdi. Ama sonra akıllarını kullandılar. Derken ilahî inayet ve Rabbanî feyizlerin vesilesiyle kılıçlarını İslam ve Kur'ân'ı savunma yolunda kullandılar. Ve nihayet bu yolda şehadet feyzine eriştiler.

Aşura gece ve gündüzünde tövbe edip Hz. Hüseyin'in (a.s) ordusuna katılanların sayısı dakik olarak bilinmemektedir. Onların hepsinin isimleri ve nasıl şehit edildikleri tarih kitaplarında ayrıntılı bir şekilde kaydolmuş değildir. Ama bunların içerisinde biyografisini naklettiğimiz "Hür b. Yezid", gibi tövbe etmeye muvaffak olup Hz. Hüseyin'in (a.s) hayatının en son anlarında onun yanında yer alarak ebedi mutluluğa erişen diğer iki kişiyi de burada zikretmek istiyoruz.

Sa'd b. Haris ve Kardeşi

Kûfe'de oturan, Haricilerin sapık ve aşırı akidelerini paylaşan ve Hz. Ali (a.s) gibi bir şahsiyetin öldürülmesinin farz olduğuna inanan Haris oğulları, Sa'd ve Ebu'l-Hutuf, Ömer b. Sa'd ile birlikte Hz. Hüseyin'e (a.s) karşı savaşmak için Kerbela'ya gelip Kûfe ordusunda yer almışlardı. Aşura günü, Hz. Hüseyin'in (a.s) bütün yaranları şehit olduktan sonra bu iki kardeş Hz. Hüseyin'in (a.s)"Elâ nâsırın yensurunî?" şeklindeki yardım dilemesini ve çadırlardaki çoluk-çocuğun ağlama seslerini duyunca durumlarında derin bir değişiklik meydana geldi. Kendi kendilerine: "Biz, la hükme illa lillah ve lâ taate li men asallah, (Hüküm ancak Allah'a mahsustur ve Allah'a isyan eden bir kimseye itaat edilmez) sloganını kendimize şiar edinmemiş miydik? Acaba Hüseyin (a.s), Peygamber'in (s.a.a.) evladı değil mi? Kıyamet günü onun ceddinin şefaati ni ummuyor muyuz? Öyleyse niçin ona karşı savaşıyoruz? O ki, düşmanlar arasında yapayalnız kalmış ve bu gurbet elinde

hiç bir yardımcıсы yoktur.” diyerek Hz. Hüseyin’e (a.s) doğru koştular. Kılıçlarını kınından sıyrıp Hazret-i Hüseyin’e yakın olan bir yerde düşmana karşı savaşmaya başladılar. Düşman ordusundan birçok kişiyi öldürüp birçok kişiyi de yaraladıktan sonra her iki kardeş, bedenleri kanlar içinde birbirlerinin yanına düşerek şehadete eriştiler. İşte böylece bu iki kardeşe de “Hür b. Yezid” gibi saadet ve güzel akıbet nasip oldu.⁽¹⁾

1- Tenkihu’l-Mekal, c. 2, s. 12. A’yanu’ş-Şia, c. 2, s. 319. el-Kuna ve’l-Elkab, c.1, s. 43 (Muhaddis Kummî).

ZÜHEYR'E CEVABI

وَ أَنَا الْقَاهُ عَلَى إِثْرِكَ... لَا يَبْعُدَنَّكَ اللَّهُ يَا زُهَيْرُ وَ لَعَنَ قَاتِلِيكَ لَعْنِ الَّذِينَ
مُسْخُوا قِرْدَةً وَ خَنَازِيرَ.

Açıklama:

Züheyır b. Kayn⁽¹⁾ şiddetli bir saldırı ve savaştan sonra, çadır-
lara dönerek Hazretin huzuruna vardı ve elini İmam'ın (a.s)
omzuna koyarak ikinci defa (savaş meydanına gitmek için)
izin isteyip şu şiiri okudu:

“Ey hidayet üzere olan hidayetçi! Canım sana feda olsun.

İşte bugün ceddin Resulullah'la,

Hasan ve Aliyy-i Murtaza'yla

Silah kuşanmış Cafer-i Tayyar'la,

1- Zuheyır b. Kayn, kabilesinin ileri gelenlerindendi. Kûfe'de oturuyordu; kendisi de Osman'ın taraftarlarındandı. Hicri 60'da hanımıyla birlikte Hac yolculuğu yaptı. Dönüşte Kербela yolu üzerinde Hüseyin b. Ali'yle sadece bir defa karşılaşarak hidayet nuru kalbini aydınlattı. Hazretle görüştükleri aynı mecliste akidesini değiştirip İmam'ın (a.s) yaranlarından oldu.

Diri olan şehit Esedullah Hamza'yla görüşeceğim.”⁽¹⁾

İmam (a.s), Züheyr'e cevap olarak şöyle buyurdu:

“Ben de senin ardından onlarla görüşeceğim.”

Züheyr şehit olup, bedeni Kerbela toprağının üzerine düştüğünde İmam (a.s) onun başı ucuna gelip şu sözlerle kendisini takdir etti:

“Ey Züheyr! Allah seni kendi rahmetinden uzaklaştırmasın; mesh olarak maymun ve domuz şekline giren kimse-
lere lanet ettiği gibi senin katillerine de lanet etsin.”⁽²⁾

Evet, her devirde tefekkür etme gücünü kaybeden kimseler, kendi zamanlarının İbn Ziyad ve Ömer b. Sa'd'larının emriyle maymunca oynayıp, hareket etmektedirler. Nefsanî isteklerini doyurmaktan başka, hayatın onlar için bir anlamı olmayan, domuz sıfatlı kimseler ise, Allah'ın gazap ve lanetine uğrayıp böylece insanîyetlerini kaybetmektedirler.

1- Arapçası şöyledir:

فَدَتَكَ نَفْسِي هَادِيًا مَهْدِيًا   الْيَوْمَ أَلْقَى جَدَّكَ النَّبِيًّا
وَحَسَنًا وَالْمُرْتَضَى عَلِيًّا   وَذَا الْجَنَاحَيْنِ الْفَتَى الْكَمِيًّا
وَ أَسَدَ اللَّهِ الشَّهِيدَ الْحَيًّا

2- Maktel-i Harezmî, c. 2, s. 20. Ebsaru'l-Ayn, s. 99.

HANZALE ŞİBAMÎ'YE BUYURDUĞU SÖZ

رَحِمَكَ اللَّهُ إِنَّهُمْ قَدْ اسْتَوْجَبُوا الْعَذَابَ حِينَ رَدُّوا عَلَيْكَ مَا دَعَوْتَهُمْ إِلَيْهِ
مِنَ الْحَقِّ وَ نَهَضُوا إِلَيْكَ لِيَسْتَبِيحُوكَ وَ أَصْحَابَكَ فَكَيْفَ بِهِمُ الْآنَ وَ قَدْ
قَتَلُوا إِخْوَانَكَ الصَّالِحِينَ... رُحْ إِلَى خَيْرٍ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا وَ إِلَى مُلْكٍ لَا
يَبُلَى... آمِينَ آمِينَ.

Açıklama:

İmam Hüseyin'in (a.s) yaranlarından biri de Hanzale Şibami'dir.⁽¹⁾ Hanzale, düşmanın karşısında yer aldığı anda onlara öğüt ve nasihat etmeye başladı ve sözlerini, firavun ailesinden Mümin olan bir kişinin, firavunları, Hz. Musa'yı (a.s) öldürmek için aldıkları kötü karardan sakındırıp, onları bu amelin tehlikeli sonuçları hakkında uyardığını beyan eden şu ayetle sona erdirdi:

"Ey kavmim! Doğrusu ben sizin için o feryat (edeceğiniz kıyamet) gününden korkuyorum. Arkanızı dönüp kaçacağınız gün, sizi Allah'tan koruyacak yoktur. Allah, kimi saptırırsa artık onu doğruya yöneltecek bulunmaz."⁽²⁾

1- Tarih ve Mekatil kitaplarında bazen "Şibamî" yerine, Şamî nakledilmektedir; Merhum Semavî, *Ebsaru'l-Ayn* kitabında bu yanlışlığı şöyle tashih etmektedir: Şibamî, Şibam'dan kitap veznindedir. Şamî yanlıştır.

2- Mü'min, 32-33.

Hanzale daha sonra çadırlara doğru yöneldi. İmam (a.s), onu teşvik ve takdir etmek için şöyle buyurdu:

“Allah sana rahmet etsin; bu insanları hakka davet ettiğinde olumlu cevap vermedikleri, seni ve yaranlarını katletmek için hücumla karar aldıkları zaman azabı hak etmişlerdi. Ama şimdi salih kardeşlerini öldürdüklerinden dolayı, artık onların halleri nasıl olur (veya onların haline)!”

Hanzale, Hazretin sözüne karşılık: “Canım size feda olsun (evet) gerçeği buyurdunuz.”⁽¹⁾ dedi. Daha sonra Hanzale, Hazretten izin istemek niyetiyle şöyle dedi:

“Acaba, Rabbimize doğru gidip, (cennette) kardeşlerimize kavuşmayalım mı?”⁽²⁾

İmam (a.s) ona cevap olarak şöyle buyurdu:

“Sen, dünya ve dünyadaki olan şeylerden daha iyi olan, mülkü (ve efendiliği) daimi olan (cennete) doğru hareket et.”

Hanzale sonra şu sözü söyleyerek Hazret’le vedalaştı:

“Selam olsun sana ya Eba Abdullah! Allah’ın salât ve selamı senin ve ehlibeytinin üzerine olsun; Allah bizimle sizi cennetinde bir araya getirsin.”⁽³⁾

İmam (a.s) da onun duasına karşılık: “Âmin, âmin” diye buyurdu.

Daha sonra, Hanzale, düşmana saldırıp bir müddet yiğitçe savaştıktan sonra şehadet mertebesine erişti.⁽⁴⁾

1- صَدَقْتَ جُعِلْتُ فِدَاكَ .

2- أَفَلَا تَزُوحُ إِلَى رَبِّنَا وَ نَلْحَقُ بِأَخْوَانِنَا؟

3- السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ وَ عَرَفَ بَيْنَنَا وَ بَيْنَكَ فِي جَنَّتِهِ.

4- Taberî, c. 7, s. 352. el-Kâmil, c. 3, s. 292. el-Lühuf, 96.

SEYF B. HARİS VE MALİK B. ABDE'YE HİTABEN SÖZÜ

أَيُّ ابْنِي أَخَوِي مَا يُبْكِيكُمْ؟ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَا بَعْدَ سَاعَةٍ قَرِيرَ
الْعَيْنِ... جَزَاكُمَا اللَّهُ يَا ابْنِي أَخَوِي عَنَّا وَجُدِكُمَا مِن ذَلِكِ وَ مَوَاسَاتِكُمَا
إِيَّايَ أَحْسَنَ جَزَاءَ الْمُتَّقِينَ... وَ عَلَيْنِكُمَا السَّلَامُ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

Açıklama:

Taberî'nin nakline göre, Hamdan kabilesinden "Seyf b. Haris b. Rabî" ve "Malik b. Serî" ismindeki iki kişi, (bunlar amcaoğluydu) Kербela'yla Kûfe arasında gidip gelmenin serbest olduğu günlerde Kербela'ya varıp Hz. Hüseyin'in (a.s) ordusuna katıldılar. Bu iki amcaoğlu, Aşura gününde düşmanın ordusunun çokluğunu ve Hz. Hüseyin'in (a.s) yaranlarının azlığını görünce ağlayarak Hz. Hüseyin'in (a.s) huzuruna vardılar. Hz. Hüseyin (a.s), onların ağlamalarını görünce şöyle buyurdu:

"Ey kardeşimin oğulları! Niçin ağlıyorsunuz? Allah'a andolsun ki, ümit ediyorum bir saatten sonra (cennete gitmekle) gözünüz aydın olup mutlu olacaksınız."

O iki genç şöyle dediler:

"Ey Resulullah'ın torunu! Allah bizi sana feda etsin. Vallahi,

biz kendimize ağlamıyoruz, sana ağlıyoruz. Çünkü düşmanın sizi sardığını ve sizi savunmak için bu canımızı feda etmekten başka bir şey yapmaya gücümüzün olmadığını görüyoruz.”⁽¹⁾

İmam (a.s), bu vazife tanıma, sorumluluk hissetme, bu fedakârlık ve hizmet karşısında şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ sizi, hakkımdaki bu duygunuz ve yardımınız karşısında muttakilerin en güzel mükâfatıyla mükâfatlandırın.”

Taberî, Ebu Mihnef'ten şöyle naklediyor: Bu iki amcaoğlu, İmam'la (a.s) sohbet ettikleri vakit, “Hanzale b. Es'ad” da düşman karşısında, onlara nasihat etmekle meşguldü; ama çok geçmeksizin (önceden söylediğimiz gibi) şehadete erişti. Bu sırada, o iki genç savaş meydanına doğru yöneldiler.

Meydana giderken birbirleriyle yarışıyorlardı; bazen de çadırlara doğru dönüp yüksek bir sesle “es-Selamu aleyke yebne Resulillah” diyerek vedalaşıyorlardı. İmam (a.s) da cevaplarında, “Aleykume's-selam ve rahmetullahi ve berekatuh” buyuruyordu. Bu iki genç savaşa girip, savaşta birbirlerini himaye ediyorlardı; onlardan biri düşmanın muhasarasında kaldığı zaman diğeri onun yardımına koşuyordu ve düşmanın safını yarıp onu kurtarıyordu; nihayet onlar da şehadete eriştiler.⁽²⁾

Sorumluluk Duygusu

Bu konuşma ve vedalaşmada her şeyden daha çok ilgi çeken önemli ve unutulmayacak bir hakikat olarak ortaya çıkan

1- جَعَلْنَا اللَّهُ فِدَاكَ لَا وَاللَّهِ مَا عَلَى أَنْفُسِنَا نَبِيَّكَ وَلَكِنْ نَبِيَّكَ عَلَيْنَا نَرَاكَ قَدْ أُحِيطَ بِكَ
وَلَا نَقْدِرُ عَلَى أَنْ نَمْنَعَكَ بِأَكْثَرِ مِنْ أَنْفُسِنَا

2- Taberî, c. 6, s. 353 ve 54. Tenkihu'l-Mekal, c. 2, s. 78. el-Kâmil, c. 3, s. 292. Ebsaru'l-Ayn, s. 78.

konu, sorumluluk duygusu ve vazifeyi idrak etme meselesidir. İmam (a.s) onu övmüş ve onun için Allah Teâlâ'dan büyük mükâfat dilemiştir, bu mükâfat bizim idrak ve düşünce-mizi aşan, muttakilerin en iyi mükâfatıdır!

Evet, bu iki genç, hakkın yaranlarının azlığından ve batılın himayecilerinin çokluğundan dolayı kendilerini tutamayarak ağlıyor ve hakkı savunmada varlıklarını feda etmekten fazla bir güçleri olmadığından dolayı da üzülüp, müteessir oluyorlardı.

Bu iki gencin, vazifeyi yapmak ve hak yolunda kurban olmak için sevinmeleri ve her birkaç adımda durup çadırlara doğru dönerek, "Selam olsun sana ey Resulullah'ın torunu." demeleri ve böylece ahitlerini yenilemeleri veya vedalaşmaları vs... ortaya bir gerçeği koyuyor; o da sorumluluk duymak ve vazifeyi bilmek... Bu sıfat ne kadar da övülmeli ve methedilmelidir! Böyle bir sıfat hangi toplumda vücuda gelirse, o toplumu, saadete mani olan dağları yerinden söküp atacak bir sel haline getirebilir.

Bu sıfat, kimde bulunursa, onu, dinine yardım etmede, imam ve önderini savunmada, ölüm ve şehadet sınırına kadar götürebilir. Toplumda ve fertlerde, sorumluluk duymanın ve vazife ihsas etmenin yok olması ne de kötü ve korkunçtur; böyle kimseler ölmelerinin yanı sıra başkalarının da ölümüne sebep olabilirler.

CEVN'E HİTABEN BUYURDUĞU SÖZ

يَا جُونُ أَنْتَ فِي إِذْنِ مَنِّي فَأِنَّمَا تَبِعْتَنَا طَلَبًا لِلْعَافِيَةِ فَلَا تَبْتَلِ بِطَرِيقَتِنَا
...اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهَهُ وَطَيِّبْ رِيحَهُ وَاحْشُرْهُ مَعَ الْأَبْرَارِ وَعَرِّفْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ
مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

Açıklama:

Ebuzer'in zenci kölesi olan Cevn, Ebuzer'den sonra Ehlibeyt'e hizmet edenlerden olmuştur. İmam Hasan'ın (a.s) zamanında, o Hazretin yanında bulunmuş, daha sonra İmam Hüseyin (a.s) ile birlikte Medine'den Mekke'ye, Mekke'den de Kerbela'ya gelmiştir. Aşura günü savaş tam şiddetlendiğinde, İmam Hüseyin'in (a.s) huzuruna çıkarak savaş meydanına gitmek için izin almak istedi.

İmam (a.s) ona cevap olarak şöyle buyurdu:

"Ey Cevn! Biati senden kaldırdım; sen artık özgürsün. Zira sen afiyet ve asayiş ümidiyle bizimle buraya kadar geldin, öyleyse kendini bizim yolumuzda üzüntü ve musibetlere duçar etme."

Cevn, kendisini İmam Hüseyin'in (a.s) ayaklarına atıp, Hazretin ayaklarını öptü ve şöyle dedi:

“Ey Resulullah'ın torunu! Refah ve rahatlıkta çanağınızı yalayanlardan olup, zorluk, musibet ve düşmanın karşısında sizi yalnız bırakmam doğru mudur? Evet, bedenim kötü kokulu, hasebim düşük, rengimse siyahtır; kokumun güzel, hasebimin şerif, rengimin de ak olması için bana da cennete gitmeye bir yol bırak. Allah'a andolsun ki, benim şu siyah kanım sizin kanınızla karışana dek sizden ayrılmayacağım.”⁽¹⁾

İmam (a.s), Cevn'in, vefa, samimiyet ve ısrarını görünce ona da savaş meydanına gitmesi için müsaade etti. Cevn, düşmanla savaşıp Kerbela toprağının üzerine şehit düştüğünde, İmam (a.s) onun yanına varıp başucunda oturarak şöyle dua etti:

“Allah'ım; onun yüzünü ak et, kokusunu güzelleştir, onu salih kişilerle haşret ve onu Muhammed ve Ehlibeyti'yle tanıştır.”⁽²⁾

1- Arapçası şöyledir: يَا بْنَ رَسُولِ اللَّهِ أَنَا فِي الرَّخَاءِ الْحَسُّ قِصَاعُكُمْ وَ فِي الشَّدَّةِ أَخَذُكُمْ، إِنَّ رِيحِي لَتَتَنِّ وَ إِنَّ حَسْبِي لِلتَّيْمِ وَ إِنَّ لَوْنِي لِأَسْوَدَ، فَتَنَفَّسْ عَلَيَّ فِي الْجَنَّةِ لِيَطِيبَ رِيحِي وَ يَشْرُفَ حَسْبِي وَ يُبَيِّضَ لَوْنِي. لَا وَ اللَّهُ لَا أَفَارِقُكُمْ حَتَّى يَخْتَلِطَ هَذَا الدَّمُ الْأَسْوَدُ مَعَ دِمَائِكُمْ

2- el-Lühuf, *Seyyid İbn Tavus*, s. 95. Ebsaru'l-Ayn, *Semavi*, s. 105. Musîru'l-Ahzan, *İbn Nüma*, s. 33.

ÖMER B. CÜNADE HAKKINDAKİ SÖZÜ

هَذَا غُلَامٌ قُتِلَ أَبُوهُ فِي الْحَمَلَةِ الْأُولَى وَ لَعَلَّ أُمَّهُ تَكَرَّهُ ذَلِكَ.

Açıklama:

Cünade-i Ensarî öldürüldükten sonra, babası ve annesiyle birlikte Kербela'ya gelen on bir yaşındaki oğlu Ömer, İmam'ın (a.s) huzuruna gelip savaş meydanına gitmek için izin istedi. İmam (a.s) şöyle buyurdu:

“Bu, babası (ilk saldırıda düşman tarafından) öldürülen bir gençtir, annesi onun savaş meydanına gidip öldürülmesine razı olmayabilir.”

Bu fedakâr genç Hazretin sözünü duyar duymaz: “Hayır, Allah'a andolsun ki, canımı sana feda etmeyi ve kanımı senin yolunda dökmeyi annem emretmiştir.”⁽¹⁾ dedi.

İmam Hüseyin (a.s), mezkûr cevabı ondan duyduğunda, Ömer'in savaş meydanına gitmesine izin verdi.

Ömer, savaş meydanına çıkıp düşmanın karşısında şu hamasi şiirleri okumaya başladı:

“Emîrim olan Hüseyin ne de iyi Emîr'dir.

1- إِنَّ أُمَّيْ أَمَرْتَنِي .

Beşiru'n-Nezir olan Peygamber'in kalbinin sevincidir.

Ali ve Fatıma'ysa onun baba ve annesidir.

Acaba, onun bir benzerini tanıyor musunuz?"⁽¹⁾

Ömer, düşmanla şiddetle çarpıştıktan sonra şehit düştü, düşmansa onun başını bedeninden ayırıp çadırlara doğru fırlattı. Ömer'in annesi genç yaştaki oğlunun kesik başını alıp yüzünün toprak ve kanını temizledikten sonra yakınında olan düşmanlardan birinin başına atarak onu öldürdü; daha sonra çadırlara dönüp eline bir sopa aldı ve şu şiiri okuyarak düşmana saldırdı:

"Ben kadınların arasında zayıf birisiyim

Çökmüş, yıpranmış ve zayıf yaradılışlı bir kadınıam

Size şiddetli bir darbe indireceğim

Şerefli Fatıma'nın evlatlarını savunmak yolunda."⁽²⁾

İki kişiyi yaraladıktan sonra İmam'ın (a.s) emriyle çadırlara döndü.⁽³⁾

1- سُرُورُ فُؤَادِ الْبَشِيرِ التَّنْذِيرِ	أَمِيرِي حُسَيْنٌ وَنِعْمَ الْأَمِيرُ
فَهَلْ تَعْلَمُونَ لَهُ مِنْ نَذِيرِ	عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ وَالِدَاهُ
2- خَاوِيَةٌ بِالْيَةِ نَحِيفَةٌ	أَنَا عَجُوزٌ فِي النِّسَاءِ ضَعِيفَةٌ
دُونِ بَنِي فَاطِمَةَ الشَّرِيفَةِ	أَضْرِبُكُمْ بِضَرْبَةِ عَنِيفَةٍ

3- Maktel-i Harezmi, c. 2. s. 22. Biharu'l-Envar, c. 45, s. 27. Menakib, c. 3, s. 219.

ALİ EKBER'İN ŞEHADETİNDE BUYURDUĞU SÖZ

اللَّهُمَّ اشْهَدْ عَلَيَّ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ فَقَدْ بَرَزَ إِلَيْهِمُ أَشْبَهُ النَّاسِ بِرَسُولِكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ خَلْقًا وَ خُلُقًا وَ مَنْطِقًا وَ كُنَّا إِذَا اشْتَقْنَا إِلَى رُؤْيَةِ نَبِيِّكَ نَظَرْنَا إِلَيْهِ. اللَّهُمَّ فَاثْمَنَّهُمْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ وَ فَرَّقَهُمْ تَفْرِيقًا وَ مَرَّقَهُمْ تَمْرِيقًا وَ اجْعَلْهُمْ طَرَائِقَ قِدَدًا وَ لَا تُرْضِ الْوَلَاةَ عَنْهُمْ أَبَدًا فَإِنَّهُمْ دَعَوْنَا لِيُنْصِرُونَا ثُمَّ عَدَوْنَا عَلَيْهِمْ لِئِقَاتِلُونَا إِنَّ اللَّهَ اضْطَفَى آدَمَ وَ نُوحًا وَ آلَ إِبْرَاهِيمَ وَ آلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ذَرِيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

...مَا لَكَ؟ قَطَعَ اللَّهُ رَحِمَكَ كَمَا قَطَعْتَ رَحِمِي وَ لَمْ تَحْفَظْ قَرَابَتِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ وَ سَلَطَ عَلَيْكَ مَنْ يَذْبُحُكَ عَلَى فِرَاشِكَ.

...قَتَلَ اللَّهُ قَوْمًا قَتَلُواكَ يَا بُنَيَّ مَا أَجْرَاهُمْ عَلَى اللَّهِ وَ عَلَى اتِّهَاكِ حُرْمَةِ رَسُولِ اللَّهِ. عَلَى الدُّنْيَا بَعْدَكَ الْعَفَا.

Açıklama:

İmam Hüseyin'in (a.s) ashabı şehadet şerbetini içtikten sonra, Hazretin ailesinden savaş meydanına ilk adım atan, İslam ve Kur'an yolunda kendisini ok, mızrak ve kılıçlara karşı siper edinen, İmam Hüseyin'in (a.s) yiğit oğlu Ali Ekber'di.

Kalem, Hz. Ali Ekber'in şahsiyetini tersim, diller de onun vasfını beyan etmekten aciz olduğu için onun ruhî ve manevi şahsiyetinden, simasının güzelliği ve siyerinden bir bölümünü kendi ve değerli babasının dilinden dinleyelim: İmam Hüseyin (a.s), kendi ve yaranlarının ölümünden haber verdiğinde Hz. Ali Ekber şöyle dedi:

“Babacığım, eğer ölümümüz hak yolunda ise artık bizim ölümden hiçbir korkumuz yoktur.”⁽¹⁾

İmam Hüseyin (a.s), Ali Ekber'in ruhî kemallerini beyan ve simasını vasıflandırırken şöyle buyuruyor:

“Ali Ekber zahiri yaratılış, şekil, meleke, ahlak, huy, konuşma ve sohbet açısından insanların arasında Resulullah'a en çok benzeyendi. Ne zaman ailemizden bir kişi Resulullah'ın (s.a.a) simasını görüp, ziyaret etmeyi arzu etseydi, Ali Ekber'in yüzüne bakardı.”

Yani Ali Ekber sima ve siret açısından Resulullah'ın (s.a.a) bir mazharı sayılırdı.

Harezmî şöyle diyor: 18 yaşında olan Ali b. Hüseyin (a.s) Aşura günü Peygamber (s.a.a) ailesinin hepsinden daha önce şehadet meydanına ayakbastı. Babası ile vedalaşarak, çadırlardan hareket etmek istediğinde, İmam Hüseyin (a.s) onun güzel boyuna ve şekline şefkatle bakıp yüzünü göğe doğru tutarak şöyle dedi:

“Allah'ım, sen bu kavmin aleyhine şahit ol, şimdi bu insanlar arasında yaratılış, ahlak, huy ve konuşma açısından, senin Peygamber'ine en çok benzeyen bir genç onlara doğru hareket ediyor. Biz Peygamber'in (s.a.a) simasını görmeyi arzu ettiğimizde ona (Ali Ekber'e) bakıyorduk.

1- فَاذَا لَا تُبَالَى بِالْمَوْتِ.

Allah'ım, onları, yeryüzünün bereketlerinden mahrum kıl, onları tefrikaya duçar et ve onları ihtilafı yollara düşür; yöneticilerini onlardan hiçbir zaman razı etme. Çünkü onlar bizi, yardım etmek vadesiyle davet edip, daha sonra da bize karşı savaşa girmişlerdir.”

İmam (a.s) daha sonra şu ayeti okudu:

“Gerçek şu ki, Allah, Âdem’i, Nuh’u, İbrahim ailesini ve İmran ailesini âlemler üzerine seçti; onlar birbirlerinden (türeme tek) bir zürriyettir. Allah işiten ve bilendir.”⁽¹⁾

Hz. Ali Ekber çadırlardan ayrılıp savaş meydanına gitmek istediğinde, İmam Hüseyin (a.s) Ömer b. Sa’d’a hitap ederek şöyle buyurdu:

“Ne olmuş sana? Benim neslimi kestiğin gibi Allah da senin neslini kessin.⁽²⁾ Benim Resulullah ile olan akrabalık ilişkimi gözetleyip hürmetimi korumadın. Allah, yatağında boğazlayacak bir kimseyi sana musallat kılsın.”

1 195- Âl-i İmran/33.

2- İmam'ın (a.s) Ömer b. Sa'd hakkındaki bedduası küllidir. Hazret şöyle buyurdu: “Allah senin neslini kessin.” Nesep tanıma hakkında iki önemli kitap olan “Neseb-i Züheyrî” ve “Cemhere-i İbn Hazm”a müracaat ederek gördük ki Ömer b. Sa’d’ın neslinden, torunu “Ebu Bekir b. Hafs” dan dan başka (o da babası Hafs’dan sonra çok az bir müddet yaşamıştır.) kimse baki kalmamıştır; yani tarihte Ömer b. Sa’d’ın neslinden torunu Ebu Bekir’den başka kimse tanıtılmamıştır, evlatları olduğu takdirde kesinlikle nesep uzmanları bunu belirtirlerdi. Bu konu, İmam'ın (a.s) bedduasını nazara alarak daha fazla tahkik ve araştırmaya değer.

Ama İmam'ın (a.s) sözünün ikinci bölümü, harici bir karine ve İmam Hüseyin'in (a.s) evlatlarının çok olması ve imametın Hazretin neslinde baki kalmasıyla anlaşılıyor ki, Hazretin, “Neslimi kestın” sözünden maksat, İmam'ın (a.s) oğlu Ali Ekber'i öldürmekle onun soyundan gelecek olan neslinin kesildiğini vurguluyor.

Ali Ekber, düşman ordusu karşısında yer aldığında şu şiirleri okuyordu:

“Benim! Ali oğlu Hüseyin oğlu Ali.

Beytullah’a (Kâbe’ye) andolsun ki biz Peygamber’e daha evlayız.

Vallahi bu zina zade oğlu bize hükmedemez

Mızrak bükülünceye dek sizinle savaşacağım.

Ve kılıç eğilinceye dek sizinle vuruşacağım.

Haşimî Alevi gencinin vuruştığı gibi.”⁽¹⁾

Hz. Ali Ekber daha sonra düşmana karşı savaşa girdi.

Harezmî şöyle diyor: “Susuzluk Ali Ekber’i şiddetle etkilemesine rağmen yine de düşman ordusuna çok ağır darbeler indirerek onlardan 120 kişiye aşkın insanı cehenneme vasil etti ve çadırlara geri döndü.

Daha sonra tekrar düşmanın ordusuna saldırıp onlardan ağır bir yara alarak toprağın üzerine düştü ve o esnada yüksek bir sesle: ‘Babacığım; şimdi ceddin Resulullah’ın, cennet kadehiyle bana verdiği suyu doya doya içtim, artık bundan böyle hiçbir zaman susamayacağım...’ dedi.”

İmam Hüseyin (a.s), Ali Ekber’in başucuna gelip şöyle buyurdu:

“Ey yavrum! Allah, seni öldüren bu zalim kavmi öldürsün, Allah’ın ve Resulullah’ın hürmetini ortadan kaldırı-

1- Arapçası şöyledir:

نَحْنُ وَبَيْتُ اللَّهِ أَوْلَىٰ بِالنَّبِيِّ	أَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ
أَطَعْنُكُمْ بِالرَّمْحِ حَتَّىٰ يَنْشُرَنِي	وَاللَّهِ لَا يَحْكُمُ فِينَا ابْنُ الدَّعِي
ضَرَبَ غُلَامٌ هَاشِمِيَّ عَلَوِيَّ.	أَضْرَبُ بِالسَّيْفِ حَتَّىٰ يَلْتَوِي

maya ne kadar da cüretlenmişler. Artık senden sonra dünyaya yazıklar olsun.”⁽¹⁾

Hz. Ali Ekber’le İlgili İki Husus

Tarihçiler ve görüş sahipleri arasında Hz. Ali Ekber’le ilgili, üzerinde tartışılan iki sözde görüş ihtilafı vardır. Bu konuda elde edilen şeyi, bahis münasebetiyle burada naklediyoruz; söz konusu ihtilafı iki mevzu şudur:

1- Hz. Ali Ekber kaç yaşındayken şehit oldu?

2- Hz. Ali Ekber’in annesi, diğer kadınlarla birlikte Kerbelâ’da mıydı?

Hz. Ali Ekber’in yaş meselesine gelince dikkat edilmelidir ki, Hazretin künyesi “Ebu’l-Hasan”dı. Doğumu, “Enisu’ş-Şia”⁽²⁾ kitabının nakline göre, hicretin 33. yılında, Şaban ayının on birinci günü, yani Osman’ın öldürülmesinden iki yıl önce vuku bulmuştur. Osman ise hicretin 35. yılında öldürülmüştür.

Meşhur âlim Merhum “İbn İdrîs” “*Serair*” kitabının “Mezar” babında şöyle diyor: “Hz. Ali Ekber’in doğumu, Osman’ın hilafet döneminde olmuştur. “Yani merhum İbn İdris, “*Enisu’ş-Şia*” kitabının naklini teyit etmektedir.

Buna göre, Hz. Ali Ekber, Aşura olayında, doğumu, Osman’ın hilafet döneminin sonlarında gerçekleşse de takriben yirmi yedi yaşındaymış. Bu sözü, tarihçi, yazar ve nesep tanıyanlar ittifakla teyit edip şöyle diyorlar: “Hz. Ali Ekber yaşta İmam

1- Maktel-i Harezmî, c. 2, s. 30. Musîru’l-Ahzan. el-Lühuf, s.100. Taberî, c. 7, s. 358. el-Kâmil, c. 3, s. 293. el-İrşad, s. 238.

2- Bu kitap Seyyid Muhammed Caferi Tayyar el-Hindî’nin Hicri 1241’de telif ettiği bir kitaptır. ez-Zeria kitabının sahibi, c. 2, s. 458’de, “Bu kitap Farsçadır. Nəcəf’te Seyyid Tüsteri’nin yanında gördüm.” diyor.

Seccad'dan büyüktü ve İmam Seccad (a.s) Aşura olayında yirmi üç yaşındaydı; oğlu İmam Muhammed Bâkır (a.s) babasıyla birlikteydi ve dört yaşında idi.”

Değindiğimiz bu ittifak esasına göre şöyle diyebiliriz: Hz. Ali Ekber'in yaşı hakkında nakledilen diğer görüşler gerçekte bağdaşmamaktadır. Mesela, merhum Tureyhi “*Muntehab*” kitabında, Hz. Ali Ekber'in şehadet anında 17 yaşında olduğunu, Merhum Şeyh Müfid *el-İrşad*, Tabersî ise “*A'lamu'l-Vera*” kitabında 18 yaşında ve “*Menakıb-ı Sûruri*”nin sahibi (İbn Aşub) ise, Ali Ekber'in 19 yaşında olduğunu nakletmektedirler.

Merhum “İbn Numa”nın, “*Musîru'l-Ahzan*” kitabında Hz. Ali Ekber'in, Kerbela hadisesinde 10 yaşından fazla olduğunu yazması gerçekten şaşılacak bir şeydir.

Zira her ne kadar İbn Numan'ın sözü çok açık değilse de, ama örfte onun sözünden, Ali Ekber'in 12 veya 13 yaşında olduğu anlaşılmaktadır.

“İbn Numa”nın sözünden daha da ilginç olanı merhum “Hace Nesiruddini Tusî”nin:⁽¹⁾

“Hz. Ali Ekber Aşura gününde 7 yaşındaydı.” demesidir. Ama tarihî şahitler ve karineler, Hz. Ali Ekber'in, aziz babasının yanında yüce bir makama sahip olduğunu ve İmam Hüseyin'in (a.s) kardeşi Hz. Ebu'l-Fazl hariç, Hazretin diğer bütün ashap, yaran ve aşiretlerinden daha üstün olduğunu göstermektedir. Bu durumun, küçük yaşta, özellikle yedi veya on üç yaşında olan bir kimseyle fazla bir münasebeti yoktur.

Örneğin, bütün tarihçiler şu olayda ittifak etmişlerdir ki, İmam Hüseyin (a.s) Aşura gecesi Ömer b. Sa'd'la görüştüğün-

de yanında bulunan bütün yaranlarına, çadırın dışarısında beklemelerini emretti; sadece Ebu'l-Fazl ve Hz. Ali Ekber'in kendisiyle birlikte çadıra girmelerine müsaade etti; nitekim Ömer b. Sa'd da yalnız oğlu Hafs ve özel kölesinin çadıra girmelerine izin verdi.

Yine İmam Hüseyin (a.s), Aşura günü konuşma yaptığında Hazretin çoluk çocuğunun ağlama sesleri yükselince, Hazret kardeşi Ebu'l-Fazl ve oğlu Ali Ekber'e şöyle bir görev verdi:

“Siz, bu çoluk çocuğu susturun; canıma andolsun ki onların ağlamaları ileride daha çok olacaktır.”

Yine İmam Hüseyin'in (a.s), Muharrem ayının sekizinci günü, Ali Ekber'in komutanlığında yaranlarından bir grubu su getirmek için Fırat'a doğru gönderdiğini görmekteyiz.

Bu sözlerin hepsi, Hz. Ali Ekber'in Aşura gününde merhum “Nasiru'd-Din Tusî”nin: “Hz. Ali Ekber, Aşura günü yedi yaşından fazlaydı.” şeklinde söylediği yaştan daha çok olduğunu teyit etmektedir. Ama Şia'nın bu büyük araştırmacısının sözünden “aşere” (on) kelimesinin düşme ihtimali de vardır. Bu surette onun sahih ibareti “Seb'e aşere” (on yedi) olup merhum Tureyh'in görüşüyle aynı olur.

Gerçi böyle bir sözün aslı (yani on yedi yaşında olması) da bize göre ve geçen delil ve şahitler gereğince sahih değildir; ama böyle bir kelime kitapların nüshası alınırken düşmüş olabilir. Çünkü bu çeşit cümle veya kelime düşüklüğü pek çok yerlerde görülmektedir.

Hz. Ali Ekber'in Çocuğu Var Mıydı?

Merhum Seyid Abdurrazzak Mukarrem, *Maktel* kitabında şöyle diyor: “Hz. Ali Ekber 27 yaşında olup çocuk sahibiydi.

Merhum Mukarrem, kendi görüşünü teyit etmek için, “*Kâmilu'z-Ziyarat*” kitabında, İmam Sadık'tan (a.s) nakledilen, Hz. Ali Ekber'in ziyaretnamelerinden birinin metninde: “Sallallahu aleyke ve ala ehli beytike ve itretik” şeklindeki bir cümleyi şahit getirmekte ve “Ebu'l-Hasan” künyesinin de, “Hasan” ismindeki bir evladının olması münasebetiyle Hz. Ali Ekber'e verilmiş olduğu ihtimalini öne sürmektedir.”

Müellif: Merhum Mukarrem'in, Hz. Ali Ekber'in ziyaretnamelerinden birinin metninden faydalandığı sözü teyit ederek, şunu da ilave ediyoruz ki “Ve ala Ehlibeytike ve İtretike” şeklindeki tabir sadece bir ziyarete münhasır değildir. Belki bu çeşit ziyaretler “*Kâmilu'z-Ziyarat*” kitabının 204. ve 239. sayfalarında geçtiği gibi diğer yerlerde ve ziyaretlerde de geçmiştir.

Hz. Ayetullah Necefi Merâşî (r.a) de, Ali Ekber hakkında yazdığı mukaddimesinde, Ali Ekber'in yaş bakımından İmam Seccad'dan (a.s) daha büyük olduğunu açıkça vurgulayıp bu görüşün teyidinde merhum İbn İdris'in sözünü şahit göstermektedir. Şöyle ki: Ulema, tarihçi ve nesep âlimleri arasında en meşhur ve sahih görüş, Hz. Ali Ekber'in İmam Seccad'dan daha büyük oluşudur. Bu âlimlerin sözleri bizlere hüccettir; çünkü onlar bu konu da uzmandırlar.

[Hz. Ali Ekber'in Annesi Kerbela'da Mıydı?]

Bu konu, tarihçilerin ve görüş sahiplerinin arasında ihtilaf konusu olmuştur; onun ispat ve nefyine kesin bir delil yoktur.

Merhum Muhaddis Kummî şöyle diyor: “Hz. Ali Ekber'in annesi zahiren Kerbela'da yokmuş; bu konuda muteber kitaplarda da bir şey bulamadım.”⁽¹⁾

1- Muntehe'l-Amâl.

Ama bu asrın âlim, edebiyatçı ve yazarlarından olan merhum şeyh Muhammed Semavî, “Kerbela şehitlerinden dokuz kişinin anneleri Aşura olayında bulunup, evlatlarının savaş ve cihatlarına tanık olmuşlardır.” dedikten sonra şöyle devam etmektedir: “Onlardan biri de Ali b. Hüseyin’dir; çünkü bazı rivayetlerde Ali Ekber’in annesi Leyla’nın çadırların içerisinde evladına dua ettiği, savaş sahnesine baktığı ve oğlunun şehadetine tanık olduğu görülmektedir.”⁽¹⁾

Yazar: Merhum Semavi, mezkûr rivayete bir kaynak göstermemiştir; güya o merhumun maksadı, bu hususta “*Menakıb*” kitabında nakledilen sözlerdir.⁽²⁾ O merhumun haberdar olduğu (fakat bizim görmediğimiz) diğer rivayetlerin olması da muhtemeldir.”

Şimdi konunun daha faydalı olması için anneleri Kerbela’da bulunan dokuz şehitten geri kalan sekiz tanesinin ismini de burada zikretmek istiyoruz:

- 1- Annesi Rubab olan Abdullah b. Hüseyin, yani Ali Aşgar.
- 2- Annesi Zeyneb-i Kübra (a.s) olan Avn b. Abdullah b. Cafer.⁽³⁾
- 3- Annesi Ramle olan Kasım b. Hasan Müçteba (a.s).
- 4- Şelil Beceliye’nin kızı olan Abdullah b. Hasan Müçteba’nın (a.s) annesi.
- 5- Annesi Hz. Ali’nin (a.s) kızı Rukayye olan Abdullah b. Müslim b. Akil.
- 6- Düşman çadırlara saldırdığında çok küçük olduğundan

1- Ebsaru’l-Ayn, s. 130.

2- Menakıb, c. 4. s. 99.

3- Abdullah b. Cafer’den, ismi Muhammed ve annesi Havsa olan diğer bir çocuk da Aşura günü şehadete erişmiştir.

dolayı korkusundan çadırın direğine sarılan ve bu hâlde Lakit veya Hanî ismindeki bir süvari tarafından annesinin gözü önünde şehit edilen Muhammed b. Ebî Saîd b. Akil.

7- Annesi tarafından düşmanlara karşı savaşmaya teşvik edilen ve annesinin gözleri önünde şehit düşen Ömer b. Cünade.

8- Merhum Seyyid İbn Tavus'un naklettiğine göre, eşi ve annesiyle birlikte Kerbela'ya gelen, onlar tarafından teşvik edilen ve onların gözü önünde şehadete erişen Abdullah-ı Kelbî.

EBU TALİB OĞULLARINA HİTABI

صَبْرًا عَلَى الْمَوْتِ يَا بَنِي عَمُومَتِي صَبْرًا يَا أَهْلَ بَيْتِي وَاللَّهِ لَا رَأَيْتُمْ هَوَانًا
بَعْدَ هَذَا الْيَوْمِ.

Açıklama:

Hz. Ali Ekber'in şehadetinden sonra Emîrü'l-Müminin Hz. Ali'nin kızı Rukayye'nin ve Müslim b. Akil'in, genç yaşta ki oğlu Abdullah şu şiiri okuyup, düşmana saldırıyordu:

"Bugün, babam Müslim ve Peygamber'in dini yolunda öldürülen yiğit gençlerle görüşeceğim."⁽¹⁾

Abdullah b. Müslim, şehadet şiirini okuyarak üç defa düşmana saldırdı, her saldırısında onlardan bir grubu helakete ulaştırdı.

Düşman tarafından Yezid b. Rûkad isminde bir şahıs Abdullah'ı hedef alarak ona doğru bir ok attı, Abdullah kendisini tehlikeden korumak için elini alınına koydu fakat ok elinden geçerek alınına isabet etti; işte Abdullah aldığı bu ağır yaradan dolayı yere düştü; düşmanlardan diğer birisi de Abdullah'a saldırıp onu şehadete ulaştırdı. Yezid b. Rûkad'ın kendisi ise,

---

1- الْيَوْمَ الْقِيَامِ مُسْلِمًا وَهُوَ أَبِي / وَغُضَبَةٌ بَادُوا عَلَيَّ دِينَ النَّبِيِّ .

ileri çıkıp attığı oku Abdullah'ın alnından çıkardı; ama okun başı öylece onun alnında kaldı.

Bu sırada Abdullah b. Cafer ve Muhammed b. Müslim'in çocuklarından Muhammed ve Avn gibi Haşimî ve Ebu Talib torunlarından birkaç genç toplu bir hâlde düşmana saldırdılar.

İmam Hüseyin (a.s) bu gençlerin, bir aslan gibi düşmana doğru saldırdıklarını görünce şöyle buyurdu:

“Ey amcazadeler! Ve ey ehlibeytim! Ölüme karşı sabırlı olun; Allah'a andolsun ki artık bugünden sonra hakaret ve ihanet görmeyeceksiniz.”⁽¹⁾

1- Taberî, c. 7, s. 358. Maktel-i Harezmi, c. 2, s. 78. el-Lühuf, s. 101.

İMAM HASAN'IN (A.S) OĞLU KASIM'IN ŞEHADETİNDE BUYURDUĞU SÖZ

بُعْدًا لِقَوْمٍ قَتَلُوكَ وَمَنْ خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيكَ جَدُّكَ وَأَبُوكَ عَزَّ وَاللَّهُ
عَلَى عَمِّكَ أَنْ تَدْعُوهُ فَلَا يُجِيبُكَ أَوْ يُجِيبُكَ ثُمَّ لَا يَنْفَعَكَ صَوْتٌ وَاللَّهُ كَثْرَ
وَاتِرُهُ وَقَلَّ نَاصِرُهُ.

...اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا وَلَا تُعَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا وَلَا تَغْفِرْ لَهُمْ أَبَدًا صَبْرًا يَا أَهْلَ
بَيْتِي لَا رَأَيْتُمْ هَوَانًا بَعْدَ هَذَا الْيَوْمِ أَبَدًا.

Açıklama:

Ehlibeyt gençlerinden bir grup şehadete eriştikten sonra, İmam Hasan'ın (a.s) henüz buluğa ermemiş oğlu Kasım, savaşı için karar alıp şehadete doğru yürüdü. O, ay parçası nurlu yüzüyle, üzerinde Arap elbisesi, ayaklarında nalinleri ve elinde kılıcı olduğu hâlde düşmana doğru hareket etti.

Bir süre savaştıktan sonra, Amr b. Sa'd ismindeki bir şahıs Kasım'a saldırarak onu yere serdi. Kasım, amcası İmam Hüseyin'i (a.s) yardımına çağırdı. Durumu yakından takip eden İmam (a.s), hemen onun yanına geldi; gözleri Kasım'ın kanlı çehresi ve parçalanmış bedenine iliştiğinde şöyle buyurdu:

“Seni öldüren kavim Allah’ın rahmetinden uzak olsun. Kıyamet gününde senin hakkında onların hasmı, ceddin Resulullah ve baban Emîrül-Müminin’dir. Allah’a andolsun ki amcanı çağırduğında sana cevap verememesi veya cevap verip de artık bunun sana bir faydası olmaması ona çok çetindir. Allah’a andolsun ki bu ses (yardım dileme sesin) öyle bir (kimsenin) sesidir ki, kavminden zulümle öldürülenleri çok, yardımcılarıysa azdır.”⁽¹⁾

Taberî şöyle diyor: “İmam (a.s), Kasım b. Hasan’ın (a.s) cenazesini şehitlerin bulunduğu çadıra götürüp, oğlu Ali Ekber’in yanına bıraktı ve Kûfe halkına şöyle beddua etti:

“Allah’ım! Onların hepsini teker teker bela ve azabına duçar eyle. Onlardan hiç kimseyi geride (sağ) bırakma ve onları ebedi olarak affetme...”

1- Taberî, c. 7, s. 359. el-Kâmil, *İbn Esir*, c. 3, s. 293. et-Tabakat, *İbn Sa’d*. el-İrşad, *Şeyh Müfid*, s. 239. A’lamu’l-Vera, *Tabersî*. Maktel-i Harezmî, c. 2, s. 27.

KÜÇÜK YAVRUSUNUN ŞEHADETİNDE BUYURDUĞU SÖZ

هَلْ مِنْ ذَابٍ يَذُبُّ عَنْ حَرَمِ رَسُولِ اللَّهِ، هَلْ مِنْ مُوَحِّدٍ يَخَافُ اللَّهَ فِيْنَا، هَلْ
مِنْ مُعِيْثٍ يَرْجُو اللَّهَ فِيْ اِغَاثِنَا هَلْ مِنْ مُعِيْنٍ يَرْجُو مَا عِنْدَ اللَّهِ فِيْ اِعَاثِنَا.
رَبِّ اِنْ تَكُ حَبَسْتِ عَنَّا النَّصْرَ مِنَ السَّمَاءِ فَاجْعَلْ ذَلِكَ لِمَا هُوَ خَيْرٌ وَاَنْتَقِمِ
لَنَا وَاَجْعَلْ مَا حَلَّ بِنَا فِي الْعَاجِلِ ذَخِيْرَةً لَنَا فِي الْاٰجِلِ.
...هَوْنٌ عَلَيَّ مَا نَزَلَ بِيْ اَنَّهُ بَعِيْنِ اللَّهِ.

Açıklama:

Taberî, Ukbe b. Beşirî Esedî'den şöyle nakleder: Bir gün İmam Hz. Muhammed Bâkır'ı'l-Ulûm'un (a.s) huzuruna müşerref oldum. Hazret, sohbeti esnasında bana şöyle buyurdu:

“Ey Ukbe! Biz Peygamber hanedanından birinin kanı, siz Esed oğullarının boynundadır.”

İmam (a.s), daha sonra şöyle izahta bulundu:

“Aşura günü, ceddim Hüseyin b. Ali'nin (a.s) bebeklerinden birini Hazretin eline verdiler; bebek Hazretin kucağındaiken, sizin (Esed oğulları) kabilenizden olan bir kişi

bebeği hedef alarak okla onun boğazını parçaladı; İmam (a.s) onun boğazından akan kanı göğe serpip şöyle dedi:

‘Rabbim! Eğer (dünyada) gaybi yardımını bizden esirgediyse, öyleyse buna karşılık bundan daha hayırlısını (ahirette) bize nasip eyle ve intikamımızı bu acımasız güruhtan al ve dünyada başımıza gelen şeyi ahirette bizim için zahire eyle.’⁽¹⁾

Harezmî bu hadiseyi, senedini zikretmeksizin daha geniş bir şekilde şöyle nakletmektedir: İmam'ın (a.s), çadırların içerisinde bulunan çoluk çocuğu ve İmam Seccad (a.s) hariç, bütün yararları düşman tarafından öldürüldükten sonra Hazeret, şöyle yardım çağrısında bulundu:

“Acaba (aranızda), Peygamber'in Ehlibeyt'ini savunacak bir kimse, hakkımızda Allah'tan korkacak bir muvahhit ve bize yardımda bulunacak bir yardımcı yok mudur?”⁽²⁾

Harezmî daha sonra şöyle diyor: İmam'ın (a.s) yardım dileme sesini çadırın içerisinde bulunan çoluk çocuk duyar duymaz, ağlama sesleri göklere yükseldi. İmam (a.s) çadırlara doğru dönüp şöyle buyurdu:

“Yavrumsun Ali Asgar'ı da getirin, onunla da vedalaşayım.”

Küçük bebek babasının kucağındayken, Hermele onu hedef alıp şehadete ulaştırdı.

İmam (a.s) bebeğin boğazından akan kanı göğe serpip şöyle dedi:

“Allah'ım, onları azabına duçar eyle, onlardan hiç kimseyi geride sağ bırakma ve onları ebedi olarak affetme...”

1- Taberî, c. 7, s. 360. et-Tabakat, İbn Sa'd. el-İrşad, Şeyh Müfid.

2- Harezmî, c. 2, s. 32.

el-Lühuf kitabındaysa şöyle naklediliyor: İmam (a.s), oğlunun boğazının kanını göğşe serpip, şöyle dedi:

“Bu musibet, benim için çok kolaydır, çünkü Allah her şeyi görüyor.”⁽¹⁾

Hatırlatma: Dikkat edilmelidir ki, Hz. Ali Asgar’dan başka dört çocuk daha Hz. Hüseyin’le (a.s) birlikte Kerbela’da şehadete erişmiştir; onların şehadet niteliği bu kitapta açıkça veya zımni olarak nakledilmiştir:

1- Kasım b. Hasan Müçteba (a.s) : O Hazretin şehadet niteliği, geçen bölümde zikrolundu.

2- Abdullah b. Hasan Müçteba (a.s) : Onun şehadet niteliği ikinci bölümde zikrolunacaktır.

3- Muhammed b. Ebî Said: Onun şehadet niteliği Hz. Ali Ekber’e ait bölümün sonlarında açıklandı.

4- Ömer b. Cünade: Onun şehadet niteliği ve Hz. Hüseyin’in (a.s) onun hakkındaki sözü geçmiş sayfalarda ayrı olarak nakledildi.

HZ. EBU'L-FAZL'IN ŞEHADETİNDE BUYURDUĞU SÖZ

أَنْتَ صَاحِبُ لَوَائِي.

تَعَدَّيْتُمْ يَا شَرَّ قَوْمٍ بَبَغْيِكُمْ   وَ خَالَفْتُمْوَا فِيْنَا النَّبِيَّ مُحَمَّدًا
أَمَا كَانَ خَيْرُ الْخَلْقِ أَوْصَاكُم بِنَا   أَمَا كَانَ جَدِّي خَيْرَةَ اللَّهِ أَحْمَدًا
أَمَا كَانَتْ الزَّهْرَاءُ أُمِّي وَ وَالِدِي   عَلِيٌّ أَخَا خَيْرِ الْإِنَامِ مُسَدَّدًا
لُعْنَتُمْ وَ أَخْزَيْتُمْ بِمَا قَدْ جَنَيْتُمْ   سَتُضْلَوْنَ نَارًا حَرُّهَا قَدْ تَوَقَّدَا

Açıklama:

Hiz. Ebu'l-Fazl (a.s), Aşura günü defalarca İmam Hüseyin'in (a.s) huzuruna müşerref olup, savaş alanına gitmek için izin istedi, ama Hiz. Ebu'l-Fazl (a.s) şecaat ve şehamet mazharı olduğundan ve hak sancağı da elinde bulunduğundan, İmam (a.s), onun savaşa gitmesine müsaade etmiyor ve Hiz. Ebu'l-Fazl'ı her defa aldığı karardan vazgeçirdiğinde şöyle buyuruyordu:

“Sen benim sancaktarımsın, senin şehadetin, cundullahın hezimetini, şeytan askerlerinin ise galibiyeti demektir.”⁽¹⁾

Hazretin, bütün ashabı şehadet şerbetini içtiklerinde, Hz. Ebu'l-Fazl, birkaç kere İmam Hüseyin'den (a.s) savaş meydanına gitmek için izin istedi. Nihayet İmam (a.s) onun isteğiyle muvafakat etti. Hz. Ebu'l-Fazl (a.s), düşmana karşı şiddetle savaştıktan sonra Fırat'a gidip suya ulaştığında veya düşman karşısında yer aldığı veya kolu düşman tarafından kesildiğinde, onun ne kadar yüce bir iman ve akideye sahip olduğunu ve hangi hedef uğrunda mücadele ettiğini gösteren hamasi şiirler okuyordu.

Ebsaru'l-Ayn kitabının müellifi şöyle diyor: Abbas b. Ali (a.s), savaş meydanına gitmek için defalarca kardeşi İmam Hüseyin'e (a.s) müracaat etti. İmam'dan (a.s) olumsuz cevap aldığı anda şöyle dedi:

"Göğsüm daralmış, hayattan bıkmışım artık."⁽¹⁾

İmam Hüseyin (a.s), ona cevaben şöyle buyurdu:

"Mademki savaş meydanına gitmek istiyorsun, önce (Fırat'tan) biraz su getir."⁽²⁾

İmam'ın (a.s) bu sözü üzerine, Hz. Abbas hareket edip, düşmanın safını yardı ve Fırat nehrine ulaştı, tulumu suyla doldurduktan sonra, kendisi de su içmek için avucunu suyla doldurarak susuzluktan kurumuş olan dudaklarına yaklaştırdı; fakat (çadırlardaki çocukları hatırlayarak) hemen onu Fırat'a döktü ve kendisine hitap ederek şöyle dedi:

"Ey can! Hüseyin'den sonra hakir olasin

Ve ondan sonra (sakın) hayatta kalmayasin.

Şimdi Hüseyin ölüm meydanına atılmıştır.

Sense akan ırmağın soğuk suyunu mu içiyorsun?

1- لَقَدْ ضَاقَ صَدْرِي وَ سَمِمْتُ الْحَيَاةَ .-

2- Menakıb, c. 4, s. 108. Yenabiu'l-Mevedde, 340.

Allah'a andolsun ki, bu dinimin müsaade etmediği bir şeydir.⁽¹⁾

Tulumu suyla doldurup çadırlara doğru götürdüğünde, kendisini sel gibi düşmanın karşısında görerek şu hamasi şiiri okudu:

“Ölümden korkmam, ölüm sesi duyulduğunda
Kılıçlar arasında bedenim kaybolsa bile
Feda olsun canım, Mustafa'nın (s.a.a) pak torununa.
Çadırlara su tulumunu götüren Abbas benim
Savaş günü savaşmaktan da hiç korkum yok.”⁽²⁾

Hz. Ebu'l-Fazl, büyük bir gayret ve ihtirasla suyu çadırlara doğru götürürken, düşman tarafından Yezid b. Rûkad ismindeki bir şahıs, hurma ağacının arkasına saklanarak namertçe saldırıp, Hz. Ebu'l-Fazl'ın (a.s) sağ kolunu bedeninden ayırdı. Haydar-ı Kerrar'ın oğlu Ebu'l-Fazl (a.s) sağ kolunun kesildiğini görünce yine kendi hedefini şu hamasi şiirde beyan etti:

“Vallahi, sağ kolumu kestinizse de
Ben yine dinimi savunacağım
İmanında sadık olan önderimi,

1- Arapçası şöyledir:

يَا نَفْسُ مِنْ بَعْدِ الْحُسَيْنِ هُونِي   وَ بَعْدَهُ لَا كُنْتِ أَنْ تَكُونِي
هَذَا الْحُسَيْنُ وَارِدُ الْمَنُونِ   وَ تَشْرَبِينَ بَارِدَ الْمَعِينِ
تَاللَّهِ مَا هَذَا فِعَالٍ دِينِي.

2- Arapçası şöyledir:

لَا أَرْهَبُ الْمَوْتَ إِذِ الْمَوْتُ زَقَا   حَتَّى أُوَارِيَ فِي الْمَصَالِيهِ لَقَى
نَفْسِي لِسِبْطِ الْمُصْطَفَى الطُّهْرِ وَقَى   إِنِّي أَنَا الْعَبَّاسُ أَعْدُو بِالسَّقَا
وَلَا أَخَافُ الشَّرَّ يَوْمَ الْمُلتَقَى.

Pak ve emin olan Peygamber'in torununu
Himaye edeceğim."⁽¹⁾

Evet, o bir kolunun kesilmiş olmasına itina bile göstermeden yoluna devam etti. Ama "Hâkim b. Zufeyl" adındaki bir şahıs, "Zeyd b. Rukad'ın" yaptığı gibi kallesçe Hz. Ebu'l-Fazl'a saldırıp, kılıcıyla onun sol kolunu kesti. Bu esnada Hz. Ebu'l-Fazl, düşman tarafından ok yağmuruna tutuldu; bu oklardan biri su tulumuna, biri de göğsüne isabet etti ve böylece onu hareketten alıkoymdu. Bu sırada düşman askerlerinden biri çadır direğiyle ona yakından saldırarak Hazretin kafatasını yarıdı. Hazret yere düştüğü esnada şöyle dedi:

"Ve aleyke minni's-salam ya Eba Abdillah=Benden sana selam olsun ya Eba Abdillah."⁽²⁾

İmam (a.s), kardeşinin sesini duyunca, hemen onun yanına vardı ve ağıtında Kûfe halkına hitaben şu dört beyti inşat etti:

"Ey insanların en kötüsü! Siz zulüm ve sitemi son haddine vardırıdınız.

1- Ebsaru'l-Ayn, s. 30.

وَاللّٰهُ اِنْ قَطَعْتُمْ يَمِيْنِيْ
اِنِّيْ اُحَامِيْ اَبَدًا عَنْ دِيْنِيْ
وَ عَنْ اِمَامٍ صَادِقِ الْبَيِّنِيْنَ
نُجْلِ النَّبِيِّ الطَّاهِرِ الْاَمِيْنِ.

2- Merhum Mukarrem, Maktel, s. 326'da şöyle nakleder: Şeyh Kazım Sebtî beyden duydum ki şöyle diyordu: "Bir gün güvenilir âlimlerden biri yanına gelip şöyle dedi: 'Ben Hz. Ebu'l-Fazl'dan size bir mesaj getirdim, zira Hazreti rüya âleminde gördüm ve sana karşı öfkeli olduğunu hissettim. Hazret bana şöyle dedi: 'Şeyh Kazım Sebtî bizim musibeti niçin yâd etmiyor?' Cevaben dedim ki, 'Ey Seyyidim! Ben sizin musibetinizi ondan çok duymuşum.'" Hazret, 'Hayır, ona söyle benim şu musibetimi okusun.' Buyurdu: 'Bir şahıs atın zerinden yere düştüğünde elini bedenine siper eder. Ama göğsüne oklar saplanan ve kolları kesilen bir kimse atın üzerinden yere düştüğünde kendisini nasıl kollayabilir?'"

Ve biz Ehlibeyt hakkında Peygamber'in emrine karşı çıktınız.

Mahlûkatın en hayırlısı olan Peygamber, bizi sizlere tavsiye etmemiş miydi?

Acaba ceddim, Allah'ın seçtiği Ahmed değil miydi?

Acaba Fatimatü'z-Zehra benim annem değil miydi?

İnsanların en iyisi olan Resulullah'ın kardeşi Ali, benim babam değil miydi?

Siz insanlar, işlediğiniz cinayetten ötürü lanet ve zilleti hak ettiniz.

Çok geçmeden de, şiddetli ateşi olan bir cehenneme atılacaksınız."

Maktel-i Türeyhi gibi bazı mekatil kitaplarında, Hz. Ebu'l-Fazl'ın (a.s) şehadeti esnasında Hüseyin b. Ali'den (a.s) birçok cümleler, Ebu'l-Fazl'dan (a.s) da birçok şiirler nakledilmiştir; ama bu söz ve şiirlerin sağlam kaynağını ele geçiremediğimiz için onları nakletmekten kaçındık. Bu birkaç beyit, şiir ve kısa örnek de Ebu'l-Fazl'ın (a.s), hedef, akide ve imanını beyan etmekte ve velayet makamının manevi ve duygusal kudreti ve yüceliğini göstermektedir, Hz. Ebu'l-Fazl (a.s) susamış olmasına rağmen suyu içmeyip, yere dökmekte ve şöyle demektedir:

"Allah'a andolsun ki, benim dinim böyle bir işi kabul etmez."

Savaşın kızıştığı esnada da, kılıç ve mızrak dalgaları karşısında şöyle feryat etmektedir:

"Canım Resulullah'ın evladına kurban olsun."

Bedeninden ayrılmış koluna bakınca da şöyle buyurmaktadır:

"Kolumu bedenimden ayırsalar da, yine ben dinimi ve İmam'ımı savunacağım."

Hız. Hüseyin b. Ali (a.s) da, oldukça aziz ve vefalı kardeşinin parçalanmış ve kana boyanmış bedeninin yanına oturup düşmana hitaben şöyle buyurdu:

“Vay halinize! İşlediğiniz bu büyük cinayetten dolayı Allah’ın rahmetinden uzak düştünüz ve oldukça elemli ve yakıcı bir ateşe atılacaksınız.”

Evet, Hz. Hüseyin (a.s), insanların zavallılık ve bahtsızlığı için üzölmekte, Ebu’l-Fazl (a.s) ise, kendisini din ve önderlik münun kekebeğı kabul etmektedir.

Masum İmamlar Açısından Hz. Ebu’l-Fazl’ın Makamı

İmam Hüseyin’in (a.s) Hz. Ebu’l-Fazl hakkında buyurduğu sözlere yer verdikten sonra, Hazretin şahsiyetini bir de, diğer masum imamlar açısından araştırmamız yerinde olur. Böylece hem okuyucuları o yüce şahsiyetle daha çok aşına etmiş oluruz, hem de o Hazretin gösterdiği bunca şecaat ve yiğitliğinin dünyada meşhur diğer yiğit ve kahraman insanların yiğitliğine benzemediğini anlarız. Çünkü bu yiğitlik ve şecaat, maddi değil daha çok manevi bir mahiyeti taşımakta ve o Hazretin ruhî ve manevi şahsiyetinden kaynaklanmaktadır.

Çocukluk Çağında İlahi Marifet

Anne ve babanın verdiği terbiye ve çevrenin etkisi, insanın şahsiyetinin oluşmasında büyük bir rol ifa eder. Hz. Ebu’l-Fazl (a.s) da bu kaideden müstesna değildir. “Ümmü’l-Benin” gibi bir anneden terbiye almak, Emîrû’l-Müminin (a.s) gibi bir babadan ahlaki ve manevi sıfatları kesp etmek ve İmam Hasan (a.s), İmam Hüseyin (a.s), Zeyneb ve Ümmü Gülsüm gibi kardeşlerin yanında büyümek, Ebu’l-Fazl (fazilet baba-

sı) değil, Ebu'l-Fezâil (faziletler babası) bir insan meydana getirir. Fakat Hz. Ebu'l-Fazl'ın (a.s) çocukluğunu araştırıp, masum imamların o Hazret hakkındaki sözlerini gözden geçirdiğimizde, ondaki bunca yüce sıfatların, ilim ve takvanın ibadet ve irfanın, şehamet ve fedakârlığın hepsinin kesbî değil, onların büyük bir kısmının zati olduğunu ve irsi olarak babası Emîrû'l-Müminin'den (a.s) ona intikal ettiğini görürüz.

Müstedrekü'l-Vesail ve Maktel-i Harezmî'de nakledilen rivayet, bu sözümüzün şahididir. Rivayette diyor ki: Hz. Abbas küçük yaşta bir gün babası Emîrû'l-Müminin Ali (a.s) : “*Evladım! Bir söyle.*” diye buyurdu, o da “*Bir*” dedi. Sonra, “*İki, söyle.*” diye devam etti, cevabında: “*Babacığım bir söyleyen dilimle iki söylemeye utanıyorum.*” dedi. Böyle bir cevabı evladından işiten Hz. Emîrû'l-Müminin Ali (a.s), onu gözlerinden öperek tahsin etti.⁽¹⁾

Çocuklukta böylesine geniş ufuklu bir görüşe ve düşünce tarzına sahip olmak, yani “bir”liği sadece Hak Teâlâ'ya lâyük bilmek ve O'nun münezzeh olduğu bir kelimeyi dile bile getirmekten çekinmek (ki çoğu büyükler bile bu merhaleye yetişmekten acizdirler) gösteriyor ki bu marifet ve irfan o Hazrette zati bir şeydir ve kesbî olarak, terbiye yoluyla değil, irsi olarak babasından Hazrete intikal etmiştir; öyle bir baba ki şöyle buyurmuştur:

“Eğer perdeler bile kalksa yakinim artmaz. (Çünkü o yakine şimdi de sahibim ben.)”

Bu mukaddimeden sonra, Masum İmamlar'dan üçünün o Hazret hakkındaki sözlerini nakletmeğe çalışacağız:

1- Müstedrekü'l-Vesail, c. 2, s. 635; c. 3, s. 815. Maktel-i Harezmî, c. 1, s.

1- İmam Cafer Sadık'ın Açıklaması (a.s): Ebu'l-Fazl hakkında şöyle buyurmaktadır:

كَانَ عُمَّنَا الْعَبَّاسِ بْنِ عَلِيٍّ (ع) نَافِذَ الْبَصِيرَةِ، صُلْبَ الْإِيمَانِ، جَاهِدَ مَعَ
أَخِيهِ الْحُسَيْنِ (ع) وَ أَبْلَى بَلَاءً حَسَنًا وَ مَضَى شَهِيدًا.

“Amcamız Abbas b. Ali (a.s), basiretli ve derin bir imana sahipti. Kardeşi Hz. Hüseyin ile birlikte cihad etti ve girdiği imtihandan en iyi şekilde çıktı. Şehadet derecesine erişti.”⁽¹⁾

Yine İmam Sadık'ın (a.s) Ebu Hamza-i Sumalî'ye⁽²⁾ öğrettiği bir ziyarette kullandığı, son derece güzel ve derin manaları içeren cümlelerden de Hz. Ebu'l-Fazl'ın (a.s) ne derece ihlâs, azamet-i ruhiyeye sahip olduğunu, enbiya ve evliyanın hedeflerini gerçekleştirme doğrultusunda ne derece fedakârlık yaptığını göstermektedir. Aşağıdaki cümleler bunlardan sadece birkaç örnektir:

... وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَالَعْتَ فِي النَّصِيحَةِ وَأَعْطَيْتَ غَايَةَ الْمَجْهُودِ... أَشْهَدُ
أَنَّكَ لَمْ تَهِنْ وَ لَمْ تَتَّكُلْ وَ أَنَّكَ مَضَيْتَ عَلَى بَصِيرَةٍ مِنْ أَمْرِكَ مُقْتَدِيًا
بِالصَّالِحِينَ وَ مُتَّبِعًا لِلنَّبِيِّينَ.

“Şehadet ederim ki, sen nasihat ve marufu emir ve münkeri nehyetme vazifesini tam olarak yerine getirdin ve bu yolda sen tüm gayretini sarf ettin...”⁽³⁾

1- Tenkihu'l-Mekâl.

2- Ebu Hamza Sumalî, büyük İslam şahsiyetlerinden, İmam Seccad, İmam Bâkır ve İmam Sadık'ın (a.s) ashabındandı. İmam Sadık'tan nakledilmiştir ki: “Ebu Hamza kendi zamanında, Selman'ın kendi zamanındaki gibiydi.”

3- Kâmilu'z-Ziyarat, s. 257. Sonra İmam Zeynelabidin (a.s) şu cümleyi

Şehadet ederim ki, sen (hakkı savunmakta) gevşemedin. (Bu yolda hiçbir tehlikeden) çekinmedin ve basiret üzere hareket edip şehit oldun. Sen bu işinde salihlere iktida edip peygamberlere tâbi oldun.”

2- İmam Zeynelabidin'in (a.s) Açıklaması: Ebu Hamza Sumâli diyor ki: “Bir gün Ali b. Hüseyin'in (Zeynelabidin) (a.s) gözü Abbas b. Ali'nin (a.s) oğlu Ubeydullah'a takıldı; gözleri yaşardı ve şöyle buyurdu:

“Uhud gününden daha çetin bir günü Resulullah (s.a.a) yaşamadı; çünkü o günde Allah'ın ve Resulünün aslanı olan amcası Hamza b. Abdulmuttalib şehadete erişti. Uhud'dan da sonra en çetin gün Mute idi; çünkü o günde de amcası oğlu Cafer b. Ebi Talib şehit oldu.” Sonra buyurdu: “Hz. Hüseyin'in (a.s) şehit olduğu gün kadar, çetin bir gün daha Resulullah'a (s.a.a) olmadı. Zira o günde otuz bin kişi Hazreti muhasara altına aldılar. Onların hepsi bu ümmetten olduklarını zannediyor ve her biri onun kanını dökmekle Allah'a yakınlaşmak istiyorlardı. İmam Hüseyin (a.s), ne kadar nasihat edip, Allah'ı onlara hatırlattıysa da tesir etmedi ve bilahare Hazreti haksız yere, zulüm ve düşmanlıkla öldürdüler.”

Sonra şöyle buyurdu:

“Allah rahmet etsin amcam Abbas'a; o tam manasıyla fedakârlık yaptı ve girdiği imtihandan en iyi bir şekilde çıktı ve canını kardeşine feda etti; öyle ki iki kolu da bu yolda kesildi. Allah, bu iki kolun yerine Cafer-i Tayyar'a verdiği gibi ona da iki kanat vermiştir ki meleklerle birlikte cennete (istediği yere) uçar.”

---

sözlerine ekledi: “Hz. Abbas (a.s), Allah-u Tebareke ve Teâlâ indinde öyle bir makama sahiptir ki, kıyamet gününde bütün şehitler ona gıpta ederler.”

Sonra İmam Zeynelabidin (a.s) şu cümleyi sözlerine ekledi:

“Hz. Abbas (a.s), Allah-u Tebareke ve Teâlâ indinde öyle bir makama sahiptir ki, kıyamet gününde bütün şehitler ona gıpta ederler.”⁽¹⁾

3- İmam Hüseyin’in (a.s) Açıklaması: Son olarak İmam Hüseyin’in (a.s), Hz. Ebu’l-Fazl (a.s) hakkında kullandığı ibareyi göz önüne alırsak o Hazretin azamet ve yüceliği ve ne gibi bir şahsiyete sahip olduğu daha çok anlaşılmış olur. Çünkü Tasua akşamı Yezid ordusu, İmam’ın (a.s) karargâhına doğru hücumla geçince Hazret, kardeşi Hz. Abbas’a hitap ederek şöyle buyurdu:⁽²⁾

“Canım sana feda olsun kardeşim, atına bin ve onlara (düşman ordusuna) git de niçin geldiklerini sor.”

Bu cümlelerin muhtevasına dikkat edildiğinde, insan şaşırıp kalır ve aklı durur. Yaratılışın hedefi olan ve haklarında, “Allah, sizinle (evreni yaratmaya) başlamış ve sizinle sona erecektir.”⁽³⁾ cümlesi kullanılan Masum İmam’ın ona, “Canım sana feda olsun...” diye hitap etmesi onun nasıl bir makam ve mertebeye sahip olduğunu gösterir. En iyisi bunun da tevîl ve tefsirini söz sahibine bırakalım; çünkü kendileri, “Sözümüzün kavranması oldukça zordur.” buyurmuşlardır.

Bu bölümün sonunda, konunun tekmili için şunu da hatırlatmak yerinde olur. Aşura günü İmam Hüseyin (a.s) ve Hz. Ebu’l-Fazl (a.s) dışında Hz. Ali’nin (a.s) dört oğlu daha şehit düşmüştür:

1- Tenkihu’l-Mekâl, Sefinetu’l-Bihar, el-Hisal (Şeyh Saduk), Babu’l-İsneyn.

وَإِنَّ لِلْعَبَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مَنْرَلَةً يَغْطِي بِهَا جَمِيعُ الشُّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

2- el-İrşad, s. 240.

3- “Camia” ziyaretinden.

1- Abdullah b. Emîrû'l-Müminin: Şehadet anında 25 yaşındaydı ve Hz. Ebu'l-Fazl'dan takriben dokuz yaş küçüktü.

2- Osman b. Emîrû'l-Müminin: Şehadet anında 23 yaşındaydı.

3- Cafer b. Emîrû'l-Müminin: Şehadet anında yirmi bir yaşındaydı. Bu üç şehidin ve Hz. Ebu'l-Fazl'ın annesi Fatıma Ümmü'l-Benin'dir.

4- Muhammed b. Emîrû'l-Müminin: Annesi Mesud b. Halid'in kızı Leyla'dır; fakat o anda yaşının ne kadar olduğu kesin olarak belli değildir.

Tarih kitaplarının yanı sıra, "Nahiye Ziyareti"nde⁽¹⁾ de bu dört şehit büyük bir azamet ve saygıyla zikredilmiş ve her birinin katili, adıyla tanıtılarak lanetlenmiştir.

1- Hz. Mehdi'den (a.s) İmam Hüseyin ve Kerbela şehitleri hakkında nakledilen ziyaret.

ABDULLAH B. HASAN MÜÇTEBA'NIN ŞEHADETİNDE BUYURDUĞU SÖZ

يَا ابْنَ أَخِي اصْبِرْ عَلَى مَا نَزَلَ بِكَ فَإِنَّ اللَّهَ يُلْحِقُكَ عَلَى آبَائِكَ الطَّاهِرِينَ
الصَّالِحِينَ بِرَسُولِ اللَّهِ وَعَلِيٍّ وَحَمْزَةَ وَجَعْفَرَ وَالْحَسَنَ...
اللَّهُمَّ اأْمْسِكْ عَنْهُمْ قَطْرَ السَّمَاءِ وَأَمْنَعُهُمْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ فَإِنْ مَتَّعْتَهُمْ إِلَى
حِينٍ فَفَرِّقْهُمْ فَرَقًا وَاجْعَلْهُمْ طَرَائِقَ قَدَدًا وَلَا تُرْضِ عَنْهُمْ الْوَلَاةَ أَبَدًا فَإِنَّهُمْ
دَعَوْنَا لِيُنْصُرُونَا فَعَدَوْا عَلَيْنَا فَكَتَلُونَا.

Açıklama:

İbn Esir'in "el-Kâmil"i ile Şeyh Müfid'in "el-İrşad" adlı kitaplarında şöyle yer almıştır: Hz. Hüseyin'in (a.s) piyade olarak uzun müddet savaşından sonra düşmanın muhasarası altında kaldığı bir esnada, Hazretin yakınlarından küçük bir çocuk, çadırların yanından ayrılarak İmam'a (a.s) doğru koştu; Hz. Zeyneb (a.s) çadırlara geri döndürebilmek için onu takip ediyordu; ama çocuk şöyle diyordu:

"Hayır, Allah'a andolsun ki amcamdan ayrılmayacağım."

O esnada düşman ordusundan "Bahr b. Ka'b b. Teym" adındaki bir şahıs, kılıçla Hüseyin b. Ali'ye saldırdı. Küçük çocuk bu durumu görünce ona şöyle seslendi:

“Ey kötü kadının oğlu! Benim amcamı mı öldürüyorsun?”⁽¹⁾

Ardından da, amcasını korumak için elini öne uzattı. Bahr b. Ka'b, kılıcını savurarak çocuğun koluna öyle bir darbe indirdi ki, bu cesur çocuğun kolu ince bir deri vesilesiyle öylece pazıda asılı kaldı.

Bu küçük kahraman, duyduğu şiddetli acı ve rahatsızlıktan Hazrete dönüp şöyle seslendi:

“Ey amca! İmdadıma yetiş, beni bu dert ve musibetten kurtar.”

İmam (a.s), elini onun boynuna atıp şöyle buyurdu:

“Ey kardeşimin oğlu! Sabret; Allah Teâlâ seni pak ve salih ceddin Resulullah'a, Ali'ye, Hamza'ya, Cafer'e ve Hasan'a mülhak edecektir.”

Bu esnada İmam (a.s), Kûfe ordusuna şöyle beddua etti:

“Allah'ım! Bu zalim insanları, rahmet yağmurundan ve yeryüzünün bereketlerinden mahrum kıl. Eğer kendilerine az bir ömür verecek olursan da, onları tefrika ve ihtilaf belasına duçar eyle. Hükümdarlarını onlardan razı etme, onlarla hükümdarları arasına düşmanlık ve anlaşmazlık çıkar. Çünkü onlar bizi, yardım vadesiyle davet edip daha sonra da bize karşı savaşa kalkıştılar.”⁽²⁾

Hatırlatma: Kerbela'da, İmam Hasan Müçteba'nın (a.s) evlatlarından şu üç tanesi şehadete ermiştir:

- 1- Annesi Şelil b. Abdullah'ın kızı olan Abdullah.
- 2- Annesi Ramle olan Kasım.
- 3- Annesi Ramle olan Kasım'ın kardeşi Ebubekir.

1- يَابْنَ الْخَبِيَّةِ أَتُقْتَلُ عَمِّي؟

2- el-Kâmil, c. 3, s. 292. el-İrşad, s. 241.

VEDALAŞMA VAKTİ

Harem'deki Kadınlarla Vedalaşma

ثُمَّ أَنَّهُ وَدَّعَ عِيَالَهُ وَ أَمَرَهُمْ بِالصَّبْرِ وَ لَبَسِ الْأُزْرَ وَ قَالَ: اسْتَعِدُّوا لِلْبَلَاءِ
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ حَامِيكُمْ وَ حَافِظُكُمْ وَ سَيُنْجِيكُمْ مِنْ شَرِّ الْأَعْدَاءِ وَ يَجْعَلُ
عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ إِلَى خَيْرٍ وَ يُعَدِّبُ عَدُوَّكُمْ بِأَنْوَاعِ الْعَذَابِ وَ يُعَوِّضُكُمْ عَنْ هَذِهِ
الْبَلِيَّةِ بِأَنْوَاعِ النَّعْمِ وَ الْكِرَامَةِ فَلَا تَشْكُوا وَ لَا تَقُولُوا بِالسِّنْتِكُمْ مَا يَنْقُصُ مِنْ
قَدْرِكُمْ.

Açıklama:

Eğer, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) en son vedalaşması, o Hazretin kendisi, haremdeki kadınlar ve İmam Seccad (a.s) için Aşura gününün en zor anlarından ve en şiddetli dakikalarından-
dı diyecek olursak hatalı bir söz söylememiş oluruz. Çünkü Peygamber'in torunları, bütün erkeklerin şehadetinden sonra yegâne sığınak, imam ve önderleri olan Hz. Hüseyin'in (a.s) da artık dönüşü olmayan ayrılık vedasında olduğunu görmekteler... Ondan sonra bu çölde ne yapsınlar, bu gurbette ve kimsesizlikte kime sığınsınlar, düşmanın saldırısına karşı savunma gücü olmayan bir avuç çoluk-çocuk kendilerini nasıl savunsunlar ve dertlerini kime söylesinler?

Şimdi, en son olarak birkaç dakikalığına bile olsa Hazretin çevresinde toplanıp, eteğini tutup, ondan yardım dilemelidirler ve onunla dert yanmalıdırlar. Diğer taraftan da şefkatli, merhametli, namus ve cesaret abidesi olan İmam (a.s), bir grup çoluk-çocuğun ağlama seslerinin yükseldiğini duyuyordu. Yetim kızların, düşmanın elinden kurtulmak için güvenli bir yer istediklerini veya susuzluktan kurtulmak için bir kap su talep ettiklerini görüyordu. Yine Hazret kendisini, acılar çekmiş, şiddetli musibet ve büyük hadiselerden dolayı şaşkınlık ve hayret içerisinde kalmış ve konuşmaya bile artık güçleri kalmamış bir grup kadının arasında görüyordu.

Şimdi siz değerli okuyucular, İmam'ın (a.s) dağları sarsan bu müthiş sahnede nasıl bir tepki ve davranış sergileyeceğini, gam ve üzüntüleri kemiklere dek işleyen bu matemli kadın ve kızlarla nasıl konuşacağı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Acaba İmam (a.s), bu acı sahneyi görmekle ve can yakıcı bu hadiseleri düşünmekle kendisinden bir zaaf mı gösterecek ve kontrolünü kaybedecek midir? Seçtiği o yüce hedefi unuttak mıdır?

Bu sahneyi, herkes kendi fikrine göre yorumlayıp, her yazar, İmam'ın (a.s) vereceği cevabı kendine göre bir şekilde kaleme alabilir, her vaiz ve hatip ayrı görüş ileri sürüp, her konuşmacı kendi fikrini gösteren ve İmam'ın yüce şahsiyetini kendi şahsiyeti gibi nitelendiren, teviller, izahlar ve yorumlar yapabilir.

Öyleyse Medine'den Kerbela'ya kadar olan bütün aşamalarda ki gibi, bu aşamada da yetkiyi kaleminden alıp, İmam'ın cevap ve sözlerini masumların beyanından, büyük âlim ve uzman kişilerin naklinden duyalım ve İmam Hüseyin'in (a.s) sözlerinin nakledildiği şekilde tercümesine başlayalım.

Sonra, Hazret ikinci defa olarak ailesiyle vedalaştı; onları sabra ve uzur (bedenin her tarafını kaplayan bir çeşit örtü) örtmeye davet etti ve şöyle buyurdu:

“Zor ve gamlı günler için hazırlanın ve bilin ki Allah-u Teâlâ, sizin himayeciniz ve koruyucunuzdur ve sizi yakın bir zamanda düşmanların şerrinden kurtaracaktır, akibetinizi hayra dönüştürecektir, düşmanınızı çeşitli azaplarla duçar kılacaktır. Bu zorluk ve musibetlere karşılık da size çeşitli nimet ve kerametler bağışlayacaktır. Öyleyse şikâyet etmeyin ve değerinizi düşürecek şeyleri ağzınıza almayın.”⁽¹⁾

Üstteki mezkûr sözleri Allame Meclisî, İmam Muhammed Bâkır’dan (a.s) olan bir rivayetin ardıca nakletmiştir; bu, büyük bir ihtimalle o rivayetin devamıdır. O rivayetten ayrı da olsa yine de, Merhum Allame Meclisî açısından muteber ve sağlam olan diğer bir rivayetten alınmıştır. İşte bu esasa göre araştırmacı âlimlerden, ilmî şahsiyetlerden, tarih ve hadis hakkında bilgili kişilerden olan Merhum Mukarrem, üstteki mezkûr sözleri, “*Celau'l-Uyun*” kitabından nakletmesine rağmen Hz. Hüseyin’den (a.s), nakli sahih ve güvenilir bir rivayet olarak onu inceleyip şöyle diyor:

“İmam Hüseyin (a.s) bu konuşmasında, iki önemli konuyu açıklamak istemiştir; tarihçilerden ve Hz. Hüseyin’in (a.s) kıyamını tahlil edenlerden hiç kimse bu iki konuya dikkat etmemiştir. Birincisi: İmam Hüseyin (a.s) haremdeki kadınlara şunu anlatmak istemiştir: Bu uzun yolculukta düşmanların eliyle öldürülmeyecekler ve salim olarak yurtlarına, evlerine döneceklerdir. İkincisi de şu ki, onların elbise ve örtüleri yağmalanmayacaktır.”

1- Maktel-i Mukarrem, s. 337.

Daha sonra merhum Mukarrem, bu sözün metninden anladığı şeyin teyidinde şöyle diyor: “Çünkü Hz. Hüseyin’in (a.s) örtünme emri verdikten sonra, kelimelerden biri yeterli olmasına rağmen her iki “himayet” ve “hıfazat” kelimesini kullanmasından, daha önce zikredilen iki önemli konu elde edilmektedir.

İmam Hüseyin’in (a.s) sözünün belagati, “Allah sizin himayetinizdir.” cümlesinden ismet ailesinin elbise ve örtülerinin yağma edilmeyeceği ve “Allah sizin koruyucunuzdur.” cümlesinden de onların düşmanlar tarafından öldürülmeyecekleri hususlarının kast olunmasını gerektiriyor.

İMAM SECCAD'LA (A.S) VEDALAŞMA

۱- وَ عَنْ زَيْنِ الْعَابِدِينَ ع قَالَ ضَمَّنِي وَالِدِي ع إِلَى صَدْرِهِ يَوْمَ قُتِلَ وَ الدَّمَاءُ تَعْلَى وَ هُوَ يَقُولُ يَا بُنَيَّ احْفَظْ عَنِّي دُعَاءَ عَلَمْتَنِيهِ فَاطِمَةُ ع وَ عَلَّمَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص وَ عَلَّمَهُ جَبْرَائِيلُ ع فِي الْحَاجَةِ وَ الْمُهَمِّ وَ النِّعَمِ وَ النَّازِلَةِ إِذَا نَزَلَتْ وَ الْأَمْرِ الْعَظِيمِ الْفَادِحِ قَالَ أَدْعُ بِحَقِّ يَسِّ وَ الْقُرْآنِ الْحَكِيمِ وَ بِحَقِّ طِهِ وَ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ يَا مَنْ يَقْدِرُ عَلَى حَوَائِجِ السَّائِلِينَ يَا مَنْ يَعْلَمُ مَا فِي الضَّمِيرِ يَا مَنْفَسَ عَنِ الْمَكْرُوبِينَ يَا مُفَرِّجَ عَنِ الْمَغْمُومِينَ يَا رَاحِمَ الشَّيْخِ الْكَبِيرِ يَا رَازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِيرِ يَا مَنْ لَا يَحْتَاجُ إِلَى التَّفْسِيرِ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَفْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا.

۲- ...عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ عَلِيٌّ بَنَ الْحُسَيْنِ ع الْوَفَاةُ ضَمَّنِي إِلَى صَدْرِهِ ثُمَّ قَالَ يَا بُنَيَّ أَوْصِيكَ بِمَا أَوْصَانِي بِهِ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ حَضَرْتَهُ الْوَفَاةُ وَ بِمَا ذَكَرَ أَنَّ أَبَاهُ أَوْصَاهُ بِهِ فَقَالَ يَا بُنَيَّ إِيَّاكَ وَ ظَلَمَ مَنْ لَا يَجِدُ عَلَيْكَ نَاصِرًا إِلَّا اللَّهَ.

Açıklama:

İmam Hüseyin (a.s), haremdeki kadınlarla vedalaştıktan sonra, İmam Seccad'la (a.s) vedalaşmak için onun çadırına doğru yöneldi. Hz. Hüseyin'in (a.s), evladı ve kendisinden sonraki vasisiyle nasıl vedalaştığı, o hassas anda muhterem babayla sevgili evlat arasında neler geçtiği bizlerce bilinmemektedir.

Elbette Mes'ûdî, galiba rivayetlerin içeriğini belirten bazı sözler naklediyor; onların özeti şöyledir: İmam Hüseyin (a.s), İmam Seccad'la (a.s) vedalaşırken imametle ilgili ona özel vasiyetlerde bulundu ve Ümmü Seleme'nin yanında emanet bırakılan, suhuf, silah vs. gibi imamete mahsus olan mirasları, Medine'ye döndüğünde ondan teslim almasını emretti.⁽¹⁾ Ama vedalaşmanın bu bölümünde İmam'dan (a.s) konuşma şeklinde nakledilen iki söz vardır, bunların her ikisi de veda sahnesinde hazır bulunan İmam Seccad'dan (a.s) nakledilmiştir.

1- Rububiyet Dergâhına Teveccüh

İmam Seccad (a.s) şöyle diyor:

“Babam öldürüldüğü gün, kanlar (bütün bedeninden) oluk gibi aktığı bir anda beni bağrına bastı ve şöyle buyurdu: ‘Yavrum şu duayı benden ezberle; hacet, gam, keder, musibet ve büyük hadiselerde, Allah'ı bu duayla sesle. Onu annem Fatıma bana öğretmiştir, ona da Resulullah öğretmiştir, Resulullah'a da Cebrail öğretmiştir: ‘Allah'ım! Yasin ve Kur'an-ı Kerim hakkına, Tâhâ ve Kur'an-ı Azim hakkına sana niyaz ediyorum. Ey isteyenlerin hacetine kadir olan, ey gönüllerde olanları bilen, ey gamlıların gamını gideren, ey kederlileri kederden kurtaran, ey ihtiyarlara rahmeden, ey küçük çocuklara rızık veren, ey tefsir (ve

1- İsbatu'l-Vasiyye, s. 164.

beyana) ihtiyacı olmayan Allah! Muhammed'e ve Âl-i'ne (Ehlîbeyti'ne) salât eyle ve benim de ihtiyaçlarımı karşıla."⁽¹⁾

2- En Korkunç Zulümlerden Kaçının

Ebu Hamza Sumalî, İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) şöyle naklediyor:

"Babam İmam Seccad, vefat ettiğinde beni bağrına basıp şöyle buyurdu: 'Yavrum, babam Hüseyin b. Ali şehadete erdiği vakit bana tavsiye ettiği şeyi ben de sana tavsiye ediyorum; babamın nasihatlerinden biri şuydu: 'Yavrum, Allah'tan başka yardımcısı olmayan kimseye, zulüm yapmaktan sakın.'"

İşte bu Hz. Hüseyin'in (a.s) İmam Seccad'la vedalaşırken, ona buyurduğu iki vasiyeti; bu iki vasiyet, iki ayrı görüşme ve vedalaşmada söylenmiş olabilir. Hazretin şu iki tabiri kullanması, (*babam öldürüldüğü gün, kanlar bütün bedeninden oluk gibi aktığı an - babamın şehadete erdiği vakit*) iki ayrı görüşmenin olmasına bir işaret olabilir.

Netice: Bu üç vasiyetten anlaşılan şey şudur: Mümin insanlar için sabır ve istikamet örneği olan o önder ve imam, küfür ve ilhada karşı savaşmak ve mücadeleye karar aldığı günden itibaren, son anlarına kadar kendi hedefinde tereddüt etmemiş ve onlara karşı hiçbir taviz vermemiştir. Daima adım adım ilerlemiş, zaman ve mekân şartlarına uygun tepki göstermiştir. O Hazret için, kendi şehadeti ve haremdeki kadınların esir düşmesine bir adım kalan Aşura vedalaşmasının sahnesiyle ruhî huzur ve ihtiramdan yararlandığı Peygamber'in şehri, hiç değişmemiştir ve o Hazret açısından bu hassas anlar,

1- el-Hısal, Şeyh Saduk, Bab-ı Evvel. Tuhafu'l-Ukul, s. 176.

Mekke-i Muazzama ve Allah'ın evinin yanında yaşadığı veya Hicaz'dan Kerbela'ya doğru çöller kat ettiği anlarla hiç değişiklik kazanmamıştı.

İmam Hüseyin (a.s), o gün Resulullah'ın kabrinin yanında, *"Allah'ım ben iyiliği emredip, kötülükten sakındırmayı seviyorum."* Medine'de, *"Yezid şarab içen (ve fasık) bir kişidir; benim gibi birisi onun gibi birisine biat etmez."*, Medine'den başlayan hareketinin evvelinde: *"Eğer ümmet Yezid gibi birisine duçar olursa, artık İslam'a veda etmek gerekir."* o gün: *"Vallahi ben, zillete boyun eğmem."* diyerek yemin edip, Kâbe'nin kenarında bir hutbe okuyarak kendi geleceğini tersim etmiş ve Beyza menziline Resulullah'ın (s.a.a) menziline istinat ederek Yezid'e karşı mücadele vermeyi kendi vazifelerinden biri olarak tanıtmıştı ve... bugünü (Aşura günü) de Haremdeki kadınlara: *"Sizleri esaret müddetince düşmanların gözünden koruyacak sefer elbiselerinizi giyin, bela ve zorluklara karşı hazırlanın, esaret ve düşmanın baskısından dolayı şikayet edecek bir kelime ağzınıza almayın; çünkü hedef ilahîdir."* buyurmaktaydı.

Emr-i maruf ve nehy-i münker yapmayı ayakta tutmak, tağutlara rest çekmek ve zillete boyun eğmemek zorluk, işkence ve esaretlere hazırlıklı olmayı gerektirir. Her şeyden daha önemlisi, bütün bu merhalelerin istikamet ve direnişle birlikte olmasını; hedefte şüphe ve razı olmamayı gösterecek bir kelime bile ağza almayacak derecede bir maneviyata sahip olmayı icap eder; çünkü bunlar, mücadelenin değerinin yok olmasına ve mükâfat ve sevabın azalmasına sebep olur.

Hz. Hüseyin'in (a.s), oğlu İmam Seccad'a vasiyetinin iki boyutu vardır:

1- Şahsi boyut: İnsan, Hz. Hüseyin'in (a.s), yığınca gam ve üzüntünün, düşmanın zulüm ve cevrinin arttığı şartlar altında biri dua, diğeri İmam Seccad'a (a.s) öğüt ve uyarı şeklinde

olan bu iki vasiyetini, teselli bulması ve gönlünün rahatlaması için büyük bir vesile olabileceğini düşünür. Çünkü bir taraftan İmam Seccad'ın dikkatini Rububiyet makamına çekerek, ilgisini tüm ağırlığıyla bu toprak âleminin bütün hadiselerinden kesiyor; diğer taraftan da Kûfe halkını bekleyen geldi gelecek cezalandırmadan haber vermektedir; o da kendi yerinde, elemeleri hafifletmede, zulüm ve baskıların etkisini gidermekte etkili olabilir.

2- Umumi boyut: Hüseyin b. Ali (a.s), kendisinden sonra Hz. Seccad'ın toplumun hidayet ve önderliğini üstleneceğini dikkate alarak, ömrünün en son anlarında bir kez daha onun vasıtasıyla ve ondan sonra da dua şeklinde detaylı hutbelerle insan topluluğunu ve Şiaları gerçek tevhide, ilahi peygamberlerin ve semavî önderlerin temel program ve görevlerinden olan Allah'a yönelmeye davet etmektedir ve yine dua şeklinde insanların dikkat ve düşüncesini Allah'ın kudretine, ilminin, bütün insanların esrarını kuşattığına ve böylece O'nun şefkat ve rezzaklığına yöneltiyor.

Diğer vasiyetinde de, onlara nasihat edip, bu geniş dünyanın her kesiminde, her gün için çeşitli şekillerde ve çeşitli boyutlarda kendilerini savunmaya güçleri olmayan mazlum insanlara yapılan en kötü zulümlere dikkat çekerek, insanları o zulümleri işlemekten sakındırıyor.

Öyle sanıyorum ki, bu iki vasiyetin umumi boyutu onun şahsi boyutundan daha önemlidir. Çünkü genel vazife ve İmam'ın yüce makamı onların umumi yönünü gerektirir. Hazretin bu hitabını: *"Yardımcısı olmayan kimselere zulüm yapmaktan sakın."* onun zahirine yormak, günahlardan masum olan ve her çeşit zulüm ve haksızlıktan uzak olan İmam'ın (a.s) yüce makamı ve gerçeklerle uyuşmuyor.

Velhasıl: Gerçi bu iki vasiyette muhatap, lafzın zahirine göre İmam Seccad'dır (a.s); ama Kur'ân'ın çoğu yerdeki hitapları ve masumların vasiyetleri gibi gerçekte, söz bütün insanlara ve Müslümanlara yöneliktir.

İmam'ı (a.s) Hakiki Sevenlere Bir Hatırlatma

Muhterem okuyucular, işte bunlar, Hüseyin b. Ali'nin (a.s), güvenilir, muteber kaynaklar ve Masum İmamlar (a.s) yoluyla elimize ulaşan en son vedasındaki vasiyet ve sözlerinden ibaretti. İmam'ın diğer bazı vasiyet ve sözleri bizim elimize ulaşmayabilir; ama önceden de izah ettiğimiz gibi zahirde kısa ve özet halinde olan bu üç vasiyetten, velayetin değerli makamını ve imametın kararlı çehresi ve sarsılmaz iradesini tanımak ve bu cümlelerin arasından, o Hazretin seçtiği yolda-ki istikamet ve direniş açıkça idrak edilebilir.

Ama maalesef bazı muteber ve güvenilir olmayan kitaplar- da veya bazı vaiz ve hatiplerin dilinde vedalaşma hususunda öyle sözler naklediliyor ki, ne muteber kaynaklarda bu çeşit sözlerden bir eser vardır ve ne de onlardan bazılarının anlamı velayet, imamet ve şehitlerin serdarı Hz. Hüseyin' (a.s) yüce hedefleriyle uyum sağlar. Bu çeşit sözlerin ortaya çıkması ve yayılması aşağıdaki iki nokteden kaynaklanabilir:

1- Bu çeşit sözler, dikkatleri sırf ağlama ve ağlatmak sevabına yöneltilen, uydurmanın veya uyduruk ve esassız sözleri nakletmenin günah ve mefsedelerinden gafil olan, bilgilerinin azlığı neticesinde onların uydurma olmasına dikkat etmeyen bazı yazar ve vaizlerin düzüp-koşmalarıdır.

2- Bu sözlerden bazısının nakli, velayetin yüce makamını yanlış tanımaya ve imametın değerli makamını düşürmeye sebep olur. Bu, akidevi yönden, İslami ahkâm ve akidelerin

muhafızı olan bütün âlimlerin dikkat etmesi gereken bir kayıp haddindedir.

Biz bu konuda, çok verimli ömrünü, hadis ve rivayetlerin tahkik ve araştırmasında geçiren ve *Müstedrek*⁽¹⁾ gibi değerli eserleri yadigâr bırakan ve Merhum Muhaddis Kummî ve Merhum Sahibu'z-Zerîa gibi talebeler topluma sunan, Merhum Yüce Allame Muhaddis Nurî'den sözler ve nasihatler dinleyelim ve vedalaşma konusuyla ilgili olan aynı esassız sözlerden bir örneğini bu merhumun kendi dilinden duyalım.

Merhum Muhaddis Nurî, "*Lü'lu ve Mercan*" kitabında, yalının kısımları ve bu büyük günahın azap ve mefsedeleri hakkında şöyle diyor:

"Kendilerini mersiye okumaya ve Aşura hadisesini nakletmeye hazırlayan kimseler, başkalarının meclis ve minberlerdeki sözlü nakilleriyle yetinmemeli ve de bazıları açısından cümlelerin Arapça olmasını, onun metin ve senedinin doğruluğuna kesin bir delil kabul etmemelidirler; hatta kitap ve teliflerde de tam dikkat etmeleri gerekir. Kitapta bir sözün mevcut olması kesinlikle onun doğruluğuna delil olamaz; çünkü bir kitabın yazarı hâli meçhul ve tanınmamış bir kimse olabilir. Tanınmış ve meşhur bir kimse olup, fakat ilmî açıdan doğruyu yanlıştan, sahihi de sahih olmayandan teşhis edebilecek bir seviyede de olmayabilir. Hatta ilmî ve teşhis gücüne sahip olan bir yazarın da bazı telifleri, çeşitli nedenlerden dolayı muteber ve güvenilir olmayabilir. Mesela, o kitabı gençlik döneminde ve yeterli bir tecrübe ve bilgiye sahip olmadığı bir zamanda yazmış olabilir ve böyle bir şahsiyete nispet verildiğinden dolayı halkın arasında muteber ve meşhur olabilir."

1- Müstedreku'l-Vesail masumlardan yirmi üç bin hadis içerir.

Merhum Muhaddis Nurî bu çeşit teliflerden bazılarını tanıtmamanın ve maksadı beyan etmenin yanı sıra, meşhur olan birkaç esassız ve sahte olayın izahına değinip şöyle diyor:

Dördüncüsü: Yürek yakıcı bir şekilde naklediyorlardı ki, Aşura gününde, İmam Hüseyin (a.s), Ehlibeyt ve ashabı şehit olduktan sonra, İmam Zeynelabidin'in (a.s) başucuna geldi. İmam Zeynelabidin babasının halini sorduktan sonra o Hazretin düşmanlarla muamelesinin sonucunu öğrenmek istedi. Hz. Hüseyin (a.s)"*Savaşla neticelendi.*" buyurdu. Daha sonra ashaptan bazılarının ismini getirip onların halini sordu. Hazret cevaben: "*Kutile, Kutile (öldürüldü, öldürüldü)*" buyurdular; sıra Benî Haşim'e geldiğinde de Cenab-ı Ali Ekber ve Ebu'l-Fazl'ın halini sordu, Hazret yine aynı şekilde "*kutile kutile*" diye cevap verdi ve şöyle buyurdu:

"Artık çadırların içerisinde ben ve senden başka hiçbir erkek kalmamıştır."

Merhum Muhaddis Nurî daha sonra şöyle diyor: "Bu bir hikâyedir, daha çok haşiyeleri vardır; bu olay Hz. Zeynelabidin'in (a.s) savaşın başından, değerli babasının savaştığı ana kadar kesinlikle akraba, ensar ve savaş meydanından hiçbir haberi olmadığını göstermektedir."

Biz de, Muhaddis Nurî'nin (r.a) değerli görüşüne teyit olarak şöyle diyoruz: "İmam Zeynelabidin'in (a.s) Aşura günündeki hastalığı, o günün olay ve hadiselerinden habersiz kalacak bir şekilde değildi.

Öncelikle olayı dakik olarak araştırdığımızda, Aşura hadiselerinden bazılarının doğrudan İmam Seccad (Zeynelabidin) 'den nakledildiğini görmekteyiz. Bu çeşit rivayetler, Hazretin sahnede hazır olduğunu ve olayları yakından takip ettiğini göstermektedir."

Bir rivayete göre, Hüseyin b. Ali (a.s) bütün yaranları şehit olduğunda, her tarafa baktı; ama kendisine yardım edecek bir kimse göremedi, İmam Seccad (a.s), hasta olduğu ve silah taşımaya kudreti olmadığı hâlde çadırından çıkıp düşmana doğru ilerledi. Ümmü Gülsüm, “Yavrurum dön geri.” diyordu; cevabında şöyle buyuruyordu:

“Hala, bırak Resulullah’ın evladının yanında savaşıyım.”

(Nihayet) Hz. Hüseyin’in (a.s) kendisi yüksek bir sesle şöyle buyurdular:

“Bacı, onu çadırlara geri götür ki yeryüzü Muhammed evlatlarının neslinden boş kalsın.”⁽¹⁾

Bu olay da, İmam Seccad’ın (a.s) hasta olmasına rağmen o günün olaylarını takip ettiğine diğer bir delildir. Hatta İmam Seccad (a.s) kendi zamanının imamını (Hz. Hüseyin’i) yalnız gördüğünde o Hazreti savunmak için düşmana doğru yöneldi.

Burada Hz. Hüseyin’in (a.s) vedalaşmasını ve sözünü geçmiş sözlerine oranla biraz daha geniş olarak ele aldığımızdan dolayı değerli okuyuculardan özür dileyerek onu merhum Muhaddis Nurî’nin tezekkür ve öğüdünü tamamlayarak sona erdiriyoruz:

Gördüğünüz gibi merhum Muhaddis Nurî, “Bazı saçma sözlerin, sarîh ve müstened sözlerle karışmasının sebeplerinden birinin de, onların Arapça oluşunun, metin ve senedin sıhhatin de bir delil sayılmasıdır.” diyor.

Bizim görüşümüze göre, o merhumun tezekkürünün bu bölümü hak ve hakikat yolunda olanlar için büyük bir derstir. Yine bu, bazı sözleri Hz. Hüseyin’e (a.s) nispet vermekte vaiz

1- Biharu’l-Envar, c. 45, s. 46. Nefesu’l-Mehmum, s. 348. Maktel-i Harezmî, c. 2, s. 32.

ve hatipleri daha fazla araştırma yapmaya ve dikkat göstermeye mecbur eden bir ikazdır; çünkü Hazretin dilinden, mersiye ve musibetleri zikretmede Arapça çok şiir ve sözler nakledildiği görülmektedir; hâlbuki bu nispetlerden bazıları saçma ve esassız nispettir. Biz burada üç konu için şahit olarak sadece bazı örnekler zikrediyoruz. Mesela, İmam'dan nakledilen çok meşhur iki şiir var:

1- Diyorlar ki Hz. Hüseyin'in (a.s), düşman ordusuna saldırdığı vakit, inşat ettiği recez ve şiirlerden biri şudur:

“Eğer Peygamber'in dini benim ölümümle dirilecekse (sabit kalacaksa) öyleyse ey kılıçlar beni sarın.”

2- Yine o Hazrete, Yezid ve Benî Ümeyye'ye karşı mücadelenin önemi hakkında şöyle buyurduğunu nispet veriyorlar:

“Hayat ancak akide ve cihattır.”

Yine Hazretin oğlu Ali Ekber'in (a.s) başucunda şu beyitleri okuduğunu belirtiyorlar:

Ey yıldız, ne kadar ömrün kısaydı
Sahur vakti çıkan yıldızlar gibi
Konuşursam ilk söz sensin dilimde
Sustuğumda yine sensin gönlümde.

İstirham hakkında da diyorlar ki: İmam Hüseyin (a.s) Kûfe halkından ve kendi düşmanlarından su talep ediyor ve şöyle diyordu:

“Ey kavim (insanlar), bana birazcık su verin, susuzluktan ciğerim yandı.”

Ama biz, araştırmalarımızda güvenilir veya güvenilmeyen hiçbir telifte mezkûr iki şiiri, ağızlarda dolaşan söz ve dergiler hariç başka hiçbir yerde bulamadık.

Mezkûr iki beyit şiir, Şîu bir edebiyatçı ve şair olan Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed et-Tehamî'nin küçük oğlunun vefatında söylediği kasidelerin beyitlerindedir.

Tehamî 416 H.K.de Mısır'da öldürüldü. Bu güzel ve beliğ kaside seksen dört beyiti içermektedir.⁽¹⁾

İmam'ın (a.s) düşmandan su istemesine gelince bu, nakledildiği bu şekliyle hiçbir kaynakta nakledilmemiştir. Bir cümlelerin doğru manasına, evveline ve sonuna dikkat etmemek, böyle bir sözün ortaya çıkmasına sebep olmuş olabilir.

Şöyle ki, Hz. Hüseyin'in (a.s) su isteme konusu üç yerde, iki farklı tabirle zikredilmiştir; o üç yerden ikisinin, Hazretin Kûfe halkından su isteme meselesiyle hiçbir ilgisi yoktur. Çünkü bir yerde şöyle nakledilmiştir:

“Kûfe halkı, Hz. Hüseyin (a.s) su aradığı bir anda ona saldırdılar; kendisi her ne kadar atıyla Fırat'a (girmek) istedi ise de onlar toplu olarak hücum edip kendisini Fırat'tan uzaklaştırdılar.”⁽²⁾

Diğer bir yerde de şöyle nakledilmiştir:

“Hüseyin su arıyordu, Şimr de ona: 'Allah'a andolsun ki Fırat'a giremeyeceksin, ateşe gireceksin.' diyordu.”⁽³⁾

1- Tehamî'nin biyografisi hakkında bilgi edinmek isteyenler şu kitaplara müracaat edebilirler: Vefeyatu'l-A'yan, s. 378. Kamusu'l-A'lam, c. 3, s. 1710. el-Kuna ve'l-Elkab, c. 1, s. 46. Rayhanetu'l-Edeb, s. 356.

2- Maktel-i Harezmî, c. 2, s. 33, 34.

فَقَصَدَهُ الْقَوْمُ وَ هُوَ فِي ذَلِكَ يَطْلُبُ شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ فَكُلَّمَا حَمَلَ بِفَرَسِهِ عَلَى الْفُرَاتِ
حَمَلُوا عَلَيْهِ بِأَجْمَعِهِمْ حَتَّى أَجْلَوْهُ عَنْهُ.

3- Mekatilu't-Talibiyîn, s. 86. Biharu'l-Envar, c. 45, s. 51.

Gördüğünüz gibi bu iki yerde gerçi su arıyordu kelimesi kullanılmıştır; ama Fırat'a yönelmek ve ona girmekten maksat, Kûfe halkından su istemek anlamına değil; maksat Fırat'a girmek yoluyla su elde etmektir.

Sadece üçüncü bir yerde, Nafi b. Hilal'den olan bir nakilde şöyle geçmiştir:

“Hüseyn b. Ali bu hâlde (şehadet anında) su istedi.”⁽¹⁾

1- Biharu'l-Envar, c. 45, s. 51.

ŞEHADET MEYDANINDAKİ KAHRAMANLIKLARI

أَلَمْ مَوْتُ أَوْلَىٰ مِنْ رُكُوبِ الْعَارِ   وَالْعَارُ أَوْلَىٰ مِنْ دُخُولِ النَّارِ
أَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ   آلَيْتُ أَنْ لَا أَنْشَىٰ
أَحْمَىٰ عِيَالَاتِ أَبِي   أَمْضَىٰ عَلَيَّ دِينَ النَّبِيِّ.

* * *

أَنَا ابْنُ عَلِيٍّ الْخَيْرِ مِنْ آلِ هَاشِمٍ   كَفَانِي بِهَذَا مَفْخَرًا حِينَ أَفْخَرُ
وَجَدِّي رَسُولُ اللَّهِ، أَكْرَمُ مَنْ مَضَىٰ   وَنَحْنُ سِرَاجُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ نَزْهَرُ
وَ فَاطِمَةُ أُمِّي ابْنَةُ الطُّهْرِ أَحْمَدَ   وَعَمِّي يُدْعَى ذُو الْجَنَاحَيْنِ جَعْفَرُ
وَ فِينَا كِتَابُ اللَّهِ أَنْزَلَ صَادِعًا   وَفِينَا الْهُدَى وَالْوَحْيُ بِالْخَيْرِ يُذَكَّرُ
وَ نَحْنُ أَمَانُ اللَّهِ فِي الْخَلْقِ كُلِّهِمْ   نَسَّرُ بِهَذَا فِي الْأَنَامِ وَ نَجْهَرُ
وَ نَحْنُ وُلاةُ الْحَوْضِ نَسْقِي مُحِبِّبَنَا   بِكَأْسٍ وَ ذَاكَ الْحَوْضُ لِلشَّقِيِّ كَوْتَرُ
فَيَسْعُدُ فِينَا فِي الْقِيَامِ مُحِبِّبَنَا   وَ مُبْغِضُنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَخْسَرُ
كَفَرَ الْقَوْمُ وَ قَدَمًا رَغِبُوا   عَنْ ثَوَابِ اللَّهِ رَبِّ الثَّقَلَيْنِ
فَتَلُّوا قَدَمًا عَلَيًّا وَ ابْنَهُ   حَسَنَ الْخَيْرِ وَ جَاءُوا لِلْحُسَيْنِ
خَيْرُهُ اللَّهُ مِنَ الْخَلْقِ أَبِي   بَعْدَ جَدِّي وَ أَنَا ابْنُ الْخَيْرَيْنِ.

Açıklama:

Hüseyin b. Ali'nin (a.s), şahsen düşmana karşı savaşmak için savaş alanına ayak bastığı andan, şehadet anına kadar üç ilginç ve önemli konu nakledilmiştir. Biz bu kitabın sonunda hüsnü hitam olarak bu üç konuyu aziz okuyuculara takdim ediyoruz: Kahramanlıklar, Kerbela katligâhından dünyaya mesaj, Allah'la münacat...

Hazretin, kahramanlıkları hususunda tarih kitaplarında çok sayıda çeşitli şiirler nakledilmiştir. Biz bu şiirlerden sadece üç tanesini nakletmekle yetiniyoruz. Avalim ve İbn Numa kitaplarının yazarları şöyle naklederler: Hüseyin b. Ali (a.s),düşmanın ordusuna saldırdığında şu hamasi şiirleri okuyordu:

“Ölüm, ar'ı kabul etmekten evladır
Ar da ateşe girmekten evladır
Ben Hüseyin b. Ali
Düşman karşısında eğilmeyeceğime yemin etmişim.
Ben babamın ehl-u ayalini himaye ediyorum
Peygamberin dini üzere ölüyorum.”⁽¹⁾

Harezmi diyor ki:⁽²⁾ “Hüseyin b. Ali (a.s), ata binip kılıcı eline aldığı, hayattan ümidini kesip ölüme karar verdiği zaman şu şiirleri okuyarak düşman ordusuna saldırdı:

“Ben Haşimî evlatlarının en iyisi olan Ali'nin oğluyum.
İftihar zamanı, şeref olarak bu bana yeter.
Ceddim Resulullah, ölüp gidenlerin en değerlisidir.
Biz de yeryüzünde, Allah'ın nur saçan kandilleriyiz.

1- Maktel-i Avalim ve Musîru'l-Ahzan.

2- Maktel-i Harezmi, c. 2, s. 33.

Annem Fatıma, Ahmed'in pak kızıdır.
Amcam Cafer ise Zülcenaheyn olarak adlandırılmıştır.
Açıklayıcı olarak nazil olan kitap bizdedir.
Hayırla anılan hidayet ve vahiy bizdedir.
Biz bütün insanların arasında Allah'ın emniyet vesilesiyiz.
Ve halk arasında bununla da iftihar edip açıkça söylüyoruz.
Dostlarımızı özel bir kadehle suya kandıran havuz sahipleri biziz.
Su vermeye mahsus olan (içenlerini susuzluğunu gideren) bu havuz da Kevser havuzudur.
Kıyamet günü, dostlarımız bizi sevmek vesilesiyle saadete kavuşur.
Düşmanlarımız ise o gün hüsrana uğrar.”

Daha sonra Harezmî diyor ki:⁽¹⁾ “İmam (a.s) düşmana saldırırken şu şiirleri de okuyordu:

“Bu insanlar, küfre yöneldiler, geçmişte de
İnsan ve cinlerin Rabbi olan Allah'ın sevabından yüz çevirdiler.
Geçmişte Ali'yi ve iyi siretli oğlu Hasan'ı öldürdüler.
Şimdi de Hüseyin'i öldürmeye kalkıştılar.
Allah'ın, kulları arasında seçtiği (en yüce) insan ceddim,
ondan sonra da babamdır.
Ben de seçkin olan bu iki kişinin oğluyum.”

1- Maktel-i Harezmî, c. 2, s. 33.

KERBELA KATLİGÂHINDAN EVRENSEL MESAJ

يَا شَيْعَةَ آلِ أَبِي سُفْيَانَ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ دِينٌ وَكُنْتُمْ لَا تَخَافُونَ الْمَعَادَ
فَكُونُوا أَحْرَارًا فِي دُنْيَاكُمْ وَارْجِعُوا إِلَى أَحْسَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ غُرَبَاءَ كَمَا
تَزْعُمُونَ...

أَنَا الَّذِي أَقَاتِلُكُمْ وَتَقَاتِلُونِي وَالنِّسَاءَ لَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ فَاْمْنَعُوا عُنَاتِكُمْ
عَنِ التَّعَرُّضِ لِحَرَمِي مَا دُمْتُ حَيًّا.

Açıklama:

Harezmi diyor ki: "Hüseyin b. Ali (a.s), aralıksız olarak düşmana saldırıp şiddetle savaşıyor ve her saldırısında düşmandan bazılarını, yere seriyordu. Bu esnada aniden düşman Hazrete ruhî bir darbe vurup onu mağlup etmeye karar aldı ve bu maksatla Hazretle çadırların arasına girerek hamleyi çadırlara doğru yöneltti.

Bu esnada İmam (a.s) yüksek bir sesle şöyle feryat etti:

"Ey Ebu Süfyan ailesine uyanlar! Eğer dininiz yok ve kıyamet gününden de korkmuyorsanız, hiç olmazsa dünyanızda hür kişiler olun. Eğer Arap olduğunuzu iddia ediyorsanız (nitekim de böyle düşünüyorsunuz) hasebinize dönün ve insanlık şerefınızı koruyun."

Şimr cevaben: “Ya Hüseyin! Ne söylüyorsun?” dedi.

İmam (a.s) cevaben şöyle buyurdu:

“Ben sizinle, siz de benimle savaşıyorsunuz, bu kadınların ne suçu var?! Ben hayatta olduğum müddetçe zorbalarnızı ehlibeytime saldırmaktan alıkoyun.”⁽¹⁾

Şimr: “Ey Fatıma’nın oğlu! Senin bu isteğini kabul ediyoruz.” dedi.

Şimr daha sonra ordusuna şöyle seslendi:

“Hüseyin’in haremine saldırmaktan sakının, saldırılarınızı onun kendisine yöneltin. Canıma andolsun ki o kerim bir rakiptir.”

Evrensel Mesaj

Hüseyin b. Ali’nin (a.s) bu sözü, her ne kadar zahirde Aşura günü alçakça ve namussuzca Hazretin çadırlarına saldırıya geçen Kûfe halkına hitaben söylenmiş bir söz olsa da hakikatte, Kerbela katligâhından bütün asırlara ve bütün insanlara yönelik evrensel bir mesajdır.

Dünya halkının, ilahî kanun ve semavi emirlere bağlı olmasalar da en azından kendi dinlerinin sınırlarına riayet ederek uluslararası kanunlara uyması gerekir.

Ama semavi kanunlar, özellikle mukaddes İslam dini, hem savaş hem de savunma konularında, hatta savaşı başlatan, acımasız, hunhar bir düşman olsa bile başkalarının hakkında yapılan her çeşit zulüm ve tecavüzü kabul etmeyip şöyle buyurmaktadır:

1- Maktel-i Harezmi, c. 2, s. 33.

“Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın; (ancak) aşırı gitmeyin. Elbette Allah aşırı gidenleri sevmez.”⁽¹⁾

Yani size karşı savaşa giren kimselerden başka, düşmanın diğer fertlerine saldırmayın. Saldıranların evlerini tahrip etmeyin, ağaçlarını kesmeyin. Onları sudan mahrum bırakmayın. Düşmandan yaralı olanları tedavi edin. Kaçanları kovalamayın. Kadın ve yaşlıları incitmeyin. Saldırıda bulunan kişilere bile çirkin ve kötü sözler söylemeyin...

Evet, “La te'tedu” (aşırı gitmeyin) hükmü indiği zamandan ve İmam Hüseyin'in (a.s) söz konusu olan mesajı ilan ettiği zamandan asırlar geçtikten sonra, sözde uygar, kanun çıkaran bazı devletler, İslam'ın savaş kanunları derecesine yetişmeyecek bazı kanunlar çıkarmışlardır.

Ama bu iki ayaklı ve her yırtıcı hayvandan daha yırtıcı olan bu bencil insan, semavi bir eğitimden geçmedikçe ve sadece peygamberlerin talimatına uymakla mümkün olan insanlık merhalesine ayak basmadıkça, kendisini bu genelge ve kanunlar sınırında koruyabilir mi?

Şimr, İmam'ın (a.s) sözünün manevi etkisinde kalıp geçici olarak ordusunun çadırlara saldırısına mani olduysa da yine onların, Hazretin şehadetinden hemen sonra tekrar çadırlara saldırıp çoluk-çocuğun üzerinde bulunan ziynet eşyalarını yağma etmeye başladıklarını görmekteyiz.

Tarihin Tekerrürü

Şimdi tarih yine tekerrür etmektedir. Ebu Süfyan oğullarının posaları ve asrın Ebu Süfyanlarının uşakları, günümüzde, İran'da parlayan, ışığıyla bütün insanların yolunu aydınla-

1- Bakara, 187.

tan ve İslami ülkelerin onur ve güç kaynağı olan meşaleyi söndürmek ve İslam'ı yok etmek için, İslam Cumhuriyetinin daha kurulduğu ilk günlerde, İran'a saldırdılar.

Evet, şimdi bu kitabı yazmakla meşgul olduğum sıralarda Irak Baas Partisi'nin, İran'ın aleyhine başlattığı savaştan tam 8 ay geçmektedir. Dünya tarihinde demesek de en azından iki İslami ülkenin tarihinde böyle bir savaş görülmemiştir. Irak tarafından, hava, kara ve denizden başlatılan bu savaş şimdiye kadar nice can ve mal kaybına yol açmıştır. Bu savaş gelecekte İslam için büyük bir facia olarak Müslümanların tarihine yazılacağı gibi, İran İslam inkılâbı da önemli bir İslami olay olarak dünya tarihine geçecektir.

Ama bu savaşta öneme haiz olan şey, bu Ebu Süfyan oğullarının ve onlara uyan uşakların Allah'a ve kıyamet gününe inanmamaları, hürriyet, özgürlük, insani şeref ve milli haysiyetten mahrum olmalarıdır. Çünkü bu kısa müddet içerisinde binlerce pak ve imanlı gençlerin öldürülmesine, sivil halkın esir alınmasına, hatta sınırda oturan kimselerin namuslarına tecavüz edilmesine, bir buçuk milyon İranlının kendi şehirlerinden göçüp avare olmasına, her gün İran şehirlerinin bombalanmasına, hastane, okul ve camilerin uzun menzilli toplar ve dokuz metrelik füzelerle dövülmesine şahidiz. Yine hastanelerde yatan nice yaralıların, okullarda ders okuyan nice minicik öğrencilerin hava saldırılarında yığınca toprak altında kaldıklarını, nice annelerin masum çocuklarına yas tutmalarını ve namaz kılanların, camilerde namaz kılarken bombardımanlar neticesinde şehadete eriştiklerini görmekteyiz. Üzüntü duyulacak şey şu ki, sözde uygar ülkeler, bunca cinayet ve vahşilik karşısında sessiz kalmış hatta insanîyet düşmanı olan bu zalimi çeşitli silahlarla donatmış, mali ve siyasi açıdan da gereken her çeşit yardım ve destekleri ondan esirgememişlerdir.

Bu savaş, insanların halen vahşilik ve barbarlık döneminde yaşadıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Bunca uygarlık iddiası, gürültüsü çok, içi boş olan davuldan başka bir şey değildir. Dünya hâlâ, İmam Hüseyin'in (a.s) Kerbela katliğâtından bütün dünyaya: *"Diniz yoksa en azından dünyanızda hür insanlar olun."* şeklindeki evrensel mesajına olumlu cevap verecek dereceye ulaşamamıştır.

SON MÜNACATI

اللَّهُمَّ مُتَعَالَى الْمَكَانِ عَظِيمِ الْجَبْرُوتِ شَدِيدِ الْمَحَالِ غِنَى عَنِ الْخَلَائِقِ
عَرِيضُ الْكِبْرِيَاءِ قَادِرٌ عَلَى مَا تَشَاءُ قَرِيبُ الرَّحْمَةِ صَادِقُ الْوَعْدِ سَابِغُ
النِّعْمَةِ حَسَنُ الْبَلَاءِ قَرِيبٌ إِذَا دُعِيَ مُحِيطٌ بِمَا خَلَقْتَ قَابِلُ التَّوْبَةِ لِمَنْ
تَابَ إِلَيْكَ قَادِرٌ عَلَى مَا أَرَدْتَ تُدْرِكُ مَا طَلَبْتَ شَكُورٌ إِذَا شُكِرْتَ ذَكُورٌ
إِذَا ذُكِرْتَ أَدْعُوكَ مُحْتَاجًا وَارْغَبُ إِلَيْكَ فَقِيرًا وَافْرَعُ إِلَيْكَ خَائِفًا وَابْكِي
مَكْرُوبًا وَاسْتَعِينْ بِكَ ضَعِيفًا وَاتَّوَكَّلْ عَلَيْكَ كَافِيًا. اللَّهُمَّ احْكُم بَيْنَنَا وَبَيْنَ
قَوْمِنَا فَإِنَّهُمْ غَرَوْنَا وَخَذَلُونَا وَغَدَرُوا بِنَا وَقَتَلُونَا وَنَحْنُ عَتْرَةُ نَبِيِّكَ وَ
وُلْدُ حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الَّذِي اصْطَفَيْتَهُ بِالرِّسَالَةِ وَائْتَمَّتْهُ
الْوَحْيُ فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا فَرَجًا وَ مَخْرَجًا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

...صَبْرًا عَلَى قَضَائِكَ يَا رَبِّ لَا إِلَهَ سِوَاكَ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ مَالِي رَبِّ
سِوَاكَ وَلَا مَعْبُودٌ غَيْرُكَ صَبْرًا عَلَى حُكْمِكَ يَا غِيَاثَ مَنْ لَا غِيَاثَ لَهُ يَا
دَائِمًا لَا نَفَادَ لَهُ يَا مُحْيِيَ الْمَوْتَى يَا قَائِمًا عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ أُحْكُم
بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ وَ أَنْتَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ.

Açıklama:

“Misbahu'l-Müteheccid” ve “İkbal” kitaplarının naklettiğine göre Hüseyin b. Ali (a.s), hayatının en son anlarında gözlerini açıp göğe doğru baktı ve son olarak âlemlerin Rabbiyle şöyle münacatta bulundu:

“Ey makamı yüce, kudreti azim, azabı şiddetli, mahlûkattan müstağni, azameti büyük, dilediğine kadir, rahmeti (kullarına) yakın, vaadinde sadık, nimeti bol, imtihanı güzel, çağırana yakın, yarattığını kuşatan, tövbe edenin tövbesini kabul eden, irade ettiğine gücü yeten, istediğine ulaşan, şükredildiğinde (şükredene karşı) *şekur olan (az emele karşılık çok mükâfat veren)* ve anıldığında (anan kimseyi) unutmayan Allah, muhtaçken seni çağırır, fakirken sana yönelir, korkarken sana sığınır, kederliyken (senin karşında) ağlar, güçsüzken senden yardım diler ve seni yeterli bilerek sana tevekkül ederim. Allah'ım; *bizimle kavmimiz arasında hükmet. Onlar bize hile yaptılar, bizi yalnız bıraktılar, bize ihanet ettiler. Peygamber'inin Ehlibeyti, risalete seçtiğin ve vahye emin bildiğin Habib'in Muhammed'in (s.a.a) evlatları olduğumuz hâlde bizi öldürdüler. Ey merhamet edenlerin en merhametlisi olan Allah! İşimizde bize bir kurtuluş ve çıkış yolu nasip eyle.*”

Daha sonra İmam (a.s) münacatını şu cümlelerle sona erdirdi:

“Ey senden başka ilah olmayan Allah! Senin kaza ve kaderinin karşısında sabrediyorum. Ey imdat dileyenlerin imdadına yetişen! Benim senden başka bir Rabbim, bir mabudum yoktur. Senin hükmüne, takdirine sabrediyorum. Ey yardımcısı olmayanların yardımcısı, ey daimi olup sonu olmayan, ey ölüleri diriltten, ey herkese ameliyle karşılık veren Allah! Benimle bunların (Kûfe halkının) arasında sen hükmet; zira sen hükmedenlerin en hayırlısın.”

İmam (a.s) daha sonra yüzün toprağa koyarak şöyle dedi:

بِسْمِ اللّٰهِ وَ بِاللّٰهِ وَ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ وَ عَلٰى مِلَّةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ.

“Allah’ın adıyla, Allah’ı anarak, Allah’ın yolunda ve Resulullah’ın dini üzere (dünyadan ayrılıyorum).”

4. Bölüm:

İMAM HÜSEYİN'İN (A.S)
MİNA HUTBESİ

MĪNA HUTBESĪ

١- أَنشِدُكُمْ اللَّهَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ كَانَ أَخَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حِينَ آخَى بَيْنَ أَصْحَابِهِ فَأَخَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ نَفْسِهِ وَقَالَ: أَنْتَ أَخِي وَ أَنَا أَخُوكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: أَنشِدُكُمْ اللَّهَ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اشْتَرَى مَوْضِعَ مَسْجِدِهِ وَ مَنَازِلِهِ فَأَبْتَنَاهُ ثُمَّ ابْتَنَيْتَنِي فِيهِ عَشْرَةَ مَنَازِلَ تَسْعَةً لَهُ وَجَعَلَ عَاشِرَهَا فِي وَسْطِهَا لِأَبِي ثُمَّ سَدَّ كُلَّ بَابٍ شَارِعٍ إِلَى الْمَسْجِدِ غَيْرَ بَابِهِ فَتَكَلَّمْتُ فِي ذَلِكَ مَنْ تَكَلَّمْتُ فَقَالَ: مَا أَنَا سَدَدْتُ أَبْوَابَكُمْ وَ فَتَحْتُ بَابَهُ وَ لَكِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِسَدِّ أَبْوَابِكُمْ وَ فَتْحِ بَابِهِ ثُمَّ نَهَى النَّاسَ أَنْ يَنَامُوا فِي الْمَسْجِدِ غَيْرَهُ، وَ كَانَ يُجْنِبُ فِي الْمَسْجِدِ وَ مَنْزِلُهُ فِي مَنْزِلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَوْلًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ لَهُ فِيهِ أَوْلَادٌ؟ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: افْتَعْلَمُونَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حَرِصَ عَلَى كُوَّةِ قَدْرَ عَيْنِهِ يَدْعُهَا فِي مَنْزِلِهِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَأَبَى عَلَيْهِ ثُمَّ خَطَبَ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَبْنِيَ مَسْجِدًا «طَاهِرًا» لَا يَسْكُنُهُ غَيْرِي وَ غَيْرُ أَخِي وَ بَنِيهِ، قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: أُنشِدْكُمْ اللَّهَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَصَبَهُ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ فَنَادَى لَهُ بِالْوِلَايَةِ وَقَالَ: لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.
 قَالَ: أُنشِدْكُمْ اللَّهَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ لَهُ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ أَنْتَ مَنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى وَأَنْتَ وَلِيُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: أُنشِدْكُمْ اللَّهَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حِينَ دَعَا النَّصَارَى مِنْ أَهْلِ نَجْرَانَ إِلَى الْمُبَاهَلَةِ لَمْ يَأْتِ إِلَّا بِهِ وَبِصَاحِبَتِهِ وَابْنَيْهِ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: أُنشِدْكُمْ اللَّهَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ دَفَعَ إِلَيْهِ اللَّوَاءَ يَوْمَ خَيْبَرَ ثُمَّ قَالَ: لِادْفَعْهُ إِلَى رَجُلٍ يُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَيُحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولَهُ كَرَارًا غَيْرَ فَرَارٍ يَفْتَحُهَا اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بَعَثَهُ بِبِرَاءَةٍ وَقَالَ: لَا يَبْلُغُ عَنِّي إِلَّا أَنَا أَوْ رَجُلٌ مَنِّي قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَمْ تَنْزِلْ بِهِ شِدَّةٌ قَطُّ إِلَّا قَدَّمَهُ لَهَا ثِقَةً بِهِ وَآلِهِ لَمْ يَدْعُهُ بِاسْمِهِ قَطُّ إِلَّا يَقُولُ يَا أَحِي وَأَدْعُوا لِي أَحِي قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَضَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ جَعْفَرٍ

وَزَيْدٍ فَقَالَ: يَا عَلِيُّ أَنْتَ مَيِّىَ وَ أَنَا مِنْكَ وَ أَنْتَ وَلِيُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي
قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: اَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ كَانَتْ لَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ كُلِّ يَوْمٍ
خَلْوَةٌ وَ كُلِّ لَيْلَةٍ دَخَلَةٌ إِذَا سَأَلَهُ أَعْطَاهُ وَ إِذَا سَكَتَ أَبْدَاهُ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: اَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فَضَّلَهُ عَلَى جَعْفَرٍ وَ
هَمْرَةَ حِينَ قَالَ: لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ زَوْجَتِكَ خَيْرَ أَهْلِ بَيْتِي أَقْدَمَهُمْ سِلْمًا
(اسلامًا) وَ أَعْظَمَهُمْ حِلْمًا وَ أَكْثَرَهُمْ عِلْمًا، قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: اَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أَنَا سَيِّدُ وُلْدِ بَنِي آدَمَ
وَ أَخِي عَلِيُّ سَيِّدِ الْعَرَبِ وَ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ الْحَسَنُ وَ
الْحُسَيْنُ ابْنَايَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: اَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أَمْرُهُ يُغْسِلُهُ وَ أَخْبَرَهُ أَنَّ
جَبْرَائِيلَ يُعِينُهُ عَلَيْهِ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

قَالَ: اَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ قَالَ فِي آخِرِ خُطْبَةٍ
خَطَبَهَا: إِنِّي تَرَكْتُ فِيكُمْ التِّقْلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَ أَهْلَ بَيْتِي فَتَمَسَّكُوا بِهِمَا لَنْ
تَضِلُّوا قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

ثُمَّ نَاشَدَهُمْ أَنَّهُمْ قَدْ سَمِعُوهُ يَقُولُ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يُجِبُّنِي وَ يُبْغِضُ عَلِيًّا فَقَدْ
كَذَبَ لَيْسَ يُجِبُّنِي وَ يُبْغِضُ عَلِيًّا، فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ كَيْفَ

ذَلِكَ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ مِنِّي وَ أَنَا مِنْهُ مَنْ أَحَبَّهُ فَقَدْ أَحَبَّنِي وَ مَنْ أَحَبَّنِي فَقَدْ أَحَبَّ
اللَّهَ وَ مَنْ أَبْغَضَهُ فَقَدْ أَبْغَضَنِي وَ مَنْ أَبْغَضَنِي فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ فَقَالُوا: اللَّهُمَّ
نَعَمْ، قَدْ سَمِعْنَا...

* * *

۲- اِعْتَبِرُوا أَيُّهَا النَّاسُ بِمَا وَعَظَ اللَّهُ بِهِ أَوْلِيَاءَهُ مِنْ سُوءِ تَنَائِهِ عَلَى
الْأَخْبَارِ إِذْ يَقُولُ: ﴿ لَوْلَا يَنْهَاهُمْ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْآثِمَ ﴾ وَ
قَالَ: ﴿ لَعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ - إِلَى قَوْلِهِ - لِبَسَسٍ مَا كَانُوا
يَفْعَلُونَ ﴾ وَ إِنَّمَا عَابَ اللَّهُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ لِأَنَّهُمْ كَانُوا يَرُونَ مِنَ الظُّلْمَةِ الَّذِينَ
بَيْنَ أَظْهَرِهِمُ الْمُنْكَرَ وَ الفُسَادَ فَلَا يَنْهَوْنَهُمْ عَنْ ذَلِكَ رَغْبَةً فِيمَا كَانُوا يَنَالُونَ
مِنْهُمْ وَ رَهْبَةً مِمَّا يَحْذَرُونَ وَ اللَّهُ يَقُولُ: ﴿ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَ اخْشَوْنِ ﴾
وَ قَالَ: ﴿ الْمُؤْمِنُونَ وَ الْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ
يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ﴾ فَبَدَأَ اللَّهُ بِالْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ فَرِيضَةً
مِنْهُ لِعَلِمِهِ بِأَنَّهَا إِذَا أُدِيَتْ وَ أُقِيمَتْ اسْتَقَامَتِ الْفَرَائِضُ كُلُّهَا هَيْئَتُهَا وَ صَعْبُهَا
وَ ذَلِكَ أَنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ دُعَاءٌ إِلَى الْإِسْلَامِ مَعَ رَدِّ
الْمُظَالِمِ وَ مُخَالَفَةِ الظَّالِمِ وَ قِسْمَةِ الْفَيْئِ وَ الْعَنَائِمِ وَ أَخْذِ الصَّدَقَاتِ مِنْ
مَوَاضِعِهَا وَ وَضْعِهَا فِي حَقِّهَا.

* * *

۳- ثُمَّ أَنْتُمْ أَيُّهَا الْعِصَابَةُ عِصَابَةٌ بِالْعِلْمِ مَشْهُورَةٌ وَ بِالْخَيْرِ مَذْكُورَةٌ وَ
بِالنَّصِيحَةِ مَعْرُوفَةٌ وَ بِاللَّهِ فِي أَنْفُسِ النَّاسِ مَهَابَةٌ. يَهَابُكُمْ الشَّرِيفُ وَ

يُكْرِمُكُمُ الضَّعِيفُ وَيُؤْتِرُكُم مِّن لَّا فَضْلَ لَكُمْ عَلَيْهِ وَلَا يَدَ لَكُمْ عِنْدَهُ، تُشْفَعُونَ فِي الْحَوَاجِّ إِذَا امْتَنَعَتْ مِنْ طُلَابِهَا وَ تَمْشُونَ فِي الطَّرِيقِ بِهَيْبَةِ الْمُلُوكِ وَ كَرَامَةِ الْأَكَابِرِ الْيَسَّ كُلُّ ذَلِكَ إِنَّمَا نَلْتُمُوهُ بِمَا يُرْجَى عِنْدَكُمْ مِنَ الْقِيَامِ بِحَقِّ اللَّهِ وَ إِن كُنْتُمْ عَنْ أَكْثَرِ حَقِّهِ تَقْصِرُونَ فَاسْتَحْفَفْتُمْ بِحَقِّ الْإِنَّمَةِ، فَأَمَّا حَقُّ الضُّعْفَاءِ فَضَيِّعْتُمْ وَ أَمَّا حَقُّكُمْ بِزَعْمِكُمْ فَطَلَبْتُمْ فَلَا مَالَ بَدَلْتُمُوهُ وَلَا نَفْسًا خَاطَرْتُمْ بِهَا لِلَّذِي خَلَقَهَا وَلَا عَشِيرَةً عَادَيْتُمُوهَا فِي ذَاتِ اللَّهِ.

أَنْتُمْ تَتَمَنَّوْنَ عَلَى اللَّهِ جَنَّتُهُ وَ مَجَاوِرَةَ رُسُلِهِ وَ أَمَانًا مِنْ عَذَابِهِ. لَقَدْ خَشِيتُ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الْمُتَمَنَّوْنَ عَلَى اللَّهِ أَنْ تَحِلَّ بِكُمْ نِقْمَةٌ مِنْ نِقْمَاتِهِ لِأَنَّكُمْ بَلَّغْتُمْ مِنْ كَرَامَةِ اللَّهِ فَضَلْتُمْ بِهَا وَ مَنْ يُعْرِفُ بِاللَّهِ لَا تُكْرِمُونَ وَ أَنْتُمْ بِاللَّهِ فِي عِبَادِهِ تُكْرِمُونَ وَ قَدْ تَرَوْنَ عُهُودَ اللَّهِ مَنْقُوضَةً فَلَا تَفْرَعُونَ وَ أَنْتُمْ لِبَعْضِ ذِمِّ آبَائِكُمْ تَفْرَعُونَ وَ ذِمَّةُ رَسُولِ اللَّهِ مَحْفُورَةٌ مَحْقُورَةٌ وَ الْعُمَى وَ الْبُكْمُ وَ الزَّمْنَى فِي الْمَدَائِنِ مُهْمَلَةٌ لَا تُرْحَمُونَ وَلَا فِي مَنْزِلَتِكُمْ تَعْمَلُونَ وَلَا مَنْ عَمِلَ فِيهَا تُعِينُونَ.

وَ بِالْإِدِّهَانِ وَ الْمُصَانَعَةِ عِنْدَ الظَّلَمَةِ تَأْمَنُونَ كُلُّ ذَلِكَ مِمَّا أَمَرَكُمُ اللَّهُ بِهِ مِنْ النَّهْيِ وَ التَّنَاهِي وَ أَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ وَ أَنْتُمْ أَعْظَمُ النَّاسِ مُصِيبَةً لِمَا غَلِبْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ مَنَازِلِ الْعُلَمَاءِ لَوْ كُنْتُمْ تَشْعُرُونَ ذَلِكَ بِأَنَّ مَجَارِي الْأُمُورِ وَ الْأَحْكَامِ عَلَى أَيْدِي الْعُلَمَاءِ بِاللَّهِ الْأَمْنَاءِ عَلَى حَلَالِهِ وَ حَرَامِهِ فَانْتُمْ الْمَسْلُوبُونَ تِلْكَ الْمَنْزِلَةَ وَ مَا سَلِبْتُمْ ذَلِكَ إِلَّا بِتَفَرُّقِكُمْ عَنِ الْحَقِّ

وَ اخْتَلَفِكُمْ فِي السُّنَّةِ بَعْدَ الْبَيِّنَةِ الْوَاضِحَةِ وَ لَوْ صَبَرْتُمْ عَلَى الْأَذَى وَ
 تَحَمَّلْتُمْ الْمُوْنَةَ فِي ذَاتِ اللَّهِ كَانَتْ أُمُورُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ تَرِدُ وَ عَنْكُمْ تَصْدُرُ
 وَ إِلَيْكُمْ تَرْجِعُ وَ لَكِنَّكُمْ مَكَّنْتُمْ الظُّلْمَةَ مِنْ مَنَزِلَتِكُمْ وَ اسْتَسَلَّمْتُمْ (سَلَّمْتُمْ)
 أُمُورَ اللَّهِ فِي أَيْدِيهِمْ يَعْمَلُونَ بِالشُّبُهَاتِ وَ يَسِيرُونَ فِي الشَّهَوَاتِ سَلَطَهُمْ
 عَلَى ذَلِكَ فِرَارِكُمْ مِنَ الْمَوْتِ وَ اعْجَابُكُمْ بِالْحَيَاةِ الَّتِي هِيَ مُفَارِقَتِكُمْ
 فَاسَلَّمْتُمْ الضُّعْفَاءَ فِي أَيْدِيهِمْ فَمِنْ بَيْنِ مُسْتَعْبِدٍ مَقْهُورٍ وَ بَيْنِ مُسْتَضْعَفٍ
 عَلَى مَعِيشَتِهِ مَغْلُوبٍ يَتَقَلَّبُونَ فِي الْمُلْكِ بَارَانِهِمْ وَ يَسْتَشْعِرُونَ الْخِزْيَ
 بِأَهْوَائِهِمْ اقْتِدَاءً بِالْأَشْرَارِ وَ جُرْأَةً عَلَى الْجَبَّارِ فِي كُلِّ بَلَدٍ مِنْهُمْ عَلَى
 مِنْبَرِهِ حَطِيبٌ مَضْعَعٌ فَالْأَرْضُ لَهُمْ شَاغِرَةٌ وَ أَيْدِيهِمْ فِيهَا مَبْسُوطَةٌ وَ النَّاسُ
 لَهُمْ حَوْلٌ لَا يَدْفَعُونَ يَدَ لَامِسٍ، فَمِنْ بَيْنِ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ ذِي سَطْوَةٍ عَلَى
 الضُّعْفَةِ شَدِيدٍ، مُطَاعٍ لَا يَعْرِفُ الْمُبْدَأَ الْمُعِيدَ فَيَا عَجَبًا وَ مَا لِي لَا أَعْجَبُ وَ
 الْأَرْضُ مِنْ غَاشٍ غَشُومٍ وَ مُتَصَدِّقِ ظُلُومٍ وَ عَامِلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ بِهِمْ غَيْرُ
 رَحِيمٍ، فَاللَّهُ الْحَاكِمُ فِيمَا فِيهِ تَنَازَعْنَا وَ الْقَاضِي بِحُكْمِهِ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَنَا.
 اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ مَا كَانَ مِنَّا تَنَافُسًا فِي سُلْطَانٍ وَ لَا التِّمَاسًا مِنْ
 فُضُولِ الْحُطَامِ وَ لَكِنْ لُئِرَى الْمَعَالِمِ مِنْ دِينِكَ وَ نُظْهَرَ الْإِصْلَاحَ فِي بِلَادِكَ
 وَ يَأْمَنَ الْمَظْلُومُونَ مِنْ عِبَادِكَ وَ يُعْمَلُ بِفَرَائِضِكَ وَ سُنَنِكَ وَ أَحْكَامِكَ
 فَانْكُمُ إِنْ لَا تَنْصُرُونَا وَ تَنْصِفُونَا قَوَى الظُّلْمَةَ عَلَيْكُمْ وَ عَمِلُوا فِي إِطْفَاءِ
 نُورِ نَبِيِّكُمْ وَ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا وَ إِلَيْهِ أُنَبْنَا وَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ.

Kısa Değerlendirme

Bu değerli hutbenin, hadis kaynaklarındaki naklinin muhtevasına kısa bir bakış:

İmam'ın (a.s) çok önemli, coşkulu ve tarihî hutbelerinden birisi de, Hicretin 58. yılında (Muaviye'nin ölümünden iki yıl önce) Emevî rejimi tarafından İslam ümmetine yapılan zulüm ve baskı döneminde buyurduğu hutbedir. Muhtelif yönleri ve boyutları içeren bu değerli hutbe, üç ayrı bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Emîrü'l-Müminin ve ismet ailesinin (Ehlibeyt) faziletleri...

İkinci Bölüm: Emr-i maruf ve nehy-i münkere davet ve bu büyük İslami vazifenin önemi...

Üçüncü Bölüm: Âlimlerin vazifesi, onların zalimler ve bozguncular karşısında kıyam etmelerinin gerekliliği; aynı zamanda bunlar karşısında susmalarının zararları ve bu büyük ilahi vazifeyi yerine getirme hususunda kayıtsız kalmalarının doğuracağı tehlike ve zararlar...

Birinci bölüm, Süleym b. Kays-i Hilali'nin⁽¹⁾ kitabında nak-

1- Süleym b. Kays el-Hilali, Hz. Ali'den İmam Muhammed Bâkır'a (a.s) kadar beş imamı görmüştür. Takriben hicretin 90. yılında İmam Seccad'ın (a.s) döneminde Haccac b. Yusuf'un korkusundan gizli yaşamış böyle bir dönemde dünyadan göç etmiştir. Onun bazen "Aslı Süleym b. Kays" diye adlandırılan kitabı, Şia ve Sünnî arasında meşhur olan ve Şia'da telif edilen ilk kitaplardandır.

İbn Nedim (vefat: 385) şöyle diyor: "Süleym b. Kays'ın kitabı Şialar arasında yazılan ilk kitaptır." Dördüncü asrın âlimlerinden ve Merhum Kuleynî'nin talebelerinden olan, "Gaybet-i Numanî" kitabının sahibi Ebu Abdullah en-Numanî şöyle diyor: "Şia âlimleri ve Şia hadislerini rivayet edenlerin hepsi, Süleym b. Kays'ın kitabının en

ledilmiştir. Bu hutbenin üç ayrı bölümden oluşması münasebetiyle tarihçiler, muhaddisler, ulema ve muhakkiklerden her biri kendi çalışma alanı ile ilgili olan bölümü nakletmekle yetinip diğer bölümleri nakletmemişler, hatta bazen bu hutbeden bir cümleyi nakletmekle yetinmiş, bazen de hutbenin tamamının sadece içeriğine değinmişlerdir.

Bu hutbenin muhtelif bölümleri nakledilirken, bazen onun tarih ve irat edildiği yere de işaret edilmiş, bazen de muhaddislerin âdeti üzere sadece metnin nakledilmesiyle yetinilmiştir. Mesela:

1- Hicri 90'da vefat eden Süleym b. Kays el-Hilâlî bahsinin münasebeti gereğince hutbenin sadece Ehlibeyt'in faziletleriyle ilgili olan birinci bölümünü zikretmiş ve hutbenin tarih ve irat edildiği yeri de belirtmiştir.

2- Dördüncü asrın âlimlerinden olan değerli muhaddis, Hasan b. Şu'be el-Harrânî çok değerli kitabı, "*Tuhafu'l Ukul*" da hutbenin ikinci ve üçüncü bölümünün metnini nakletmekle yetinmiştir.

3- Hicri 588'de vefat eden Merhum Tabersî, bu hutbenin irat edilmesinin sebebine değinmenin yanı sıra, onun özetini birkaç satırla nakletmiş ve bu hutbenin, Muaviye'nin ölümünden iki yıl önce Mina'da, o zamanın ileri gelenlerinden bin kişiyi aşan dinî şahsiyetler önünde irat edildiğini açıkça ifade etmiştir.⁽¹⁾

---

büyük ve en eski kitaplardan biri olması hususunda görüş ittifakları vardır; çünkü o kitapta nakledilen şey ya doğrudan Emîrû'l-Müminin Hz. Ali'den veya Selman, Ebuzer, Mikdad ve onlar gibi Resulullah ve Emîrû'l-Müminin'den hadis öğrenen kimselerden alınmıştır." Süleym b. Kays'ın kitabını daha fazla tanımak isteyen şu kitaba müracaat etsin: ez-Zerîa, c.1, s.152.

1- İhticac, c. 2, s. 17.

4- Merhum Allame Meclisi, Feyz-i Kaşanî ve Ayetullah Şehidî Tebrizî hutbenin son iki bölümünü *Tuhafu'l-Ukul* kitabından nakletmişlerdir; fakat hutbenin birinci bölümüne, onun tarih ve irat edildiği yere değinmemişlerdir.⁽¹⁾

5- Merhum Allame Emîni “*el-Gadir*” adlı kitabında, hutbenin, Emîrül-Müminin Ali’nin (a.s) faziletleriyle ilgili olan birinci bölümünden bir kısmını zikretmiştir.⁽²⁾

6- İran İslam Cumhuriyetinin kurucusu, Hazreti Ayetullah Uzma İmam Humeyni (r.a) de velayeti fakih bahsi ve din âlimlerinin vazifelerini beyan etmesi münasebetiyle bu hutbenin son iki bölümünü *Tuhafu'l-Ukul* kitabından nakletmiştir.

Fakat *Tuhafu'l-Ukul*’un yazarı, Merhum Feyz ve Allame Meclisi’nin aksine, Hz. Hüseyin’in (a.s) bu hutbeyi (ikinci ve üçüncü bölümü) Mina’da buyurduğunu vurgulamıştır.⁽³⁾

Bu mukaddimeyi beyan etmekten maksat şu noktayı izah etmek idi; âlimler, muhaddisler ve muhakkikler bu hutbeyi, çeşitli bölümler şeklinde nakletmişlerse de, gerçekte bütün bunlar Hz. Hüseyin’in (a.s) Mina’da irat ettiği tek bir hutbeden ibarettir. Biz bu değerli hutbenin metninin öneminden ve onun bütün bölümlerinin geniş bir şekilde hadis ve tarih kitaplarında nakledilmemesinden dolayı, onun hepsini derleyerek düzenli bir şekilde nakletmeye çalıştık.

Hutbeyi İrat Sebebi

Süleym b. Kays, bu değerli hutbenin önemi, o günkü şartla-

1- Biharu'l Envar, c.100, s. 79. Vafî, Babu'l-Hassi ale'l-Emri bi'l-Marufi ve'n-Nehyi ani'l-Münker.

2- el-Gadir, c. 1, s. 199.

3- Velayet-i Fakih, s. 125.

rın hassasiyeti ve irat edildiği zaman ve mekânın önemi açısından, hutbenin metnini nakletmeden önce Muaviye'nin⁽¹⁾ 25 yıllık hükümeti döneminde, Müslümanların nasıl bir vaziyette olduklarını, Müslümanlara özellikle de Irak ve Kûfe halkına yapılan sınırsız zulüm ve adaletsizlikleri anlatmaya, hutbenin tarihî bağlantısını korumak ve irat edilme sebebini beyan etmek için tarihin üzerine örtülen kalın perdeyi biraz aralamaya, Ehlibeyt'in hakkının zayı olmasından bir örnek vermeye ve Emîrü'l-Müminin Ali'nin (a.s) Şialarına reva görülen zulüm ve haksızlıklardan bir bölümünü açıklamaya çalışmış, daha sonra bu hutbenin ne şekilde irat edildiğine ve birinci bölümün metnini nakletmeye başlamıştır.

Birinci Emirname

Süleym b. Kays şöyle diyor: "Muaviye bir emirname de kendi valilerine şöyle yazdı: 'Ben Ebu Turab'ın (Hz. Ali'nin) ve ailesinin fazileti hakkında bir şey nakleden kimseden kendimi beriuzzimme ettim ve himayemi ondan kaldırdım.' Bu emirnamenin neticesinde hatip ve vaizler geniş İslam ülkesinin her tarafında minberlerde Hz. Ali'ye (a.s) lanet okumaya ve ondan teberri etmeye başladılar. Hazrete ve ailesine çok iftiralılar ettiler ve çirkin ithamlarda bulundular. Bu kargaşalıkta Kûfe halkının musibet, bedbahtlık ve zavallılıkları başkalarından daha çoktu. Çünkü Ali'nin (a.s) Kûfe'deki Şiaları diğer yerlere oranla daha fazla olduğundan dolayı Ebu Süfyan'ın oğlunun oraya olan baskısı da diğer yerlerden daha fazla idi. İşte bundan dolayı Kûfe'nin hükümet ve valiliğini Ziyad b. Sümeyye'ye verdi, Basra'yı da ona ilave etti. Ziyad, Muavi-

---

1- Muaviye'nin Şam'daki hükümeti 40 yıl sürmüştür. Bu yirmi beş yıl Osman'dan sonraki döneme aittir.

ye'nin bu muhabbet ve fevkalade lütfu karşısında nankörlük etmeyi câiz bilmeyip Hz. Ali'nin Şialarını nerede olurlarsa olsun öldürüyordu. Böylece Hz. Ali'nin (a.s) Şialarının kalbinde bir korku ve dehşet meydana getirmişti. Onların el ve ayaklarını kesiyor, gözlerini çıkarıyordu. Bu cinayetler neticesinde Hz. Ali'nin (a.s) Şiaları Irak'tan kaçarak uzak yerlere sığındılar, kendi inançlarını insanlardan gizlediler ve... Kûfe'de meşhur ve tanınmış Şialardan kimse kalmadı."

Süleym b. Kays daha sonra şöyle diyor: "Ebu Süfyan'ın oğlu (Muaviye) valilerine şu şekilde emretti: 'Ali'nin evlatlarının ve Şiîlerinin tanıklığı kabul edilmemelidir. Bulduğunuz yerlerde Osman'ın mensupları ve taraftarlarından veya onun fazilet ve menkıbelerini nakleden kimselerden biri bulunursa resmi yerlerde saygı görmeleri ve ikram edilmeleri hususunda ihmalkârlık yapılmamalıdır. Osman'ın menkıbe ve faziletlerine dair nakledilen sözler, nakledenin hususiyetleriyle birlikte Şam'da Muaviye'nin sarayına bildirilmelidir.'

Valiler bu emir gereğince amel ettiler, Osman'ın faziletlerinden bir cümle bile nakleden kimseler hakkında dosyalar tuttular, onlara birçok hak ve meziyetler tanıdılar. Bu durum Osman'ın hakkında çok şeylerin nakledilmesine sebep oldu. Çünkü bu çeşit hadisleri nakleden kimseler Muaviye'nin özel bağış, hediye ve mükâfatlarından yararlanıyorlardı.

Muaviye'nin bu bağış ve bahşişleri ve valilerin teşvikleri neticesinde, bütün İslami şehirlerde hadis uydurmak yaygınlaştı. Kim olursa olsun, Osman'ın fazileti hususunda Muaviye'nin valilerinin yanında hadis naklettiği zaman sözü hemen kayıtsız şartsız kabul ediliyor, adı mükâfat ve bağış defterine kaydediliyordu ve başkaları hakkında şefaati (aracılığı) da hiçbir zaman reddedilmiyordu."

İkinci Emirname

Süleym b. Kays, sözünün devamında şöyle diyor: “Muaviye, Osman’ın hakkında bir müddet hadis nakledildikten sonra valilerine şöyle bir emir verdi: ‘Osman hakkında çok hadis nakledildi, yeterince ülkenin her tarafına ulaştı, bu genelge ulaşır ulaşmaz halkı, sahabenin ve iki halifenin (Ebu Bekir ve Ömer) faziletleri hakkında hadis nakletmeye ve “Ebu Turab”ın (Hz. Ali) hakkında nakledilen her hadis ve faziletin bir benzerini de sahabenin hakkında söylemeye davet edin. Bu iş benim hoşnutluğuma ve gözümün aydınlanmasına ve “Ebu Turab” ve Şiîlerinin ezilmesine sebep olacaktır.’

Bu mektubun metni halka okundu ve onun içeriği halkın arasında yayılınca sahabenin menkıbe ve faziletleri hakkında uydurulmuş, hakikatlerden uzak çok sözler nakledildi. Halk bu sözleri nakletmekte çok ciddiyet ve gayret gösterdi; öyle ki bu uydurma faziletleri minberlerde ve namaz hutbelerinde insanlara okudular ve Müslümanlara, onları çocuklarına öğretmeleri için tavsiyede bulundular. Bu faziletler Kur’ân ayetleri gibi çocuklara ezberletilmeye çalışılıyordu. Hatta kızlara, kadınlara ve kölelere bile bunlar öğretildi. Bir müddet de böyle geçti.”

Üçüncü ve Dördüncü Emirname

Süleym b. Kays daha sonra şöyle diyor: “Muaviye ve uşaklarının iki halife ve sahabenin faziletleri hakkında, hadis uydurma hususundaki tutumundan bir müddet geçtikten sonra Muaviye, valiler ve uşaklarına şu içerikte üçüncü bir emirname çıkardı: ‘Dikkatli olun, kim Ali ve ailesinin dostluğuyla suçlanır ve bu suçlamaya da en küçük bir delil bulunursa, onun ismini hukuk ve meziyetler divanından silin ve payını beytülmalden kesin.’

Muaviye bu emirnamenin ardından, şu mana da diğer bir emirname daha çıkardı: ‘Ali hanedanının dostluğuyla suçlanan herkesi baskı altına alın, diğerlerine ibret olması için de evini başına yıkın.’”

Süleym b. Kays sonra şöyle ekliyor: “Irak halkı özellikle Kûfe halkı (ömürlerinde) bundan daha büyük bir musibet görmediler. Çünkü Ali’nin (a.s) Şiaları bu emir gereğince valilerin ağır baskıları ve sert davranışları neticesinde büyük bir korku içerisinde yaşıyorlardı, hatta bazen, Ali’nin (a.s) Şialarından bazıları birbirlerinin evlerine gittiklerinde, köle ve hizmetçilerinin korkusundan misafirlerine bir söz söyleyemiyorlardı; ancak hizmetçilerine yemin ettirdikten ve onlardan söz aldıktan sonra sözlerini söyleyebiliyorlardı. İşte böylece Ali ve hanedanını yeren (birçok) uyduruk hadisler ortaya çıkmış oldu. Muhaddisler, kadılar ve valiler de bu uydurma hadislere uydular. Bu ilahi imtihanda herkesten daha bedbaht olanlar da riyakâr ve imanları zayıf olan muhaddislerdi; çünkü onlar zalim yöneticilere yakınlaşmak ve dünya malına kavuşmak için hadis uyduruyorlardı. Bir süre geçtikten sonra bu yalan ve uydurma hadisler, yalan ve iftiradan münezzeh olan dindar ve takvalı insanların da eline ulaştı. Onlar da saflıklarından dolayı bu hadisleri hüsnü zanla kabul edip başkalarına naklettiler ki, eğer hadislerin batıl ve uydurma olduğunu bilselerdi kesinlikle onları nakletmezlerdi.”⁽¹⁾

Süleym b. Kays, sözünün devamında şöyle diyor: “Bu baskı ve sıkıntı böylece devam ediyordu; ama Hasan b. Ali’nin (a.s) ⁽²⁾şehadetinden sonra durum daha da kötüleşti, bela ve musibetler daha da arttı. Allah’ın dostları daima korku ve dehşet içerisinde yaşıyorlardı; çünkü onlar ya öldürülüyorlardı

1- Kitab-ı Süleym b. Kays, s. 206; Şerh-i İbn Ebî'l-Hadid, c. 11, s. 44, 46.

2- Hicretin 50. yılında.

veya şehir ve diyarlarından uzak bir yerde gizli bir şekilde yaşamak zorunda kalıyorlardı; ama onların karşısında Allah düşmanları her yönden serbest idiler, istedikleri zulmü yapabiliyor ve diledikleri bidati icat ediyorlardı.”

Hutbenin İrat Niteliği

Süleym b. Kays şöyle diyor: “İşte böyle bir durumda ve Muaviye’nin ölümünden iki yıl önce⁽¹⁾Hüseyin b. Ali (a.s), Abdullah b. Abbas ve Abdullah b. Cafer’le birlikte bir hac seferi yaptı ve Mekke’de, Benî Haşim’in erkek ve kadınlarına ve bir grup Ensar’a davet çağrısında bulundu. Onların hepsini, Resulullah’ın (s.a.a) sahabesini ve tabiinden olan sadık ve doğru dürüst kişileri Mina’da teşkil olacak toplantıya katılmaları için davet etmekle görevlendirdi.

Davet edilenlerin sayıları bini aşıyordu.⁽²⁾ Bunlar Mina’da İmam’ın (a.s) çadırında toplanınca, İmam (a.s) sohbet etmeye başladı ve Allah’a hamdüsenâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Siz, bu azgın zorbanın (Muaviye’nin) bize ve Şiîlerimize reva gördüğü cinayetlerden haberdarsınız, onun yaptığı zulümlere şahitsiniz. Şimdi ben, (babam hakkında) bazı sözler söyleyeceğim. Eğer doğru ise tasdik edin, doğru değilse kabul etmeyin. Sözümlü dinleyin, onları yazın ve hatırlatmalarımı da unutmayın; kendi şehir ve diyarlarınıza döndüğünüzde öğrendiğiniz şeyleri kendi kabilelerinize, güvendiğiniz aşiretlerinize, itimat ettiğiniz dost ve tanı-

1- Süleym b. Kays’ın bazı nüshalarında “bir yıl” bazı nüshalarında “iki yıl” zikredilmiştir. Ama *el-İhticac* kitabının metninde iki yıl nakledilmiştir.

2- Tabersi, o toplantıya katılanların bin kişiden fazla olduğunu yazıyor (Ekser min elf recul).

dıklarınıza anlatın. Çünkü ben, bu dinin sapıtılmasından ve hakkın yok olmasından korkuyorum. Fakat kâfirler hoşlanmasa da, Allah kendi nurunu tamamlayacaktır.”

Süleym diyor ki: “İmam Hüseyin (a.s) konuşmasını bitirdikten sonra da şöyle tekit etti:

‘Allah aşkına, bu seferden döndükten sonra benim sözlerimi güvendiğiniz kişilere ulaştırın.’

Bu esnada İmam (a.s) minberden aşağı indi ve toplantıya katılanlar da onun sözlerini halka ulaştırma azmiyle dağıldılar.”

Hutbenin Birinci Bölümü

Süleym b. Kays daha sonra Hz. Hüseyin’in (a.s) hutbesinin Emîrül-Müminin Ali (a.s) ve Ehlibeyt’in faziletlerini ihtiva eden birinci bölümünün metnini şu şekilde naklediyor:

Hutbenin Tercümesi:

“Allah aşkına söyleyin; acaba Ali b. Ebi Talib’in (a.s) Resulullah’ın (s.a.a) kardeşi olduğunu, ashap ve yaranı arasında uhuvvet (kardeşlik) akdi yaptığında Ali’yi (a.s) kendisine kardeş seçip, ‘Sen dünya ve ahirette benim kardeşimsin, ben de senin kardeşimim.’ diye buyurduğunu bilmiyor musunuz?” (Mecliste hazır bulunanlar:) “Evet, Allah’ı şahit tutarız ki öyledir.” dediler.⁽¹⁾

“Allah aşkına söyleyin; acaba Resulullah’ın (s.a.a) cami ve evinin yerini aldığını, sonra caminin kenarında on oda bina ettiğini, bunlardan dokuz tanesini kendisine ve o odaların ortasında yer alan onuncusunu da babam Ali’ye (a.s) mahsus kıldığını, daha sonra babam Ali’nin odasının

1- Sünen-i Tirmizi, c. 5.

kapısı hariç, bütün odaların camiye açılan kapılarını kapattığını⁽¹⁾ ve sahabeden bazıları (bu hususta) itiraz edince de: 'Ben sizin kapılarınızı kapatıp onun (Hz. Ali -a.s-) kapısını açık bırakmadım; fakat Allah Teâlâ sizin kapılarınızın kapatılıp onun kapısının açık bırakılmasını emretti bana.' buyurduğunu, sonra halkı, Hz. Ali (a.s) hariç camide yatmaktan nehyettiğini ve Hz. Ali'nin (a.s) odasının caminin içerisinde ve Resulullah'ın (s.a.a) odasının kenarında yer aldığını ve (bazen) bu odada cünüp olduğunu ve bu odalarda Resulullah (s.a.a) ve Ali'ye (a.s) evlatlar verildiğini bilmiyor musunuz?"

(Mecliste bulunanlar:) "Evet, Allah şahittir ki öyledir." dediler.⁽²⁾

"Acaba Ömer b. Hattab'ın, camiye bakmak için evinin duvarından göz miktarınca bir delik açmak istediğini, fakat Resulullah'ın (s.a.a) buna müsaade etmediğini ve sonra hitabesinde: 'Allah Teâlâ beni tertemiz bir cami yapmakla görevlendirdi, işte bunun için ben ve kardeşim (Ali) ve evlatlarından başka hiçbir kimsenin camide ikamet etmeye hakkı yoktur.' diye buyurduğunu bilmiyor musunuz?"

"Evet, Allah şahittir ki öyledir." dediler.

"Allah aşkına söyleyin, Resulullah'ın (s.a.a), Ali'yi "Gadiri Hum" da velayet makamına naspettiğini ve 'Hazır bulunanlar burada olmayanlara bunu ulaştırın.'⁽³⁾ diye buyurduğunu bilmiyor musunuz?"

"Evet, biliyoruz, Allah buna şahittir." dediler.

1- Sünen-i Tirmizî, c. 5, el-Menakıb, H. 3815. Müsned-i Ahmed İbn Hanbel, c. 1, s. 331, c. 2, s. 26.

2- Sünen-i Tirmizî, c. 5, el-Menakıb, H. 3811. Müsned-i Ahmed İbn Hanbel, c. 1, s. 331.

3- Müstedrekü's-Sahihayn, c. 3, s. 109 ve 134.

“Allah aşkına söyleyin bakalım; Resulullah’ın (s.a.a), Tebuk gazvesinde Ali’ye (a.s), ‘Sen baba nispet, Harun’un Musa’ya olan nispeti gibisin.’⁽¹⁾ Ve ‘Sen, benden sonra her Müminin velisi (önderi) sin.’⁽²⁾ diye buyurduğunu bilmiyor musunuz?”

“Evet, Allah şahittir ki biliyoruz.” dediler.

“Allah aşkına söyleyin; Resulullah’ın (s.a.a), Necran ehlin-den olan Hıristiyanları mübahaleye (lanetleşmeye) davet ettiği vakit, Hz. Ali, eşi ve iki evladından başka kimseyi götürmediğini biliyor musunuz?”

“Evet, biliyoruz, doğrudur.” dediler.⁽³⁾

“Allah aşkına söyleyin bakalım, Resulullah’ın “Hayber” savaşında, İslam sancağını Ali’nin eline verdiğini ve ‘Şimdi bu sancağı, Allah ve Resulünü seven, Allah ve Resulünün de kendisini sevdiği, düşmana sürekli hücum eden, asla kaçmayan ve Allah’ın, Hayber kalesini kendisinin eliyle fethedeceği bir kimsenin eline veriyorum.” şeklindeki sözünü biliyor musunuz?”

“Evet, biliyoruz, Allah buna şahittir.” dediler.⁽⁴⁾

“Acaba, Resulullah’ın (s.a.a) Berâat Suresi’ni Ali (a.s) vasıtasıyla Mekke’ye ulaştırdığını ve ‘Benim mesajımı ben ve

-
- 1- Sahih-i Müslim, c. 4, H. 2404. Sünen-i Tirmizî, c. 5. el-Menakıb, H. 3808, 3813. Sünen-i İbn Mace “Mukaddime” H. 115. Müstedrekü’s-Sahihayn, c. 3, s. 109, 133.
  - 2- Sünen-i Tirmizî, c. 5, el-Menakıb, H. 3796. Müsned-i Ahmed, c. 1, s. 331.
  - 3- Sünen-i Tirmizî, c. 5, el-Menakıb, H. 3808. Müstedrekü’s-Sahihayn, c. 3 s. 150.
  - 4- Sahih-i Müslim, c. 4, H. 2404. Sünen-i Tirmizî, H. 3808 3808, 2405, 2406, Sünen-i İbn Mace “Mukaddime” H. 117.

benden olan kimseden başkası ulaştıramaz.’ diye buyurduğunu biliyor musunuz?”

“Evet, biliyoruz; Allah buna şahittir.” dediler.⁽¹⁾

“Acaba, Resulullah’ın (s.a.a), karşılaştığı bütün zor durumlarda ve her hayati meselede Ali’ye (a.s) olan sonsuz güveninden dolayı zorlukları halletmek için onu ileri sürdüğünü ve kendisini hiçbir zaman adıyla çağırmadığını ve daima kardeşim diye çağırıldığını biliyor musunuz?”

“Evet, biliyoruz; Allah buna şahittir.” dediler.⁽²⁾

“Acaba, Resulullah’ın (s.a.a) Hz. Ali, Cafer ve Zeyd arasında hakemlik yaptığında, ‘Ya Ali sen bendensin, ben de sendenim ve sen benden sonra her müminin velisisin (önderisin).” diye buyurduğunu biliyor musunuz?”

“Biliyoruz; Allah buna şahittir.” dediler.⁽³⁾

“Acaba Ali’nin (a.s), Resulullah (s.a.a) ile her gün ve her gece özel bir görüşmesi olduğunu ve bu görüşmelerde Ali (a.s) soru sorduğunda Resulullah’ın (s.a.a) ona cevap verdiğini, sustuğunda da Resulullah’ın (s.a.a) kendisinin konuşmaya başladığını biliyor musunuz?”

“Evet, biliyoruz; Allah da buna şahittir.” dediler.⁽⁴⁾

“Acaba, Resulullah’ın(s.a.a) kızı Fatıma’ya (a.s) : ‘Ben seni Ehliley’imin en hayırlısı, İslam açısından onların en ilki, hiliim açısından onların en halimi ve ilim açısından onların en âlimi olan bir kimseyle evlendirdim.’ diye buyura-

---

1- Sünen-i Tirmizî, c. 5, el-Menakıb, H. 3803.

2- Sünen-i Tirmizî, c. 5; el-Menakıb, H. 3796.

3- Sünen-i Tirmizî, c. 5; el-Menakıb, H. 3806.

4- Nezmu Dureri’s-Simtayn, s. 128. Şerhu Nehci’l-Belâğa, *İbn Ebi’l-Hadid*, c. 9, s. 174.

rak Ali'yi (a.s), Cafer-i Tayyar ve Hamza Seyyidü'ş-Şüheda'dan da üstün tuttuğunu bilmiyor musunuz?"

"Evet, biliyoruz; Allah buna şahittir." dediler.⁽¹⁾

"Acaba, Resulullah'ın (s.a.a) : 'Ben Âdemoğullarının efendisiyim, kardeşim Ali Arapların efendisidir. Fatıma cennet ehli hanımların en üstünüdür, iki evladım Hasan ve Hüseyin de cennet gençlerinin efendileridir.' şeklindeki sözünü biliyor musunuz?"

"Evet, biliyoruz; Allah buna şahittir." dediler.⁽²⁾

"Acaba, Resulullah'ın (s.a.a) Ali'yi (a.s) kendisine gusül vermekle görevlendirdiğini ve Cebrail'in bu işte ona yardımcı olacağını haber verdiğini bilmiyor musunuz?"

"Evet, biliyoruz, Allah buna şahittir." dediler.⁽³⁾

"Acaba, Resulullah'ın (s.a.a) son hutbesinde Müslümanlara hitaben: 'Ben sizin aranızda iki değerli şey bırakıyorum; (biri) Allah'ın kitabı, (diğeri ise) Ehlibeyt'imdir; onlara sarılırsanız kesinlikle sapmazsınız.' şeklinde buyurduğunu biliyor musunuz?"

"Evet, biliyoruz; Allah buna şahittir." dediler.⁽⁴⁾

Süleym b. Kays sonra şöyle diyor: "Hüseyin b. Ali (a.s), ayrıca Hz. Ali (a.s) ve ehlibeyti hakkında Kur'ân'da nazil olan ve Resulullah'ın (s.a.a) dilinden duyulan birçok faziletleri saydı. Resulullah'ın (s.a.a) sahabesinden mecliste bulunanlar: 'Evet,

1- Müstedrekü's-Sahihayn, c. 3, s. 124.

2- Müstedrekü's-Sahihayn, c. 3, s. 151.

3- Sünen-i İbn Mace, "Mukaddime" H. 118. Müstedrekü's-Sahihayn, c. 3, s. 167.

4- Sahih-i Müslim, c. 4, H. 2408. Müstedrekü's-Sahihayn, c. 3, s. 14. c. 4. s. 367.

Allah'a andolsun ki biz bunları duymuşuz.' tabiinden olanlar da: 'Biz de bu faziletleri falan güvenilir sahabeden duyduk.' diyorlardı.

İmam (a.s), Emîrû'l-Müminin Ali'nin (a.s) faziletleri hakkındaki irat ettiği sözlerin devamında şöyle buyurdu:

"Allah aşkına söyleyin; Resulullah'ın (s.a.a) : 'Ali'ye buğzettiği hâlde beni sevdiğini iddia eden yalan söylüyor; çünkü Ali'ye buğzedip de beni sevmek olmaz.' diye buyurduğunu, bunun üzerine de bir adam kalkıp, 'Ya Resulallah bunu biraz açıklar mısınız?' dediğinde Resulullah'ın (s.a.a), 'Çünkü Ali bendendir, ben de Ali'denim. Onu seven beni sevmiştir, beni de seven Allah'ı sevmiştir; Ali'ye buğzeden bana buğzetmiştir, bana buğzeden de Allah'a buğzetmiştir.' diye buyurduğunu duymuş musunuz?"

"Evet, duymuşuz; Allah buna şahittir." dediler.⁽¹⁾

Hüseyin b. Ali'nin (a.s), Mina'da irat ettiği ve Süleym b. Kays'ın da naklettiği hutbenin ilk bölümünün tercümesi böyle. Gördüğümüz gibi hutbenin bu bölümü çeşitli faziletleri içermektedir ve bu faziletlerin her biri, Ehlisünnet'in güvendiği hadis kaynaklarında kendi ravilerinin yoluyla Resulullah'tan (s.a.a) rivayet edilmiştir. Biz de bu faziletlerin çoğunu Ehlisünnet'in siyah, sünen ve müsnedlerinden çıkartarak, bu kaynakları dipnotta belirttik. Bu bölümde fazla bir izaha ihtiyaç görmediğimiz için değerli okuyucuların dikkatini hutbenin ikinci bölümüne atfediyoruz.

Hutbenin İkinci Bölümü

Daha önce değindiğimiz gibi bu hutbe üç ayrı bölümden oluşmaktadır. Biz, tercüme ile metnin irtibat ve uyumunun

1- Sahih-i Müslim, H. 131. Sünen-i İbn Mace, Mukaddime, H. 114.

korunması için ikinci ve üçüncü bölümünü de hadis kitaplarının çoğunda birlikte nakledilmemesine rağmen birinci bölüm gibi ayrı olarak naklediyoruz:

“*Tuhafu'l-Ukul*” kitabının sahibi bu hutbeyi naklederken: “Hüseyin b. Ali'nin (a.s) emr-i maruf ve nehy-i münkere ait olan hutbesinin bu bölümü, Hz. Ali'den (a.s) de nakledilmiştir.” diyor.

Bu hutbenin son bölümünde de değineceğimiz gibi söz konusu bölümün bazı cümleleri, Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) hutbe ve sözlerinin arasında da mevcuttur. İmam Hüseyin'de (a.s) konunun önemi ve hassasiyeti hasebiyle hutbe ve konuşmalarında o cümlelerden yararlanmıştı. “*Tuhafu'l-Ukul*” kitabının müellifinin dediğine göre, bu bölümün aslının Hz. Ali'nin (a.s) hutbesinde olması ve yiğit oğlu da (Hz. Hüseyin) emr-i maruf ve nehy-i münker etmenin önemini ve bu vazifenin çok büyük olduğunu açıklarken ondan yararlanmış olabilir. Ama biz “*Tuhafu'l-Ukul*” sahibinin işaret ettiği dışında bu bölümün, Emîrül-Müminin Ali'ye (a.s) isnat edildiğini diğer kaynaklarda görmedik.

Hutbenin Tercümesi:

“Ey insanlar! Allah'ın, kendi velilerini öğütlemek için Yahudi âlimleri hakkındaki kınamalarından ibret alın. Allah Teâlâ (Yahudi âlimlerini kınayarak) şöyle buyuruyor:

“Niçin onların din âlimleri, onları (Yahudileri) suç olan sözleri söylemekten (ve haram yemekten) men etmediler.”⁽¹⁾

Yine Allah Teâlâ buyuruyor ki:

1- Mâide, 63.

“İsrail oğullarından kâfir olanlara, Davud’un diliyle de lanet edilmişti, Meryem oğlu İsa’nın diliyle de lanet edilmişti. Bu da isyan ettiklerinden, aşırı gittiklerinden ve işledikleri kötülükten, birbirlerini alıkoymadıklarındandır. Gerçekten de yaptıkları iş, ne de kötüdür.”⁽¹⁾

“Allah’ın onları kınamasının sebebi, onların aralarında bulunan zalimlerin yaptıkları kötü işleri ve fesatları görüp, onlardan yetişen dünya mal ve makamına olan meyilleri ve maruz kalmaktan sakındıkları baskı ve zulmün korkusu yüzünden, onları men etmemelerinden dolayıdır. Hâlbuki Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“İnsanlardan korkmayın, benden korkun.”⁽²⁾

Yine buyurmaktadır ki:

“Erkek ve kadın Müminler, birbirlerinin (gözetleyen ve koruyan) dostlarıdır, iyiliği emrederler ve kötülükten de alıkoymaya çalışırlar.”⁽³⁾

“Görüldüğü gibi, Allah Teâlâ (müminlerin sıfatını saydığında) emr-i maruf ve nehy-i münker etmekle başlayıp önce onu farz kılıyor. *Çünkü* biliyor ki, eğer bu farz yerine getirilir ve uygulanırsa (artık) bütün farzlar ister kolay olsun, ister zor yerine getirilir, uygulanır; *çünkü* emr-i maruf ve nehy-i münker etmek, zulme uğrayanların haklarının alınmasını, zalimlere muhalefet, beytul malın ve ganimetlerin (adaletle) bölünmesini, zekâtın gereken yerlerden alınmasını, gerektiği şekilde sarf edilmesini sağlamanın yanı sıra İslam’a yapılan bir davettir de...”

1- Mâide, 78-79.

2- Mâide, 44.

3- Tevbe, 71.

Hutbenin Üçüncü Bölümü

“Sonra siz, ey ilimle meşhur olup hayırla anılan, nasihatle tanınıp, Allah’ın lütfuyla halkın gönüllerinde heybetli görünen topluluk! (Bilin ki) şerefli insanlar sizden çekinir, zayıflar size saygı gösterir, kendi derecenizde olan ve ih-san etmediğiniz kimseler (bile) sizi kendilerine tercih eder, (insanların) ihtiyaçları karşılanmadığı zaman sizin arabuluculuğunuzla karşılanır, yolda giderken padişahların heybeti ve büyüklerin izzetiyle yürüyorsunuz.”

“Acaba bunların hepsi, sizden beklenen ilahi vazifenizi yapmanız (ve kıyam etmeniz) için değil midir? Oysaki siz vazifelerinizin çoğunu ihmal ediyorsunuz, ümmetin hakkını küçümsüyorsunuz, zayıfların hakkını çiğniyorsunuz; fakat zannettiğiniz kendi hakkınıza gelince, onu talep ediyorsunuz. Siz Allah yolunda ne bir mal harcadınız, ne O’nun yarattığı canı, onun yolunda bir tehlikeye attınız, ne de O’nun rızası için bir aşiretle düşmanlık yaptınız.”

“(Bununla birlikte) Allah’ın cennetine girmeyi peygamberleriyle komşu olmayı ve azabından kurtulmayı mı arzuluyorsunuz? Ama ben korkarım ki, amelsiz olarak Allah’tan hayır bekleyen sizler, O’nun ismiyle kulları arasında hürmet görmektesiniz. Ancak, Allah’a itaat etmekle tanınan kimselere hürmetiniz yoktur.”

“Kendi gözlerinizle Allah’ın ahitlerinin bozulduğunu görmeyiz sizleri tedirgin etmiyor. Oysaki babalarınızın bazı ahitlerinin (söz ve vasiyetleri) çiğnenmesinden tedirgin oluyorsunuz. Peygamber’in ahitleri tahkir edilmekte, kör, sakat ve dilsiz kimseler şehirlerde sığınak sız ve idarecisiz kalmış, acıyanları bile yoktur; sizler de ne makamınızdan yararlanıp onların hakkında bir iş yapıyorsunuz ne de (onlar için) bir iş yapan kimselere yardımcı oluyorsunuz! Zalimlere dalkavukluk ve yaltaklık yaparak onlardan ko-

runmaya çalışıyorsunuz. Bütün bunlar yüce Allah'ın size buyurduğu yasaklardır; oysa sizler gaflet içerisindeyiz.”

“Eğer şuurunuz olsaydı, insanlar arasında en büyük musibete uğrayan ve gerçek âlimlik makamından uzak düşen kimseler olduğunuzu anlardınız. Çünkü işleri yürütmek ve hükümleri uygulamak, Allah'ın helalı ve haramı konusunda emin olan, güvenilen ulemanın elinde olmalıdır. Oysa bu mevki ve makam sizin elinizden alınmıştır. Bu mevki, sadece açık deliller geldikten sonra doğrudan tefrikaya düştüğünüz ve sünnette ihtilaf ettiğiniz için elinizden çıkmıştır.”

“Eğer eziyetlere sabredip, Allah için zorluklara katlanacak olsaydınız, ilahî emirler (toplumun yönetimi) sizin elinize geçer, emirler sizden çıkar ve size dönerdi. Siz mevki ve görevinizi bırakarak Allah'ın işlerini onlara teslim ettiniz, onlar da şüphe üzerine hareket edip nefsanî arzularıyla amel ediyorlar.”

“Zalimleri bunlara musallat kılan şey, siz âlimlerin ölümden kaçmanız ve sizden ayrılacak hayata gönül bağlamanızdır. Sizler güçsüz halkı onlara teslim ettiniz. Onlardan bazıları ezik köleler durumuna düşmüş, bazıları da geçimini sağlayamayan yenik mustazaflar haline gelmiştir. Onlar (zalimler), eşrara (çok kötü insanlara) uyup Cabbar Allah'a cesaret göstererek memlekette istedikleri şekilde tasarruf ediyor, heva ve heveslerine tabi olarak rezillik ediyorlar.”

“Her şehirde belagatli hatipleri vardır. Memleketin her tarafı onlara boyun eğmiş durumdadır. Her tarafta sultanlarını sağlamışlar. Halk da köleler gibi onlara karşı kendilerini savunacak bir güce sahip değiller. Halka egemen olanlar ya gaddar, isyankâr ve mustazaflara karşı baskı yapan zalimlerdir ya da “Allah'a ve kıyamete inancı olmayan emir sahipleridir.”

Hayret! Nasıl hayret etmeyebilirim! Oysaki İslam toprakları sahtekâr zalim, zekât toplayan hain ve müminlere karşı şefkatsiz ve insafsız olan hükümdarların kabzasındadır. Münakaşa ettiğimiz hususlarda, bizimle sizin aranızda hüküm verecek olan yalnız Allah'tır. İhtilafımızda bizleri yargılayan da O'dur."

Hüseyin b. Ali (a.s) sözünün sonunda da şöyle buyurdu:

"Allah'ım; sen biliyorsun ki, bizim tarafımızdan gerçekleşen (kıyam), saltanat için yarış ve değersiz dünya mallarından bir şeye ulaşmak için değildir, senin dininin nişanelerini (öğretilerini) göstermek, beldelerinde ıslahı ortaya çıkarmak, mazlum kullarına emniyet ve güvence kazandırmak ve senin farz, sünnet ve hükümlerine amel edilmesi içindir. Eğer sizler bize yardım etmez ve bize hak vermezseniz, zalimler sizlere musallat olur ve Peygamber'in nurunu söndürmeye çalışırlar. Allah bize yeterlidir. O'na tevekkül etmişiz, O'na yönelmişiz ve dönüşümüz de O'nadır."

İşte Hüseyin b. Ali'nin (a.s) "Mina"da buyurduğu ve Müslümanların İslam'ın bünyesine indirilen darbelerden ve gelecekte İslam'ın esasını tehdit edecek tehlikeli hadiselerden haberdar olması için diğerlerine de ulaştırılmasını orada hazır bulunanlardan ısrarla istediği değerli hutbesi bundan ibaretti.

Hutbeden Çıkarılan Noktalar ve Sonuçlar

İmam (a.s), bu değerli hutbede Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) şehadetinden sonraki dönemin çeşitli içtimai ve mezhebi yönlerini, Muaviye b. Ebi Süfyan'ın İslam toplumunun mukadderatına musallat olmasının sebebini ve İslam'ın bu eski düşmanının, Müslümanların kaderiyle oynamasının sebebini dile getirmiştir. Daha sonra İslam'ın geleceğini tehdit

eden tehlikelere değinmiş ve “Eğer Müslümanlar kıyam etmez, kavmin ileri gelenleri ve halkın aydın fikirlileri kendilerine gelmez, vazifelerini yapmazlarsa, İslam düşmanları risalet meşalesinin nurunu tamamıyla söndürmeye çalışacaklardır.” diyerek tehlikeyi çok öncelerden haber vermiş, ikaz etmiştir. Emîrül-Müminin Ali’nin (a.s) oğlu İmam Hüseyin (a.s) böylece Kur’ân ve Ehlibeyt’in mazlumiyet sesini, o mecliste hazır bulunanlara ulaştırdı. Ulaştırdı ki, onlar da bunu İslam çapında mümkün olduğu kadar sadık ve sorumluluğunun bilincinde olan kişilere ulaştırsınlar ve onları bu tehlikeden haberdar etsinler.

Bu hutbenin geniş bir açıklamaya ve her cümlesinin tarihî ve ilmi açıdan derin bir tefsire ihtiyacı vardır.⁽¹⁾ Fakat şimdilik bu hususta sadece bazı nüktelere değinmekle yetiniyoruz.

Zaman ve Mekân Şartları

Bu değerli hutbenin metnindeki önemli nüktelerden diğer birisi de, hutbenin hassas bir zaman ve uygun bir mekânda irat edilmesi, Haşim Oğulları’nın ileri gelen kadın ve erkeklerinin bu toplantıya katılması ve Peygamber’in huzurunu derk etme feyzine (mutluluğuna) ererek, sahabe olma iftiharına nail olan iki yüz muhacir, Ensar ve sahabenin evlatlarından (tabiinden) sekiz yüzü aşkın kişinin o toplantıya çağrılmasıdır.

Toplantının Düzenlendiği Yer

Önceden de değindiğimiz gibi, İmam (a.s) bu hutbeyi “Mina”da buyurmuştur. “Mina”, “Beytullah”ın yanı başın-

1- Örneğin bu hutbenin: “İşleri yürütmek ve hükümleri uygulamak, Allah’ın helal ve haramı konusunda güvenilir olan âlimlerin elinde olmalıdır.” şeklindeki tek bir cümlesi, istidlâlî fıkıh kitaplarında, âlim ve fakihler tarafından geniş bir şekilde ele alınmıştır.

da yer alan en hassas noktadır: “Mina” İbrahim’in (a.s) ilahî aşkının tecelli ettiği yer ve fedakârlık örneği, “İsmail”in kurbanğâhıdır. O mukaddes yer ki, orada bütün bağılıklardan sıyrılmak, Allah’tan gayri her şeyi unutmak, sembolik olarak şeytanlar ve tağutları taşıyarak Hakk’ın nidasına lebbeyk demeye ve Allah yolunda her türlü fedakârlığa hazır olmak gerekir. İsmail’in (a.s) : “Ey baba! Sana emredilen şeyi yap (ve kes beni).” sözünden dersler almak ve “İnşallah beni sabırlılardan bulursun.” sözünü örnek alarak, ilahi hedeflere ulaşmakta her türlü zorluklara katlanmayı şiar edinmek gerekir.

Toplantının Zamanı

“Umre” amellerini bitirip, Arafat ve “Meş’âr” gibi mukaddes mekânlardaki amelleri yerine getirerek Mina’ya geçmiş ve orada da kurban keserek tamamen ruhî ve manevi bir havaya bürünerek Resulullah’ın yadigârının hayat verici mesajlarını almaya bütün varlıklarıyla hazır oldukları bir zamanda İmam (a.s) bu hutbeyi buyurmuştur.

Hutbe’nin Metnindeki Naktalar

1- Velayetten sapma:

Hüseyin b. Ali’nin (a.s), bu hutbede gündeme getirdiği ilk konu, halkın Hak’tan sapması, asıl velayet çizgisinden çıkması ve Resulullah’ın bu önemli ve temel meseledeki vasiyetlerini unutmmasıdır. Resulullah (s.a.a) nübüvvetinin ilk gününden son gününe kadar muhtelif münasebetlerde velayet ve imamet mevzusu üzerinde durmuş, çeşitli beyan ve tabirlerle Emîrül-Müminin Hz. Ali’yi (a.s) halka tanıtmıştır. Bunun bariz örneklerinden biri de, “Sedd-i Ebvâb” (kapıları kapama) meselesidir. Resulullah (s.a.a) Medine’ye girdikten sonra

camii ve etraftaki odaların yapımına başlandığı zaman şöyle kesin bir emir verdi:

“Ali'nin odasının kapısından başka bütün kapıları kapatın.”

Daha Sonra:

“Sizin kapılarınızı ben kapatmadım; fakat sizin kapılarınızın kapatılmasını ve onun kapısının açık bırakılmasını, bana Allah Teâlâ emretti.”

Bu işi, “*Sen benden sonra her Müminin velisisin.*” şeklinde beyanıyla da devam ettirdi. Hatta hayatının son aylarında ve son günlerinde bile artık hiçbir şüphe kalmaması, tevil ve tefsire bir yol bırakılmaması için bu önemli ve hayati meseleyi dile getirdi; hem de öyle birkaç kişinin yanında değil, Gadir-i Hum'da ve Mescid-i Nebevî'de olduğu gibi Müslümanların umumununun huzurunda... Hz. Hüseyin'in (a.s), Mina'da düzenlediği toplantıda hazır bulunanların buna ya bizzat kendileri şahit olmuş veya şahit olan güvenilir ashaptan duymuşlardı. Onun için de İmam Hüseyin (a.s) onlardan şahitlik yapmalarını istediğinde: “Evet, Allah şahittir ki dediğiniz gibidir.” diyordular.

Fakat çeşitli sebeplerden dolayı, bu inhiraf (velayetten sapma) vuku buldu, zamanın geçmesiyle de daha bir şiddetlendi. Bir kere bu binanın temeli eğri atılmıştı. Bunun ilk tuğlası, Peygamber'in vasiyetini reddedip sahabenin icma ve kararına istinat etme esası üzerine koyulmuştu. İkinci tuğlası ise takriben iki yıl süren bir müddetten sonra birincisinin tam tersine, vasiyete istinat edip icmayı nefyetmek, görüş sahiplerinin görüşlerini almama, ehl-i hal ve akdin (uzmanların) görüşlerini dikkate almama esası üzerine koyulmuştu. On yıl geçtikten sonra da üçüncü halifenin seçiminde önceki iki metoda muhalif olan “şura” ismindeki üçüncü bir yola başvuruldu. Halife

seçiminde gerçekleşen bu inhiraf, bu üç köşeli anlaşmazlık, bu üç kutuplu tezat, bazılarınca geçmiş tarihe ait ve olup-bitmiş bir mesele olarak değerlendirilebilir. Ama meselenin, zamanın geçmesiyle vücuda getirdiği ve boyutlarını hiçbir araştırmacı, tarihçi ve sosyoloğun belirleyemeyeceği acı sonuçları, bu olayın sanıldığı gibi de basit olmadığını göstermektedir.

İmam Ali'nin (a.s) Dönemindeki Hadiseler

Bu dinî-içtimai derdin (hilafet meselesi) bir köşesini, Hz. Ali'nin sözlerinde de -ki Hz. Hüseyin'in hutbesi de onun şerhi niteliğinde- görebiliriz. Hz. Ali (a.s) birinci ve ikinci halifenin nasıl seçildiklerini, ikinci ve üçüncü halifeler zamanında meydana gelen ve Müslümanların kendisine başvurmalarına sebep olan olaylar, sıkıntılar ve hatalara karşı kendi durumunu, heva, heves, dünya ve makam düşkünü olan bir grup Müslüman tarafından çıkarılan engelleri beyan ettikten sonra şöyle buyuruyor:

“Allah’a andolsun ki, halk onun (ikinci halifenin) zamanında ne edeceğini şaşırды, yoldan çıktı, renkten renge boyandı; oradan oraya koştu durdu. Uzun bir zaman çetin sıkıntılara düştüm, sabrettim, derken onun (Ömer'in) zamanı da geldi geçti; halifeliği bir şûraya bıraktı, beni de kendi zannınca onlardan biri saydı. Allah'ım, sana sığınırım, nasıl bir danışma topluluğuydu bu! Onların birincisiyle (Ebu Bekir'le) ne zaman mukayese edildim ki, şimdi bunlara (şuranın üyelerine) denk tutulayım? Fakat ben (fazla üzerinde durmadım) inerlerken onlarla indim, uçarlarken onlarla uçtum; inişte yokuşta onlarla birlikte oldum (şûralarında bulundum) içlerinden biri, hasedin-den dolayı haktan saptı; öbürü, damadı olduğundan ona uydu, benden yüz çevirdi; öbürleri de öyle işler ettiler ki onları dile getirmek bile çirkin...”

“Derken üçüncüsü (Osman) kalktı, hem de iki yanı da yelle dolmuş bir hâlde ki; işi gücü toplamak ve beyt’ul malı yemekti. Onunla beraber babasının oğulları da işe giriştiler; Allah’ın malını, ilkbaharda devenin otları, çayırcıçimeni yiyip sömürmesi gibi yediler, sömürdüler. Sonunda onun da ipi çözüldü; hareketi tezce yaralanıp öldürülmesine sebep oldu, karnının dolgunluğu ve servet toplaması, onu bu hale getirdi, işini tamamladı gitti.”

“Derken, halkın benim etrafıma, sırtlanın boynundaki kıl-lar gibi üşüşmesi kadar beni ezen bir şey olmadı, her yandan, birbiri ardınca çevreme üşüştüler; öyle ki kalabalıktan Hasan’la Hüseyin, ayaklar altında kalacaktı neredeyse... Koyunların ağıla üşüşmesi gibi çevreme toplandılar, bu esnada elbisem bile yırtılmıştı.”

Ama işi elime aldıktan sonra bir bölük, biatten döndü; ah-dini bozdu. Öbür bölük, ok yaydan fırlar gibi fırladı, inancından vazgeçti; öbürleri de itaatten çıktı, sanki onlar her türlü noksan sıfatlardan münezzeh Allah’ın şöyle buyurduğunu duymamışlardı:

“İşte ahiret yurdu, biz onu yeryüzünde yücelik ve bozgunculuk dilemeyenlere veririz ve sonuç çekinenlerindir.”⁽¹⁾

“Evet, andolsun Allah’a elbette duydular, ezberlediler de; fakat dünya, gözlerine bezenmiş bir şekilde görünmüş ve dünyanın zahirine kanmışlardı.”⁽²⁾

Adalet merkezi ve İslami kanunların sahih mihver-i, İmam Ali (a.s) iş başına geçer geçmez kendi programını şöyle ilan etti:

1 269- Kasas, 83.

2- Hutbenin içeriğinden daha fazla haberdar olmak isteyenler Nehcü’l-Belâğâ’nın üçüncü hutbesine müracaat etsinler.

وَاللّٰهُ لَوْ وَجَدْتُهُ قَدْ تَزَوَّجَ بِهِ النِّسَاءَ وَ مَلَكَ بِهِ الْاِمْاءَ لَرَدَدْتُهُ فَاِنَّ فِى الْعَدْلِ
سِعَةً وَ مَنْ ضَاقَ عَلَيْهِ الْعَدْلُ فَالْجَوْرُ بِهِ اَضْيَقُ.

“Andolsun Allah’a ki, Osman’ın bağışlarından ve beytülmalde boş yere ona buna harcadığı şeylerden ne bulur sam; kadınlara mihir verilse de, cariyeler satın alınsa da onu alıp sahibine ve beytülmale geri çevireceğim; çünkü adalette genişlik vardır. Çünkü adaletle tahammül etmeyen bir kimse zulme hiç tahammül etmez.”⁽¹⁾

Yirmi beş yıl haktan sapma neticesinde ve Resulullah’ın yasanti tarzının unutulması, toplumun, kanunu ayaklar altına almaya ve hakkı çiğnemeye alışması neticesinde, hak ve adaleti icra etmek suçuyla Hz. Ali’ye karşı savaşılmaya kalkıştılar. Doğrudan doğruya savaşa katılmayanlar da susmalarıyla düşmanı takviye ettiler. Hazretin hak ve adaleti yaymak, Kur’ân’ın ve Peygamber’in hedeflerini gerçekleştirmek yolunda harcanması gereken gücünü, İslam’ın esasını savunmak ve Müslümanların havzasını korumak yönüne atfettiler. Bu iç savaşlar ve dâhili çekişmeler öyle bir yere vardı, hak cephesini öyle bir tezyif etti ve Hazreti o kadar yordu ki, artık Allah’a sığınıp şöyle yalvardı:

“Allah’ım, ben onlardan bezdim; onlar da benden bezdiler. Benim gönlüm onlardan daraldı; onların gönlü de benden daraldı. Onlardan daha hayırlılarını ver bana; benim yerime de, kötü insanları musallat et onlara.”

Daha sonra şöyle buyurdu:

“Vallahi, bu topluluk (Muaviye taraftarları) sanıyorum ki, yakın bir zamanda size musallat olacak; bunun sebebi de,

1 271- Nehcü’l-Belâğa, Hutbe: 15.

onların batılda birleşmeleri, sizin ise hakikatten ayrılmanızdır. İmamınız hak üzereyken ona isyan etmenizdir, onlarınsa imamları batıla uymuşken itaatte bulunmalarıdır. Onlar emaneti sahibine veriyorlar; sizse hainlik ediyorsunuz. Onlar şehirlerinde düzgün hareketlerde bulunuyorlar; sizse bozgunculuk yapıyorsunuz.”⁽¹⁾

İmam Ali (a.s), şöyle ikazda bulunmuştu:

“Düşmanın her geçen gün daha etkili adımlar atmasına rağmen sizin böyle ihmalkâr davranmanız, İmam ve önderinizin karşısında vazifenizi yapmaktan kaçınmanız, Muaviye ve ashabının yakında size musallat olacaklarını, karanlık ve uğursuz bir geleceğin sizi beklediğini göstermektedir.”

“Bilin ki, benden sonra hepiniz aşağılanacaksınız, keskin kılıca uğrayacaksınız ve zalimlerin sizin aranızda adet edineceği bir baskı, diktatörlük hâkim olacaktır size.”⁽²⁾

Nihayet, Hazretin, *“Onların yerine, onlardan daha hayırlısını bana ver.”* duası icabete erişti ve kendilerinden incindiği kimşelerle bir arada olması, Allah’ın civar-ı kurbunda Resulullah (s.a.a), Peygamberler ve evliyalar ile birlikte olmaya dönüştü, mübarek başının yarılmasıyla ebedi saadeti istikbal etti ve Kâbe’nin Rabbine kavuştu.

İmam Hasan’ın (a.s) Tavrı

Emîrül-Müminin Ali’den (a.s) sonra, Resulullah’ın (s.a.a) reyhanı Hasan Müçteba (a.s) babasının Muaviye’ye karşı savaşma, fesat kaynağı olan Benî Ümeyye hanedanının kökünü

1- Nehcü’l-Belâğa, Hutbe: 25.

2- Nehcü’l-Belâğa, Hutbe: 24.

kazıma ve geçmişteki küfür ve hâlihazırdaki nifaka karşı mücadele verme yolunu imamet ve önderliğin başta gelen vazifelerinden biri olarak devam ettirdi; çünkü o da bir hak İmam ve cennet ehli gençlerinin efendisi idi; yolu Ali'nin (a.s) yolu ve metodu da onun metodunun aynısı idi.

İşte, bu esas üzere Muaviye'ye karşı savaş emri verdi ve Kûfe ordusunu seferber edip kendisi de onların başkomutanı olarak cepheye doğru hareket etti. İki ordu arasında savaş başladığında, bir taraftan hep rahatlık peşinde oldukları, ahitlerine bağlı kalmadıkları ve sorumluluk hissetmedikleri için Hz. Ali'nin (a.s) kendilerini Allah'a şikâyet ettiği kimselerin, İmam Hasan'ın (a.s) ordusunda bulunmaları, diğer taraftan da Ebu Süfyan oğlunun çeşitli düzen ve hilelere başvurması, İmam Hasan'ı (a.s) kalpten razı olmamasına rağmen, sulhu kabul etmeye mecbur bıraktı.

İmam Hasan (a.s), bu acı hadisenin nedenini ve bu zahiri kabbullenmenin sebebinin çeşitli beyanlarla açıklayıp kalbindeki dertleri dile getirmiştir.

İmam Hasan (a.s), Muaviye'nin de katıldığı bir toplantıda şöyle konuştu:

“Ey insanlar! Muaviye, anlaşmayı (sulh name) kabul etmemle onu hilafet makamına layık gördüğümü ima etmek istiyor; ama o yalan söylüyor. Çünkü Allah'ın kitabı ve Peygamber'in sünneti gereğince halkın önderliği biz Ehlibeyt'e mahsustur (Kitap ve Sünnete aykırı nasıl hareket edebilirim). Andolsun Allah'a ki, eğer insanlar kendi biatlerinde bize vefalı kalsalar, emrimize itaat etseler ve bize yardımda bulunsalardı, Allah Teâlâ yer ve göklerin bereketini bize bağışlardı.” (Bu esnada Muaviye'ye hitaben de şöyle buyurdu:)

“Artık o zaman siz, Müslümanlara hükmetmeye ve onlara

egemen olmaya tamah edemezsiniz. Ey Muaviye! Resulullah, 'Velayet ve önderliğini (salih ve) bilen kişilerin olmasıyla birlikte bilmeyen kişilere bırakan her millet, yok olur ve buzağıya tapmaya yönelir.' buyurmamış mıdır?"

İmam Hasan (a.s) daha sonra şöyle buyurdu:

"Evet, Benî İsrail, Musa'nın (a.s) halifesinin Harun olduğunu bildikleri hâlde, onu terk ettiler ve buzağıya taptılar. Müslümanların arasında da böyle bir sapıklık vücuda geldi; onlar da, Resulullah'ın (s.a.a) Hz. Ali'ye, 'Sen bana nispet, Harun'un Musa'ya nispeti gibisin.' şeklindeki tavsiyesini terk ettiler ve onun kötü sonuçlarına duçar oldular."

İmam Hasan (a.s) daha sonra Muaviye'ye hitaben şöyle buyurdu:

"Resulullah (s.a.a), halkı Allah'a ve tevhide davet ettiğinde mağaraya sığındı, eğer yâr-u yaveri olsaydı halkın arasından kaçmazdı. Ey Muaviye! Benim de yar-u yaverim olsaydı seninle ateşkes anlaşmasını kabul etmezdim."

İmam Hasan (a.s) halka hitaben de şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ, Resulullah'ın (s.a.a) özrünü de, kendisi için yar-u yaver görmediğinde ve kavminden uzaklaştığında kabul etti. Benim ve babam Ali'nin de özrünü kabul buyurmuştur; çünkü yar-u yaver ve Ensar bulamadık, başkalarıyla müdara ettik. Bunlar tarihin sünnetleri ve birbirinin ardınca gerçekleşen benzer olaylardır."

İmam Hasan (a.s) sözlerinin sonunda şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Siz, doğuyla batıyı gezerseniz, ben ve kardeşimden başka Resulullah için bir evlat bulamazsınız."⁽¹⁾

1- el-İhticac, Tabersî, c. 2, s. 12.

Yine İmam Hasan (a.s), yakınlarından birisinin Muaviye'yle sulh etme hakkındaki sorusuna cevaben şöyle buyurdu:

وَاللّٰهُ مَا سَلَّمْتُ الْأَمْرَ إِلَيْهِ إِلَّا أَنِّي لَمْ أَجِدْ أَنْصَارًا وَ لَوْ وَجَدْتُ أَنْصَارًا
لَقَاتَلْتُهُ لَيْلِيَّ وَ نَهَارِي حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنِي وَ بَيْنَهُ.

“Andolsun Allah’a ki, yar-u yaverim olsaydı ben bu barışı kabul etmezdim, ama yaversiz olduğumu görünce kabul etmek zorunda kaldım. Eğer bu yolda bir gücüm olsaydı, gece ve gündüz, Allah’ın emri tahakkuk bulana dek, Muaviye’ye karşı savaşı devam ettirirdim.”⁽¹⁾

Eğer Emîrü’l-Müminin Ali (a.s), yüce hedeflerine nail olamıyorsa, eğer Hasan b. Ali (a.s) Muaviye’yle sulh etmeyi kabul ettiyse, eğer Muaviye Müslümanlara musallat olup onları zillet ve bedbahtlığa sevk ettiyse, İslam ve Kur’ân’dan uzaklaştırdıysa, Müslümanların kaderini kendinden sonra kendisinden daha tehlikeli Yezid isminde bir unsurun eline verdiyse, bunların asıl sebebi, velayet makamına itaat edilmemesi ve bir grup önde gelen Müslümanların, İslam’ın doğru rehberliği karşısında kendi vazifelerine vefa etmemelerinden ve bununla birlikte, bir de yersiz itirazlarda bulunmalarındır.

Emr-i Maruf ve Nehy-i Münkerin Önemi

Hüseyin b. Ali (a.s), bu değerli hutbenin ikinci bölümünde Muhacir ve Ensar’ı özel olarak, tarih boyunca gelecek olan bütün Müslümanları da genel olarak muhatap kılarak, İslam’ın toplumsal nizamının dayanağı olan emr-i maruf ve nehy-i münker vazifesini yapmakta, onların müsamaha ve ih-

1- el-İhticac, *Tabersî*, c. 2, s. 12.

malkârlıklarını kınamış, zalimlerin Müslümanların kaderine musallat olması ve toplumsal zulümlerin vücuda gelmesinin illetlerinden birinin de (hutbenin üçüncü bölümünde de, belirtildiği gibi) bu büyük ve önemli vazifenin yerine getirilmesi olduğunu vurgulamıştır.

Emr-i Maruf ve Nehy-i Münkerin En Önemli Boyutu

İmam'ın (a.s) sözlerinin bu bölümünde, üzerinde durulması ve dikkat edilmesi gereken şey marufu emr ve münkeri nehyetmenin geniş anlam ve boyutlarının beyan edilmesi ve bu esasi ve hayati meselenin en önemli boyutu ve ameli yönlerine değinilmesidir. Çünkü İmam (a.s), Kur'an'ı Kerim'den iki ayete istinat ederek şöyle buyuruyor: *"Eğer emr-i maruf ve nehy-i münker etmek toplumda uygulanırsa, küçük büyük bütün farzlar yerine getirilir ve bütün zorluklar giderilir."* Daha sonra Hazret örnek olarak birkaç meseleye şöyle değiniyor:

- 1- "Emr-i maruf ve nehy-i münker İslam'a davettir (akidevi ve fikri cihattır)."
- 2- "Mazlumların hakkını geri vermektir."
- 3- "Zalimlere karşı muhalefet etmektir."
- 4- "Umumi servet ve savaş ganimetlerini adaletle bölmektir."
- 5- "Sadaka ve maliyatı doğru ve şerî yerlerde harcamaktır."

Açıktır ki, emr-i maruf ve nehy-i münker vazifesini böyle geniş çapta yerine getirmek, zalimlere karşı savaşmak, mazlumların haklarını almak, zulüm ve fesadın kökünü kazımak ve toplumda adaleti hâkim kılmak, İslami bir hükümet kurulmaksızın ve icrai bir güç teşkil edilmeksizin ferdi olarak veya sadece dille marufu emretmekle mümkün olmaz.

Hüseyin b. Ali'nin (a.s) bu beyanı, bu önemli ve temel meseleyi küçük boyutlarda değerlendiren, onun sadece ferdi ve sözlü yönüne dikkat edip, ameli yönünden gaflet eden kimseler için açık bir cevaptır. Yine Hazretin bu beyanı, İslami bir hükümeti kurmanın farz olduğuna ve marufu emr ve münkeri nehy etme meselesinin toplumda amelî olarak icra edilmesi gerektiğine diğer bir delildir. İşte bu delile ve diğer birçok delillere göre bir grup büyük Şia âlimleri cihadı, bütün önem, azamet, boyut ve ahkâmına rağmen emr-i maruf ve nehy-i münker etmenin bir kolu biliyorlar.

Hz. Seyyidü'ş-Şüheda Hüseyin'in (a.s) ziyaretnamesinde yer alan, **"Şehadet ediyorum ki; sen namazı ayakta tuttun, zekât verdin, marufu emrettin ve münkeri nehy ettin."** şeklindeki cümle, Hazretin, Yezid'in hükümeti karşısında kıyam ve cihadı, ilahi farzları uygulamak, namazı ve zekâtı ayakta tutmak, emr-i maruf ve nehy-i münker etmek vazifesini yapmak için olduğunu açıkça beyan etmektedir.

Velhasıl, emr-i maruf ve nehy-i münker, geniş anlamıyla doğru ve dakik manasıyla adaleti yaymak, zulüm ve fesadın kökünü kazımaktır. Böyle bir şey de İslami bir hükümetin varlığını gerektirmektedir. Eğer emr-i maruf ve nehy-i münker bu manasıyla toplumda uygulanamaz ve İslam esaslarına dayalı bir hükümet kurulmazsa kötülerin başa geçeceği ve zalimlerin topluma musallat olacağı kesindir.

Nitekim Emîrül-Müminin Ali (a.s) en son vasiyetinde şöyle buyurmuştur:

لَا تَتْرُكُوا الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ فَيُولَىٰ عَلَيْكُمْ أَشْرَارُكُمْ
فَتَدْعُونَ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ.

"Emr-i maruf ve nehy-i münkeri terk etmeyin, aksi takdir-

de kötü insanlar size musallat olur. İşte o zaman ne kadar da dua etseniz, dualarınız kabul olmaz.”⁽¹⁾

Tarih Boyunca Kendi Benliğini Yitirenler

Bu değerli hutbenin her üç bölümü, tarih felsefesi ve sosyoloji açısından içerdiği dersler ve nükteler Müslümanların yarım yüzyılda kaydettikleri toplumsal değişmelerin İslam'ın daha yeni zuhur ettiği sıralarda zalimlerin Müslümanlara musallat olmasının, Ehlibeyt'in sahne dışı edilmesinin ve Muaviye b. Ebu Süfyan'ın Müslümanların kaderini ele almasının sebeplerini üç farklı boyuttan inceleyip, **“İnsanlar kendilerini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez.”**⁽²⁾ ayetini güzel bir şekilde şahit ve deliller göstererek tefsir etmiştir; aynı zamanda Hüseyin b. Ali'nin (a.s) duyduğu üzüntü ve elemelerin dile getirildiği bu hutbe, tarih boyunca genellikle Müslümanlar ve hassaten de âlimler için bir ikazdır.

Hüseyin b. Ali (a.s), bu hutbenin üçüncü bölümünde o önemli ve tarihî mecliste bulunan bir grup Müslümanı, Resulullah'ın ashap ve yaranından olan kimseleri, onların evlatlarını, yani toplumun ileri gelenlerini, mezhebî ve içtimai şahsiyetleri bir rol ifa edebilecek, toplumu harekete geçirebilecek sözü, amelî, konuşması, susması ve hareketi halk için örnek olacak kimseleri muhatap kılmıştır. Böyle kimselerin kendi mevki ve şahsiyetlerini tanımaları, hakiki değerlerini anlamaları, toplumun saadeti ve mazlumların kurtuluşu düşüncesinde olmaları gerekirdi. Ama refah ve rahata olan özentisi ve meyil, zorluklardan kaçmak, hayata ve maddi lezzetlere düşkünlük, bazen de softalaşma neticesinde kendi öz benliğini yitirmiş ve

1- Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) en son vasiyetinden.

2 277- Ra'd, 11.

çocuksu hedeflerine ulaşabilmek için ağır vazifelerini unutu-
vermiş, Allah'ın emir ve yasaklarını, zalimlerin isteğini temin
edecek bir şekilde tefsir ve tevil ederek yanlış yollarına de-
vam etmişlerdir.

Hak taraftarı ve fazilet koruyucusu olmaları itibarıyla toplu-
mun gözünde büyük görünen, güçlü ve zayıfların kalbinde
heybet kazanan ve bütün sınıfların yanında özel bir saygınlığı
olan kişiler, İslam toplumunun beklentilerini yerine getirme-
menin, İslam ve Kur'ân'ı korumamanın bu yolda bir mali za-
rara katlanmamanın, mahrumiyet, işkence ve zindanı kabul
etmeye hazır olmamanın, kutsal olan bütün şeyleri alaya alan
akrabalarına karşı düşmanlık yapmamanın, dini savunulan-
ra, İslam yolunda işkence görenlere ve Kur'ân uğrunda sür-
gün edilenlere değer vermemenin, İslam ve Kur'ân hürmeti-
nin çiğnenmesinden dolayı feryat etmemenin yanı sıra İslam
düşmanlarına dalkavukluk yapıp onlarla uzlaşmaya başla-
dılar. Neticede mazlumların haklarının çiğnenmesi yolunda
zalimlerin birer piyonu oldular.

Ama eğer onlar dikkat etselerdi, bu amelleriyle en büyük
musibetlerinin ortamını hazırladıklarını, kendi bedbahtlık ve
zilletlerinin temelini attıklarını anarlardı. Çünkü eğer, onlar
hakkın çevresinden dağılmasalar, velayet hattı ve nübüvvet
buyruğunda ihtilaf etmeseler, Allah yolunda zahmete, me-
şakkate, geçici mahrumiyete tahammül etseler, hak yolunda
ölmekten kaçmasalar ve dünyanın şu birkaç günlük hayatına
meftun olmasalardı, İslam'ın kudreti ve ahkâmın icrai gücü
onların eline geçer ve ilahî kanunlar onların eliyle uygulanır-
dı; mazlumlar onların vesilesiyle kurtulur, toplumdaki mah-
rumlar refaha kavuşur, zalim ve zorbalar mahvolup giderdi.
Ama onların ihmalkârlık ve gevşeklikleri sahneyi değiştirdi,
İslam'dan kopmaları onları güçsüz ve zelil etti. İcra kudreti
düşmanların eline geçti, artık düşmanlar da diledikleri gibi

mazlumlara karşı davrandılar, şekavetli ruhları hangi yönü iktiza etti ise toplumu o yöne sevk ettiler. Allah'ın emrini tahkir ve Resulullah'ın sünnetine ihanette bulundular. Kör, kötürüm, fakir ve mahrumlar kendi insanlık haklarının en azına bile ulaşamadılar. Her yerde zorba bir hâkim, her bölgede bencil bir kişi başa geçti ve İslam'ın hükümlerini ayaklar altına almaya, Müslümanların ihtişam ve azametini, ellerinde bulunan bütün propaganda araçlarıyla yok etmeye çalıştılar. Dinin hakikatlerini tahrif ettiler; İslam kanunlarını yanlış gösterdiler, kısası cinayet, taziratu (şer'i had) kasavet olarak tanıttılar...

İşte Resulullah'ın reyhanı, Emîrü'l-Müminin Ali'nin (a.s) sevgili oğlu ve Fatımatü'z-Zehra'nın (a.s) ciğerinin köşesi Hz. Hüseyin'in (a.s) sözleri ve dert yanmaları bunlardan ibaretti. Bu sözler sadece Hz. Hüseyin'in (a.s) sözleri değildir, bu sözler bütün peygamberlerin, imamlar ve Allah dostlarının sözleri ve dert yanmalarıdır. Bu sözler, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Hatemü'l-Enbiya, Müminlerin Emîri Hz. Ali, İmam Müçteba (Hasan) ve diğer masum İmam ve önderlerin sözüdür.

Hutbeye Amelî Cevap

Bu hutbe ve bu sözler, bütün peygamberler, evliya ve hidayet imamlarının sözleri olduğu gibi bu sözlere amelî cevap da, ilk merhalede peygamberler ve hidayet İmamları tarafından verilmiştir. Tarih boyunca, bu hayat bağışlayan nidaya daima peygamberler ve İmamlar "lebbeyk" demişlerdir.

Evet, onlar, hem münadi (çağırın), hem lebbeyk diyen, hem hitap eden, hem muhatap olan, hem feryat eden, hem harekete geçen, hem davet eden ve hem de icabette bulunan kimselerdir. Evet, onlar, kendi davetlerine icabet etme yolunda o

kadar çaba ve direnç gösterdiler ki, ateşin içerisine girmeye bile kucak açtılar. Neticede serkeş Nemrutlara galip oldular ve tevhid temelini attılar. Kendi hedefleri uğrunda o kadar direndiler ki sonunda düşmanı, denizin dalgaları arasına göndererek bir milleti kölelik ve zilletten kurtardılar. Kendi ahid ve yeminlerine o kadar vefalı kaldılar ki, sonuçta kesilmiş başları, düşmanın önünde leğen içerisinde, “Kan kılıca galiptir.” şiarını verdi.

Ve nihayet şu büyük iftihar Şia âlemine nasip oldu ki, İmam ve önderleri, İslam dininin yücelmesi ve Kur’ân’ın boyutlarından biri olan adalet üzere bir hükümet kurmak ve hükümlerini uygulamak yolunda hapse düştüler, sürgün edildiler ve sonunda kendi zamanlarının zalim ve tağut hükümetlerini devirme yolunda şehit oldular.⁽¹⁾ Şartlar ve imkânların müsait olduğu kadarıyla silahlı kıyam ettiler ve düşmana karşı kılıçla savaştılar. Emîrül-Müminin Ali’nin (a.s) üç büyük savaşta, İslam düşmanlarının karşısındaki kanlı direniş ve savaşı, oğlu İmam Hasan ve İmam Hüseyin’in (a.s) kendi zamanlarının tağutları olan Muaviye ve oğlu Yezid’e karşı kanlı kıyıamları, İslam ve beşeriyet tarihinin altın sayfalarındadır.

Hz. Hüseyin (a.s) ve Takipçilerinin Cevabı

Bu değerli hutbe ilk başta dinleyiciler ve mecliste hazır bulunanlar için Hz. Hüseyin’in (a.s) ilerideki kıyamını tersim etmekte, onun gelecekte ameli olarak marufu emir edeceğinden haber vermekte ve dinleyicileri bu kıyam için hazır olmaya, onu desteklemeye davet etmekle birlikte, hutbenin sonunda bu gerçek açıkça beyan edilmiş ve söz konusu tarihî kıyam açıkça vurgulanmıştır:

1- İmam Humeyni’nin (r.a.) vasiyetnamesinden.

“Allah’ım! Şüphesiz sen biliyorsun ki, bizim bu kıyamımız (Benî Ümeyye’nin aleyhine başlattığımız bu mücadele) siyasi iktidarı ele geçirmek, mal ve servet toplamak için değildir. Bizim kıyamımız(sadece) senin dininin parlak nişanelerini (prensiplerini, değerlerini) ortaya çıkarmak ve şehirlerinde ıslahat yapmak içindir. Onun için ey din âlimleri! Eğer sizler bize yardımda bulunmaz ve bize hak vermezseniz, zalimler size musallat olur ve nur saçan nübüvet meşalesini söndürmek için daha çok çaba gösterirler.”

Hz. Hüseyin’in (a.s) bu hutbede beyan ettiği büyük hedef, Hazretin üç yıl sonra Medine’den hareket ettiği zaman vasiyetnamesinde değindiği hedefin aynısıdır.

“Ben kibirlenen, böbürlenen, bozgunculuk yapan ve zulmeden biri olarak Medine’den ayrılmadım, Medine’den çıktım ki, ceddimin ümmeti arasında ıslahat yapayım, marufu emredip münkeri nehyedeyim.”

İmamların takipçileri olan âlimler de tarih boyunca İslam ve Kur’ân’ı ihya etme yolunda büyük adımlar atmış, bu yolda sadece Şehid-i Evvel, Şehid-i Sani ve Şehid-i Sâlis’i değil, binlerce “Fazilet Şehitleri”⁽¹⁾ takdim etmişlerdir. Bizler bu isimlerin tarihe ziynet veren ve isimlerinin sadece “İlliyyin” kitabında bulunması mümkün olan, binlerce bilinen ve bilinmeyen şehitlerin huzur-u âlilerinde saygı duruşunda durup büyük bir tevazu ile şöyle dememiz gerekir:

“Selam olsun sizlere, ey ilmiye ve ameliye risalelerini şahadet kanlarıyla yazan, hidayet, vaaz ve hitabet minberi üzerinde bir mum gibi yanarak topluma aydınlık saçan yiğit ve des-

---

1- “Şuhedau’l-Fazile” bir kitabın ismidir. el-Gadir sahibi Allame Eminî (r.a) o kitapta dördüncü asırdan sonra şehadete erişen meşhur alimlerden yüz yirmisinin biyografisini yazmıştır.

tanlar yaratan âlimler! Selam olsun size, ey savaş zamanında ders, bahis ve medrese bağlarından kopup, hakikat-ı ilmin ayağına vurulan dünya istekleri zincirini kopararak, "Arş" a doğru kanatlanan ve "Melekutîler" topluluğunda yer alan, "Havza" şehitleri! Selam olsun sizlere ki, fıkhn hakikatini buluncaya kadar ilerlediniz ve kendi milletinize sadık uyarıcı, korkutucular oldunuz. Topraklara dökülen kanlarınızın damlaları ve yerlere serpilmiş vücutlarınızın parçaları da bu sadâkat ve doğruluğunuza tanıklık etmektedir.

Evet, zaten İslam ve Şia'nın gerçek âlimlerinden bundan başkasını beklemek de yanlıştır...⁽¹⁾

İran İslam İnkılâbı, Hz. Hüseyin'in (a.s) Bu Hutbesine Bir Cevap Mesabesinde

Hicri on beşinci yılın eşiğinde İslam'ın hayat verici öğretilerine uyularak ümmetin imamı ve İran İslam Cumhuriyeti'nin kurucusu Hz. Ayetullah Uzma İmam Humeyni'nin (r.a) önderliğiyle gerçekleşen bu büyük İslami kıyam, İslam ve ulema tarihinde eşi görülmemiş böylesine görkemli hareket, dünyaya hâkim olan bütün siyasi ve askerî dengeleri bozan iki bin beş yüz yıllık şahlık düzeni harabelerinin üzerine İslam Cumhuriyetini bina eden küfür ve ilhâd dünyasının, asırlar boyunca İslam ve Kur'ân'ı yok etmek için kurduğu bütün düzenleri suya düşüren, onların İslam'ı büsbütün ortadan kaldırma yolundaki ümitlerini ye's ve ümitsizliğe dönüştüren, İslam'a yeni bir hayat, Müslümanlara yeni bir ümit bahşeden, dost-düşman herkesi hayrete düşüren, İslam karşısında doğru ve batıyı dize getiren, küfür elebaşlarını zillete sokan ve onların İslam'a karşı kin ve adavetlerini kat kat artıran bu yüce İn-

---

1- İmam Humeyni'nin, ilim havzalarına tarihî mesajından bir bölüm.

kılâp, Hz. Hüseyin'in (a.s) bu hutbesine bin dört yüz yıl sonra verilen bir cevaptır.

Küfür Dünyasının Tepkisi

Bu hareketin azamet ve önemini ve bu büyük değişimden İslam düşmanlarının yediği darbenin ağırlığını, onların gösterdikleri tepkilerde görebiliriz. Bu hareketten dehşete kapılan İslam düşmanları mustarip bir hâlde kendi aralarındaki düşmanlıkları unutarak, el ele verip ülkenin dâhil ve haricindeki uşaklarını, zulüm saraylarının temelini sarsan bu büyük kıyamın önünü almak ve onu yok etmek için devreye soktular. Hakiki Muhammedi (s.a.a) İslam'dan intikam almak için onları seferber ettiler. Âlimleri, cuma imamlarını, toplumun muhtelif sınıflarından İslam'ın gerçek izinde giden kimseleri terör ettiler. Tarihin en büyük cinayet kârlarından olan kan içici zalim Saddam'ın başkanlığındaki kâfir Baas Partisi'ni İslam'ın kudretini yok etmek için İran'a saldırmaya tahrik ve teşvik ettiler. Böylece sekiz yıl süren pek büyük ve korkunç bir savaş vuku buldu. Doğulu-batılı bütün İslam düşmanları zahirde Müslüman olup küfür dünyasından ilham alan ülkeler de fiilen bu savaşa katılıp küfür cephesine her çeşit yardımda bulunmayı ihmal etmediler. Bu kadar müttehit ve insicamlı olmalarına rağmen halkın çelik iman ve iradesi ve İmam Humeyni'nin (r.a) dâhiyane önderliği, onların bütün komplolarını etkisiz hale getirdi ve böylece Allah'ın, **"Kendi dinini, bütün dinlere galip kılacaktır."**⁽¹⁾ şeklindeki vaadi gerçekleşmiş oldu.

Küfür dünyası bu rezilcesine yenilgiyi, kültür cephesinde

1- "Allah, Resulünü hidayetle, hak din ile (sırf) o dini her dine galip kılmak için gönderdi." (Tevbe/33).

“Salman Rüşdü” ismindeki şeytan sıfatlı ve habis bir unsuru gündeme getirmekle telafi etmeye karar verdi. “Şeytan Ayetleri” adlı kitabı himaye ve tebliğ etmekle, onunla Kur’ân ayetleri ve Muhammedî dinle savaşmak ve bu vesileyle gerçek Muhammedî İslam ve İnkılâp Rehberi karşısında bir cephe açarak şansını yeniden denemek istedi. Ama yine de İslam İnkılâbı önderi, fıkıh ve irfanın gerçek yolunun sâliki o Cemaran⁽¹⁾ Piri’nin feryadı bütün dünyayı çınlattı ve İslam düşmanlarını yeni bir gerilemeye mecbur kıldı. Böylece bir defa daha yenilgi acısını onlara tattırıp küfür ve ilhad reislerinin kalplerini bir kez daha dağladı. Evet, İmam-ı Ümmet böylece o ağır ilahi vazifesini ve tarihin bu diliminde üzerine bırakılan tehlikeli semavi mesuliyeti, tasavvur edemeyeceğimiz yüksek bir derece ve seviyede yerine getirdi. İslam’ı zafere ulaştırmadaki kendi muvaffakiyetlerinden dolayı rahat bir gönül, küfür ve ilhadı bozguna uğratmasından dolayı mutmain bir kalp, imamet ve önderlik vazifesini yapmasından dolayı da şâd bir ruhla âlemlerin Rabbinin fazl ve rahmetini umarak likaulla-ha kavuştu ve bazı kimselerin bilinçsizliği, softalaşmışlığı ve yüzeysel düşünceleri mahzun bir kalple tahammül edilmeyecek bir dertle aldanmış ve sade düşünen bazı saf dostların hıyanetinden dolayı kalbi kanla dolu bir şekilde bu toprak âleminde ebedi bir âleme doğru hicret ederek, melekutîlerin meclisini madde âlemindekilerle beraber olmaya tercih etti⁽²⁾ ve gerçek Muhammedî İslam’ın ağır emanetini, fedakâr ve âşık takipçilerine teslim etti.⁽³⁾

1- İmam Humeyni’nin Tahran’daki ikamet ettiği yerin ismi.

2- Bu sözler, İmam Humeyni’nin vefatının ilk yıl dönümü günlerinde kaleme alınmıştır. Gam ve üzüntü günlerinin yenilenmesi ve gamlı günlerin unutulmaması kalemin akışında ve sözün söylenmesinde tesirsiz değildir.

3- “Allah-u Teâlâ emaneti ehline vermenizi emrediyor size.”

Gördüğünüz gibi bu hutbede muhataplar Mina'da Hz. Hüseyin'in (a.s) çadırının altında toplanmış özel bir gruptur. Yani ümmetin ulema ve muhaddisleri, Resulullah ve Ehlibeyt'in yaranı ve onların evlatları idi.

Yine gördük ki, Hz. Hüseyin (a.s) bu hutbenin her üç bölümünde de toplumun bu özel kesiminin vazifesinin ayrı bir şey olduğunu belirlemiştir. İmam (a.s), onları sorumlu bilmekte ve sorumluluk duygusu taşımayanları şiddetle kınamaktadır.

Evet, eğer Hüseyin b. Ali (a.s) velayet meselesinde o zamanın ruhani ve manevi şahsiyetlerinin ortaya çıkan sapıklıklarını, bütün toplumsal fesatların temeli ve bütün zulüm ve sitemlerin esası olarak tanıtıyorsa, bugün de velayeti fakihin yüce makamından sapmak ve doğru olmayan yollara düşmek, Emîr'ü'l-Müminin Ali'nin (a.s) zamanında gerçekleşen fesat ve tehlikelerden daha büyük tehlike ve fesatları doğuracaktır.

Eğer Hüseyin b. Ali (a.s) marufa emir ve münkeri nehiy etme meselesinde sahabe ve onların evlatlarının kusurunun asıl etkenini, eşrar ve düşmanların Müslümanların mukadderat ve alın yazılarına musallat olmaları olarak tanıtıyorsa, düşmanın sayı ve malzeme bakımından daha güçlü, İslam ve Müslümanları çiğnemek için daha hazırlıklı olduğu böyle bir dönemde bu etkenin (marufu emir ve münkeri nehyetmek) daha büyük bir role ve daha derin bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hüseyin b. Ali (a.s), o günün âlim, muhaddis ve tanınmış kişilerinin, yani düşmanlara karşı savaşmak yerine, onlarla uzlaşmak yolunu seçen, İslam ve Kur'ân'ı yüceltmek yolunda mahrumiyet ve zahmetlere katlanmak yerine, şahsi refahı ve maddi lezzeti seçen kimselerin elinden inliyordu ve onları bu dünyada azap, bela, bedbahtlık ve zilletle, elemli azaplarla duçar olmakla ve ahirette Allah'ın rahmetinden mahrum

kalmakla ikaz ediyordu. O zaman ve mekân şartlarına dikkat ederek, bu günü geçmiş zamanla mukayese edersek bugün inecek olan Allah'ın azabının daha şiddetli olacağını anlarız.

İşte bunun için ilim ve hayırla meşhur olan, kalplerde maneviyat heybetleri olan, güçlülerin kalbinde izzetli, zayıfların arasında muhterem sayılan bir grup kimseler ve hakkı savunmak için kıyam etmeleri, İslam ve Kur'ân yolunda dökülen pak kanları korumaları beklenen şahıslar, kendi durum ve makamlarını idrak edip bu önemli vazifeyi güzel bir şekilde üstlenmelidirler.

Hamdolsun ki, önce de değindiğimiz gibi bugüne kadar bu önemli ilahî vazife yapıp, din âlimleri ve ruhaniyet kesimi daima toplumun ön safında yer almış ve düşmanlara karşı mücadele vermişlerdir. Toplumun hidayetini minberin üzerinde ve ibadet mihrabında üstlendikleri gibi, kendi imamet ve önderliklerini savaş alanlarında da ispat etmişlerdir. Eğer cihat ayetlerini halka tilavet etmişlerse de kendileri başkalarından önce şehadet şerbetini içmişlerdir.

Şunu da unutmayalım ki, bu bölümden maksat, fazilet öncülerinin ve hakikat yolunda gidenlerin vasfını beyan etmek değildir. Konu, tarih boyunca kendilerini yitirenler hakkındadır; çünkü toplumun köşe bucağında bazı inzivaya çekilen habersiz veya refah peşinde olan dertsiz kimselerin bulunup, kendi vazifelerini yapmakta kusur edip, velayet ve rehberlik hakkını önemsemeyebilirler. Bunlar din yolunda hiç mal harcamamış ve bu yolda canlarını tehlikeye atarak düşmanlar karşısında İslam ve Kur'ân'ı savunmamışlardır. Daima kendilerini düşünmüş ve toplumun derdini görmezden gelmişlerdir. Onları ne sekiz yıllık süren savaş, ne on binlerce gencin şehadeti, ne on binlerce insanın esir veya kaybolması ve binlerce yetim çocuk ve yüreği yanmış annelerin inleme-

leri sarsmıştır ve ne de onlar dünya genelinde Peygamber'in mukaddes makamını tahkir eden ve ona ihanette bulunan Selman Rüştü ve şeytan ayetleri olayında bir söz söylemişlerdir. Onların en büyük hüneri, sadece eleştirmek olmuştur; bu da işi olmayan ve savaş sahnesinden uzak olanların işidir ve sadık olmayan kimselerin özelliğindedir; fedakâr ve cihad eden kişilerin özelliğinden değildir. Bunlar Rızvan mersiyesini okuyan, kendilerinden razı olan ve Allah'ın azabından güvende olmayı kendi hakları bilen kimselerdir. Hâlbuki Allah'ın gazabı ve cezası ve ahiretin şiddetli azabı onları beklemektedir. Çünkü İslam'ın sayesinde izzet ve şeref kazanan böyle şahıslar, bu tavırlarıyla amelen düşmanın cephesini takviye etmiş, İslam ve Kur'ân'ın, "**Hel min nasirin**" sedası bütün dünyayı sardığı bir zamanda onların yardımına koşmamış ve hatta onları zayıf düşürme yolunda adım bile atmışlardır. Onların, en büyük bedbahtlık, musibet ve belanın kendilerinin ardında olduğunu bilmeleri gerekir. Eğer farz-u mahal, İslam'ın önceki tarihi tekrarlanır, işlerin yönetimi, ahkâmın erkânı da ulema-i billâh yerine küfür ve ilhad uşaklarının eline düşerse, haktan ayrılmak, sünnette ihtilafa düşmek, velayet ve rehberliğin esasında münakaşa etmek neticesinde, şimdiki devam eden bu yolda bir fetret (düşüş) dönemi vücuda gelirse, zalimler daha da güçlenir ve nübüvvetin yanan meşalesini söndürmek için daha da çaba gösterirler. Zalimler, zulüm ve taşkınlıklarında bütün zalimlere örnek olmak için yapabildikleri kadar daha da aşırı gideceklerdir. İşte böyle bir zamanda ilk kurban olanlar, sorumluluktan kaçanlar ve bu ateşte ilk yananlar da yine batıl cephesine yardım eden, nifak ve küfür ordusunu destekleyenlerin kendileri olacaktır.⁽¹⁾

KİTABIN KAYNAKLARI HAKKINDA BİRKAÇ HATIRLATMA

1- Kaynakların indeksinde görüldüğü gibi bu kitabın önemli bölümlerinde istinadımız ilk sırada gelen, Şia ve Ehlisünnetin itimat ettiği kaynaklar olmuştur. İkinci sırada gelen bazı kaynaklar, bazı özel yerler hariç sadece teyit unvanıyla zikredilmiştir.

2- Fazilet ve ilim ehli olan kimseler bilmektedir ki, bazı tarihî sözlerin ve çeşitli kaynaklarda nakledilen rivayet ve hadislerin arasında mana, lâfız ve ibare bakımından birçok ihtilaf vardır. Böylece bir olayın bir bölümü bir kitapta, diğer bölümü de başka bir kitapta nakledilebilir. İşte bunun için muhterem okuyucuların bu kitabın kaynaklarına müracaat ettiklerinde mezkûr kaynakların hepsine müracaat edip tatbik etmeleri gerekir.

3- Bizim bu kitapta yararlandığımız kaynaklardan biri de ilk kaynaklardan biri sayılan “*Tabakat-ı İbn Sa’d*” dır (vefat h.230). Bu hususta bazı nükteleri bildirmek zaruridir. Ne yazık ki, bu kitabın basılmış tüm nüshaları, el yazısıyla yazılı olan nakıs bir nüshadan alınmıştır ve dolayısıyla da Peygamber’in (s.a.a) Ehlibeyt’inden bazı şahsiyetlerle(İmam Hasan ve İmam Hüseyin (a.s)) ilgili hiçbir bilgi yer almamıştır. Ama hamdolsun bu el yazısının tam metni İstanbul Topkapı sarayında bulunup son zamanlarda üzerinden birkaç fotokopi alınmıştır.

Büyük araştırmacı Mahmudî de İmam Hüseyin'in Őhadetiy-
le ilgili rivayetleri Beyrut'ta bastırđıđı "*İbn Asakir*" adlı kitabın
son bölümünde nakletmiştir. Bizim bu kitapta "*Tabakat-ı İbn
Sa'd*'a istinadımız; "*İbn Asakir*"in *Tarih* kitabının nüshası va-
sıtasıyla olmuştur. Ümit edilir ki, *Tabakat*'ın tam metni yakın
bir zamanda ilmiye havzalarında basılıp, istifadeye sunulur.

KAYNAKLAR

-A-

Ahbaru't-Tival: Ahmed b. Davud Dîneverî, öl. 381 h.k., Mısır-Abdulhamid Basımevi.

Ahbaru'z-Zeynebiyyat: Ubeydilî, öl. 314 h.k., Kum.

A'lamu'l-Vera: H.k. 6. Asır ulemasından Eminu'l-İslam Taber-sî, Tahran-İslamiye baskısı,1338.

-B-

Besairu'd-Derecat: Muhammed b. Hasan-i Saffar, öl. 290 h.k., Tebriz, 1380.

Biharu'l-Envar: Allame Meclisî (r.a.) öl. 1110 h.k., Tahran-İslamiye baskısı.

- D -

Daavatu'r-Ravendi: Kutbuddin Ravendi, öl. 573 h.k., Kum.

-E-

Ebsaru'l-Ayn fi Ensari'l-Hüseyin: H.k. 14. asır ulemasından Şeyh Muhammed Semavî, Basireti, Kum.

Edebu'l-Hüseyin: Günümüz ulemasından Sabri Hamedani, Kum.

el-Bidaye ve'n-Nihaye: İbn Kesir-i Dimişki, öl. 774 h.k. Beyrut, 1387.

el-İmametu ve's-Siyase: İbn Kutabye Dîneverî öl. 276 h.k. Mısır,1388.

el-Kâmil: Muizziddin b. Esir, öl. 630 h.k., Beyrut,1387.

Emali: Şeyh Saduk, öl. 381 h.k., Tahran.

Ensabu'l-Eşraf: Belazurî (H. 3. asır yazarlarından), Beyrut,1397.

- İ -

İkabu'l-A'mal: Şeyh Saduk, öl. 381 h.k., Tahran.

İrşad: Şeyh Müfid, öl. 413 h.k., Necef-i Eşref.

İsbatu'l-Vasiye: Mes'udî, öl. 346 h.k., Kum.

-K-

Kâmilu'z-Ziyarat: Muhammed b. Kavleveyh, öl. 367 h.k., Necef, 1356.

Kenzü'l-Ummal: Müttaki Hindi, öl. 975 h.k., Beyrut, 1399.

-L-

el-Lühuf: Seyyid İbn Tavus, öl. 673 h.k., Tahran, 1321.

- M -

Maktel-i Avalim: Abdullah b. Nuriddin Bahrani, h.k. 12. Asır ulemasından, Tahran.

Maktel-i Harezmî: Hatib Harezmî, öl. 568 h.k., Kum.

Maktel-i Mukarrem: Abdurrazzak Mukarrem, öl. 1391 h.k, Âdab Matbası, Necef, 1392.

Menakıb: İbn Şehraşub, öl. 588 h.k., Kum.

Mûrucu'z-Zeheb: Mes'udî, öl. 346 h.k., Kahire, 1384.

Musiru'l-Ahzan: İbn Numa, öl. 645 h.k., Tahran.

Müstedrekü's-Sahihayn: Hâkim Nişaburî, öl. 405 h.k.

Müstedrekü'l-Vesail: Muhaddis Nuri, öl. 1320 h.k., Necef-i Eşref.

- N -

Nuru's-Sekaleyn: İbn Cuma Hüveyrî, h.k. 11. Asrın âlimlerinden, Tahran İslamiye baskısı.

-G-

Sahih-i Buhari: Muhammed b. İsmail Buhari, öl. 255 h.k.

Sefinetü'l-Bihar: Merhum Şeyh Abbas Kummi, öl. 1359 h.k., Tahran.

-Ş-

Şerhu Nehcü'l-Belâğa: İbn Ebi'l-Hadid, öl. 656 h.k. Mısır,1378.

Şerhu **Sahih-i Buhari:** İbn Hacer Askalanî, öl. 852 h.k. Mısır.

-T-

Tabakat-ı İbn Sa'd: Muhammed b. Sa'd el-Katib el-Vakidî, öl. 230 h.k.

Tarihu'l-Hulefa: Celaluddin Suyûtî, öl. 911 h.k., Daru'l-Fikr,1394.

Tarih-i İbn Asakir: İbn Asakir-i Dimişki, öl. 571 h.k. Beyrut,1398 h.ş.

Tarih-i Taberî: Muhammed b. Cerir et-Taberî, öl. 310 h.k.

Tarih-i Yakubî: İbn Vazih-i Yakubi öl. 284 h.k., Beyrut, Dar-ı Sadır, 1379.

Tehzibu't-Tehzib: İbn Hacer Askalanî, öl. 852 h.k. Haydarabadî, Hind,1326.

Tenkihu'l-Mekal: Mamakanî, öl. 1351 h.k., Necef, 1350.

Tezkiretu'l-Havas: Sibte b. Cevzî, Necef, 1369.

Tuhafu'l-Ukûl: Hasan b. Şu'be el-Harranî, h.k. 4. asrın muhaddislerinden, Kum, 1394.

-U-

Usul-u Kâfi: Şeyh Kuleynî, öl. 329 h.k., Tahran, 1388.

-V-

Vak'atu's-Sıffin: Nasr b. Müzahim, öl. 212 h.k., Mısır.

Vesailu'ş-Şia: Şeyh Hürr-i Amilî, öl. 1104 h.k., Tahran.

-Y-

Yenabiu'l-Mevedde: Şeyh Selman Kunduzî, öl. 1294 h.k., Irak, 1385.

-Ve dipnotta zikredilen diğerkaynaklar.-

NOT:

NOT:
